Hedvig Charlotta Nordenflycht

Skrifter

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN

NORDENFLYCHT SKRIFTER

Hedvig Charlotta Nordenflycht

Skrifter

Under redaktion av Torkel Stålmarck
och med inledning av Sture Allén

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN
I SAMVERKAN MED
BOKFÖRLAGET ATLANTIS

Hedvig Charlotta Nordenflycht
Skrifter.
Atlantis, Stockholm

© 1996

INLEDNING: Sture Allén
och Svenska Akademien
TEXTVERSION, KOMMENTARER
OCH ORDFÖRKLARINGAR:
Torkel Stålmarck och
Svenska Akademien

FORMGIVNING OCH TYPOGRAFI:
Anders Ljungman och Johan Melbi

PDF-GENERERING:
Brimer Media och Megin Media, 2002

Innehåll

Sture Allén: Hedvig Charlotta Nordenflycht – Poet och kvinna i 1700-talet IX

SKRIFTER

Brev till kansli-rådet och ridd. Hr A. A. von Stiernman 3

MORALISKA TANKAR

Ostadighet i allt 17
Förnöjelse över det sälla eviga 19
Jordiske nöjens ofullkomlighet 22
Dygdens val det rätta nöje 24
Det högsta nöje, känna och ära Skaparen 26
Viktiga Frågor Till en Lärd, Med Auktorens egit Svar 28
En Dröm 43
Själens sanna nöje 52
Skönhet en bräcklig glans 54
En liten skymt av omätliga Ljus Eller Tankar om Gud, Själen och Dygden 55
K. Davids Psalm den 145 59
Förstånds och Hjärtas ädlaste Syssla 60
Ängslig Kunskap, svåra Rön 63
Dristig Fråga 63
Klokas och dårars lika lott 64
Skalde-Brev Till Criton 68

SORGEKVÄDEN

Floës saknad 75
Sorge-Rop över Eleantes bortgång 76
Den sörjande Turtur-Duvan 78
Andromache i vers efter noter 96
Avsked från världen, vid en häftig sjukdom 99
Ett pressat Hjärtas Klagan 100

Tankar om Lovskrifter över de Döde, Skrevne till
Herr K*** Jämte Åminnelse av Irene 103
Sorge-Kväde 113
Sorge-kväde 113
Mitt Öde 117
Klagan 118
Över Criton 119

ÅTSKILLIGA TANKAR OCH SINNESLEKAR

Fruentimmers Plikt att uppöva deras Vett 123
Satyr emot avundsjuka Fruentimmer 128
Friare Konsten 131
Vår-Ro 133
Sommar-Ro 137
Höste-Ro 140
Vinter-Ro eller Betraktelse om Stjärnevalvet 145
Vid en spassergång i det gröna 149
Nöje i enslighet 150
Nymodig kärleks art 150
Den unga Herdinnan Dorillas Kväde 152
Till mina Böcker 155
Till Sömnen 155
Vår Oro 156
Fåfängans Sinnebilder 157
»Alla Lammen för mig dödde« 158
Herde-Visa 158
Fabel 160
Utur Anakreon 161
Till Climene 161
»Säg mig Damon sad' Lysandra«..... 165
»Långt från den storm« 167
Ensligheten 167
Över en Hyacint 170
Till****..... 171
»I rena tankar! Vishets ro!«..... 171
Till***..... 174
Fragment av en Heroid 175

ODEN, HYLLNINGSDIKTER

Tankar om Skaldekonstens Nytta I ett väl inrättat Land 181
Över Hennes Kongl. Maj:t Drottningens Hälsas
Högstönskade Återvinnande 185
Ode över ett Gott Hjärta Till Herr Gr. G.F.G. 188
Ode i anledning av Exod. XXXIII. Kap. v. 18. 20.
och XXXIV. Kap. v. 5. 6. 196
Till Storfursten av Ryssland, Paul Petrowitz 201

EPIK OCH LÄRODIKT

Den Frälsta Svea 209
Tåget över Bält 239
Fruentimrets Försvar 250

PROSA

Tankar om Människans Intet och Allt 287
De Svenska Poeter 294
Företal till Witterhets arbeten I (1759) 310
Fröjas Räfst 315
Brev till Johan Fischerström 336

Kommentarer och ordförklaringar 339
Förstaradsregister 425

Hedvig Charlotta Nordenflycht – poet och kvinna i 1700-talet

av Sture Allén

Det är lätt att bli betagen i Hedvig Charlotta Nordenflycht: en poet som skrev direkt ur hjärtat och gjorde det i en tid med andra ideal; en temperamentsfull förkämpe för kvinnans rätt till andligt liv; en kulturperson med vid internationell utblick, som gick tillrätta med Rousseau när det krävdes; en språklig vägröjare i Dalins samtid; en sökare som tog livsfrågorna på allvar; en författare som till stor del levde på sin penna. Redan då, vill man utbrista gång efter annan. Men även när man har ordnat anletsdragen, fascinerar hennes gestalt.

Låt oss börja med kvinnosaken. Utgångspunkten är hennes egna erfarenheter som brådmoget barn av kvinnligt kön i en tid med ensartade konventioner i fråga om uppfostran. Föräldrarna hjälpte henne något på väg, men de visste nogsamt, »att ingen gruva någonsin uppfunnits på Parnassen, och att ett lärt Fruntimmer, med ingen annan brudskatt än sin lärdom, kunde dömas till Kloster-Orden; och som den icke är i anseende i Sverige, tyckte de mera om, att uppföda sin dotter till en skickelig Hustru, än bland Vishets-Gudinnorna ('museerna')«. Emellertid kunde hon läsa innan hon fyllt fem år och spela cembalo efter noter vid åtta. Och hon fick hjälp med tyska och latin av sin brors informator. Likväl var hon på det hela taget hänvisad till att tillfredsställa sin studiehåg i hemlighet.

I »Qwinligit Tankespel« 1744 – och redan i den handskrivna Cronstedtska poemboken 1741 – står dikten »Fruentimmers Plikt att uppöva deras Vett«:

Dumma lag, du blinda sed,
  Som av nedrig avund ljuder,

> När du *Evae* Kön förbjuder,
> Att *Parnassen* komma ved.
>
> Att du först har fått din fart
> Ur en svag och manlig hjärna,
> Som sitt välde velat värna,
> Är väl, utan tvivel, klart.

I dikten läggs uppgiften att utveckla sig i kvinnornas egna händer. Den utmynnar i att källan till all dygd är att lära känna sig själv. Fru Nordenflycht var före sin tid på flera sätt men aldrig så tydligt som härvidlag.

Det stora slaget slog hon med lärodikten »Fruentimrets Försvar«. Dikten är riktad mot Rousseau, som i ett brev till encyklopedisten d'Alembert hade sagt förgripliga ting om kvinnorna: »Men denna himmelska låga som uppeldar och värmer själen, detta snille som förtär och uppslukar, denna brinnande vältalighet, denna sublima hänförelse som leder ända till hjärtats djup kommer alltid att saknas i kvinnors skrifter.« Fru Nordenflychts berättigade upprördhet tog sig uttryck i en lång dikt på alexandriner:

> Ack! grymma tyranni, månn det vår Värld förbättrar,
> Att halva släktet stängs i dumhets trånga fjättrar?

Eleganta alexandrinpar som detta glimmar till, men den långa dikten tyngs av en alltför utförlig kvinnokatalog av allmänt europeisk typ. Ändå är den en anmärkningsvärd prestation av en avancerad tänkare.

I sitt eget liv överhopades fru Nordenflycht av olyckor. Namnet Hed'vig Charlott'a No'rdenflych't är en fyrtaktig fallande vers som slutar med katalex. På sitt sätt ger den en bild av fru Nordenflychts liv med dess genomgripande relationer till fyra män, från den faderligt påtvingade fästmannen till den

hopplöst älskade vännen under de allra sista årens katastrof. Hon dog endast 44 år gammal.

Det kan förefalla egenartat att så snart notera männen i hennes liv. Men hon har själv lett tankarna i den riktningen både genom sitt curriculum vitæ i brevet till Kongl. Sekreteraren Anders Anton von Stiernman och i sina sorgekväden.

I hennes tidiga tonår kom mekanikern Johan Tideman in i kretsen för att hjälpa brodern, som hade börjat syssla med manufakturer. Det var en originell person, beläst, fantasirik och välartikulerad. Hans levnadssätt var »klokt för de klarsynta« men »tokugt för dårars ögon«. Lika mycket som han vårdade sig om sitt inre vårdslösade han emellertid sitt yttre. Han var också puckelryggig. Tideman blev mentor för den outtröttligt vetgiriga.

På sin dödsbädd 1734 lät hennes fader förstå, att det var hans yttersta vilja, att Tideman och hon skulle bli man och hustru. Efter stor vånda böjde sig femtonåringen och inriktade sig på äktenskap med den tio år äldre mannen. Hans många plågor blev honom dock övermäktiga, och 1737 dog han efter ett års sängliggande. För Hedvig Charlotta blev saknaden stor, och den minskades inte av att hon hade gjort våld på sin böjelse. Dikten »Floës saknad« börjar:

Var är du nu, min sinnes vän?
  Var är min ledare?
Vart sku min ögon vändas hän,
  Att de må dig få se?

Enligt tidens kutym använde hon som här ofta täcknamn som Floë, Flora och Uranie. Mest bekant blev hon efter hand under signaturen Herdinnan i Norden.

När hon efter ett år tog upp studier i franska, blev hon som lärare rekommenderad den charmerande prästen Jacob Fabri-

cius. Tycke uppstod, och efter att under ett år ha prövat hans dygd och gudsfruktan gav hon honom sitt hjärta. Flera års problem förestod, men så utnämndes Fabricius till amiralitetspastor i Karlskrona, och bröllopet hölls utan dröjsmål. Herrskapet flyttade dit från Stockholm. Äktenskapet med Fabricius blev lyckligt men ytterst kort. Maken dog samma år som bröllopet ägde rum, 1741. Fru Nordenflycht blev därmed änka vid 23 års ålder. I »Den sörjande Turtur-Duvan«, där hon i prosainledningen talar om en sorg utan like, skriver hon:

Min levnads lust är skuren av,
  Och döden är min längtan,
Till dig du mörka tysta grav,
    Står all min trängtan:
På jorden jag ej finner
Vad mer min själ sitt nöje bär,
  Min glädje borta är;
Min tid i gråt förrinner,
Min ungdoms lust försvinner;
  Jag är olyckligt såld
  I grymma sorgens våld.

Dikterna i denna samling är med något undantag skrivna till den gången kända melodier. Det ger dem en mjukt visartad diktion.

Fru Nordenflychts kusin, Akademisekreteraren Carl Klingenberg, var som vän och förtrogen under lång tid en fast punkt i hennes tillvaro. Men hon förlorade även honom. Vid hans död 1757 skrev hon flera dikter, bland dem »Klagan«:

  En vän, var lämnad till mitt stöd,
  Min hjälp, min tröst i all slags nöd,
Som mig förtjusat världsens plågor.
  Nu är mitt ankar slitit av,
Nu slås mitt skepp av tusend vågor,
  Och mäktar dock ej gå i kvav.

De tre männens död hade alla varit omvälvande upplevelser för fru Nordenflycht och lett till många sorgekväden. Den fjärde mannens uppdykande 1761 blev inte mindre omvälvande men fick en utgång, som av allt att döma förkortade hennes eget liv. Johan Fischerström, en ung man med agronomisk inriktning men också avsevärd entusiasm för vitterhet, var en stor beundrare av fru Nordenflycht. Deras umgänge väckte hennes passion, men när hon fick klart för sig att hans beundran gällde hennes diktning och inte hennes person, slocknade hennes livsgnista. Hennes sista dikter hade fått sitt tema: »Till ****«, »Över en hyacint«, det oftast citerade poemet, och »Fragment av en Heroid« med underrubriken »*Hildur* till *Adil*«, det sista kända. Hyacintdikten slutar i resignation:

Men skall jag på en blomma klandra,
  Det veka väsen klaga an,
Dess öde är att sig förandra,
  Hon måste vara som hon kan.
Hon är ett gräs, hon skall förfalna,
  Jag intet agg till henne bär.
Så ser jag ock ditt hjärta kallna
  Det måste vara som det är.

Andligen utmattad och kroppsligen bruten dog hon i juni 1763.

Dessförinnan hade ytterligare två män kommit in i hennes liv, de unga grevarna Gustaf Fredrik Gyllenborg och Gustaf Philip Creutz. Över dem kom hon inte att skriva några sorgekväden – de överlevde henne med decennier. Gyllenborg har hon tillägnat »Ode över ett Gott Hjärta«:

Vem har det Hjärta jag vill måla?
  En sannings vän i dygden kär,
Som i den krets hans gåvor stråla,
  Den Högsta Godhets avbild är.

Gyllenborg, Creutz och fru Nordenflycht – som var den enda kvinnan i församlingen – kom snart att bilda den inre kretsen i det litterära sällskapet Tankebyggarorden, grundat 1753. Detta sällskap utgjorde ett slags motvikt till Lovisa Ulrikas Vitterhetsakademi, som instiftades senare samma år med fru Nordenflychts diktarkollega och medtävlare Dalin som förgrundsfigur. Tankebyggarna gav ut tre volymer under rubriken »Våra Försök«, åren 1753, 1754 och 1756. Efter ett uppehåll kom så två volymer »Witterhets Arbeten«, 1759 och 1762.

I företalet till det första bandet av »Witterhets Arbeten« skriver fru Nordenflycht: »Vi hava i synnerhet sökt att i akt taga Språkets renhet, så väl till dess art som utlåtelser. Nya ord hava vi icke många: De få som vi vågat, äro begripelige och tarva inga noter. De första och vanliga reglor i Skalde-Konsten, som dock hos de Svenske Skalder så länge varit vårdslösade, hava vi i detta nya arbetet på det nogaste sökt följa. – – – De större och ädlare reglor, som röra smaken och stilen, hava vi ock sökt taga i akt.« Genom denna klara anknytning till franskklassiska mönster läggs grunden till vad som komma skulle under 1700-talets senare del. Hos fru Nordenflycht märks av naturliga skäl en stramare form än tidigare, men i de sista poemen, Fischerströmdikterna, är känslan så stark att den ursprungliga omedelbarheten bryter igenom igen – utan gensaga från läsaren.

Hur ter sig den språkliga uppstramning som förordet anger? Vi kan få ett intryck av vad det gäller genom att betrakta en av de Nordenflychtska höjdpunkterna, »Skalde-Brev Till Criton«. Denna epistel om kunskap och okunnighet, riktad till Klingenberg, är skriven på fri jambisk vers. Den publicerades först i »Våra Försök II« och sedan i »Witterhets Arbeten II«. I de citat jag ger följer jag originalstavningen.

Viktigast är nog att rytmiska skäl tycks ligga bakom flera ändringar. I exemplen nämns den äldsta formuleringen först:

Det dyra sannings mål instänga
Det dyra sannings-målet stänga

Fast deras språk för oss okunnigt är
Fast deras språk för oss ej kunnigt är

Vår ovisshet, vår brist och vårt missnöje föda
Vår ovisshet och oro föda

En med sit egit fel olycka sig ådrager
En af sit eget fel sin graf i böljan finner

Genom omskrivningarna undviker poeten betoningar som *instäng'a*, *okunn'igt*, *missnöj'e*, *olyck'a* och *ådra'ger*. Välljudet ökar.

Större försiktighet och tydlighet utmärker användningen av sammansättningar i den senare avfattningen:

Och sjelf-kär dumhet, som har altid rätt
Och dumhet, som vil steds ha rätt

När lättja, vanans tvång, ett blindt upfostrings sätt
När lättia, vanans tvång, et blindt upfostrings-sätt

Ett sammansatt ord som *sjelf-kär* får vika. De tvåledade sammansättningarna av typen *upfostrings sätt* får ett bindestreck som sammanhållande element. Det finns för övrigt helt hopskrivna sammansättningar i båda versionerna, t. ex. *spelboll* och *tankeslut*.

Ändringar i stavning, böjning och val av formord går i allmänhet i moderniserande riktning: *kundskap* och *tusend'* blir *kunskap* och *tusen*, *stadnar* blir *stannar*, *vettenskaper* blir *vetenskap*, *sine tankeslut* blir *sina tankeslut*, *sin foster* (neutrum plural) blir *sina barn*, *ho* blir (med något undantag) *hvem*. Det är också intressant att ändringarna i några fall går åt det arkaiserande hållet: *okunnighet* blir *okunnoghet*, *vatten* blir *vattn*. På lång sikt var just detta en dålig prognos, men det är uppenbart att fru

Nordenflycht har prövat sin språkkänsla noggrant i sitt företals anda.

Musiken var betydelsefull för henne. Det var inte bara i »Den sörjande Turtur-Duvan« som hon hänvisade till melodier, utan det förekom åtskilliga gånger. Gyllenborg, Atterbom och andra har vittnat om att hennes texter sjöngs allmänt. I det perspektivet kan man också se henne som visdiktare.

De melodier hon valde är av olika karaktär: från koraler och arior till dansmelodier som menuett och gigue. »Förnöjelse över det sälla eviga«, som börjar »Min själ av fröjd upptändes«, är skriven till melodin »Den Blomstertid nu kommer«. Några stycken är hämtade ur en engelsk sångsamling, så t.ex. melodin till »Vår Oro« (dvs. 'vårorо') med inledningsraden »Nu åter syns tiden förbyta«. Fru Nordenflycht var samtida med Johan Helmich Roman, och flera av hennes dikter har melodier av honom, bland annat »Min levnads lust är skuren av«. Hennes sätt att botanisera bland tillgängliga melodier påminner om Bellmans grepp. En av dem, »Säg mig *Damon* sad' *Lysandra*«, föll i sinom tid också honom i smaken.

En intressant aspekt på fru Nordenflychts estetiska hållning ger prosa- och poesistycket »De Svenska Poeter«. Efter en träta på Helikon, »Vishets-berget«, om rangordningen i skaldernas samfund får Stiernhielm Apollos befallning att sammankalla alla svenska poeter som ankommit från de levande och visa var och en sitt rum. Han kommenterar ett drygt tjugotal diktare från Lucidor till Kolmodin. Det blir inte Lucidor som får det främsta rummet, »Ty du söng så sällan väl«. Dahlstierna råkar också ganska illa ut och inte bara för »Himlens silvervårta« med syftning på månen.

Väl behandlade blir särskilt Columbus och Runius. Att Columbus prisas för allvar, sanning och djupa tankar ligger helt i linje med fru Nordenflychts livslånga bearbetning av det för henne centrala dygdebegreppet. I rättvisans namn beteck-

nas han också som »en sinnrik god Poet« (dvs. 'fyndig'). Runius är en skald »båd kvick och lärd«. Hos honom lyser eld och lätthet, och han hyser andakt, sötma och kraft.

Kvaliteter som allvar, eld, lärdom och fyndighet präglar också fru Nordenflychts gärning. Genom sin mångsidighet var hon inte bara en av grundläggarna till den gustavianska epoken utan också en förelöpare till nästa århundrades känslobejakande romantik. Man blir lätt betagen i fru Nordenflycht.

SKRIFTER

Brev till kansli-rådet och ridd. Hr A. A. von Stiernman

Välborne Herr Kongl. Sekreterare.

Den äran, I gören mig, Min Herre, att vilja veta mina händelser, för att införa mitt namn ibland våra Nordiska Snillen, skattar jag så högt, som jag räknar mig ovärdig en slik heder: icke därföre, att ju detta mitt korta levnads-lopp redan är uppfyllt med så besynnerliga omväxlingar, som skulle vara både nyttige och sällsamma att uppteckna, och att även de små gåvor, som himmelen och naturen mig förlänt, hade kunnat bliva värdige nog för Er vittra penna att beskriva, om de blivit så uppodlade som de bort. Men som min Levernes-beskrivning, rättel. utförd, skulle bliva allt för vidlöftig: så, ehuruväl mitt lilla snille, som förr i brist av lyckeliga tillfällen, och nu av motgång och sorg, blivit mycket förkvavt, ej kan framvisa så lysande prov, att de kunna tjäna till fosterlandets heder; vill jag dock i möjeligaste korthet endast fullgöra Eder begäran och min skyldighet.

Jag är född 1718 d. 28 Nov. i Kongl. Residens-Staden Stockholm. Min Fader har haft den förmån, att genom egen värdighet och förtjänst äga mer anseende, än av titel och stånd. Han blev av allt förnuftigt folk i värde hållen, fast hans lycka icke bragt honom längre, än till Kamererare i General-Avräknings-Kontoret i Kongl. Kammar-Kollegio. Han tjänte i oförtruten flit och trägit arbete med pennan sitt Fädernesland, och blev vid Riksdagen 1727 i Adeligt stånd upphöjd, samt kallade sig Nordenflycht. Min Moder är av en gammal Prästerlig Släkt, Rosin benämnd, med åtskilliga Biskopar och Adeliga familjer förbunden. Av dessa mina kära Föräldrar njöt jag all den ömma

uppfostran, som tycktes vara tjänlig för mitt stånd och kön. Vid fyra års ålder begynte jag, att läras av ett Fruntimmer läsa Svenska, och innan jag fyllt fem år, läste jag rent. Min Fader, som tyckte mig vara begåvad med någon kvickhet, lät mig sedan hos min yngre broders Informator läsa än Tyska och än Latin; men som detta ej oftare hände, än när de från studerterminerna i Uppsala voro lediga, då de antingen i Stockholm eller på vår lantegendom vistades allenast några veckor, blev den lilla övningen på de övriga tider om året alldeles å sido satt. Denne berömvärde Mannen, som nu är Kyrkoherde i Norrland, församlingen vet jag icke, och för sin exemplariska vandel allmänt älskad, sådde de första frön till en sann Gudsfruktan i min späda och böjeliga vilja. Redan vid denna åldren yppade sig hos mig en böjelse till Bokeliga Konster, så väl som en vetgirughet i allt vad som var över mitt lilla begrepp: ja äntelig ock en liknelse till Skalde-Konsten, som förnämligast viste sig i en nog levande inbildnings-kraft, så att min förnämsta ro på mina lovstunder, var att sammansätta sagor i minnet, och för mina lek-kamrater förtälja.

Men ehuru mycken lust jag lät förspörja till sådana vetenskaper, funno mina kära Föräldrar dock icke rådeligt, att understödja min böjelse däruti. De visste nogsamt, att ingen gruva någonsin uppfunnits på Parnassen, och att ett lärt Fruntimmer, med ingen annan brudskatt än sin lärdom, kunde dömas till Kloster-Orden; och som den icke är i anseende i Sverige, tyckte de mera om, att uppföda sin dotter till en skickelig Hustru, än bland Vishets-Gudinnorna. Detta var orsaken, att sedan jag lärt skriva, blev min övning, jämte det Tyska Språket, de vanliga Kvinno-slöjder, såsom söm, ritande, spånad och dylikt mer. Musiken, till vilken jag ock hade stor lust, övades jag jämväl uti, så att jag vid åtta års ålder spelte på Clave-Cymbale efter noter. Dock gjorde jag ganska ringa framsteg vid denna åldren, i de sysslor, jag skulle lära; ty emedan jag vid bågen och knyp-

peldynan alltid var försedd med en bok under förklädet, den jag, så snart min Lärmästarinna vände sig bort, i stället för mitt föresatta arbete, använde tiden på, vann jag icke mycket beröm av henne: tvärtom, man förundrade sig, att ett barn, som i andra mål tycktes äga kvickhet, var så långsam och litet fallen till de sysslor, som höllos för högst nödige. Denna trögheten härrörde dock endast av det tvång, man gjorde på min naturl. böjelse, det jag efteråt kunnat märka. Hade min Sinnes-drift vid den tiden fått understöd, och i sitt ämne blivit uppodlad, så torde min kvickhet så mycket blivit prisad, som jag dagel. kom efter mina Kamrater i snällhet och handarbeten. Ett klart prov av den skadeliga vanan, att barn efter en antagen sed uppfostras, och icke deras naturliga böjelse skärskådas och urskiljes. Mina studier, dem jag således på mitt sätt i tvång och hemlighet måste öva, bestodo ännu icke uti annat, än Télémaque, våra Svenske Poeter, Tyska Resebeskrivningar, Fabler, och några Utdrag av Världs-Historien, samt en hop teologiske och mystiske böcker, dem jag, i synnerhet för den tvehugsamhet, som började yppa sig i mitt förnuft, med mycket begär och åtrå igenomlopp.

Fem år tillbragte jag på detta sättet, till dess min Fader, trött vid Ämbetssysslor och arbete, satte sig före, att bo på landet. Jag följde honom från Stockholm: och som jag då var på mitt trettonde år, lämnades mig frihet, att efter egit behag inrätta mina sysslor, vilka då mestadelen bestodo uti läsande, så ofta icke min Moder befallte mig, vara med i Hushålls-förrättningar.

Så mycket jag nu vunnit min frihet, och undsluppit Fruntimmers-Skolreglor, så mycket började ock mitt späda förnuft att arbeta. All ting var mig som en gåta. En åtrå, att vilja veta sammanhanget av allt, bragte mig en oro, som var ovanlig. Jag sammansatte vid samma tid en liten dikt, som jag kallade: Högsta Nöje, att lära känna och älska Skaparen. Denna, ehuru vid så späd ålder författad, har icke funnits otjänlig, att i min

första Poetiska Samling införas, som utgått på trycket, under namn av Kvinnligt Tankespel, och utvisar någorlunda en människas tillstånd, då hon först börjar tänka.

Som jag uti min vanliga läsning icke mera fann för mina sinnen någon föda; sökte jag att få den i Filosofiska böcker. Jag kan ej neka, att de stodo mig väl an; deras skrivart, som är djup, redig och demonstrativ, tycktes nära och uppodla mitt lilla förnuft; men i stället för att fästa och övertyga mig om något visst, lämnade de efter sig en tvivlan i sinnet, och en ny trängtan att finna sanningen. Jag hade råkat i största ovisshet, och snart kunnat bliva en Sceptica, om jag ej träffat i bekantskap med en Man, som genom invärtes arbete och utvärtes lidande redan blivit fast i sina tankar, och nu i en moralisk och gudfruktig vandel satte sitt högsta ändamål.

Denne Mannen hette Johan Tideman, en Broder till den, som varit min yngre Broders Informator. Han var mycket fallen till Mekaniska vetenskaper: hade i sina studier ock lagt sig på dem, och även av vår store Polhem, vårt lands prydnad och heder, fått undervisning och uppmuntran, att uppodla sig i denna rara och nyttiga vetenskapen. Han var just i begrepp, att företaga sig en utländsk resa, för att inhämta vidare kunskap, då nyssberörde min Broder, som redan börjat, att på vår gård anlägga Manufakturer, vilka då i Sverige begynte idkas, övertalte honom, att lämna sitt förra uppsåt, och nu hjälpa honom i hans anläggningar. Han följde honom på landet; och av denna Mannens förnuftiga omgänge vann jag icke ringa fördel.

Finge jag vara vidlöftig i min beskrivning, vore det värt, att berätta något mera, om den nya Sokrates, som i utseende, tankegåvor och levnadssätt liknade tämmeligen den gamla. Men detta ämnet må jag lämna till en annan tid, då jag, jämte några flera besynnerliga Personers beskrivning, får fullkoml. utföra det, och endast nu nämna om, vad som rörer mina händelser. Jag såg med förundran denna Mannens levnadssätt, som var så

klokt för de klarsynta, som det syntes tokugt för dårars ögon. Hans jämna och stadiga uppförande, ringa åtrå till fåfängligheten och den orörliga sinnesro, som han var ägare av, bragte mig att vilja veta hans religionsgrunder. Jag blev kunnig om dem, och den sanning, han genom erfarenhet och exempel bestyrkte, gjorde ett djupt intryck i min själ. Allt sedan läste jag de böcker, han valde mig; och allt vad som föreföll mig tvivelaktigt, förklarade han så redigt, som någonsin ett inskränkt skapat förnuft ägde krafter till. Han var en sådan Filosof, som älskade och sökte sanningen med djup eftertanka; men erkände alltid sina svaga krafter allt för ringa, att kunna fullkoml. hinna till dess djupa grunder. Således nekade han icke allt det, som var över hans förnuft. Hans ändamål var, att stärka och öva sig i dygden, och därföre arbetade han mera på sin egen förbättring, än på nya systemer. Han roade sig stundom med sannolikheter, och utsträckte sin starka inbildningskraft till alla de möjeligheter i naturen, både om andar och kroppar, som kunna vara till. Den nya och allmänt antagne systemen om flera världar var rätt nöjsamt, att höra honom tala uti. Jag hade nu, både för hans egenskaper, och det ljus, han upptänt för mig, mycken högaktning för hans person; men en besynnerlig omständighet hade snart utsläckt alltsamman, vartill dock han var oskyldig. Min Fader, som redan 7 månader legat på sin sote-säng, och såg sitt levnads-slut nalkas, kallade honom till sig, och sade sin yttersta och fasta vilja vara, att han skulle taga mig till hustru, vartill min Fader trodde mig så mycket snarare kunna böjas, som den lydnad, jag alltid vist min Fader, gav honom största anledning, att sig det föreställa. Min Fader avled häruppå år 1734 d. .. Junii, och lämnade mig med de övriga mina anhöriga uti en hjärtelig sorg. Jag tänkte i början icke på annat, än beklaga min förlust; och Tideman, som ej var mindre älskad av min Fader, än han honom vördade, var icke så orörlig vid detta dödsfallet, att ju en uppriktig sorg röjdes i

hela hans väsende. Men när tiden någorlunda stillat min smärta, begynte jag komma ihåg min faders beslut, som föll mig omöjeligt att fullgöra. Jag undvek alla tillfällen, att bliva påmint om det samma, och flydde nu dens sällskap, som förr varit mig angenämt. Såsom en Filosof, var han mig kär att höra; men som fästman odräglig att se. Hans ansikte var icke så obehageligt, emedan hans fysionomi var mycket ren; men ett olyckeligt fall, som tillskyndat honom en knyla på ryggen: hans torra åtbörder och släta dräkt, voro inga medel, att uppväcka tycke hos ett femton års fruntimmer. På sin sida ställde han sig ganska försiktigt; emedan han nogsamt märkte den avsky, jag började få för hans person: varföre han ock aldrig sökte mitt omgänge; och hände det någon gång, föll talet på intet annat, än de vanliga ämnen, så att jag begynte tro, att han icke heller var mer benägen till den gjorda föreningen, än jag. Detta hoppet satte mig i min förra frihet, att omgås med honom; varvid jag dock märkte, att kallsinnigheten med flit var antagen, och att Filosofernas hjärtan äro ej heller orörlige för den i naturen inplantade ljuva böjelsen. Med mycken allvarsamhet och återhåll förklarade han sina tankar, vilke, ehuru billige de tycktes vara, i anseende till min Faders befallning, likväl förorsakade mig en så stor sinnesrörelse, att jag av tvehugsenhet och oro sjuknade. Jag hade mera allvar och överläggning inom mig, än min ålder tycktes medgiva. Äntel. beslöt jag av kärlek till vishet och dygd, så väl som lydnad för min Faders yttersta vilja, att övervinna de hinder, som ungdoms-tycket kastade i vägen; och sedan jag vant mig, att anse saken för god och nyttig, blev denna personen mig mycket kär, ehuru mina ögon ej hade så mycket nöje, som öronen, och jag sedan endast blott ansåg den skönhet, som i Själen låg. Jag uppehåller mig något länge med detta ämnet; men en så ovanlig kärlek tyckes fordra det. Tre år varade denna förbindelsen, som prövades under samma tid på mångahanda sätt. Alla de små oskyldiga

nöjen, som älskande kunna röna, voro oss obekanta. En allvarsam och torr vishet födde vår vänskap. Tadel, avund, okunnigas förakt, ja äntel. både brist och sjukdom, voro dock för svaga, att bryta detta bandet. Min Mentor syntes mig mera prisvärdig i de största motgångs-moln, än i bättre omständigheter; ty jag såg honom med ovanlig styrka draga sina bördor. Sedan den Högste behagat således härda honom genom mångahanda svårigheter, tycktes hans själ vara färdig och skickelig, att emottaga en evig lycksalighet. Han avled efter ett års stadigt sängliggande 1737 d. 26 Maj på sitt 27 ålders år. Utmattad av många plågor, bar han alltid ett utseende av 40 eller 50 år. Hans levnads-sätt svarade emot samma ålder, och hans själ hade en mogenhet och styrka, som visar, att den icke alltid härflyter av ålder. Hans dödsart var besynnerlig. Han tog avsked av mig med ett stilla sinne, och sade sig kunna lämna mig med glädje, sedan han givit mig smak för dygden. Han bad mig älska och söka henne framgent, och därjämte icke sörja över hans bortgång. Med en modig förtröstan på Skaparens nåd, gick han från detta låga, och prisade i sista ögnablick den Evigas makt, vars härlighet han sade sig snart få skåda. Min saknad över hans bortgång var så mycket större, som jag tyckte mig nu hava ingen lön för min trogna stadighet och det våld jag gjort på min böjelse.

Vad omväxling äro icke våre omständigheter och vårt sinne underkastade i denna tiden! Vi råda ofta icke om oss själva. Händelsernas ombyten och våra egna böjelser kasta oss i en stadig förändring. Ett år hade gått förbi uti idel klagan över min Mentors död, när åter mitt omväxlande öde viste mig den, som skulle vara mig en ny orsak till både glädje och sorg. Jag skulle lära Fransyskan, och ville helst av någon Svensk, som i Språket var förfaren, bliva övad däruti, emedan jag redan av en Fransysk fått första handledningen. Min Kusin, Carl Klingenberg, Adjunkt i Uppsala, som, innan han dör, lärer öka den lär-

da världens antal och lustre, underrättade mig en tid häruti; men vid sin bortresa till Akademien rekommenderade han mig i sitt ställe en Präst, vid namn Fabricius, som tillförene betjänt Fransyska Församlingen i Stockholm. Denne fick tycke för mig, och mitt beslut att leva ogift, förgick, allt efter som kärlek blev mästare över mitt hjärta. Om någonsin Försynen haft del uti äktenskap, har Han visserl. styrt mitt. Här fick jag ersättning i allt det jag förlorat, och vad som briste i utvärtes förmåner hos den förra personen, fanns här i högt mått. Ett behagligt utseende, åtbörder och levnadssätt, som drogo till sig allas hjärtan; en kvickhet, förenad med mogen eftertanka: in summa, en lycklig blandning av goda själs gåvor, gjorde den Mannen allmänt ansedd och älskad; dock var icke detta mäktigt, att intaga mitt sinne. Jag kom ihåg min Mentors förmaning, att högst värdera dygden; och tordes jag icke lämna min böjelse fritt lopp, förrän jag, efter ett års förfarenhet och prov, blev övertygad om hans dygd och gudsfruktan. Då gav jag honom med nöje mitt hjärta: ehuru jag i bägge mina kärleks-val efter yttersta begrepp sökt ett reelare syftemål än de, som allmänt göra äktenskap. Icke dess mindre hava många hinder varit mig emot. Och alla de svårigheter, som kunna förfölja en stadig kärlek, har jag alltid måst försöka. En av min släkt tyckte ej om detta Svågerskapet, utan hade hellre uppoffrat mitt nöje och sanna lycka, sin äregirighet och ett för världen mer lysande väsende med mindre merit. Därav hände, att vi i 4 års tid födde vår ömma kärlek i fruktan och ovisshet, och prövade under samma tid varsannars sinnelag, tro och stadighet, utan att få fullborda vårt ämnade äktenskap. Denna ljuvaste tiden av hela min livstid, vilken, ehuru ansatt han var av förföljelser, avund och många Romansvärda äventyr, var mig likväl både behagelig och nyttig. Han styrkte och fullkomnade mig ej mindre i kärleken till dygd, än i mina små studier, och i synnerhet Poesien. Min Fästman var själv fallen att göra vers, i synnerhet

Latinsk. Vi övade flitigt den konsten, ty vår brevväxling är ej annat än Herdakväden; och om kärleken allena är mäktig att göra Poeter, vad större verkan skulle han icke hava hos dem, som förut ägt något av en poetisk åder?

Äntel. yppades en skymt av vår lycka. Alle vidriga omständigheter förbytte sig. Den som varit största hindret till vårt ändamåls ernående, var icke mer i Sverige. Vårt bröllop gick straxt för sig, och jag reste med min älskeliga Man till Karlskrona, där han emottog Pastors-beställningen vid Kongl. Amiralitetet. Där levde jag med honom den allrasällaste levnad, som någon dödlig kan hava i denna ofullkomligheten. De svåraste händelser av sorg och skador kommo den ena efter den andra mig över, men voro dock icke mäktige, att rubba min förnöjelse. Jag ägde allt, när jag ägde min ljuvaste maka: och när det förnämsta av min lilla egendom på sjön blev skadat och förlorat, tyckte jag mig ingen ting hava mist, så länge jag hade denna skatt i behåll.

Men ack! min lycksalighet var lika så kort, som han var stor. Jag hade under denna sälla tiden själv många gånger spått mig, att han icke länge kunde räcka; ty en sådan höjd av utvalt nöje kan icke stå stadigt i denna jämnt omväxlande förgänglighet. Min Man sjuknade i hetsig-feber. Jag märkte straxt min olycksstjärna vara uppgången över mig. Jag anropte den Evige om ändring. Jag föll på knä för Doktorer, och böd dem allt, vad jag ägde, för min Mans liv. Men allt förgäves. Ingen skötsel, inga läkemedel, inga tårar, som voro många fleras än mina, kunde ändra det som beslutit var. Min älskeliga Maka avsomnade efter nio dagars sjukdom, på ett så stilla, saligt och förnöjt sätt, att denne lysande GUDs nåd, som halp honom övervinna allt, och även det fasta band, varmed hans hjärta var bundit till mitt, var sedan det endaste, som under min förtvivlan mest styrkte min svaghet, och lindrade min jämmer. Således måste jag andra gången undergå en sorg, som för mitt hjärta varit den

allraömmaste; och som detta var ett närmare band än det förra, var ock denna förlusten mig odrägeligare. Jag miste en Maka, på en främmande ort, efter 7 månaders sälla sammanlevnad, i dess bästa ålder, som icke allenast stod på trappan, att i utvärtes mål göra mig lyckelig, utan ock för sin Gudsfruktan, saktmodighet, dygd och vett var mig såsom en spegel och uppmuntran i mitt levnadslopp. Min sorg var obeskrivelig. Alla sinnen förstördes, och kroppen kastades i yttersta elände. Slag, dåningar, många tillstötande sjukdomar, nattvak och en tankestrid utan vila, voro dock icke mäktige att utsläcka ett liv, som var sig själv till odrägelig plåga. Jag måste finna med smärta, att mina krafter emot allas förmodan togo litet till, och att min förlossning var icke så när, som jag hoppades. Jag reste, efter 11 veckors sjukdom ifrån denna bedrövel. orten till Stockholm igen, och fann alla mina anhöriga nästan så rörde som jag över min förlust. Som ingen tröst var, att finna för mig hos människor, var ock deras sällskap för mig odrägeligt: ty valde jag mig en liten hydda på landet, och inrättade i ett torp min sorgeliga boning. Här regerade enfaldighet och bedrövelse med varandra. Hela rummet, med sorgeliga målningar beklätt, vittnade om min saknad; och en Cymbal med några fåglar voro här de endaste glädjetecken. Mina ögon vilade sällan, och min harpa spelade idel sorgekväden: av dem är en liten Samling på trycket utgången, under namn av Den Sörjande Turturduvan. Ett år förnötte jag här, och under all min smärta kände jag dock en lindring vid denna enfaldiga, och från allt högmod skilda levnadsarten; men min odrägeliga sorg, som tillskyndade mig åtskilliga krämpor, kastade mig i en så häftig gikt, att mitt tålamod ej var längre mäktigt att uthärda. Jag måste därföre föras till Staden och läggas under Doktors hand. Som denna sjukdomen ej ville ändra sig, var jag nödsakad, att lämna min lilla enslighet, och har allt sedan måst bo i Stockholm. Dessa mina olyckor, som varit försällskapade med många flera, sjönöd,

tjuvnad, eldsvåda, bedrägeri, som satt ens välfångna egendom i främmandes händer, voro på en gång hårda prov för en i världen oförfaren människa, så att det ej var under, det jag råkade i ovisshet och misströstan om den Evigas nåd och försyn. Alla filosofiska tvivelsmål yppade sig på nytt i mina tankar. Jag fann ingen fast botten att vila på. Jag utmattade mig i stadigt frestande: korresponderade med många upplysta Män; bland dem ock den lärde Prof. Holberg i Danmark, och prövade alla mina vänners styrka. Bland vilka Kyrkoherden Carl Brovallius allramest upphjälpte mina tankar, emedan hans förnuftsljus varken i sig självt är slögt, eller med flit förblindat, och hans ändamål är, att rikta sig i en sann dygd. Mitt nöje för Bokvett varar ännu, ibland vilka Moralen, Historien och Poesien äro mine käraste ämnen; i synnerhet kan jag vid den första aldrig tröttna, och tyckas mig sanningar i den aldrig sägas för ofta. Min lilla Versgåva nyttjar jag ock helst till det ämnet. Stundom ock i Satyren. För Teatren har jag gjort några försök, som mine vänner funnit förtjänte att komma i dagsljuset. Panegyriske Skrifter har jag svårast vid att skriva. Några prov av dem äro dock för det Allmänna bekante, såsom vid Hennes M:ts Högstsal. Drottn. Ulricas grav, Hans Kongl. Höghets val till den Kongl. Svenska Tronen, samt vid Dess Biläger med Prinsessan av Preussen. Under händer haver jag ock flera Arbeten, såsom Levernesbeskrivningar, Romaner, jämte en Översättning på Svensk vers av Spanjoren Graciáns till rätta komna människa. Dessutan tänker jag årligen låta utgå en Fortsättning av det Kvinnliga Tankespelet, varav för 2:ne år redan utkommit, tillika med en liten Poetisk Samling av min sal. Mans arbeten, till ett förebud av ett viktigare Teologiskt, som nu är under trycket, och med mina företal försedde. I Språken är jag ej mera förfaren, än jag till oumgängeligt bruk behöver. De Lärdas Språk hava några av mina vänner styrkt mig att lära, i synnerhet Latinen; men som jag icke åstundar, att vara eller

heta Lärd, har jag ej anlagt min tid därpå, i synnerhet sedan jag funnit, att lärdom och ett rätt förnufts-bruk icke äro allt ett.

Av detta allt lärer Min Herre kunna inhämta så mycket, han till sitt ändamål finner nödigt. Om jag varit för vidlöftig, är det icke mitt utan Ödets fel, som redan uppfyllt mitt levnadslopp med så många omskiften, att jag vid dess beskrivning ej vetat, vilka jag borde förbigå eller införa. Jag liter med skäl på Er vittra penna, som lärer förbättra mina fel, och som I så värdigt till Edert Fäderneslands heder nyttjar henne, så lären I ej misstycka, att jag på detta sättet talar om dess ädla nit:

De Svenska Snillen må med dubbel lust arbeta;
Till Landets gagn och pris uppodla sina vett,
Då Lärda världen straxt får deras framsteg veta,
Och får nu undra på; vad hon ej förr har sett:
En vitter Stiernman dem i ryktets tavla skriver.
Med ett så präktigt verk han dämmer glömskans älv;
Och vid det han beröm som bäst åt andra giver,
Så hedrar han sig mest, och blir odödlig själv.

Förbliver
Min Herres

Fullerö d. 17. Aug. 1745

hörsamma Tjänarinna
Hedvig Charlot. Nordenflycht.

MORALISKA TANKAR.

OSTADIGHET I ALLT.

Mel. Ach was mach ich in den städten.

Ledsamhet mitt hjärta tvingar,
  Oro all min tid förtär,
Vart jag sänder tankans vingar,
  Idel storm till mötes är.

Gack min tanka ut att leta,
  Om du något finna kan,
Där din själ i ro får beta:
  Se Naturens förråd an.

Se! en fågel kan sig fröjda
  I sitt svaga väsende,
Alla djuren leva nöjda,
  Solen de med hugnad se.

Men min själ måst ligga fången,
  I den mörka sorge-vrå,
Hon är in i oro gången,
  Över allt, vad hända må.

Ingen ting kan mig förnöja,
  Av allt nöje, som är till:
Tiden månd' sitt skifte röja,
  I allt, vad jag smaka vill.

Varpå skall min åtrå syfta?
  Vari skall min ro bestå?

Medan tiden allt kan lyfta:
  Allt måst ändring undergå.

Vishets konst och lärdoms styrka
  Höjer sinnets flagga opp;
Men, hur långt vi den ock yrka,
  Trampas hon av tidens lopp.

Mänsko-gunst och världslig ära
  Flyta av en svager Grund,
Som sig måste själv förtära,
  Och förvandla varje stund.

Jordska skatter bli förstörda,
  Och den största rikedom
Är en tung och plågsam börda,
  Samt vår frihets starka bom.

Timlig lust kan aldrig giva
  Själen en fullkomlig fröjd,
Samvets sår kan den uppriva,
  Men ej göra andan nöjd.

Ljuva vänskap, själars sämja,
  Jordiskt allt du övergår,
Tidens grymhet kan du tämja;
  Dock av henne ändring får.

Jag har, under bittra ilar,
  Smakat söta svalkan din:
När jag däri tryggast vilar,
  Drages ock den strålan in.

Så är ingen ro i tiden,
  Som en stadig ro kan ge,
När den till sitt mål är skriden,
  Måste den förväxling se.

Ack! var finner jag den grunden,
  Där min själ kan äga ro,
Där hon städs får vara bunden,
  Och ej åter flytta bo.

Evighet, som aldrig ändas,
  Kärleks djup och vishets höjd,
Lät min ro i dig upptändas,
  Gör min själ i dig förnöjd.

FÖRNÖJELSE ÖVER DET SÄLLA EVIGA.

Mel. Den Blomstertid nu kommer.

Min själ av fröjd upptändes
  Och får en himmelsk ro,
Enär min tanka vändes
  Upp till det sälla bo,
Där rena själar njuta
  En evig glädje-lott,
Där Gud vill fritt utgjuta
  Sitt fulla sällhets mått.

Fast mörker vill inskränka
  För mig den himlaprakt;

Så högt jag dock kan tänka,
  Om en fullkomlig makt,
Så högt går själens öga,
  Hans skönhet se uppå,
I vilkens sällskap höga
  Vår himmel skall bestå.

Allt vad vi här betrakta,
  Som Gud utgjutit har,
Allt vad vi härligt akta,
  Och vad vår själ betar,
Är blott en stråt och strimma
  Från evighetens hus,
Som där skall klart uppglimma
  I ett fullkomligt ljus.

Vår själ är där ej stängder
  I trånga fångehus;
Men evighetens längder
  Hon räcker med sitt ljus,
I dessa djupa grunder,
  Får hon med glädje se
De stora Herrans under,
  Som utan upphör ske.

Guds skönhet uppenbaras
  På ett fullkomligt sätt,
Och för vår själ förklaras,
  Som sig då skådar mätt;
Hans Gudoms skatt uppblänker,
  Hans egenskapers höjd,
Som själ och hjärtat sänker
  I oförsvinnlig fröjd.

Hans vishet då intager
  Vårt inre själabröst,
Hans kärlek till oss drager
  Den allraljuvsta tröst,
Vår åtrå, håg och längtan
  Har då sin fyllnad fått,
Här är ej någon trängtan;
  Vi ha det högsta nått.

Av dygdens sanna källa,
  Den ljuvsta smak vi få,
Som skall i själen kvälla,
  Liksom en flod och å,
Och i vår anda verka
  En evig själaro,
Som intill Gud skall räcka
  Och i hans kärlek gro.

Den sötma, vi här smaka
  Av vänskaps ljuvlighet,
Går icke där tillbaka;
  En himmelsk enighet
De sälla själar binder,
  I frid evinnerlig,
Att alla, utan hinder,
  I Gud förnöja sig.

Vi skole se och veta,
  Att denna sällhets tid
Oändelig bör heta,
  Som öka skall vår frid:
Ej någon fruktans plåga
  Kan hos oss växa opp;

En helig gudoms låga
  Har stillat allt vårt hopp.

Vad vi i mörkret letat
  Då fram i ljuset går,
Vad vi ha här arbetat
  För sannings vägen svår,
Blir oss en ljuvlig tanka,
  Att minnas på en strid,
Som oss har kunnat sanka
  En evig själa frid.

Min själ, bliv fast och trägen,
  Förbida, lid och tål,
Och vik ej från den vägen,
  Som bär till detta mål:
Din ro du aldrig finner
  I skuggans tomma mått,
Förr'n du ditt ursprung hinner,
  Och själva solen nått.

JORDISKE NÖJENS OFULLKOMLIGHET.

I sin egen *Melodi.*

Lik som ett bi på blomster vilar,
  Och drager sötman av mång ljuvlig ros,
Som äntlig sist, av vintrens ilar,
  Förtorkas bort, och svinner snart sin kos,
Den söta saften ända tar,
Och torra stjälken lämnas kvar:

Så ock min själ orolig vankar,
  Och söker ro i jordska nöjens prakt,
De synas ljuva för min tankar,
  Och dra min längtan med en häftig makt,
De säga mig: din åtrå får
Sin fyllnad, när du oss ernår.

Men ack! de ä, som blomster, svaga,
  De falna av, liksom de lysa mest;
De nöjen, som oss här betaga,
  Vid dem har bräcklighet sitt välde fäst:
De söva sinnet till en tid,
Sen vaknar det i dubbel strid.

Ack! var skall jag den rosen finna,
  Där själen min kan ymnig föda få?
När skall min längtan en gång hinna
  Den hamn, där hon kan evig vila nå?
Hon famlar fåfängt världen kring,
Hon finner brist i alla ting.

O du! som längtan själv har stiftat,
  O Gud! som själv är kärlekens *magnet*,
Du, som Naturens verk så skiftat,
  Att deras grunder ä förgänglighet,
Ack! drag min längtan in i dig,
Du all tings ursprung! mätta mig.

O! kunde jag mig rättlig skilja
  Från alla band, som göra mig till träl!
Du, starka kärlek, drag min vilja,
  Du, djupa vishet, upplys själv min själ,

Att hon i dig må bli förnöjd:
Då saknar hon ej jordisk fröjd.

Jag längtar, Gud ditt väsend' skåda,
  Att jag dig obehindrad älska må:
De brister, som än vid mig låda,
  Som starka dimmor, mig i vägen stå:
Jag längtar i det ljuset bli,
Som gör min själ från mörker fri.

Så långt min tro kan dig omfatta,
  Så högt förnöjs min anda uti mig:
Ack! kunde mina krafter matta,
  Från jordens grus, så högt upplyfta sig,
Att stadigt på ditt väsend se,
Och dig fullkomlig dyrkan ge.

Då vore jag, i detta livet,
  Lycksalig re'n utav din helga lag,
Och, i det hopp, som du mig givit,
  Blott väntade en glad förhöjnings dag,
På vilken då det ljus geck opp
Som stillar längtan, tro och hopp.

DYGDENS VAL DET RÄTTA NÖJE.

Mel. Låt grälar länge prata.

Bort fåfängt världs bekymmer,
  Kom, fria sinnen, glädjen Er,
Se, åldren tvär och grymmer

Slår hastigt nog all fägnad ner:
Det rätta nöjet är ej svårt att vinna;
Vi kunna det ju hos oss själva finna,
När fåfäng åtrå dämpas nid,
Som sårar sinnets ro och frid.

Kom in i dygdens Hagar,
Och uti hennes ljuva tjäll,
Förnöten Edra dagar,
Och väljen här en levnad säll:
Här slites man ej om en fåfäng ära,
Här vill man ej för guld sin ro förtära,
Här är man för sin dygd upphöjd
Och med en ringa del förnöjd.

Lät högfärds dårar bygga
På branta berg sin Lustegård,
De bo dock aldrig trygga
I falska lyckans skydd och vård:
Lät dem man fritt med tusend ränker löpa,
Och sig för namn en tvungen vördnad köpa:
Lät penningträlen ta sin rätt;
Han blir dock aldrig nöjd och mätt.

Se! Hur en nöjsam levnad
Uti vårt eget val består:
Se! dygden ger en trevnad,
Som över all slags lycka rår:
Hon skänker oss de allrastörsta håvor,
Att nöja sig i allt med sina gåvor:
Hon är en stöd, i lust och nöd,
Hon segrar båd' i liv och död.

DET HÖGSTA NÖJE, KÄNNA OCH ÄRA SKAPAREN.

Mel. Ifrån den dag jag *Elisandra*.

Ho är väl till i världen vida,
  Som icke något till sin ro utvalt
  Av det Naturens ymnoghet har falt?
Fast mestadelen måste lida
  Förväxling, när de sänka sin begär
  I det, som tiden underdånigt är.
Dock ä de lyckliga att skatta,
I det de något medel fatta,
    Att öva opp
    Sin själ och kropp,
Och uti något söka
Sin levnads nöje öka.

Men vart skall jag min tanka skicka,
  Att hämta ro i min orolighet?
  Jag, som av intet säkert nöje vet?
Var med skall jag mitt hopp uppkvicka?
  Som tröttnar nu i oviss längtan stå,
  Och ser sin åtrå ingen fyllnad få?
Skall jag vid glas min levnad stöda?
En hungrig själ med intet föda,
    Är ingen ting
    I världsens ring,
Som henne kan förnöja?
Vart ut skall jag mig böja?

Vi är jag satt på denna jorden?
  Vi är min själ hopbunden med en kropp,

Och ställd uti ett så ordentligt lopp?
Vi är jag således skapad vorden?
Om ej det ursprung, som all ting berett
Till någon nytta haver mig utsett.
Ell' månn den store världsens mästar
Ibland sin under något frestar,
Som han ej vet
I säkerhet
Skall till hans ära lända,
Men utan avsikt hända?

Ack hur' kan det hans vishet likna?
Hur' blir hans godhet däri uppenbar,
Och hans fullkomlighet i sådant klar?
Skall något liv i världen kvickna?
Skall någon ting bli gjord utav hans hand,
Som till hans ära icke lända kan?
Ack! jo du store världsens HERRE,
Du ser det större med det smärre,
Varkunna dig,
Och lät ej mig
Ibland din under alla,
Ifrån din Kärlek falla.

Men lät mig här i denna världen
Min hela levnad således ställa an,
Att den i evighet mig gagna kan:
Lär mig förstå och känna flärden,
Att aldrig den må över sinnet rå,
Men upp till dig min håg och åtrå stå,
Lät mig den enda sällhet vinna:
I denna själa-övning hinna,
Att känna dig,

Så långt du mig
Där till vill krafter giva,
Och dem till dig uppdriva.

Har du mig till din ära ämna,
Har du för den mig låtit bliva till,
Jag av din kärlek då förhoppas vill,
Du lär mig rätta medel lämna,
Att hinna till det mål du för mig satt,
Och däruti undfå den högsta skatt,
Som kan min själ i längden nära,
Jag intet mera vill begära
I detta Liv,
Än HERRE giv
Mig, däri vara trägen,
Och vis mig rätta vägen.

VIKTIGA FRÅGOR TILL EN LÄRD, MED AUKTORENS EGIT SVAR.

FRÅGORNE.

Förundra ej, o Danmarks ljus,
Jag obekant för eder vågar
Avmåla allt det tankebrus,
Som ogement mitt sinne plågar:
Er sanna lärdom, rena vett
Har gjort, att man Er vida känner,
Samt värvat Er okända vänner,
Som sinnet, fast ej kroppen, sett.

Er Danska skåde-plan har lyst
  Av eld och kvickhet, vett och snille,
Och visat ut, att Norden hyst
  Vad Frankrik endast äga ville:
Att *Mollier*, *La Fontaine*, *Despreaux*,
  Ej haft all eld i sina hjärnor;
  Men under kalla Björnens stjärnor
Kan Danska snillen värma få.

Ovidius, den snälla Skald,
  Som bytte folk i djur och stenar,
Måst höra ned i *Glysis* vald,
  Hur' Ryktet nu hans Lov förklenar,
Sed'n en mer lärd och vitter hand,
  Med bättre skäl, av större grunder,
  Har vist ett nytt Naturens under,
Att fä i folk förvändas kan.

Ja resan i den nya luft,
  Som är en jämn och noga blanning
Av nöjsam kvickhet, starkt förnuft,
  Av lovlig list och lustig sanning,
Är visst ett prov av sådant vett,
  Som villo gånger genom-hunnit,
  Och i sig själv den stadga vunnit,
Att det ej mer kan bli förlett.

Se! alla desse vishets prov
  Ha länge nöjt ett plågat sinne,
Som är för egne tankar rov,
  Och kan ej bli i stillhet inne:
Det löper världen runt omkring,
  Och vill till ljus och klarhet hinna,

Det vill beständigt nöje finna;
Men finner ro i ingenting.

Att det ej förr fått livet se,
Än se'n de stora Män blitt döde,
Som bot för soten kunnat ge,
Därför' beklagar det sitt öde.
Om *Newton*, *Leibniz*, *Locke*, *Bayle*
Ännu på denna runden vanka,
Så skulle de få bry sin tanka
Med läkdom för en tvivlad själ.

De skulle då få skaffa bot
För sinnen, de med tvivlan smittat:
Nu ha de röjt vår blindhets sot;
Men ingen Läkedom upphittat:
Är icke bättre vara sjuk,
Och ej sin egen smärta finna,
Än häftigt i en sveda brinna,
Och ej därför' få minsta bruk?

Vad gagnar, man de dimmor ser,
Som allt vårt väsend här omgiva:
Att man sig mödar mer och mer,
Det grovsta mörker från sig driva?
När äntlig man, med mycket bry,
Okunnigheten genombrutit,
Och tankegåvan långt uppskjutit,
Står man än kvar i dunkel sky.

Är det den lön, som vishet ger
Åt dem, som dyrka hennes under,
Som sig med möda sänka ner,

Och djupt rannsaka hennes grunder:
Att sist i tviksam ovisshet,
När man har tröttnat tankan spänna,
Med gamla *Sokrates* bekänna,
Att det är intet som man vet.

Vad skall oss visa vägen här
Ibland så många villo-gångar?
Vad skall oss trösta i besvär,
Då bitter nöd vårt hjärta fångar
På denna lasters tummelplats,
Där dygd och odygd hopamängas:
Där vett och ljus av dårskap vrängas,
Och var en skryter med sin sats?

Säll den, som med sin *religion*,
Den han från späda åren lärer,
Kan trösta sig, och tro den Tron,
Som bäst till saligheten bärer,
Som far och farfar byggde på:
Och ej av minsta tvivlan frestas,
Men under nöd i tro befästas,
När han får till sin *Bibel* gå.

Säll den, som på så höger stig
Kan lyfta sig och himlen hinna:
I själver Gud förnöja sig,
I mörkret här hans väsend' finna:
Omedelbart hans helga röst
I Själens övra del få höra:
Med rena andar sällskap föra,
Och smaka himmelsk änglatröst.

Säll den, som med förnuftet sitt
  Kan till sin vandel ljus bereda:
Som gjort sig fåfäng tvikan kvitt,
  Sig låter av Naturen leda:
Som följer åtrån sin i allt,
  Och tidsens nöjen nöjsamt väljer,
  Av andras nöd sig intet kväljer:
Är lika nöjd vid hett och kallt.

Säll den, som här, så högt han kan,
  Förnöjer sina grova lustar:
Som nekar världsens upphovsman,
  För straff och ansvar intet pustar:
I tiden lever han förnöjd,
  När andra sucka under nöden:
  Om nu hans själ förgås i döden,
Så saknas ej hans förra fröjd.

Men däremot olycklig den,
  Som, uti desse tankar alla,
Får ingen säker grund igen,
  Kan icke visst på något falla;
Som trängtar efter ljus och stöd:
  I GUD och dygden hugnad tager;
  Men fruktar, att han sig bedrager,
Och faller så i första nöd.

Om det är sant, vad *Locken* sagt,
  Att Gud *Materien* kunnat giva
Förmögenhet till tankemakt,
  Och således inga andar bliva:
Så är ju det hans tanke-slut,
  Att vad vi själ och anda kalla

Med döden lärer sönderfalla,
Och med vår Livstid löpa ut.

Om även dygd är ingen ting,
Ej väsend' i sig själver äger;
Men endast här i världsens ring
Består i det, som vanan säger,
Vad är då åt, att vara from,
Att våld på sina lustar göra,
Om ingen rättvis makt skall föra
På ont och gott en rättvis dom?

Vi har det högsta *Majestät*
Så litet ljus oss här i lämnat?
Har han oss till fåfänglighet
Och detta livet endast ämnat?
Ack, ja, han kan så väl bestå
Uti sin makt och sällhet rena;
Fast desse jordematkar klena
Hans härlighet ej skåda få.

Men ack! det är ett ömkligt slut,
När själen om sig själv skall tänka:
Ditt väsende skall släckas ut,
När man din kropp i jord skall sänka:
Din kraft, din känsla, vett och ljus,
Din tankefart, som går så vida,
Har intet annat att förbida,
Än delas i smått stoft och grus.

O! vad för bittert hjärte-skott
För alla dem, som orätt lida,
Som på sin del i tiden fått

En dygdig själ: men mycken kvida.
Månn' deras dygd förgäves är,
Och deras tårar icke hämnas;
Månn var en fri i döden lämnas,
Som haft så olikt öde här?

O! vad för gräsligt dunderslag
För dem, som här i glädje prövat
Den ädla vänskaps ljuva lag,
I vett och dygd varannan övat:
Att mista på en bister stund
För evig tid så dyrbar håva,
Som med sin myckna dygd och gåva
Skall sova i en evig blund.

Vad skall, i en så häftig nöd,
Dock trösta ett förtvivlat hjärta,
Som av en så mång-dubbel död
Måst känna en ovanlig smärta,
Som i en maka ser förgås
Sitt jordska allt, sitt sinnes fägnad,
Sin dygdestöd, all timlig hägnad,
Förutan hopp att återfås?

Som av sin ögnasaknad har
En ständig sorg, en bitter jämmer;
Men dock ett större kval förfar
Av tvivlan, som så själen klämmer,
Att en så kär och ädel själ,
Den man sitt hela hjärta givit,
Tör hända, har till intet blivit,
Och njuter ej ett evigt väl.

Att den, som här i dygd och frid
  Sin levnad ställt till mångas nytta,
Skall i sin bästa blomstertid,
  Till allas sorg, i graven flytta:
Ej av en vis och nådig makt
  För evig orsak hädantagen;
  Men av en slump till jorden slagen,
Och i ett känn-löst intet bragt.

Min ömma och beklämda själ,
  Som denne plågo-eld förbränner,
Som sig i frätand' smärta kväl
  Och aldrig frid och lisa känner,
Hur' gärna led hon ännu mer,
  Om hon, för all sin plåga, visste,
  Att den, hon här med tårar miste,
Är till och evig sällhet ser.

Hur' skall jag detta upplöst få?
  Ho är, som häri ljus meddelar?
Förlåt, att jag till den vill gå,
  Som ej i andra tankar felar;
Men har en medelväg valt ut,
  För sitt förnuft en stadig trappa,
  Varpå det ej sig plägar tappa
Vid varken tro ell tankeslut.

Om någon dygd är verklig till,
  Och ro uti sig själver finner:
Om den, som gott uträtta vill,
  Belöning i sitt samvet vinner:
Skall visst ett ljuvligt sinnes väl

Hos er, på denna möda, följa,
Om ur en faslig tvivlans bölja
I hjälpen en bedrövad själ.

En själ, som i så tunga band
Förnöter sina bittra dagar,
Att intet finns i världsens land,
Som hennes åtrå mer behagar:
Som på sin korta levnads tid
Ett hårt och sällsamt öde prövar,
Och endast nu med längtan tövar,
Att få i sina tankar frid.

Förvägra ej, att giva svar
På desse mina tvenne frågor:
Om själen blir, i döden, kvar,
Och om hon är av himla-lågor:
Om det, vi kalla dygd, är till
Ell' den består i Mänsko-funder,
Om dygden i sig själv har grunder,
Som himla-handen kröna vill?

Om Edert vett vill möda sig,
Ett tvivlat sinne häri styrka:
Om edra skäl upprätta mig,
Hur skall jag ej den stunden dyrka,
På vilken jag helt obekant,
Med *Saba* Drottning, lyckligt lände
Bort till en vis, den jag ej kände,
Och svar på mörka frågor fant.

SVARET.

Nej! sök uti dig själver ro,
  Det är en evig sannings regel:
Se andras tankar, hjälp och tro,
  De äro dig, som lösa segel:
De vända sig, som vädren gå,
  Och skeppet snart i sjön ned väger:
  Om det ej egen styrman äger,
Förloras det i böljan blå.

I, trötta tankar, gån i lugn,
  Och säjen mig, vad han I vunnit,
Se'n I uti en prövo-ugn
  Er luttrings väg igenomhunnit?
Än är den ej till ända bragt,
  Än står Er mer i världen före;
  Men vad blir nu Ert rätte-snöre
Vid tvivlans brus och motgångs makt.

Nog länge han I luppit kring,
  Att ljus i mörka saker vinna;
Men fåfängt hopp, på alla ting
  I denna världen redo finna:
Ett slut som helt förmätit är;
  Hur kunna vi oss så förgäta?
  Ett ändligt vill ett evigt mäta,
Som styr, och skapat all ting här.

Men därför må ej dåren tro,
  Att han gör bäst, som intet vågar
Uppvakna ur sin döva ro,

Ej efter vishets vägen frågar;
Ty vishet är det höga mål,
Dit vårt förnuft skall stadigt syfta,
Sig mer och mer från mörkret lyfta,
Så långt som skapta kraften tål.

Naturen är den Lustegård,
Där vi sku sannings frukter leta,
Och, fast vår vädjo-ban är hård,
Vi böra dock på den arbeta;
Ty livets ändamål är det,
Att jorden se, men ej vidlåda,
Att skaparn genom verken skåda
Uti dess minsta spår och fjät.

Då giver vishet härlig lön,
När vi dess rätta frukter samla:
Hon ger oss alltid nya rön,
Att vi ej jämt i mörkret famla:
Det lilla, som vi här förstå,
Väl intet är mot det som felar;
Men i så ringa kunskaps delar
Vi dock vårt ändamål ernå.

Hon är den lykta i vår hand,
Som skall oss rätta vägen visa,
Och fast en upplyst fela kan,
Och all hans ljus tycks icke spisa;
Så är han likväl mera säll,
Än den, som själv sitt vett förringar,
Och all sin levnads tid tillbringar
Uti okunnighetens kväll.

När tankan söker upp en stig,
  Som in i evigheten hamnar,
Och, fast hon ofta villar sig,
  Det högsta goda dock omfamnar;
Så skall hon äntlig vinna ljus:
  Den henne skapat till sin spegel,
  Skall lämna henne säker regel
I detta mörka levnads hus.

Då blir den *religionen* fast,
  Som henne mest till skaparn drager;
Som ej ger lov till någon last,
  Som livar upp den inre dager,
Det samvets ljus, Naturens lag,
  Som Gud ett tänkand väsend givit,
  Och kraftigt i vår anda skrivit,
Ifrån vår första födslodag.

All villostig går hon förbi,
  På den hon funnit största brister:
Om hon än velat den besi;
  Hon dock därav ej något mister;
Ty sen hon allting prövat har,
  Så vet hon välja ut det bästa,
  Där hon kan evigt ankar fästa,
Och vila med sin åtrå kvar.

Hon famlar ej vid sådant ljus,
  Som djupar' ned i mörkret sänker:
Hon stillar snart det frågo-brus:
  Om Anda ell' *materie* tänker;
På Guds fullkomlighet hon ser,

Som ej så korta mål behagar,
Att endast, för få livstids dagar,
Så höga gåvor lägga ner.

Nej! verket av den högstas hand
Oändlig ändamål upptäcker:
Vår värld, det underbara band,
Långt in i evigheten räcker:
Den skönhet, som i tankan är,
Den Himla-art, som där uppglimmar,
Månn den är gjord för några timmar,
För litet ljus och lekverk här?

Nej, Själen bliver evigt till,
Hon skall sitt ursprung känna lära;
Men om hon det ock nalkas vill,
Så skall hon rätt sitt värde bära:
Ej sänka sig i stoftet nid,
Ej med sin åtrå skada andra;
Men efter ljusets reglor vandra
På denna världsens bana vid.

Då yppar sig vad dygden är:
Ett ljus från Guda-solen själver:
På all ting dygden måtto bär,
Ehuru sig vår vandel välver:
I nöjet vet hon återhåld,
I sorgen är hon all vår styrka,
Hon kan sin kraft vid all ting yrka,
Hon har all sällhet i sitt våld.

Vad samvets ljuset täcker opp,
På noga sätt hon efterföljer:

Hon prövar ut för själ och kropp,
  Vad gott sig uti allt fördöljer:
En måttlighet i all tings bruk
  Är dygdens Högsta mästerstycke:
  För litet eller ock för mycke
Gör inre hälsan genast sjuk.

Så är då dygd ej blott en hamn,
  Som nämns, men står ej till att hinna,
Ty hennes väsend, art och namn
  Kan var en hos sig själver finna:
Naturligt straff ell' sinnes väl
  Vid var en enda gärning låda,
  Som oss så jämt och flitigt båda,
Vad mest får råda i vår själ.

Dygd är då det, att älska Gud,
  Som högst och härlig'st är av alla:
Fullkomligheten i sin skrud
  Kan kärleks kraften mest befalla:
Gud är vår andas vilogrund:
  Och det är dygd, att honom känna,
  Ej blott att tankan högt uppspänna,
Men i en ödmjuk tros förbund.

Dygd är ock det, att älska sig,
  Sitt egit väl, sin sällhet vilja:
Uppsöka sannings rätta stig,
  Från falska tanke-slut sig skilja:
Att nyttja allt i världen rätt,
  Sin kropps och själa-nödtorft söka,
  Ej den på orent vis föröka,
Men på ett sant och upplyst sätt.

Dygd är, att älska var och en,
  För alla god och nyttig vara:
Som man ej skapad är allen,
  Vill skapar'n ju därmed förklara,
Att kärleks bandet hägnar allt,
  Ej blott, att intet skada andra:
  Man bör till allmän nytta vandra,
Naturens lag det ock befallt.

Säll den, som söker sådan dygd;
  Den henne älskar, ser och äger,
Han vilar nöjd i himlens skygd:
  Hans sällhet all ting överväger;
Ty dygden, som från Gud utgår,
  Ifrån sitt ursprung skydd åtnjuter,
  Han viljan sin i Guds insluter:
Och trygga nöjen där undfår.

Allt växellopp, i världen sker,
  Gör ingen ändring på hans tankar;
Ty i det ljus, som all ting ser,
  Infäster han sitt själa-ankar:
För slump han ingen ting tar opp,
  Så vida Guds försyn regerar:
  En Maktlös Gud sig ej *formerar*;
Som bryr sig ej om världsens lopp.

Sitt liv han, som en gåva, bär
  Av himlens hand till mycken nytta;
Men om det hastigt sig förtär,
  Så kan han nöjd ur tiden flytta:
När han det själv ej kortat av,
  Han glader från det låga drager,

Och tror, att den själv livet tager,
Som honom det av Nåde Gav.

Vad bittert honom möta kan,
Vad svårhet honom här må hända,
Det tar han, som från himlens hand,
Och låter det till nytto lända:
Han saknar väl med sorg en vän,
Av den han glädje har förfarit,
Men när den samma dygdig varit,
Så vet han var han finns igen.

Jag vill då härvid stödja mig,
Ehur' mitt levnads lopp må ila
På motgångs eller Lyckans stig,
Vid Gud och dygden skall jag vila:
Odödligheten för mig står,
Stor sak, hur tiden här försvinner,
Om den i sorg ell' fröjd förrinner,
Först jag det sanna målet når.

EN DRÖM.

En enslig natt, jag nyss med trötta ögon låg,
Till dess en oros sömn intog min' matta leder:
Min tanka flög omkring, och äntelig geck neder
Till dödsens skumma dal, och livets slut beråg.
Här är det sista mål och tankans dystra hamn,
En gräntsa för dess fart, ett tjänligt viloställe,
När hon av oro far, med sina vingar snälle,
Till livets ämnen kring av allahanda namn.

Nu geck hon nöjder ut från detta oros bo,
Där rörelser och liv, där hopp och lustar ila,
Sig sakta sänkte dit, där skuggor njuta vila,
Till dödsens boning och den *Eliseiske* ro.
Vid nattens matta sken, hon utan bävan geck
Till tysta klyftan först, där Dödsgudinnan bodde,
Och floden sen besåg, där gamla *Karon* rodde,
Där nakna andan sist sin överförsel feck.
Hon såg Gudinnan i sin Grymhets harnesk spänd;
Men det man ofta ser förskräcker icke mycke;
Min tanka skrämdes ej av hennes bistra tycke,
Som i så långan tid med henne varit känd.
De dödsens verktyg och de många *Instrument*,
Som lågo här omkring, att mänsko liv förstöra,
Min tanka ock besåg, samt djärvdes alla röra,
Så att på sådant sätt hon deras skarphet känt.
Det lärde hon härav, att intet dödssätt var,
Som, för ett annat, hon frivilligt skulle välja:
Döds pilar alla ha den egenskap att kvälja:
Mot dem är sinnets sköld det endaste försvar.
Ty geck hon ut förnöjd, och, utan fasa, sad':
Vad helst av dessa må min kropp från livet skilja,
Det tar jag nöjd emot, och vördar himlens vilja;
Min kropp ej lider stort, när jag är trygg och glad.

Från denna boning geck hon något längre fram,
Förbi de många svalg av *Karons* flod och sjöar,
I ögnasiktet tog de land och skilde öar,
Dit andar fördes och dit färjan nu ock sam.
Hon följde henne åt, och såg imellertid,
Hur' vid åtskillig rum färj-Guden alltid landa;
Han hade särskild ort för var en särskild anda,
Som lämnades för sig, i oro eller frid.

Min tanka visste ej, vad hon nu skulle tro;
Hon hade endast hört om tvenne orter talas,
Där själar anten sku bestraffas ell' hugsvalas,
Och där de evigt sku i ro ell' oro bo.
Nu såg hon däremot, här voro många rum,
Som varken högsta kval ell' högsta glädje gömde.
Hit blevo även ock de mesta skuggor dömde;
Ty deras levnad mest på jorden varit ljum.
Hon undra nu ej mer uppå de många liv,
Som gå omogna ut från tidens övnings dagar,
Och som till hälften tycks åtlyda dygdens lagar,
Och hälften offra sig till fåfängt tidsfördriv:
In summa alla de, som i okunnighet,
Men utan arghet dock sin levnads tid förnöta,
Som välja något gott, men lamt det goda sköta,
Om vilkas tillstånd man ej säkert döma vet.
De alla fingo här sin egen bonings ort,
I mer och mindre mått de syntes oförnöjda,
Som mer ell' mindre de till ljuset varit böjda,
Och uti tiden här sin skyldighet fullgjort.
De hade med sig fått en sådan minnes skrift,
Där deras levnads lopp upptecknat var till pricka:
Nu halp det icke mer av glömskans vatten dricka;
De måste lyda här en evig sannings drift.
Det, som förut var mörkt i denna samvets bok,
Feck nu sin rätta färg av sannings strålan klara;
Ty syntes många här av hopp förnöjde vara,
Och andra åter få av ljuset dubbelt ok.

På desse Öar sågs de tvenne andra land:
Om dem min tanka förr en liten kunskap hade.
Som *Karon* även med sin färja dit åt lade,
Så följde hon ock först till mörkrets plågostrand.

Här fördes, utan nåd, de svarta själar opp,
Som så i tiden ha i mörker sig fördjupat,
Att detta sista steg, när de i döden stupat,
Var blott att anse, som ett mål för deras lopp.
De gingo här, att få till fullo öva ut
Sitt arga hjärtas drift, som hatat himlens Nåde,
För sanna ljuset skytt, och stört sig själv i våde,
I laster vältrat sig intill sin levnads slut.
De grova lustar, som i tiden dem förnöjt,
Betogo dem all smak för ljusens nöjen sälla;
Dock boro de i sig en outtorklig källa,
Av längtan och begär, men allt till mörker böjt.
Nu kunde de ej mer av lasten nöje ta,
Som nu helt naken sågs, vanskapelig och gruvlig;
Men hennes tjänst föll dock den mörka själen ljuvlig,
Som kunde ingen lust till något bättre ha,
Och bar så i sig själv sin hämnd och plågorön,
En oordentlig lust till syndens nöjen villa,
Ett samvets agg av det hon gjort i världen illa,
En vämjelse för dygd och dygdens höga lön.
Min tanka blev förskräckt, och stod ej länge här,
Att se ett himlaverk i jämmers djupet stanna,
Så uselt och förvänt ifrån det målet sanna,
Till vilkets salighet det en gång skapat är.
Hon hasta härifrån, i djup förundran bragt,
Att evighetens ring det mörka bo kringstänger,
Att ingen udd ell' väg från denna stranden hänger,
Till hoppets Öar och de ljusa fältens prakt.

Till denna glädjehamn min tanka skynda sig
Med sälla andar, som, för ren och fridsam levnad,
I dessa fridsens land skull' njuta evig trevnad,
Och hämta frukten av sin jämna vandrings stig.

De, som rättrådighet ha haft till föreskrift,
Som sannings ljuset sökt, och följt dess strålar klara,
Sig brutit mer och mer från lustars nät och snara,
I minsta gärning lytt ett upplyst samvets drift:
Ja de, som sökt och känt och erkänt ha en Gud,
Vars väsend de ej blott med ord och tunga prisat,
Men med sin levnad mest hans varelse bevisat,
Och honom dyrkat mer med gärning, än med ljud:
De, som sin åtrå ej i jordisk gyttja sänkt,
Fast mindre, för dess del, uppoffrat samvets friden:
Ja äntlig alla de, som lidit ha i tiden,
Dem världen oförrätt, förtryck och plågor skänkt.
De rena andar här, i outsäglig frid,
Sitt ursprung mer och mer betraktad' och upphöjde,
I dygdens rena lust och fulla övning nöjde,
Den de ha börjat i en ofullkomlig tid.
De fingo henne nu i all sin skönhet se,
De ångra ej den strid, som de för henne vågat,
Det sannings ljus, som här bland mörka dimmor lågat,
Nu i sin fulla glans och klarhet sågo de.
Den högstas underverk, Hans dolda styrsels ring,
Hans gärning, som här mörk för svaga ögon blänker,
Är salighetens djup, där själen sig nedsänker,
I helig tystnad ser osägeliga ting.
De egenskaper, som vi lägge honom till
Uppå vårt svaga sätt, då bli för henne klara,
Hon får dem evigt se, av dem delaktig vara,
Ju mer hon skådar här, ju mer hon äga vill.
En evig hungers drift, som i dess inre rår,
Blir evigt mättad här av Evighetens håvor,
Hon längtar och hon får av ljuset nya gåvor:
Fullkomligheten i sin höjd hon älska får.

Min tanka, som i band och mörker fängslad är,
Ej längre tordes i de klara *Sfärer* vandra:
Sin styrka kände hon i svaghet sig förandra,
Och liksom hissna vid att längre vistas där.
Hon blev förblindad av det klara sannings ljus,
Det hon så ömnogt såg på alla sidor blänka,
Och måste sig alltså till jorden åter sänka,
Ja löpa in på nytt till livets storm och brus.
Men innan hon geck bort från desse fridsens rum,
Hon önskade, att först en salig anda råka,
Med den hon skulle få om tidens jämmer språka,
Om världsens faror och fåfänglighetens skum.
Hon skulle vända hit till detta främlings bo,
Begynna här sin strid och i sitt lopp arbeta;
Ty ville hon sig tröst från dygdens fristad leta,
Och styrkas i sin kamp, i hopp av denna ro.
Vid samma önskan en behaglig skugge kom,
Den hon, i första blick, just för den samma kände,
Som varit hennes tröst i denna tids Elände,
Och den, från livets ban så hastigt vände om,
Vars snara bortgång hon så titt beklagat har,
Vars dygdeminne hon i evig hugkomst skrivit:
Nu såg hon, varför han så hastigt kallad blivit;
Hans ro var här förhöjd, hans dygd fullkomnad var.
Ack! sade hon, jag ser i härlig glädje dig,
Som oskulds nöjen har på jorden med mig delat,
Som älskat himlens lag, och ej av uppsåt felat,
Och muntrat upp min gång på dygdens bratta stig.
Allt sedan du, min lust, ifrån min åsyn vek,
Har ingen jordisk lust mitt sinne mer intagit:
Jag haver världsens tyngd med dubbel känsla dragit,
Och mera vansmak fått för hennes flärd och lek;
Jag röner varje stund, hon är sig alltid lik,

Uti sin blindhet fräck, för ljuset villigt blundar,
Sin kärlek och sitt hat hon lika rättvist grundar,
Och hennes bästa lön är oförrätt och svik.
En nedrig avsikt styr de allrabästa värv,
Med vänskaps ädla dräkt man egennyttan kläder,
I dygdens täcka hamn den grövsta last framträder,
Att snärja hennes folk och smida dess fördärv.
Den hennes dyrkan har, för annat allt utvalt,
Må sällan vänta sig i världen någon lycka;
Ty världsens sätt är det, att sann förtjänst förtrycka,
Och, mest för dårar, ha sitt rika förråd falt.
Ja! det som sårar mest och rena sinnen kväl,
Är falska färgors sken, med vilka lasten spökar,
Sin fart och dygds förtryck han, med den konsten, ökar;
Ty hopen övar ont, och tror sig göra väl;
Emedan lycka, ros, och ära följer den,
Som endast lärt, sin skalk med slughet att förställa,
Och på så fina sätt oskyldigheten fälla,
Att ondskan ej, för smink, kan kännas lätt igen.
Ja medan dygdens tjänst i falska sken består,
Guds dyrkan Kristendom, med skrymtans mantel höljas,
Och, under helig dräkt, de svarta konster döljas:
Ja! den får namn av dygd, som hyckla bäst förstår;
Ty lämna människor den sanna dygdens art,
Som är, att sig från last och sinnes mörker skilja,
Att få en upplyst själ, en god förbättrad vilja,
Och välja skenet, som för världen prålar klart.
Det är ju mera lätt, att tala helig ord,
Än helig avsikt ha i all sin levnads handel?
Att höra himlens lag, än övan i sin vandel?
Att tadla andra, än att själv bli dygdig gjord?
Ack! svåra levnads ban, det är vår usla del:
Vi måste inom oss av egne lustar fängslas,

Av mörker, oförstånd och tusend brister ängslas,
Med skada vise bli av våre egne fel:
Utom oss finne vi ej mera säker hamn;
Så många fiender, som människor, vi skåda,
Förtal och avund, flärd, bland bästa vänner, råda,
Och ärligheten är ej annat, än ett namn.
Den alla illa tror, av hemlig oro tärs,
Bland människor han ej, en timma, nöjd kan vara:
Den åter tror dem väl, sig störter själv i fara,
Försiktigheten då med harm och ånger lärs.
Av världsens onda bruk vår lusta retas opp,
Vi smittas oförmärkt av andras sed och vana,
Man vill bli androm lik, sig väg till lycka bana,
Och goda medel ge så sällan därtill hopp.
Så drages en utav en lysand äros prakt,
Och vågar allt, att få dess stolta krans om händer,
En ann sin håg och lust till gyllne gåvor vänder,
En för sitt kärleksmål uppoffrar vett och makt.
Var människa har så sin avsikt och sin drift,
Att välja ut sin ro, sin inre längtan stilla:
Har då Naturen gjort uti sin ordning illa,
Som givit oss en lust, vars utbrott är ett gift?
Allt skapat har den art, det smickrar vårt begär;
Men när vi vunnit det, tillbringar det oss skada;
Vi måste dock till slut i ångers hetta bada;
Det mistes, ägs och vinns med oro och besvär.
Vad jämmer är då här, vad blindhet, strid och tvång
I denna världen ha vi usla att försöka?
De själar allramest sin levnads tyngd föröka,
Som vishets målet valt, till dygden styrt sin gång.

I sådan klagan brast min svaga tanka ut,
Som trött och ledsen vid den mörka tidens öken,

Fåfänglighetens tjänst, begärelsernas töcken,
Ej önskad' något mer, än livets snälla slut:
Då denne rene själ, av himmelsk tröst upptänd,
Som henne tåligt hört, begynte att förklara,
Att tiden skall en väg till saligheten vara,
Och att vår själ skall dit i tiden bliva vänd.
Det är en evig makt, som denna ordning gjort:
Ack! klandren icke på så höga vishets lagar:
Här är vårt rätta liv: Den korta tidens dagar
I bören tåligt gå, i detta hoppet fort:
Försummen ej den plikt, som livet med sig för:
Ju förr I mognad fått, ju förr I hit försättas,
Där dygden blir belönt, där andar evigt mättas,
Där skaparn sina verk fullkomligt sälla gör:
Där nedre är en skymt utav hans Majestät,
En stråle av hans ljus: borttappen ej den strimma,
Den skall er leda hit ur tidens moln och dimma,
Här får han skådas rätt i sin fullkomlighet:
Betrakta detta mål i helig tro och hopp,
Det skall er styrka ge, att all ting övervinna:
I skolen, vid er strid, av kärleks längtan brinna,
Ej, av otålighet, på vägen tröttna opp:
Den högstas vilja skall er själars vilo bli,
Insluten eder väg uti hans milda händer,
Han vill först sökas och i svaghet bliva känder,
Förrän I honom fån i härligheten si.

O store ursprung, du förunderliga ljus,
Som till så saligt mål har skapat våra andar,
Det svåra, varmed du vår korta levnad blandar,
Är endast vägen till lycksalighetens hus:
Vi skole renas här, i denna prövnings tid,
Att skickelige bli din sällhets lott mottaga,

Vi skole stundom oss på usel ro bedraga,
På det vi söka må en mer beständig frid,
Vi skole se dig här i moln och dimmor höljd,
På det vår glädje må så mycket högre vara,
När du dig vill för oss i härlighet förklara,
Din gudoms sol går upp, som varit här fördöljd.
Du kärleks fulla makt, som skapat Kreatur,
På det du skulle dem din salighet meddela,
Ack! lät oss icke om de sanna medel fela,
Som till så höga mål kan höja vår Natur,
Och att vi, skapat allt, må se och nyttja så,
Att det oss mer och mer till skaparn må upplyfta,
Vårt liv och all hans verk till detta målet syfta,
I honom endast skall vår salighet bestå.

SJÄLENS SANNA NÖJE.

Sorgemoln, du ängslans dimma,
  Som förmörkar själ och sinn,
Som utsläcker hoppets strimma,
  Och förtärer friden min,
Fly ifrån mitt hjärta bort
Tiden är så dyr och kort;
  Jag vill den i sorg ej nöta,
  Men en högre syssla sköta.

Världsens lust, dess usla nöjen,
  Har mitt hjärta prövat på;
Hennes glädje, hennes löjen;
  Som ett väder hastigt gå,
Hennes prakt en barnalek:

Hennes trohet, list och svek;
  Hennes klokhet, arga ränker,
  Allt i oro oss ned-sänker.

Nu väl an mitt ömma hjärta,
  Medan världen skänker dig
Flyktig fröjd, som dock i smärta
  Sent ell' hastigt byter sig;
Kom och välj ett nöje ut,
Som av tiden ej får slut,
  Som ej falskhet kan förstöra,
  Inga ränkor bräckligt göra.

Kom och sök din enda vila
  I den rätta sällhets grund,
Lät man världsens stormar ila,
  Livet varar blott en stund;
Fåfäng ära, skryt och prål
Ha ett kort och uselt mål:
  Säll är den, som dem föraktar
  Och ett evigt eftertraktar.

Säll är den som rättlig känner
  Värdet på de jordske ting,
Som ej blint i oro ränner,
  Med sin åtrå, världen kring,
Men, uti sin egen själ,
Väljer ut sitt högsta väl,
  Sig i himlens vilja böjer
  Och med hans försyn sig nöjer.

O! du evighetens öga,
  Som all ting så noga ser,

Och, uti din boning höga,
  Vet, vad minsta matkar sker;
Helga ljus, ack! upplys mig.
Lät mig, Gud, få känna dig!
  Att min själ i dig må mättas,
  Och i fridsens lugn försättas.

Lät mig i din kärlek finna
  Ljus och klarhet, att jag må
Fruktans molnet övervinna,
  Och i renhet till dig gå;
När jag hint till dödsens dal,
Herre! lindra då mitt kval!
  Lät mig fästa mina tankar
  På din nåd och allmakts ankar.

SKÖNHET EN BRÄCKLIG GLANS.

En blomma rinner upp ur mull,
Av väder blåses hon omkull,
Ell' vissnar hon och får sitt slut,
När Sommartiden lupit ut:
Så är det ock med skönhets prakt,
Hon äger ej fullkomlig makt:
Hon lider oundviklig nöd,
Av sjukdom, ålder, tid, och död.
En skönhet är allena till,
Som evigheten gilla vill:
En ren, en klar, en helgad själ,

Hon växer till, och prydes väl
Av himlaprakt, en skönhets skrud,
Som gör, att hon behagar Gud.

En liten skymt av omätliga Ljus
Eller
TANKAR OM GUD, SJÄLEN OCH DYGDEN.

Du himmelska stråla! du levande ljus,
Som underbart enas med jordiska hus!
Du tänkande väsend! du finaste kraft,
Som livar *materiens* delar och saft!
Vi kalla dig Enhet, Själ, Tanka, Förnuft,
En odelad låga, en andelig luft:
Vi märka din utbrott; men råka ej dig:
Din kraft sig väl yttrar; men döljes i sig:
Själv söker du fåfängt, att hinna din grund;
Ditt sammanhang finna, är över ditt pund.

Jag frågar nu icke, varav du består,
Din början, och huru du verka förmår:
Allt nog, att jag röner och känner din art,
Din starka, din snälla och hemliga fart:
Du märker, begriper, du minnes, du ser
Frånvarande saker, du bildande ger,
Du uppfinner, fattar, och dömer till slut,
Du råder, och för dina rådslag själv ut,
Du älskar och hatar, du böjes, du vill
Vad omdömet gillat och råder dig till,

Din kunskap, din åtrå, så noga hopfäst,
Att vi, med de namnen, uttolka dig bäst.

Du kommer i världen: naturen sig ter,
Din tänkekraft tusende föremål ger:
Hon, späd och obrukad, så småningom lär,
Att känna det allt, som utom henne är:
Den innersta driften, att vilja sig gott,
Straxt uppgår: hon verkar, i samma det mått,
Dess känslor beskriver: i början ej mer,
Till dess, av förfarenhet, längre hon ser:
Då ökas begreppet och viljan bredvid,
Och människan börjar sin giltiga tid.

Av sanningar ser hon oändliga hav:
Förnuftet här seglar; men löper i kvav.
Hon frågar, hon forskar; men måste dock sist
I löpandet stanna, och märka sin brist.
Av allt vad hon skådat, hon tager i akt,
Att det sig ej själv uti väsende bragt:
I sig och naturen, i mindre och mer,
En skugge av högsta fullkomlighet ser.
Till början och grunden av all ting hon går,
Och visshet om Skaparens varelse får.

Hon hissnar, hon stannar, hon kastar sig nöjd
I häpen förundran och bävande fröjd:
Hon ser här ett väsend', oändligt och stort,
Som henne och tusende varelser gjort,
Med vishet och ömhet, till ringaste prick:
Och håller alltsammans i ordning och skick:
Här vittnar det ena om härlighet, makt,
Ett annat om kärlek och ömmaste vakt;

Här tala om storlek, omätlighet, höjd,
De himmelska kroppar; när skriddjuret, böjd
I stoftet, predikar om den honom gav
Liv, föda och värn till att undfly sin grav.

Till vördnad och kärlek, till längtan och hopp,
Tänds andan, av slik övertygelse, opp,
Att skåda sitt ursprung, det känna och si,
Och delaktig utav dess väsende bli.
Hon ser, hennes åtrå oändelig är,
Och att den av allt ej blir mättader här:
Hon röner en trängtan, den fyllest ej får,
Den allt till fullkomlighet syftar, och går.
Var finnes då banen, att målet ernå?
Vad väg skall hon upp till sin Skapare gå?

Han själv, i ett ljus, har sin boning berett,
Dit ingen kan komma, och ingen har sett:
Här har han gett skuggan, och mer av hans ljus
Uppgår, i de sällare himlarnas hus:
Omätliga boningar: Staden är stor:
Den evigas härlighet i honom bor.
Ho mäter dess längder? ho vet ock det mått
Av klarhet, som bliva skall Andarnas lott?
De äro beredde till sanning och fröjd:
Var en, till att nå sin lycksalighets höjd.

Bland mörker, villfarelse, svaghet och fel,
Som blivit de tänkande jordmaskars del,
Uppgår dock en stråla: ett ljus är här satt,
Att leda oss ut, från vår eländes natt:
Det delar, i livet, oss sällhet och frid,
Och lyfter vår tanka upp, över all tid.

Det är, på den vägen, vi nalkas den makt,
Som oss och allt annat i väsende bragt:
Den rena, osmittade, verkliga dygd,
På eviga grunder och sanningar byggd,
Är den, som vår endesta sällhet utgör;
Oss fram till den sanna lycksalighet för.

Men dygden, så litet hon övader är,
Lätt vunnen och känder hon synes dock här:
Vi tillägna henne så snällt åt en var,
Som ofta knappt färgen utav henne drar;
Men att äga henne, det är något mer,
Än världen begriper, som mestadels ger,
Åt utseende, vana och skenverk, det pris,
Och dömer om skalet på okunnigt vis:
Hon vinnes ej hastigt, hon kostar att få:
Hon störst utav allt är, och svårast att nå.

Vad är hon? ett ljus av den Evigas hand,
Okunnighets lykta, begärelsers band.
Från högsta fullkomlighet flöder hon ut:
Det är hennes ögnemål, början och slut:
Den, henne har utvalt, och har henne kär,
Hon lyser och leder, hon styrker och lär:
Hon skingrar de molnen, hon sluter den natt:
Som lustar och vana, för sanningen, satt:
All åtrå hon dämpar, som icke begär
Vad rättast och visast och billigast är.

Säll den, henne lyder, och aktar uppå
En röst, den de aktsamma själar förstå,
Som talar i samvetets innersta grund,
Hos dem som med sanningen slutit förbund

Det vittnet, som märker så grannelig allt,
Som gillar ell' straffar vad böjelsen valt;
Det ljuset, som sätter vår plikt i sin dag,
Och ger oss, i ringesta gärningar, lag:
Som för oss osmittade ut, från en stig,
Där mörker och ljus föra ständiga krig;
Som lär oss att nyttja det jordiska rätt:
Gör världslyckan ringa och motgången lätt.

Så ser du Gudomlighets gnista, du Själ!
Som är uti tiden båd herre och träl,
Ditt mål och de medel, som leda dig fram
Till Gud, ifrån värld och fåfänglighets damm:
Att skåda och lyda här sanningens bud:
På människor visa din tankar om Gud:
Vad hopp och förtröstan du till honom bär,
Vars härliga skugga du åskådat här.
I sann undergivenhet, suckar och lov,
Du nalkas här nedre hans härlighets hov:
Med oskrymtad dygd, på ditt levernes lopp,
Du fyller hans mål och din salighet opp.

K. DAVIDS PSALM DEN 145.

Eviga Gudoms makt, Du obegriplige Konung,
Upphöjt vare Ditt lov, Ditt namn i evighet prisat!
Du som äst härlig och stor, osägliga äro Din under:
Människobarn skola se Din verk, Ditt välde berömma.
HErre! det är min lust, att om Dina gärningar tala,
Och förtälja Din härlighets ljus, Din äro förkunna,
Att Din godhet oändelig är och icke utgrundas,

Och Din rättfärdighets makt med den i evighet lovas.
Nådenes ursprung Du äst, barmhärtighetenes källa,
Tålig och mild över all Din verk Dig nådigt förbarmar.
Allt vad Din allmakt gjort, allt vad Du bragt uti väsend,
Prisa Din mäktiga hand, och om Din varelse vittna;
Men Dina heliga mest, dem Du från jordene utvalt,
Lova, o Gud! Din nåd, som dem berett till Ditt rike;
Ty Ditt rike är stort: från evighet har Du det börjat,
Och Ditt välde oändligit är förr'n tiden blev skapad.
HErre! Du har dig själv för människors barn uppenbarat,
Att Din härlighet, Ditt Majestät, Din eviga kärlek,
Skulle kännas av dem, och dem lycksalighet giva.
Du uppreser ett stoft att skåda Ditt heliga väsend,
Allt vad Du givit liv Din mäktiga omsorg bevarar,
Och Din Gudomliga kraft uppfyller båd' himlar och jorden.
Världenes lopp Du styr med rätt: Dina heliga vägar
Outrannsaklige äro för oss; dock är Du ej fjärran;
HErre! Du äst när dem, som Dig utav hjärtat begära:
Och den, som älskar Dig, den vill Du i evighet mätta.
Ondskan måste förgås: Du skall dess välde förgöra,
Och allt, vad skapat är, skall Skaparens ära upphöja.
Prisa, min själ! Hans namn, min mun förkunna Hans under.
Ja i tid och i evighet skall Hans välde berömmas.

FÖRSTÅNDS OCH HJÄRTAS ÄDLASTE SYSSLA.

I Hjärtan, som i Eder innersta grund
  Till Dygden en böjelse finnen:
I Vett, som med Sanningen slutit förbund:

I ömma och klarögda sinnen!
Er *sfär* är väl inskränkt, och skumt är Ert ljus:
Er' krafter ä ringa och svaga;
Men lyftom oss över de blänkande grus,
Som här våra sinnen betaga.
Se livet är icke så ängsligt och svårt,
När vi på dess ändamål tänka:
Vi görom det själva oroligt och hårt,
När vi oss i stoftet nedsänka.
Så glömmom de låga, besvärliga mål,
De hinder och glimmande snaror:
Fåfänglighets tvingande bojor och stål,
Som dra oss i oro och faror.

En lycka ju finnes av varaktighet,
Som kan våra hjärtan förnöja:
En **ewig Fullkomlighe**t är den *Magnet*,
Varefter vi skolom oss böja.
Hon över vår' tankar och inbillning går:
Vi kunnom ej henne beskriva;
Dock, vad till vår verkliga sällhet förslår
Att veta, hon velat oss giva.
Vi skåde, bland dimmor, de härliga bloss,
Som från denna Solen upprinna:
I **Godhet** och **Vishet** hon lyser för oss:
De nödigast är' oss att finna.

De tvenne förträffliga målen att nå,
Och likna dem här i vår levnad,
Är allt, vad vi böre i tiden åtrå,
Till verkelig sällhet och trevnad.
Ju längre vi hinne, ju närmare opp
Till dessa lycksalighets höjder:

Ju mera blir lättat vårt jordiska lopp,
Ju högre vår anda förnöjder.
Så blir då allt annat oss ringa och smått:
Det yppersta målet, vi söka,
Fullkomlighet, är den oändliga lott,
I den vi oss rikta och öka.

Här äro de målen, vi syfta uppå:
Förståndet och **Viljan**: här pröva
Otaliga vägar, på vilka de få
I **Ljus** och i **Godhet** sig öva.
Det äro de Skatter, den ära, den ro
Vari vi vår lycka upprätta:
Den lycka, som dyrkas i dårarnas bo,
Skall oss icke glädja och mätta.
Inom oss vi söka vår sällhet och frid,
Vårt värde, lugn, glädje och vila:
Den rubbas då icke av öde och tid;
Ehuru de växla och ila.
Som bi-verk vi sköta det övriga allt;
Det tjänar vårt liv, men ej mättar;
Dock ha vi ett enda till livsnöje valt,
Som i allt bekymmer oss lättar.

Den ljuvaste gåva, den ädlaste skatt,
Det bandet, som håller mot tiden:
Den Likhet, som är mellan Själarna satt,
Den försmak av Himmelska Friden:
Den hemliga dragning, den starkaste makt,
Som ålder ej tär och försvagar:
Det kärliga möte, som oförmärkt lagt
I hjärtan så tvingande Lagar:
Det lugnet, som är uti stormar en skygd:

Det liv, som i död ej tar ändskap:
  Som födes av Likhet och växer av dygd:
Den rena oryggliga vänskap.

ÄNGSLIG KUNSKAP, SVÅRA RÖN.

Despreaux, *Pope* och *Holberg* le
  Åt ett djur, de Mänska kalla,
  Som i Vetenskaper alla,
Hinner långt, och ljus kan ge;
  Men sig själv ej mäktar känna.
Ack! det är ej under värt:
  Roligt är, att tankan spänna
För ett mål, som är en kärt:
  Att betrakta Gräs och Djuren,
Ger ens möda nöjsam lön;
  Men den mänskliga naturen,
Ängslig Kunskap, svåra Rön.

DRISTIG FRÅGA.

Säg, vise *Criton*, säg, vari är dock din ro
  Mer värd, än dårens till att skatta?
  Din kunskap fägnar dig, men gör din' sinnen matta:
Han, utan möda, är mer nöjder med sin tro.

KLOKAS OCH DÅRARS LIKA LOTT.

Min tanka som i oro famlar
  För tids och lyckans mörka lopp,
Som annat ej än plågor samlar,
  Hållt i din sorg din klagan opp.

Bese förutan agg och smärta
  Det jordska allt och vad dig rör;
Tör hända i ditt egit hjärta
  Du grund till oron söka bör.

Ell, säg mig Daphne; få vi skylla
  Vårt öde på en mäktig hand
Som vill, från jordens låga mylla,
  Oss draga med så svåra band?

Ell månn en Kabbalistisk anda,
  Får missundsam på mänskors lott
Med oro deras levnad blanda
  Som mesta vett och gåvor fått?

En världslig vis, den satsen nekar
  Som allt av närmsta orsak lär.
På oförsiktigheten pekar,
  Den Grund till våra ofall är.

Men ack! förfarenheten visar
  Mångfaldigt och till överflöd,
Att dårskap sig i nöjen spisar,
  När vishet ofta tigger bröd.

En klok, med varsamhet sin vandel
  Inrättar, stöter dock emot;
En dåres obetänkta handel
  Blir all dess lyckas enda rot.

En dygdig jämt sin gärning väger
  Och lustans lopp i bojor för;
Månn mera gagn han därav äger
  Än den, som aldrig motstånd gör?

Vad tjäna således vett och möda,
  Båd kropps och sinnes prydnad till?
Månn de väl ro och lycka föda?
  Nej ingen, om ej ödet vill.

Förgäves tröst, förgäves hugnad
  I dem, att finna nöjets del:
De giva ofta ringa lugnad
  Mot avunds storm och egna fel.

En vis av kloka lycklig skattas
  För det han verkligt värde har;
Den som ej vet vad honom fattas
  Av bristen ingen oro tar.

Månn Sultan uppå silkes fällar
  Har sötar sömn och bättre natt,
Än Lappen på de kalla fjällar,
  Som aldrig uti soffa satt?

Det svarta Folk som vi ohygga,
  Missunna ej vår vita hy:
De äro i vår ögon stygga
  Och bära åter för oss sky.

På lika sätt de visas nöje
  Som kostar möda och besvär,
Emot sin galenskap och löje,
  En narr ej gärna byta lär.

Att ingen vill sin dårskap mista,
  En lycklig egenkärlek gjort;
Få känna vad dem månde brista
  Och sakna således icke stort.

Så gälla vett och dårskap lika,
  De vilja icke byta lott;
I värde tro sig alla rika,
  I lycka ingen fyllest fått.

Vi må då minsta ömkan draga
  Med svagt, okunnogt, elakt folk:
I världen bästa lott de taga
  Av lyckan, oförståndets tolk.

En olycksskänk, en tyngre gåva
  Är däremot förnuft och dygd;
Om de ej sinnes nöje lova
  Och ej för oro giva skygd.

En granngjord smak, ett verkligt värde
  Uppriktigt hjärta, stadgat vett,
Mer agg och avund bragt å färde,
  Än de ha pris och lycka gett.

Vad är som då förmår oss trösta
  Min Daphne i vår vidrighet?

Sku vi ej annan frukt få hösta
  Av all vår möda än förtret?

Skall vettet sin förmåga vända
  Att dubbelt känna olycks slag?
Det bör oss hellre därtill lända,
  Att tåligt lyda ödets lag.

Beväpnom oss med kraft och styrka
  Mot sinnes kval och sorgers här;
Vårt hjärta skall ej något dyrka
  Av allt vad tiden i sig bär.

Han skall oss blott en resväg vara
  På den vi icke ständigt bli,
Och när vi sluppit ur dess fara,
  Är både sorg och lust förbi.

Emellertid den enda lycka,
  Som våra hjärtan ägna kan,
Är vänskap; låtom oss uttrycka
  Vår tanka troget för varann.

Den är ett lugn i storm och vågor,
  En lott, som tiden dräglig gör,
Den enda bot mot sinnes plågor,
  Som likväl varsamt skötas bör.

Hos täcka Daphne får jag möta
  Ett hjärta stort, ett sällsynt vett,
Hon synes född, att vänskap sköta,
  Så visst jag henne min har gett.

SKALDE-BREV TILL CRITON.

Över den frågan: Vilket mera bidrager till Människans nöje och frid kunskap eller okunnighet, samt om det varit nyttigare för människan att konster uppfunnits eller icke?

Ja du har rätt, jag finner dina skäl,
Att tänka klokt och göra väl,
Är ett, vi böra ej de tvenne tingen skilja;
Ju mera upplyst vett, ju mera dygdig vilja,
Och således är en mänskas rätta plikt,
Som är och blir av högsta vikt,
Att odla upp sin själs förmåga
Och sanning i naturen efterfråga.
Ju mera jag den tankans styrka ser,
Ju mera oro mig den samma även ger;
Ty kära *Criton*, om ej flera,
I tiden göra rätt och gott,
Än de som nyttja väl den tankekraft de fått
Och genom odling den förmera,
Så är den minsta del av mänsko-släktet god;
Ty huru mången har väl lägenhet och mod
Okunnighetens moln och dimmor genomtränga?
När lättja, vanans tvång, ett blint uppfostrings sätt
Och själv-kär dumhet, som har alltid rätt,
Det dyra sannings mål instänga.
Ja, svarar du, vem har väl sagt,
Att myckenheten klok och dygdig varit:
Ej världen blitt i villo bragt,
Om var en ljuset sett och sanning efterfarit.
Så är det ödets fel? men nej vi finna väl,

Vi alla fått av himlen lika mycke;
Att odla upp vårt pund han givit grund och skäl.
Men månge göra prov och några mästerstycke:
Den största delen i en fänads-artad frid,
Den plikten aldrig kännes vid.
Tör hända ock de äro mera sälla,
Ty, *Criton*, månn ej kunskap är en källa,
Vars åder huru ren och klar,
Likväl båd' sött och bittert vatten har;
Och ho bör mera lycklig skattas,
Den törsten släcker med begär,
Ell' den som aldrig törstig är?
Den som med omsorg får ell' den ej något fattas?
Naturens drift är nog för jordens mesta folk:
En ringa åtrå de med ringa möda stilla:
Där är enfaldighet de få behovens tolk
Och om än mången dygd är okänd hos de villa,
Så är ock mången last uti sitt inte gömd:
Här bliver svårt att skillnad mäta:
Av sed och vana blir mest dygd och odygd dömd
Och mänskans högsta väl man icke bör förgäta:
I hälsa, ro och nödtorft det består.
Månn kunskap till det målet tjänar,
Ell' månn Naturen väl, som korta vägen går,
Sin foster denna del ej utan konst förlänar?
Ja svarar allt vad liv och rörelse har fått:
Den samma lag ock stumma världen lyder;
Den ingen omväg går var hinner ju sin lott:
Men konsten så naturens lag förtyder,
Att mänskan endast är en tom och usel slav,
Som, mitt i lystnans famn, måst finna nöjets grav:
Hon åtrår tusend' ting och blir av intet mättad:
Hon skärper vett och alstrar snille-prov:

Men blir hon därav säll och hennes åtrå lättad:
  Dess mödas vinning är fördubblade behov.

  Men säger du den mycket vet,
    En lustgård finner i naturen,
  Och däremot okunnighet
    Har icke högre mål än dumma djuren.
Väl an, de leva ju förnöjde i sin drift;
  När Mänskan som sin hjärna bråkar
I vetenskaper och naturens tänkeskrift,
  Städs nya djup för fasta bottnen råkar.
Ho vet om hon har lov i detta Eden fått
Att röra kunskaps trät, som var båd' ont och gott?
  Ho kan oss därpå visshet giva
Att icke djuren ock från förste ordning gå?
Om världen skulle än i tusend' åldrar stå.
  De torde ävenleds i konsten snärde bliva.
De tänka grumligt nu; men yttra väl begär;
Fast deras språk för oss okunnigt är.
Tör hända efter hand de börja redigt tänka,
  Samt röja sina tankeslut
På mera tydligt sätt än de ha gjort förut
  Och nya rön åt vetenskaper skänka.
Då kunde mänskan få med undran si
En djupsint Elefant en annan *Newton* bli,
  Ett Lejon *Scanderbey* i ädel mandom trossa
  Och Björnen lik *Cortez* de största Riken krossa,
En Bjur, i Byggnings-konst, för *Arkimedes* gå
Och Apan, uti dikt, för *Voltaire* priset få.

Jag stannar i det slut att vett och konst och möda
Vår ovisshet, vår brist och vårt missnöje föda.
    Men *Criton* likafullt din sats jag gilla vill.

Nu hör det kloka världen till,
Att sig allt mer i kunskap styrka,
Sen hon har börjat konster yrka.
I deras rätta bruk hon sällhet söka bör,
Se'n hon Naturens röst nu icke mera hör.
Den sig på havets rymd beger
Uti ett bräckligt skepp och fasta landet lämnar,
Med god Kompass och redskap sig förser,
Är mera vis, än den, som sig till segels ämnar
Förutan styre, lod, magnet och allt behov:
Han blir i första storm ju böljans säkra rov.
Fast lika dårskap bägge driva,
Att utur trygghet sig i öppen fara giva.
Den ena landet når, fast än med stort besvär;
Den andra går i kvav och vädrets spelboll är.
En med sitt egit fel olycka sig ådrager,
En ann, i nöden bragt, all möjlig utväg tager.

* * *

En mänska, stadd uti en konstig värld,
Sin sällhet bygga skall, sin åtrå söka stilla.
Som dåre väljer hon nödvändigt illa
Och blir i Labyrinten snärd.
Som vis hon känner alla hinder,
Som stänga hennes sällhets mål,
Att vanans lag hon följer mer ell' minder,
Allt som förnuftets regla tål.
Fast tusend falska bilder spöka,
Kan hon bland dem Naturens urbild söka.
Ju mer hon efter den sin levnad passa vet,
Ju mer hon når lycksalighet.
Vi böra därför ej de tvenne tingen skilja;
Ju mera upplyst vett, ju mera dygdig vilja;

Och således är en mänskas rätta plikt,
Som är och blir av högsta vikt,
Att odla upp sin själs förmåga
Och sanning i naturen efterfråga.

Men *Criton* läkedom ju vore överflödig
Om sjukdom ej gjort honom nödig.

SORGEKVÄDEN.

FLOËS SAKNAD.

Var är du nu, min sinnes vän?
  Var är min ledare?
Vart sku min ögon vändas hän,
  Att de må dig få se?
De famla fåfängt världen kring;
Men ej i något skapat ting
  Mer finna dig igen.

Jag söker i den svarta mull:
  Där ligger själens tält,
Uti förgänglighet, omkull,
  Och däri nederfällt:
Jag ser en skugga där av dig;
Men intet det, som hugnad' mig,
  Och tog mitt hjärta in.

Jag söker i mitt inre bröst:
  Där känner jag ett band,
Som ej har hunnit bliva löst,
  Igenom dödsens hand;
Fast än din kropp har blivit kall,
Är därför ej min kärlek all:
  Han är i lika flor.

Jag har, utav din själ, en bild
  Så djupt i hjärtat tryckt,
Att hon, fast ifrån kroppen skild,
  Dock ej från mig är ryckt.
Min inre ögon skåda dig,
Det är ock det, som hugnar mig;
  Fast skalet är förtärt.

Jag vet, du har en evig ro:
  Vi skall mitt förvett här
Mig fråga, var du har ditt bo,
  Och var du vistas lär?
Jag vet, din fria rena själ
Mår, i GUDs kärlek, evigt väl,
  Och har sin ro i sig.

Hon hålles ej i bojor mer,
  I trånga fångehus:
Hon över tid och orter ser,
  Utav de rena ljus,
Som lysa hennes ögon opp:
De redan vid en bräcklig kropp
  Från dimmor rena vor'.

Den klarhet, som omgiver dig:
  Det ljus, din själ nu har,
Kan ej begripas utav mig,
  Som går i mörkret kvar:
Jag ser en stråle blott därav;
Men du, i detta ljusets hav,
  Fördjupas mer och mer.

SORGE-ROP ÖVER ELEANTES BORTGÅNG.

Ack! bittra kval, som mig förtär,
  Och, utan uppskov, är
Mitt hjärtas pilar.
  Min usla sinnes grund,

Ack! att du ingen stund,
För smärtan, vilar.
Ack! min vän, när får jag skåda
Dig, uti din sälla fröjd?
Jag kan ej om hjärtat råda:
Hågen är än till dig böjd;
Du är uti mitt hjärta gömd,
Och bliver aldrig glömd,
I denna tiden:
Det är ännu min enda ro,
Att tankan min får bo
Hos dig i friden.
Fri från avunds agg och buller,
Får hon vila hos sin vän;
Men dess mer av saknad fuller,
Som han ej gör det igen.
Du är ju känslolös för mig:
Jag får ej mer av dig
De rena tröster,
Som kvavde med sin dyra kraft,
Och med den rena sannings saft,
Min sorge-röster.
Ack! vart ut skall jag nu hamna,
Som ej finner dig igen:
Jorden vill jag ej omfamna,
Hinner icke himmelen.

DEN SÖRJANDE TURTUR-DUVAN, ELLER ÅTSKILLIGA BEDRÖVELIGA SÅNGER, UNDER VACKRA MELODIER SAMMANSATTE OCH SAMLADE AV EN MEDLIDANDE ÅHÖRARE.

TILL DEN LJUVA OCH ÖMSINTA PHILOMELA.

Älskeliga *Philomela!* du åstundar veta, huru den ensamma Turturduvan förnöter sina stunder. Ack! på ett ganska beklageligit sätt. Hon har utvalt till boning en Enslighet, varest Stillheten regerar över allt, undantagandes i hennes Hjärta. Vid Sjökanten på detta ensliga stället beskådar hon Vågorna, dem hon blandat med sina tårar. Hon vilar sin matta fot på några torra *Cypresser*, utan att finna vila till sitt Sinne. Om dagen sjunger hon om sin bedrövelse, och natten tillbringar hon i suckande. Hennes ögon blunda aldrig förr än Solen med sin glants förgyller *Horisonten*, och lockar all ting till liv och glädje. Då faller hon i dvala; ty hennes bittra tillstånd kommer intet överens med denna glada rörelsen. Hennes saknad är allt för stor, och hennes sorg utan like. Smärtan är målad i hennes ögon: den utvisar, att glädjen ligger kvavd i hjärtat. Si här! hennes klago-sånger, de äro både ömkelige och häftige; Men du, Älskelige *Philomela!* lärer intet förundra dig över dem, emedan du själv fått till del ett så ömt hjärta, att du så inner-

ligen gladdes av hennes sällhet, när hon bodde med sin ljuva Maka i *Paradis* lunden, och du även så noga kände denna Makans förmåner, vars hastiga bortgång rörer alla Lunders inbyggare. För dig, kära *Philomele!* och dina ömsinta likar äro desse sorge-*Toner* samlade. De som äro så lyckelige och intet blivit födde med slika hjärtan, eller ock genom annan styrka övervunnit en så överflödig ömhet, de, säger jag, böra intet se dem.

Farväl.

Mel. Så skiljes ont och gott, den sköna etc.

Jag strider med mig själv, att dämpa ned den smärta,
Som bor fördold; men har sitt välde i mitt hjärta,
Där hon med dubbla skott mitt ömma sinne skär,
Och i en stadig fart, så hemligt mig förtär.

Men som jag i mig själv dess välde ej kan dämpa,
Vi skall jag då uti en evig tysthet kämpa?
En sådan tysthet är en Olja på min brand:
Min plåga får där av mer makt och överhand.

Den tiden är sin kos, de stunder platt förstörda,
På vilken jag försökt, att lätta av min börda
I trogna vännens sköt, som lindrade mitt kval;
Men är nu döv och tyst, till allt mitt sorge tal.

Ty må jag för mig själv utgjuta mina tårar,
Och repa ynkligt upp den smärta, som mig sårar:
Det är så sorgens art, att finna ro och lust
Uti sitt egit djup, i klagan, gråt och pust.

Här skall jag brista ut, var äro ord att finna?
Hur kan dock tungans ljud mitt hjärtas mening hinna?
Så häftigt sorgesvall, så plågsamt tanke lopp
Kan ej av tomma ord få lugn, och rensas opp.

Jag kan min forna lust ej utan skräck betänka:
Jag kan mitt sinne ej uppå min jämmer sänka,
Att jag ej blir försatt uppå en sorge-sjö,
Där vågor vräka mig, där jag dock ej kan dö.

Min Herde! är det sant, att du mig har förlåtit?
Du har ju tröstat mig, när jag har fruktsamt gråtit
För grymma Avskeds stund, då gladde du mitt hopp,
Att vi på lika tid skull sluta få vårt lopp.

Men Ack! du gick förut, du lämna mig och Hjorden,
Vår täcka hydda är en sorge-kula vorden:
Var himlen avundsam på vår menlösa ro?
Vem hade skada av vår ömma vänskaps tro?

Vem var av Ädel smak och ej med nöje skåda
Förenings-bandets art emellan lika båda?
En Själa-sämja, som av högre grund utflöt,
Den jordisk avsikt ej förringa eller bröt.

Men de, som utan val på vinst sin vänskap bygga,
För grova syftemål den binda och den rygga:
Som finna allestäds en kärleks värdig Vän,
Så snart, som namn och Guld satt Stämpel uppå den.

De kunna om vår ro och ädla frid knappt drömma,
Och ej om min förlust, min stora saknad döma:

De röja där med blott sitt grova sinnes köld,
Och ge sin hårdhet ut för tålamodets sköld.

Ack! rart, och mer än rart, ett sådant sinne finna,
Med vilket man kan dygd och ädla nöjen vinna:
Det hyses alltid ej i lyckans fagra prakt,
Det växer snarast till i motgång och förakt.

En prövad dygd kan bäst båd råd och styrka giva,
I vänskap allramest öm, ren och trofast bliva:
Han är försökt och fast, är snart med litet nöjd,
Han rörs ej utav allt, är jämt till friden böjd.

Av egit prov han vet, att mänskor kunna fela;
Ty kan han läkedom på ljuvligt sätt utdela,
Ej högmod, ledsnad, agg, kallsinnigt levnads sätt
Får rubba nöjets grund, ell bryta fridens rätt.

Hans ömhet som sig vitt till alla Mänskor sträcker,
För kära makan dock en dubbel fart uppväcker;
Han tänker talar gör, vad ljuvt och dygdigt är,
Och det, som henne gagn och sinnes styrka bär.

Hans ändamål är det, att sig i dygden styrka,
Och därigenom sin och Makans sällhet yrka:
All övrig åtrå till en världslig prakt och höjd
Bryr ej hans Sinnes lugn: han är i dygden nöjd.

En sådan dyrbar vän är den, som jag begråter:
En sådan utvald ro ej kommer mera åter,
En ro, den jag ej nog kan fyllest tala ut,
Som lika stadig var i början och i slut.

Med dig, utvalda vän! jag *Paradiset* byggde,
Ditt ljuva sällskap mig för alla stormer skyggde:
Det lugn, den sälla frid, som i ditt inre låg
Var mig en tänkeskrift, som Ädla upp min håg.

Ack; att min glädje tid är platt försvunnen vorden;
Det enda utav allt jag önskat mig på jorden.
Min ljuva Maka Ack! var hörs din blida röst?
Ditt milda ögna kast, som gav mitt sinne tröst?

Jag hör ej flera råd av dina läppar flyta,
Ditt rena sannings ord min oros stormar bryta:
Det ljuva tal, som har allt skryt och flärd lagt av,
Jag ser det Anlet ej, som frid och hugnad gav.

Nu är mitt tids fördriv, i bittra tårar draga
Min tunga levnads tid, och min förlust beklaga,
Ej någon jordisk fröjd kan mer hugsvala mig;
Vad skall mig lindring ge? jag har förlorat dig.

Så har jag således på min lilla tid förfarit,
Vad allrastörsta ro och största smärta varit,
Men med den skillnad, att min fröjd var blott en stund,
Och sorgen varar till min sista levnads blund.

Mel. Du stolta lycka, vad är åt etc.

Min levnads lust är skuren av,
Och döden är min längtan,
Till dig du mörka tysta grav,
Står all min trängtan:

På jorden jag ej finner
Vad mer min själ sitt nöje bär,
  Min glädje borta är;
Min tid i gråt förrinner,
Min ungdoms lust försvinner;
  Jag är olyckligt såld
  I grymma sorgens våld.
En långsam död för ögon står, den jag dock icke finner,
  Du arma ömma hjärta!
  Kan ej den bittra smärta,
    Som tär dig utan mått,
    Dig ge så dödligt skott,
  Att livets trå må brista,
  Och Ädla Själens gnista
  Sitt fånge-hus må mista?

Alla nymfers prinsessinna.

Äntlig kom den mörka stunden,
      Då i grunden
  All min fröjd blev sluten platt,
Då de svarta olycks dimmor,
      Dunder strimmor,
  Bröto ur mitt ödes natt.

Då de grymma sorge Andar,
      Som uppblanda
  All min blod med ängslans frö,
Togo rum med bitter smärta,
      I mitt hjärta,
  Då min glädje måste dö.

Då mitt ljus och stjärna gömdes,
Och jag dömdes
Till ett mörkt och fasligt kval,
Som allt jämt mitt sinne gnager
Och injagar
Tåre-ämnen utan tal.

Arma hjärta, kan du tänka
Och dig sänka
På din djupa olycks grund,
Utan att i stycker brista,
Och så mista
Känslan av din plågo stund?

Ja, du måste, fast du bävar
Och motsträvar,
Mot din vilja hava liv,
Vrida dig i böljor våta,
Och dig låta
Sargas av en långsam kniv.

Ingen undflykt är förhanden,
Sorgebranden
Som dig utan upphör tär,
Kan av hoppets fläkt ej lindras,
Eller hindras:
Intet hopp mer övrigt är.

Hårda lag! som mig så följer,
Och mig höljer
Med din stränga tuktans hand,
Ack! vad har jag arma brutit
Då jag knutit
Ett oskyldigt vänskaps band?

Dyra vänskap himla stjärna;
Nöjets Kärna,
Avbild på ett evigt gott,
Vi har jag ditt värde funnit,
Och så vunnit
Sötman din i högsta mått?

Vi har jag ditt väsend fattat,
Och dig skattat
Över allt vad jordiskt är?
Medan nu din Ädla håva
Himla gåva
Mig oändlig smärta bär.

Skall på *Nektar* följa Galla;
Stormer svalla
Efter liten lugne tid,
När man trängtar efter fara,
Att bevara
Himlens Nåd och dyra frid?

Vittna dock mitt ömma Sinne,
Och där inne
Du fördolda samvets grund,
Om ej glada lovsångs fröjden,
Gick till höjden
För Guds gåva, varje stund.

Intet tillstånd var så präktigt,
Högt och mäktigt,
Att min önskan hamna där:
Nöjet som en ström mig följde
Och bort sköljde,
Allt vad tungt och plågsamt är.

Hos min Vän var all min trevnad,
Och Hans levnad
Var min ljuva tanke-ro,
Intet mot min sällhet vägde,
När jag ägde
Dygd och Honom i mitt bo.

Vad ren kärlek mäktar skänka
Och man tänka
Kan om vänskap, blygd och Dygd,
Allt vad ljuvlig själe-sämja
Kan befrämja,
Njöto Vi i fridens skygd.

Ingen lystnad till den flärden,
Som i världen,
Nu till högsta välde går:
Rikedom och fåfäng Ära,
Fingo bära
Namn av stoft i tankan vår.

Misstro, längtan, agg och smärta,
Vad ens hjärta
Ur en ljuvlig stillhet drar,
Brydde ej vår sälla lugnad,
Frid och hugnad,
Slogo där sitt läger kvar.

Ack! hur kunde jag mig önska,
Att få grönska
Vid så ständig sommar tid?
Ödet har ju sagt de orden,
Att på jorden
Gives aldrig stadig frid.

Vad fullkomlig mognad vunnit,
Allt vad hunnit
Till sitt högsta mål och mått,
Måste slut och ända taga:
Skall jag klaga
På en oundviklig lott?

Stillen Er I djupa tankar,
Som hopsamka
All den forna ängla-fröjd,
Den utvalda nöjets boning,
Som min våning
Gjort till *Paradisets* höjd.

Glömmen bort den korta timma,
Som uppglimma
Lik en härlig middags sol,
Vilken straxt i moln gick neder
Och nu breder
Svarta skyar på min *Pol*.

Minnes kraft du grymma plåga,
Som min låga
Ständig sorge-Oljo ger,
O! att nu din fart försvunne,
Och jag kunne
Aldrig minnas glädje mer.

Mel. Säg mitt hjärta mig etc.

Världslig ro far väl,
Kom min ömma Själ!
Bliv nu hård och kall,
Mot allt olycks fall,
Sätt dig för,
Som sig bör,
Att anse
Väl och ve,
Lika nöjd; aldrig böjd
Till en flyktig fröjd.
På min levnads ban, världsens vida plan
Är jag nu vid tidens lopp och skifte van:
Jag har redan fått min lott,
Smakat ett oskyldigt gott
I det högsta glädje mått,
Som i tiden givs.
Nu har den sig vänt,
Och mig oro sänt,
Hårt betalar jag,
Forna nöjets dag,
Nu går tiden bort uti en kulen natt,
Tills min Själ blir utom tiden satt.

Mel. Hör till O! Himla höga Konung. etc.

Så komma mina vakostunder,
Du mörka långa nattetid.
Har Solen åter gömt sig under,
Att skänka alla ögon frid?
Men i det samma lämna mig

En ymnog tid att ängsligt gråta,
Då göra sig min ögon våta,
I stället för att vila sig.

En tid den själv *Naturen* ämnat
Till lisa för var ängslig trött,
Har sorgen mig till fristad lämnat,
På den min ängslan mest blir skött:
De trötta ögon tynas av,
De falla hop, men utan vila;
Ty bittra tanke-stormar ila
Ifrån mitt mörka sorge-hav.

Skall jag ej lugn om natten finna,
När all ting sover och är tyst?
Kan jag ej nog om dagen hinna
Begråta glädjen, som jag mist.
Ack! nej, min tid är allt för kort,
Att nogsamt min olycka sörja,
Min oro, som så bittid börja,
Går ej förr än med livet bort.

Jag tålamodet fåfängt ropar,
Till styrka för min skrämda Själ:
Min smärta mig så överhopar,
Min saknad mig så svåra kväl,
Att Himlens blida Nåde-sken
Med bistert moln är överdragit,
Sen han sin nådes skänk gentagit,
Har jag i mörkret stått allen.

Fly bort, I ömma hjälpe-röster!
Som giva vill min ängslan bot:

Ert tomma ljud, Er svaga tröster
  Upprycka ej min sorgerot:
Vad redan skett ej ändras kan,
  Det måste en ju villigt lida,
  Men är det lindring i min kvida,
Att ingen ändring är förhand?

Ack! det är just den hårda knuten,
  Som ger min ängslan dubbelt lopp,
Förväntans tiden är förfluten,
  Och fåfängt är ett ivrigt hopp:
Min stränga Dom är redan fälld,
  Ej hjälper suckar eller tårar,
  Ett smickrand hopp mig ej mer dårar,
Jag är på plåge-platsen ställd.

Du mörka natt som mig omgiver,
  Du är en avbild på mitt sinn,
Där inne aldrig dager bliver,
  Där tränges ingen stråla in:
Så fullfölj nu din tysta gång,
  I morgon när sig solen visar,
  Med nya tårar jag mig spisar.
Och börjar så min klago sång.

Mel. Sist när jag ifrån dig drog: etc.

Åter börjar jag min lust,
  Men en lust bemängd med galla,
Att utgjuta suck och pust,
  Låta tårar strömlikt falla,

Är den enda ro jag har,
Av de forna nöjen kvar?

Ja, mitt sorg-beklämda bröst
Får av tåre-regnet andas,
Och min tanka fattar tröst,
När hon med det minnet blandas,
Som båd ljuvt och plågsamt är;
Minnet av min Herde kär.

Att i tiden glömma dig,
Är omöjligt för mitt hjärta:
Och dig jämt påminna sig,
Är en obeskrivlig smärta:
Minnas glömma på en gång,
Ett osäjligt Själa-tvång.

Sig, din levnad minna på,
Dina tankar, dina seder,
Och de spår du månde gå,
Till det ljuvsta nöje leder,
Si din mildhet, ömhet, tro,
O! en nöjsam tankero.

Men i samma tids fördriv,
Bli som av ett dunder slagen,
När man vet, från detta liv
Du är redan flytt och tagen:
Aldrig jag på jorden ser
Dig med dina gåvor mer.

Som då mer ej övrigt är
Än ditt ljuva namn och minne,

Skall jag, huru det mig tär,
Så intryckat i mitt Sinne,
Att du i min tankar all,
In till döden leva skall.

Himlen ge din milda Själ,
Som i frid sig endast nöjde,
Evig frid, ett evigt väl,
Ja, hon sig så ymnigt fröjde,
Som min själ har lidit kval,
Sen du gick ur världens dal!

Mel. Min sorge-tanka håll tillbaka etc.

Min forna skatt, mitt ljus på jorden,
Min milda vän! var vistas du?
Är du så högt förvandlad vorden,
Att jag dig ej kan finna nu?
Ack! ja, din Hydda falnat av
Ditt täcka skal i mull försvinner:
Jag aldrig mer de ögon finner,
Som mina ögon glädje gav.

Så skall jag dig framhärdigt mista?
Får jag dig aldrig här igen?
Din kropp är död, din Andas gnista
Intagit vida Himmelen,
Och jag på jorden famlar här
I jämmer, sorg och oro svävar,
Min skrämda själ för stormen bävar,
Och kan ej hamnen komma när.

Månn ej den dagen snart är inne,
  Att jag mig må förlossad se,
Att jag får med båd' kropp och sinne
  Åt vanskligheten avsked ge?
När kommer frihets stunden min,
  Att ej min matta kropp mer andas,
  Att Askan min med din får blandas
Och Själen till din ro gå in?

Jag vet, din ro är frid och vila,
  I evigt ljus består din fröjd,
Din Anda får nu ljuvligt ila
  Ohindrad till Guds Kärleks höjd,
I den du redan smakat ro,
  Förr än Gud dig ur stoftet höjde,
  Den dig till frid och mildhet böjde,
Till ljus och sanning, dygd och tro.

Den var, som dig så ömsint gjorde
  För armas nöd, för trycktas kval,
Som hägna dig, när du försporde
  De vrångas hat och avunds tal,
Som väckte i din Själa-grund
  En ro, som dig beständigt följde,
  Den jordska nöjen ej förhöljde,
Som krönte ock din sista stund.

O Himla Makt! förlåt min smärta,
  Den kärlek jag ett skapat gett;
Jag har ditt milda kärleks hjärta,
  I denna kära gåvan sett:
Om gåvan nu så ljuvlig var,
  Om Mänsko kärlek så förnöjde,

Att den mitt hela hjärta böjde,
Vad tro då icke Givarn har?

Ack! lät mig snart den sällhet hinna,
Att bli din dyra kärlek värd,
Lät mig min smärta övervinna,
Och gör mig i din *Schola* lärd!
Min Anda aldrig vilo får;
Men av en stadig längtan brinner,
Tills jag ett kärleks ursprung finner,
Som aldrig slut och ändring når.

Imellertid min levnads vandel
Jag tråkar fram på tunger ban,
Och aldrig mer jag någon handel
Med jordska nöjen sluta kan:
Jag har dess lösa grunder sett,
Nu tror jag den, som allt framskaffar,
Sin verk till evig tid ej straffar;
Men dem en säker ro berett.

Mel. Ängslighet är mitt dagliga näste etc.

Himmel! ditt hot kan stoftet ej draga,
Ack! huru är din tuktan så svår!
Vi äro jord, ja bräckliga svaga,
Ho är dock den din styrsel förstår?
Ack! huru kan din kärlek då rönas
I ångest och kval?
Hur skall en själ med tålamod krönas
I plågones dal?

När du tar bort den käraste gåva,
  Ett prov av din nåd,
Kan då en mask dig därföre lova,
  Som ser ej ditt råd?

Eviga nåd! som bor uti ljuset,
  Giv utav nåd, min svaghet mig till,
Gör mig beredd, att gå i det huset,
  Där du ditt ljus rätt upplåta vill.
Jag har uti otålighets fängslan
  Min uselhet känt,
Ja, all min sorg, min jämmer och ängslan,
  Till godo mig hänt;
Härlighets makt! så gör mig dock värdig,
  Åskåda ditt ljus,
Fria min själ och gör henne färdig
  Från jordenes grus.

Ack! huru flyr förblindelsens dimma
  Då för ditt ljus, ditt eviga sken,
När jag får se din kärlek uppglimma,
  Härlig och stor, Gudomlig och ren:
När jag får se, din gärning och styrsel
  Har nåd till sin grund,
Som vårt förnuft ej ser i sin yrsel
  I frestelsens stund;
När jag får, glad, de andarna finna
  I renhet och frid,
Som du har hjälpt att segra och vinna,
  Och krönt deras strid.

LEVNADS BESLUT.

I denna enslighet, har jag min boning valt,
  I detta tysta lugn, jag världsens storm betraktar
All höghet prakt och lust, som lyckan bjuder falt,
  Jag som en flyktig rök, en väder bubbla aktar,
Här skall jag lära mig att draga tidens ok
  I tålamod och hopp, tills frihets stunden nalkas,
Tills döden löser av mitt svåra ängslans dok
  Och all min sorge-eld i säker vilo svalkas.
Imellertid jag här min forna lust beser,
  Det ljuva *Paradis*, som lik en ros förbleknat,
Och trogna tårar till dens dyra minne ger,
  Vars kärlek, vett och dygd jag i min själ uppteckna t.
Här skall jag repa upp min Herdes ljuva namn,
  Här skola klippor på min sorge toner svara,
Här skall jag göra mig bekanter om den hamn,
  Där rena själar få i evig kärlek vara.

ANDROMACHE I VERS EFTER NOTER.

Recitativ.

Mitt hopp är allt: min lust är slagen kull:
Min glädje är i tårar dränkter:
    I sorgens böljor är jag sänkter;
Min ögnalust, mitt andra jag,
Har åtlytt dödsens lag,
    Och jag måst livet åga,

I saknad av mitt sinnes liv,
Min tankars hamn, mitt tidsfördriv:
Mitt liv är mig en plåga.
Ack! kärlek, huru söt du är!
Hur gärna jag din lag åtlydde,
När ingen storm min sällhet brydde:
Jag såg den, jag höllt kär:
Mitt hjärta låg i hans,
Och njöt den ljuvsta ro:
Det tillbad, och blev själv tillbedit;
Men ack! mitt hjärtas ljuva bo
Är kallt, och från all känsla ledigt:
Det glömmer allt, uti den dystra grav,
Och mina suckar vet det intet av.
Du ömma kärleks bröst,
Som så förstod, att ädelt älska!
Kom! dela mig nu någon tröst;
Men ack! min klagan fåfäng är:
Du kommer ej igen ur dödsens rike:
Och fåfängt önskar jag, din like
Att finna uppå jorden här.
Mitt sinne, glöm
Ett nöje, som har gått sin kos,
Och bleknat hastigt, som en ros,
Liksom en dröm:
Sänk nu din forna lust i glömskans djupa ström.

Aria.

Min sorg förkväver mig, jag dignar bort av smärta,
Och hjärtat brista vill:
Tryck, sorgepilar, trycken häftigt till,
Och skilj mig från mitt hjärta.

Recitativ.

Jag leva skall; men utan nöje:
Förlora allt; men äga livet kvar:
Förgäta glädje, lust och löje;
Men minnas pilen, som mitt hjärta skar,
När *Hektor* dödde.
Det bittra såret aldrig helnar,
Förrn blodet i mitt hjärta stelnar:
Den stunden födde
Ett sorge-ämne, som blir alltid nytt;
Fast tiden många skiften bytt;
Ty kärleks minnet kan ej glömma
Min *Hektor*, och hans kärlek ömma.
Den rena trohet krönte oss:
Vi tände våra kärleks bloss,
Av dygdens ljusa fackla;
Ty kunde ej vår kärlek vackla.
Hur skulle jag nu glömma bort hans namn;
Fast han är sliten ur min ömma famn?
Nej! ädel kärleks låga
Upptändes ej av minsta väderpust;
Men, när han yttrar sin förmåga,
Så brinner han i nöd och lust:
Han kan ej väckas
Av lösa stoft, som tiden följa,
Och således, utav glömskans bölja,
Fast mindre släckas;
Ty skall vår kärlek evig bli:
Fast man i sorg skall honom målad si;
Dock skall han ädla sinnen täckas.

Aria.

Sorgen skall min kärlek nära:
Jag skall bära,
I min själ, min *Hektors* bild;
Till trots mot tid och död, skall jag hans minne vörda,
Och döden kan mitt liv, men ej min kärlek, mörda.
Min kropp, men ej min själ,
Är från min *Hektor* skild.

AVSKED FRÅN VÄRLDEN, VID EN HÄFTIG SJUKDOM.

Så är min frihets timma här,
Som min förlossning med sig bär,
Den jag så länge efterlängtat:
Så får min själ sitt ursprung nå,
Och stoftet till det stoftet gå,
Till vilket det så hjärtlig trängtat.

En kort och bitter levnads tid,
I tvivlan, oro, sorg och strid,
Har jag förnött, på denna runden,
Och går nu, i det glada hopp,
De tvivlans mål att lösa opp,
Som ingen kan, förrn sista stunden.

Det enda, mig här fägnat har,
En obeskrivlig kärlek var
Till min utvalda, ljuva maka:
Hans levnad var vitt glädjebröd:

Hans bortgång var min vissa död:
  Då feck jag dödsens början smaka.

Nu syns mig döden ej mer svår:
För den, som högst av nåd består,
  Som över allt sig milt förbarmar,
Jag kastar mig i vördnad ner,
Mig i hans makt och vishet ger:
  Jag vilar i hans kärleks armar.

Uppå den grav, som sluter in
Min makas stoft och askan min,
  Skall man vårt kärleks minne sätta:
En ädel kärleks högsta mått
På jorden var vår bästa lott:
  I himlen få vi nu den rätta.

ETT PRESSAT HJÄRTAS KLAGAN.

Mel. En Himla vän i dödlighetens Rike.

Se dagen gryr, och Morgonrodnan blänker,
  Förrän mitt öga ännu blundat har:
För ljuvlig sömn, jag på mitt öde tänker,
  Som hårt förföljer mina ungdoms da'r:
Det är det lugn, som jag om natten finner,
Att jag, i ro, min oro mig påminner.

Allt vilar sig: den söta sömnen dödar,
  På denna stund, all känsla av besvär;
Men fåfängt sig mitt kvalda hjärta mödar,
  Att domna från den oro, det förtär:

En plåga kan förskingras och bortglömmas;
Men tusendtals ej för ens medvett gömmas.

Min forna lust ett bittert minne lämnat,
  Att tankan ej vid den kan roa sig:
Odrägligt kval har nu de nöjen hämnat,
  Som syntes spela på min levnads stig:
De togo in med skäl mitt ömma sinne;
Men äro nu, som törnen, i mitt minne.

Vad har jag nu, för all min trohets låga,
  En kärlek, som har trotsat tid och död?
Min matta kropp måst sakna sin förmåga,
  Och hälsans kraft är tärd av sorgeglöd.
I tårar, som mer titt, än regnet, runnit!
Vad har jag, av min myckna jämmer, vunnit?

I långa år, I sömnelösa nätter,
  Som varit mina suckars tysta valv:
Du enslighet, som sorgen dubbelt sätter,
  Och ökat det, varav mitt hjärta skalv:
I klippor, som mitt sorgerop besvarat!
Vad är mig, för mitt lidande, förvarat?

Ny olycksstorm, och nya motgångs vågor!
  Jag har ej sluppit ur ett sorgesvall,
Förrän jag kväls av annor art av plågor;
  Och törnevägen vill ej bliva all:
Hur' länge skall jag så bland klippor tråka,
I fåfängt hopp, mitt ömma hjärta bråka?

Jag söker Ljus, bland mörka moln och dimmor;
  Men dagen vill ej för min lycka gry:

Jag nyttjar rätt de Nåd's- och Himla-strimmor,
  Som brutit in uti min motgångs sky;
Men ingen ting vill efter önskan hända:
Allt måste sig till hårt mot mig förvända.

Mitt hjärta, som har varit vant, att njuta
  Ett ljuvligt värn av ädel vänskaps ro,
Måst, för sig själv, sin sorg och nöd utgjuta;
  Åt vem skall jag mitt myckna kval förtro?
Ho tager del uti en annans smärta,
Än den, som är hopbunden med dess hjärta?

Mitt tålamod av sällsam oro trottas:
  Min dygd blir satt på många hårda prov:
En billig harm, med tvång och fruktan, brottas:
  Mitt rena namn blir avund skänkt till rov:
Man hjärtat mitt med hot och kärlek sticker:
Det tastas an av både hat och smicker.

Jag måste mig i främmand' dräkt förgömma,
  Och, mot min vana, anta falsker färg:
I hjärtat hata, och med mun berömma,
  Och smälta det, som tärer ben och märg:
En daglig strid, ett våld på Själ och tankar,
Gör, att var stund jag nya plågor samkar.

När sinnet har i någon ting sin föda,
  Och hoppets fläkt livsnöjet glödgar opp:
Då kan man lätt fördraga någon möda,
  Som yppar sig uti ens levnadslopp;
Men vad för hopp och vad för tröst sku spisa,
För den, som ej i minsta ting har lisa?

Så går min tid i hemlig sorg: jag drager
  Mitt levnads ok; fast mången det ej ser:
Förfluten tid mitt minne ömkligt gnager:
  Närvarand' mig osäjlig' plågor ger:
Och vad den tid, som kommer, täcks mig giva,
GUD vet, hur där mitt öde ock lär bliva.

Tankar om Lovskrifter över de Döde, Skrevne till Herr K*** Jämte Åminnelse av IRENE

På Svensk Vers.

Det är dig nogsamt bekant, min värde vän, huru allmänt den seden är antagen i alla tider och i alla land, att efter de döda uppresa Minnes-märken, prisa deras levnad och stadfästa deras namn emot glömskan. Ingen ting vore onödigare, än bevisa denna sanning. Man kan icke neka, att ju denna plägsed är billig, och har sin början och upphov av förtjänst, tacksamhet och vänskap: Skulle ock kunna uträtta mycken nytta, nämligen uppmuntran till dygd och lovlige gärningar, om en opartisk sanning där finge råda, samt smickran och egen nytta voro skilde därifrån. Men oförtjänt beröm på de dödas mull är nu rätt så säkert och allmänt, som tadel över de levande: och det ordspråk, att ingen är god förr än han är död, sannas gemenligen.

Detta missbruk grundar sig, som alla andra, i människors blinda egen-kärlek, falska begrepp och orätta omdöme. De avundas över Dygden rätt så snart, som de förargas över lasten. Den ena är dem ofta till så mycket besvär som den andra. Därav kommer, att dygd och odygd hos de levande mestadelen anses efter den *interesse*, som andra hava att höja eller minska densamma. Däremot som de döda ej mera äga någon del i de levandes samfund, äro ingen i vägen, och kunna varken minska

eller öka för dem någon förmån, bliva de fritt lämnade för avund och tadel å ena sidan, samt av väld, smickran och vinst gärna upphöjde på den andra. När man således beser de avlednas Äre-stoder och minnes-runor, vad stora dygder och förträffelige personer där avmålas, skulle man billigt tro, att människorna över allt voro goda och fullkomliga, och att världen vore uppfylld med klokt och dygdigt folk, vilket dock beklageligen förfarenheten nekar; Så att man i anseende där till ej mycket kan lita på desse präktiga försäkringar, som lämnas om de avlednas dygder och förtjänster.

Det nyttiga ändamål, som är sanningens seger och Dygdens befrämjande, försvinner härigenom; ty de klarsynte och goda kunna ej taga någon uppbyggelse av falska målningar: De okunnige och elaka styrkas i deras fel, emedan de finna deras räkning vid, att på så lätt sätt erhålla lovord efter döden.

Det vore därföre att önska, det en sådan sedvana, som genom detta missbruk blivit mera skadelig än god, kunde bringas i den ordning, att hon svarade till sitt ändamål. Om den reglan bland oss vore upprättad, att aldrig i våra Lov-dikter vika ifrån sanningen, och att ett oförtjänt beröm ansågs, som den största förvitelse, vilket det ock i sanning är: Vad uppmuntran och belöning vore det då icke för de värdige att erhålla ett gott lovord?

Den lärde och sinnrike *Baron Holberg* beskriver, i sin underjordiska resa, *Potuanernas* sätt, att berömma deras döda. De upprepade den avlednes både dygder och fel; vilket tjänte så mycket till den avsikt de hade att göra Dygden älskvärd och lasten vederstyggelig, som fläckar på en förträffelig målning sticka illa av: Så att när man ser stora och berömvärde gärningar blandade till äventyrs med stora fel, samt en ädel och god *Karaktär* av någon särdeles svaghet fördunklad, intrycker det i alla sinnen så mycket ivrigare uppsåt att efterfölja det förra, som att vakta sig för det senare.

Att vilja göra detta artigt uppfunna och nyttiga sättet möjeli-

git ibland oss, skulle, kan ske, synas förgäves, sedan vår läckra egenkärlek blivit tillvänd, att födas och fägnas, av smickran: Och som det är oss mer angelägit, att synas än vara dygdige. Jag vill ock medgiva, att det skulle ännu låta sällsamt och stöta de sörjande vänner och anhöriga, om i en Gravskrift, ansedd efter vanan, som ett vittnesbörd om den dödas goda egenskaper, skulle finnas tillika dess fel och svagheter upptecknade.

Ett medel, att undvika detta, och tillika erhålla det goda ändamålet, vore, att vid hela målningen av den döda, ej utesluta något mer än dess namn. Vore personen lovvärd, så kunde den inrättas ganska kännbar, och åter tvärt om. Ja, omständigheter, ämbeten, dygder och sinnesgåvor, utförda av en skickelig hand, skulle lätteligen röja *originalet*: Lika som, när man vore nödsakad att avskildra något mindre gott och fullkomligt, en liten skugga även så lätt kunde bortgömma personen, och allena dess gärningar föreställas.

Man kunde säga, att härav förlorade en verkelig berömvärd den glants, som borde följa dess namn, och eftervärlden skulle ock då tillika famla i mörker därom; Men som slike sanningsskrifter då ej voro inrättade så mycket för visse personers beröm, som för allmän nytta, och snarare kunde anses för *moraliske* än *panegyriske*, så vunnes därigenom ett större mål, än det man förlorade. En rättsint skulle det ock mer fägna, att hans levnad kunde tjäna till allmänt efterdöme, än om hans namn lyste i odödelighet, sedan han ej kände därav varken ont eller gott.

Konungars och Hjältars bedrifter, samt lärde Mäns åminnelser äro ock snarare ämne för Historie-skrivare än för Skalder, och synas därföre egenteligen tillkomma dem, att lämna världen slika bilder.

Till prov, huruvida detta är möjeligit, ser du här, min kära vän, *Irenes* Minnesstod. Hennes händelser äro här icke så mycket upptecknade, som fast mer de betraktelser man kunnat

göra sig av hennes fel och dygder, lidande och olyckor, samt i synnerhet dess invärtes tillstånd vid dödsstunden. Ett ämne, som kan hända torde tjäna någon till nytta; ty där till är det förnämligast syftat. Om du, som en verkelig Sannings älskare med ditt omdöme gillar det, så vinner jag tvenne ändamål och ett dubbelt nöje.

Så är på denna skåde-plan Ditt levnads spel förbi,
Irene! går Du från vår dag förr än Du afton finner?
Din levnads, som Din lyckas Sol förmörknar och nedrinner
Så snart: Ack skulle livet lik Din lust så stackot bli!
När allt vad hjärtat fägna kan, drogs undan för Ditt hjärta,
Det måste ledsna, täras bort, och äntlig dö av smärta.

Hur olikt öde ha vi här! Hur sällsamt är vårt lopp!
Du Undermakt, fördolda hand, Du som vår livstråd spinner,
Har Du oss förelagt ett visst det ingen undfly hinner?
Har Du evad oss händer, som nödvändigt, tecknat opp?
Ell' släpper Du vår levnadstöm och lämnar åt oss själva,
Vårt klena skepp på havets vidd bland våg och klippor välva.

Vi svage! huru fike vi på detta låga klot,
Vars härlighet så mycket med vår lystnad sammanstämmer,
Vars brister även drabba oss och föda kval och jämmer,
Utgöra för oss ont och gott och verka med och mot:
Här bilda alla var för sig sitt syftemål, sin lycka;
Allt efter som de ernå dem, de sig ock sälla tycka.

Du blandning utav ljust och mörkt, sällsamme männ'sko-liv!
Du ordningsfulla Labyrint! Värld, Du vår livstids bana,
Som verka skiftvis på varann': De skapte ting uppmana
Vår åtrå, att omfatta dem: Så är vår tidsfördriv

I tiden, att bese all ting, behaga och besittja;
Vi skapte i Naturen ä, och den för oss att nyttja.

Men denna Männ'sko-rättighet hur olik blir han här!
När en till sina nöjen tycks Naturen själv befalla,
Och njuter allt vad äskas kan utav dess lustar alla,
Om bröd till livets uppehåll, en ann' ej säker är:
När hälsa, makt och överflöd det ena stoftet följer,
I smärta, armod och förakt det andra sig fördöljer.

Månn' det vårt egit göromål, vår gärnings påföljd är?
Förfarenhet! Du världsens ljus, ack! kom och lägg å daga,
Hur' ofta bästa gärning måst de värsta följder draga:
Hur' vett, försiktighet och flit till skada utslå plär:
Hur' största vågspel lyckas bäst, och ingen borg är säker
För händelser, som upp och ned vårt liv i omkast vräker.

Men ett är mera undervärt, förmörkar tankan platt:
Att en och samma gärning ej en lika påföljd äger;
Den enas dygd bereder sig Lycksalighetens läger,
Och får med sin försiktighet den yra lyckan fatt:
En annan, prydd med lika dygd, förgäves henne söker,
Med arbet', möda och förtjänst, som motgångs höjd föröker.

På lika sätt en modig last till högsta lycka går
Och röner hennes hand i allt dess anslag liksom dyrka:
En annan lika djärv och stor med samma konst och styrka
Till undergång, fördärv och nöd hans göromål utslår.
Ett fel, en dygd till lyckans spets den ena högst upprycker,
Det samma fel, den samma dygd en ann' i stoftet trycker.

Så sällsam irrgång är vårt lopp, vår värld så mörker är,
När vi med högsta aktsamhet de yttra ting betrakta,

Och lika noga inom oss uppå vårt väsend akta,
  Bese vårt hjärta, vårt förnuft, vår lustar och begär,
Hur' allt vart annat räcker hand och fram till målet driver
Vad slute vi? Att detta allt oss obegripligt bliver.

  I första åsyn tänke vi allt utan ordning sker,
En slump syns tidens gång och lopp: Vi ivras i vår yrsel,
För all den orätt, brist och nöd, och märka ingen styrsel
  Utav en hög och evig makt, vars orsak man ej ser.
Hur' kan oändlig godhet här så mycket ont tillåta?
Hur' kan villfarelse och fel till högsta ordning båta?

  Men liksom ögat svagt och klent en stjärna skådar an,
Och dömer hennes storlek av den vidd det innefattar,
En hel och snart omätlig värld blott som en tärning skattar,
  Och utom högre kunskapsljus ej annat sluta kan;
Så ock ett slögt och ändligt vett, hur' litet kan det hinna,
Att utom sina gräntsor gå och sammanhanget finna?

  Den starka hand, som styrer allt, långt högre är för oss,
Mer obegriplig, längre skild ifrån förnuftets öga,
Än stjärnan i sin högsta gång uti det välvda höga
  Är för vår syn, än var en sol av vintergatans bloss,
Som skönjas knappt, ej räknas må av mänsklig konst och snille,
Men är' likväl och vittna nog om man dem neka ville.

  Är nu ett skapat verk för högt och för vårt vett för stort,
Naturens gång och hemlighet så litet av oss känder;
Vad under om den är fördold, som tid och världar vänder?
  Som till sin början evig är, som allt av intet gjort;
Sku vi förstå hans göromål och se vart ut de syfta:
Hur' kunna matkars klena syn sig upp till Solen lyfta?

Ack! häpna, usla männ'sko-vett, och stanna i ditt hot,
Gack högmod och otålighet uti Er vanmakt neder;
En evig vishet likafullt i evig ordning leder
Vad han har gjort, oaktat allt ditt mörker och ditt knot.
Ja, säger du, det är hans makt; Men varför' har han givit
Mig känsla utav ont och gott, att det min plåga blivit?

Ack! därför' att hans mål är stort, och du har början fått,
Ej för ett nu, en hastig blink i tidens korta ställning,
Som medel till din sällhet är, men ej din vedergällning;
En prydder väg, men ej ditt hem; en förstad till det slott,
Som ljus och salighet berett, och evigheten strandar,
Som innesluter åtskild rum för alla skapte andar.

Vi tröttas du av några steg för detta höga mål?
Och kallar ond en gång, som dig till evig lycka leder?
En övning mer ell' mindre svår, som dock ditt väl bereder;
Vi är den känslan dock så öm och här så litet tål?
Som ej är gjord så fin och hög, att tidens skatter vinna,
Men för fullkomlighet, att GUD det högsta goda finna.

I tiden sök då icke det, som aldrig vinnes där,
Beständig ro, förgäves den här nedre efterfikes:
Ej någon jordisk sällhet med varaktighet förlikes,
Ehuru ljuv hon synas må, hon dock förgänglig är:
En brist, som blandar fruktan in i allt vad sinnet nöjer,
Som under ägande och hopp sitt våld dock lika röjer.

När allt så otillräckligt är, att verkligt nöje ge,
Vad är det då för tomma skal, som vi ge namn av lycka,
Ett mer ell' mindre mått av det, som lustar, vana smycka,
Som mest blir ont ell' gott för oss, allt som vi det anse;

Vi kalle ära när ett stoft det andra överlyser,
Och när man höga tankar om vars annars dårskap hyser.

Om ryktet talar till vårt pris, ell' det oss fälla må,
Vad är det? Människors behag, som döma väl ell' illa
Av egen kärlek, vana, smak, sig mestedels förvilla,
Vid skalet häfta, sällan plä i grunden insikt få;
Vad är väl mera falskt och blint än ryktets rop och tankar?
Kan sällhet i ett ljud bestå, som likt med vädret vankar?

Vi ofta döme lycklig den, som suckar vid sin lott;
En arm, som söka skall sitt bröd, avundas vid den rika,
Som, lika torftig, sitt behov med sorg måst efterfika;
En hög och kräslig vämjes vid sin prakt när han den fått,
En ringa av en liten del långt mera nöje fattar;
Ho är nu lycklig, rik och stor? Den själv sig såled's skattar.

Inbillad sällhet, som av tid och tycke värdet dra'r,
Ack! lösa grunder, huru snart förvändens I och falla?
Och likväl bygger sig på Er vårt mål, vår' nöjen alla;
Vad under nöjet då är tomt och intet verkligt har?
Om ont och gott, om väl och ve vi ständigt oss bedraga:
Världs omsorg! huru litet värd är du, att oss intaga.

Men om ock något verkligt svårt av plågor blir vår del,
Nöd, sjukdom, brist och oförrätt vår levnads kedja binder;
Vad är det mer? de äro oss, kan hända, mindre hinder
Uti vårt föresatta mål, än lyckans blida spel,
Som nöjer, men förtjusar lätt: Ho vet? den dolda handen,
Att snart fullborda sina verk, täcks bruka dessa banden.

När vi om värld, om tid och liv städs rätta tankar ha,
Vad kunne vi väl fordra här? vad vilje vi dock vinna?

Än mer, än med en övad själ igenom världen hinna,
Och vad Försynen delar oss med hopp och stillhet dra:
Vår lott, än mer och mindre ljuv, som Han ser nödig vara,
Skall evighetens fulla dag en gång för oss förklara.

Till detta Ljuset har Du gått, från natt och skugga fri,
Irene! Du, vars levnadsväg med törne sådder varit,
Vad motgång och olycka nämns i dryga mått förfarit,
Att alla världsens nöjen Dig en galla måtte bli:
Allt rycktes undan för Ditt bröst, vart sig Din åtrå vände
Blev allt förment: båd' dygd och fel Dig till olycka lände.

Du syntes icke ämnad till så bitter levnadsgång,
Naturen Dig de gåvor gav, som lycka teckna ville:
Ett hjärta ömt, behaglighet, ett sinnrikt vett och snille;
Ack! att allt detta lände Dig till oro, kval och tvång!
Med mindre glants, med mindre dygd en ann' till lycka hastat,
Igenom samma fel som Dig i motgångs mörkret kastat.

Men detta ödet, som så hårt och sällsamt syntes Dig,
Ett vittne var, att Himlen höll Din själ sin tuktan värdig:
Hon skulle snart sin luttring få och bli till målet färdig;
Ty måste hon av ingen ting i tiden glädja sig,
Att världsens nöjen henne ej i bojor skulle sätta,
Som var för Ädel, fin och hög, att sig i stoftet mätta.

Så drog den högsta kärleks hand Dig såled's till sig opp:
Den syn, för vilken världen förr med retand' strålar lyste,
I grunden se och känna fick vad flärd hon i sig hyste.
Den åtrån, som orolig förr kring tidens skatter lopp,
Förbyttes i ett stilla lugn, se'n världsens hela värde
Att känna och förakta Du av vett och övning lärde.

När Själen såled's var beredd och lös från alla band,
Så kom den sälla frihets stund, att kroppens ok avbåda:
O! vad för överlåtenhet bland smärtor sågs här råda,
Och tålamodet ha uti ett sinne överhand,
Som förr, av oro, kunde ej i något vila åga:
Nu undergivit, stilla, nöjt i högsta nöd och plåga.

Så lyser under töcknen fram Försynens dolda makt,
Att vi ock stundom kunna se av denna Sol en strimma,
En orsak till dess göromål vi efteråt förnimma,
När han sitt mål fullbordat har, sin viljas slut fullbragt,
Dess tuktan blir oss dyr och ljuv, vår' plågor bli oss kära,
Vi röna kärlek uti allt, fullbordan av GUDs Ära.

I sådant tillstånd gick Du bort, *Irene*, säll och glad;
Den Högste vant sitt mål med Dig, och Du har lyckligt hunnit
Utur en obehaglig dröm, som Dig i oro bunnit,
Så länge Du i mörksens natt här nedre läger had';
Men tjänte dock att väcka Dig, att snart ur mörkret hinna,
Och med så mycket högre lust, det nya Ljuset finna.

Nu skådar Du Dig däri mätt, och stillar Ditt begär
I det, som är väsentligt, och ej lida kan förandring;
Om Du nu ser tillbaka på den korta tidsens vandring,
Månn världsens tryck och oförrätt Dig minsta oro bär?
Nej, om Du minns den låga mull, och vad Dig därpå hände,
Så smakar Du, med dubbel fröjd, förändring på elände.

SORGE-KVÄDE.

Så skall jag ej få se, av lyckans sol en strimma
  Förr än den skymmes bort, av ängslans mörka dimma?
Skall lust och olust jämt så blandas var om ann?
  Månn intet nöje rätt i världen vinnas kan.
Vad båtar mig, att fri från stormens ilar vara,
  När mitt i lugnet mig bereds en annan fara?
Mitt hjärta vad för vinst, att ett ditt fängsel bryts,
  När art av plågan blott men plågan ej förbyts?
Dock fåfängt önskas här fullkomlig ro att vinna,
  Vi måste ont och gott av ständig växling finna,
Ack! stränga ödes lag, ack usla mänsko lott,
  Att av det godas brist, vi lära känna gott.

SORGE-KVÄDE.

Uti en enslig skog, dit Solens strålar blida,
Och kraft, sig aldrig tränga fått,
Där vilda björnen säker gått;
Men ingen Herde vågat bida,
Där täte grenar om varann,
Ej skugga blott, men mörker födde,
Där ris och mossa marken ödde,
Att knappt ett gräs ur jorden rann;

Där tycktes ängslan själv sin dystra grotta äga,
Och klippan liksom mera hård,
En sorglig Echo ha om vård,
Som idel klagan kom till väga:

Där spelte ingen näktergal,
Och Lärkans sång där aldrig hördes,
Det enda ljud i stämmor fördes,
Var Turturduvans låt och kval.

En flod, som sin Kristall till salta havet ledde,
Den mörka boning genombröt,
Och inom torra strander flöt,
Där inga blomster blevo sedde,
Ej någon *Nymf*, ej någon *Gud*,
Regerad' här, och älven prydde,
Från detta rum som nöjet flydde,
Geck ut ett sådant klageljud:

* *

Du klara älv, som gömmer mina tårar,
Ack! måtte ock ditt djup förgömma mig,
Ett hjärta, det en häftig smärta sårar,
Det önskar, att i dig få kyla sig.
O! kunde jag min tåre-ström åtfölja,
Och i din våg, min kinders våg avskölja.

Du mörka skog, du enslighetens gömma,
Ack! slut mig in i dina tysta vrår.
O! kunde jag i dem min oro glömma,
Som följer mig likt skuggan vart jag går:
Du susand vind som starka träd upprycker,
Ryck upp den rot, som mig i hjärtat trycker.

I vilda djur, som ingen mildhet ågen,
Hit, skåden fritt en ömklig mänsko-hamn,
Er grymma drift, Ert glupska kynne vågen,
Och kasten mig i dödsens ljuva famn,

I skolen här ej något motstånd hitta,
Om ej ett blod, som Er med sorg kan smitta.

Du blida Sol, kan än din strimma spela,
Går du ej själv i Sorge-skyar in,
Vill du än ljus min tåre-ögon dela,
Som skådat förr med undran sällhet min?
Förskräcks, och drag nu bort din glädje-strålar,
När ängslans natt mig död och fasa målar.

Jag ensam är, en ringa vrå har inne,
Min ögna-lust, mitt allt, mitt hjärtas fröjd,
Min *Celadon*, som var till kropp och sinne,
Bland herdar skön, och för sin sång upphöjd,
Hans ädla blod med mörka stoftet blandas,
Och jag ännu i kval och plågor andas.

Farväl min hjord, min forna lust och fägnad,
Du späda hop, som går i marken trött,
Förvänta mer ej någon vård och hägnad,
Av den, som mig och dig så troget skött,
Förgås; och bliv ett rov för ulvars tänder,
Så saknar du ej herdens hulda händer.

Hållt *Philax* upp, att vid min hydda gråta,
Ditt skrik och gnäll mitt hjärta genomskär,
Gack, slut ditt liv vid herdens fötter såta,
Och riv den jord där han förgömder är,
En skymt av dig är nu så grym att skåda,
Som kär, när du din Herres ankomst båda.

Du vackra Ek, som sval och ömnog skugga,
Åt mig och *Celadon* så tida länt,

Nu lära dig de lystna händer hugga,
Fast du till skygd för ljuvsta kärlek tjänt,
Välan, du må ej saft ej grönska hysa,
När kärlek själv måst tyna och bortfrysa.

I ängar, I, som hoptals blomster skänkte,
När *Celadon* dem för min hjässa knöt:
I äpple-trän, som rikt av frukter blänkte,
Dem Herden täckt i rosen-korgar bröt,
Förgömmen nu er prakt och skatter flera,
Hans kära hand dem plockar aldrig mera.

Du täta lund, där sig vår källa gömmer,
Där ljuvlig dryck jag åt min herde bar,
Förvissna snart: Du åder som uttömmer
Den silver-flod, som all vår rikdom var,
Ack! täpp dig till; lät ej din svalka rinna,
Att ingen i din nejd må hugnad finna.

Försvinnen allt, som sett vår ömma låga,
Du stela mark, fall ned i jordens valv,
Du branta klint, dit sig min herde våga,
När lammet vilse geck för höjden skalv.
Bryt styckvis löst och stört i böljan klara,
Försvinnen allt, när kärlek ej får vara.

Du Herde-hop, som nöjd din hjordar driver,
Där vittne du till all vår älskog var,
När ryktet dig den sista tidning giver,
Om ett så kärt och osällt herda-par,
Förgät dess namn, lät Echo dem ej stava,
Bryt hyddan ned, lät glömskan allt begrava.

MITT ÖDE.*)

Uti min första ungdoms vår,
När hjärtats eld i låga brinner,
Ett föremål min Kärlek finner,
Där all sin kraft han yttra får;
En Maka, fager, öm och kär,
Vars hela Väsend' kärlek är,
Till nöjets högsta höjd mig leder.
Jag smakar kärleks ljuvsta lott
Och liksom jag den äga fått,
Slår döden all min sällhet neder.

Uti en stadgad tid av år,
När eftertankan mognad vinner,
Ett föremål min Vänskap finner,
Där all sin kraft hon yttra får.
En Vän, förnuftig, vis och god,
Vars klara ljus och fasta mod,
Till vishets sanna mål mig leder.
Jag smakar vänskaps ljuva lott
Och liksom jag den äga fått,
Slår döden all min sällhet neder.

Månn det bör namn av lycka få,
Att dessa skatter jag fått åga,
Dem ömma hjärtan efterfråga,
Men sällan detta målet nå?
Nej, lycklig den, som icke vet,
Vad nöje, vad lycksalighet,

*) Skrivit, den 5 april, 1757.

Ett ömt, och älskat hjärta känner.
Han saknar ej det ljuva val,
Han undgår ock det bittra kval,
Att mista och begråta vänner.

KLAGAN.*)

Så är det enda från mig tagit,
  Som jag av jordiskt allt begärt:
Mitt liv, jag som en börda dragit
  Och tusend plågor hjärtat tärt:
  En Vän, var lämnad till min stöd,
  Min hjälp, min tröst i all slags nöd,
Som mig förtjusat världsens plågor.
  Nu är mitt ankar slitit av,
Nu slås mitt skepp av tusend vågor,
  Och mäktar dock ej gå i kvav.
Du känsla, som min plåga våller,
  Ack! domna bort, du mer ej tål:
Du kraft, som livet sammanhåller,
  Ett olycks liv, ett sorgers mål,
  Försvinn' och stanna i ditt lopp
  Och lät en sansning höra opp,
Vars ömhet ingen kan uttala.
Du känsla och du tankefart,
Skall ej en söt, en evig dvala,
  Försätta dig i lugnet snart.

*) Över Akadem. Sekret. *Klingenbergs* Död, den 17 julii 1757.

ÖVER CRITON.

Nej, Tiden är försvag min enda tröst föröda,
Än känner jag mitt kval, än kunna tårar flöda;
Och hjärtat lika ömt för suckar öppnar sig:
Min sällhet räcker än, jag får min *Criton* sörja;
Fast Solen slutit år, och hunnit dem att börja,
  Kan jag begråta Dig.

Ett gruvligt ögnablick, en svart en bister dimma
Förgömmer *Critons* Liv, och släcker ut den strimma,
Som mina öden lyst, min enda lycka var.
Vid ryktet av Hans död, Jag tusen dödar smakar,
Knappt vet jag vad jag hör, ett ord min livsgrund skakar,
  Och all dess kraft betar.

Du underfulla Makt, som velat känsla giva,
Vi gav Du ej ett sätt, att känslan rätt beskriva,
Det finsta utav allt, som tolkas ej med ord?
Naturen intet likt med detta tillstånd äger,
När en obotlig sorg i Själen slår sitt läger:
  En V ä n, förbyts i J o r d.

De täta dödsens bud, som kropp och sansning tvinga
Förtvivlan, tystnad, rop och tårar ä för ringa,
Att teckna detta kval och måla känslan av;
Hon verkar utan mått, förnuftets krafter somna,
Allt blir i dvala bragt, men smärtan vill ej domna,
  Hon svallar likt ett hav.

Min dyra Sinnes-vän, som tålamod och styrka
I tidens växel-lopp så jämt har kunnat yrka,

Förlåt min jämmers höjd, min svaghet i min nöd;
Min själ förmörkad blev, ej annan sanning visste,
Än endast vad Du var, och endast vad jag miste,
  Hon kvavdes, vid Din död.

ÅTSKILLIGA TANKAR OCH SINNESLEKAR.

FRUENTIMMERS PLIKT ATT UPPÖVA DERAS VETT.

Dumma lag, du blinda sed,
  Som av nedrig avund ljuder,
  När du *Evae* Kön förbjuder,
Att *Parnassen* komma ved.

Att du först har fått din fart
  Ur en svag och manlig hjärna,
  Som sitt välde velat värna,
Är väl, utan tvivel, klart;

Ty natur och sunt förnuft
  Mot din blindhet alltid stridit,
  Och bevisar, att den lidit
Men av tjock och osund luft,

Som uti sitt hjärne-grill,
  Undrar på om kvinnor åga
  Ädel anda, Himmelsk Låga,
Och av vad de kommit till?

Denne tok förtjänar ej,
  Att hans dumma sats besvaras,
  Han må länge nog förvaras,
Som ett livligt *Konterfej*.

Utav Karlars stolta mod
  Och de många tvivlans krokar,
Som de gamla vishets tokar
Drogo ur sin hjärneflod.

Lät oss ta en riktig grund,
  Vår *Systeme* på sanning bygga;
  Ingen lär den sanning rygga,
Att ju alla ha sitt pund.

Nu väl an, vi kvinnor fått,
  Som de visa männer yrka,
  Mindre kraft och mindre styrka,
Uti vår Natur och lott;

Detta är det första skäl,
  Varför' kvinnor böra vandra
  Mer till vishet, än de andra,
Dem Naturen delt så väl;

Medan alla Själars Lag
  Är att sig allt mer förbättra,
  Och ur mörkrets band och fjättra,
Gå till klarhet, Ljus och dag.

Vägen har man ren berett:
  Själva Manna-hopen dryga,
  Till *Apollos* verkstad flyga,
För att råga sina vett:

Kunskap är den söta spis,
  Som förnuftet måste nära:
  Sanning är den makten kära,
Som gör Själen klar och vis.

Detta ljuset, som man vet,
  Upp från tvenne Eldar rinner:
  Genom läsning man det vinner,
Och av ren förfarenhet.

Den som då vid dessa bloss
  Mer och mer sin tankar renar,
  Bägges lågor nätt förenar,
Ger på slutet mörkret tross.

Se då här, I täcka Kön!
  Huru klart vi saken vinna.
  Än ett skäl sku vi påfinna
Av ett klart försök och rön:

Var en karl, som äger vett
  Och ett rätt begrepp om dygder,
  Vet, att Dygd på vett är byggder,
Och de tvenne äro Ett;

Månn han sig en Hustru tar,
  Som i dumhet ligger bunden,
  Och vars dygd på vishets grunden
Inga fasta rötter har?

Nej, hur kan en upplyst Själ,
  Bliva kär i dumhets svärta,
  Och hop med ett fjålligt hjärta,
Vinna nöjsamhetens väl.

Men Herr Matvett säjer dock:
  Kloker kan jag själver vara,
  Och en Hustru bör ju svara
För sitt Kök, sin Nål och Rock.

Där med tjänar hon sin Man,
  Mer, än med de kloka funder,
  Ty i *Pallas* visa lunder
Hon ej Hushåll lära kan.

Nej, Herr Matvett, tigen still,
  Tag Er fritt en dummer fjålla,
  Hon lär väl åt Er hushålla,
Som hon har förståndet till.

Efter Eder sats och smak
  Fordras intet vett och lära,
  Att en Hushålls börda bära,
Som är dock så viktig sak.

Nej, I dömen icke rätt:
  Tro mig, att en kloker kvinna,
  Som kan högre saker hinna,
Vinner hushålls vettet lätt.

Har hon en uppbrukad själ,
  Lär hon sig snart Hushålls slöjder:
  Är hon rätt till vishet böjder,
Vet hon ock att styrat väl.

Således styrker icke jag
  Alla ädla Läsarinnor,
  Glömma, att de äro Kvinnor,
Och förkasta Könets Lag.

Nej, de kunna Ståndets plikt
  Härigenom mer fullgöra,
  När de sina tankar föra
I de rätta ämnens vikt,

Som bevisa oss så rent,
  Att vi ingalunda leva
  Därför blott, att härma *Eva*,
Om än vanan det så ment.

Nej, betänk, O ädla hop!
  Att Er åtrå först bör välva
  Att upphjälpa Eder själva,
Ur en neslig dumhets grop.

I ha'n fått Ert dyra liv
  Ej därför', att det förspilla,
  Och att Edert vett förvilla
I fåfänga tidsfördriv.

Himlen haver satt oss hit,
  Liksom till försök och prövning,
  Hur' i denna Själa-övning
Vi använda skull' vår flit.

Den som nyttjar tiden här,
  Himlens höga avsikt märker,
  Och sin själ i vishet stärker,
Ej för döden bäva lär.

Sannings strålan är här satt
  Under mycket moln och dimma:
  Den, som söker denna strimma
Får ock en gång solen fatt;

Men den, som med stoft och mull
  Har sin själ i tiden mättat,
  Och sig efter skuggor rättat,
Går i mörker mer omkull.

Hur' sku mörka själar då
  Själva solens klarhet tåla;
  När de ej dess minsta stråla
Skådat här och råkat på?

Därför' blir vårt säkra slut:
  Först vår skyldighet upptäcka,
  Och, så långt vår krafter räcka,
Föra den till ända ut.

Lät oss därför tänka på
  Vad vår plikt av oss begärer,
  All Naturens ljus oss lärer,
Att vi ej sku stilla stå.

Vägen till all sällhets bygd
  I vår egen själ vi bära:
  Att sig själver känna lära,
Det är källan till all Dygd.

SATYR EMOT AVUNDSJUKA FRUENTIMMER.

Nog har jag ofta till mitt Köns förhöjning skrivit
  Mot karlars Högfärds agg, och bitand tadel-fjär,
Mig har en ädel plikt för Könets heder drivit;
  Men mot min tanka jag nu illa lönter är:
Min systrar tacka mig med avunds tadel-svärta,
Det har väl litet rört, men aldrig kvält, mitt hjärta.

Att Himlen ofta gett en kloker själ åt kvinnor,
  Det vittnar världen all: på denna grund de fått
Av Hedna folket namn av mäktiga Gudinnor,
  För det de högre ha, än allmän-hopen, gått

I vishet och i konst, ja ock i dygdens lära:
Tänk! det har skaffat dem odödlighet och ära.

Men se! vårt Svenska blod är nästan känt kring jorden,
  Att vara smittat med en farlig avund-sot,
Ack, vad för nedrig drift! det ädla folk i Norden
  Kan näpplig kväva ned sin största olycks-rot.
Men kan nu avunds makt ett Rike lutand' göra,
Vi vill jag undra, att mig kvinno-tungor röra.

Jag ömkas likväl åt de pilar hon mig sänder,
  De bita icke på den blanka sannings-sköld,
De komma slöga fram ur kvinnfolks veka händer.
  En tycktes vara vass, och grep mig an för stöld,
Att jag ur böcker tog, med andras tankar jäste;
Men huru vet hon det, som aldrig nånsin läste?

Jag vill min tanka dock om denna saken lämna:
  Mig tyckes det är skam, att vad en ann har gjort
Blott *kopiera* av, och för sitt egit nämna:
  För detta greppet har mitt högmod lupit fort:
Nej! jag har ro därav, själv tänka och betrakta:
Poeten läs jag blott, mig för dess infall akta.

Men späda tadelröst, som tyckes alltid hitta
  Uppå ett bättre ord, än det som står förut,
Hon skulle vackert kvar vid lilla Bågen sitta,
  Och lära sig att slå på silkes ändan knut,
Än hinner ej ditt vett en annans gärning tadla,
Men tvärt emot, den kan ditt lilla gry uppadla.

I, som med tusend bry blott sköten mat och maga,
  Och spotskligt len åt mig, som pennan tar i hand,

Som tro Ert egit kön så ömkliga och svaga,
  Ej kunna lära mer, än sy och väva band:
Tänk tiden räcker till för läsa och för spinna,
Jag har det själv försökt, man kan alltsammans hinna.

Kom lät oss kämpas i en riktig Hushålls styrsel,
  Jag trotsar Er, som blott av vanan sysslor lärt,
Ej rensat upp Ert vett, men i Er snålhets yrsel
  Kan träta på Ert folk, för stoft som ej är värt.
Förnuft skall lära mig mitt jordska goda sköta,
Och samvets ljuset det, att alla rätt bemöta.

Men kloka kvinnor, I, som höjen Er från jorden
  Med flit, med vett och dygd, med rena tanke-slut,
Som finnen, att Er själ är därför' hitsatt vorden,
  Att hon skall vinna ljus, förrn hon går hädan ut,
Tack! för vart Gunstigt ord, Er vänskap plä mig skänka,
För det jag säjer ut, det I ju lären tänka.

Den andra svaga hop, som man knappt hinner tälja,
  Som mycken dumhet har med nedrig avund fått,
Ack! kunde den för vett en del av skönhet sälja,
  De bytte visst för skal ett rätt sannskyldigt gott.
Den hopen, säjer jag, som knappt förstå att andas,
Med den och dess förakt kan andra ej hopblandas.

Ty blir min sinnes ro för avund oförfärad,
  Jag äger skölder två, att sätta emot den:
Den ena är, jag vill av andra ej bli ärad,
  Än de, mig äran ge, var enda vishets vän:
Den andra är så stark, han all ting övervinner,
Att män'skligt vett är svagt, och världsens pris försvinner.

FRIARE KONSTEN.

Melodi Fromma Själ och ljumma Hjärta etc.

Sköna *Iris*, sad' *Clianter*,
  Du har gjort mig till din slav:
Dina ögons *diamanter*
  Ha min frihet tacklat av.
Ack! hur' är mitt fängsel präktigt;
  Ty min *Iris* är min vakt:
Ack! hur' är det väldet mäktigt,
  Som är i en skönhets makt.

Lät mig dina bojor bära:
  Unna mig din fånge bli.
Aldrig skall jag mig besvära:
  Aldrig vill jag bliva fri.
Ditt behag skall bli min vilja,
  Och din vilja är min lag:
Intet skall mig kunna skilja
  Från att lyda ditt behag.

S v a r.

Starka kön, som Er berömma,
  Utav styrka, mod och vett,
Kunnen I det väldet glömma,
  Som Er Moses en gång gett?
Kan en präktig skönhets stråla
  Så förtjusa edert mod,
Vill jag väl din tjänster tåla,
  Och din kärlek kalla god.

Se! här har du hand och hjärta:
  Akta nu den gåvan grant:
Lät ej vanans välde svärta
  Vår förenings ljuva pant:
Kom ihåg, när du mig vunnit,
  Vad du lovat mig förut,
Och betänk, att vi ha bunnit
  En olöslig vänskaps knut.

F ä s t m a n.

Hör! min flicka, sen ditt sinne
  Mig en stadig trohet svor,
Bör du hava i ditt minne,
  Att en fästmös plikt är stor:
Ingen ting bör hon besluta,
  Förrn hon fått sin fästmans ja,
Och jag bör min rätt åtnjuta:
  Någon lydnad av dig ha.

S v a r.

Ack! hur kan du det begära?
  Ty jag är i vanan än,
Att ta mot beröm och ära,
  Böner, löften av min vän:
Vänner kunna icke lyda:
  Deras kärlek är den lag,
Som kan bägges plikt uttyda
  Till vars annars välbehag.

M a n.

Nej! min hustru, var så nådig,
  Och betänk, att jag är Man:
Hon är allt för överdådig:

Det står ej en kvinna an;
Mitt är väldet av Naturen:
Jag är huvud, jag är kar:
Papegoja sitt i buren:
Du är nu i mitt förvar.

S v a r.

Se! så går det, när man givit
Sig en gång i manna-våld:
Den som förr har dyrkad blivit,
Är då under träldom såld.
Tänk! hur snart det kan sig byta:
Den nyss, såsom fången, bad,
Kan nu, lik ett Lejon ryta,
Sen han nått sin önskans *grad*.

Flickor rädens denna fara:
Tro mig, när en Ung-karl ber,
Att han skall Er träl få vara,
Nämner sig, men menar Er:
Liten tid en fånge heta,
För att evigt Herre bli,
Är en konst, som kunnat reta
Tusen in i slaveri.

VÅR-RO.

Mel. Alla *Nymfers* Prinsessinna.

Våren med sin prakt begynnes,
Jorden synes
Byta om sin vinterdräkt,
Lärkan bådar alla djuren,

  När Naturen
Blir utur sin dvala väckt.

Skogens prydnad börjar knoppas,
  All ting hoppas,
Solen delar liv och saft:
Upp min Själ, från oro vaka,
  Kom och smaka
Hoppets ädla ro och kraft.

Se! hur' den, som allt har grundat,
  Jorden rundat,
Världsens stora Upphovsman,
Har i all ting velat rista
  Hoppets gnista:
All ting bättre bliva kan.

Vart ett ting till ökning längtar,
  Liksom trängtar,
Till ett högt fullkomligt mått,
All naturens lag så handlar,
  Jämt förvandlar,
Till dess allt sin höjd har nått.

Månn den mark, som frosten höljde,
  Snön fördöljde,
Liknat sig att bli så skön?
Han låg frusen, stel och mager,
  Men nu fager,
Av en ömnog värma grön.

Våra Sinnen tröga, matta
  Till att fatta

Det oss lända kan till tröst,
Utav allt man kunde lära,
  Skaparn ära:
All hans verk ha lika röst.

Vad vi finna, se och skåda,
  Nogsamt båda,
Att han är fullkomligt god,
Att hans Kärlek lika brinner,
  Och utrinner
Över allt. Liksom en flod.

Men vår Syn, vårt svaga Öga
  Kan den höga
Vishets strålen intet nå:
Vi i våra nöjen drömma,
  Blindvis döma
Om de ting vi ej förstå.

Våra mål, till dem vi syfta,
  Och upplyfta
All vår åtrås starka bloss,
Äro, i den Högstes tycke,
  Ej så mycke
Som en barnlek är för oss.

Skall han ändra sina lagar,
  Att vår dagar
Måge till vår lystnad gå?
Skulle han Naturens grunder
  Störta under,
Att vi må vårt nöje få,

Ack! vad kan en mask dock pocka,
  Den må bocka
Sig i låga stoftet nid,
För det högsta Enevälde,
  Som dock ställde
Nådigt allt i rättan tid.

Men vår Själ, vår Känsla ömma
  Kan ej glömma
Kraften, som vi en gång fått,
Hur vi ock vår tankar stärka,
  Måst vi märka
Skillnan mellan ont och gott.

Masken, den min fötter råka,
  Och förbråka,
Fast han ringa är i sig,
Lärer dock uti sitt hjärta
  Känna smärta,
När han trampas utav mig.

Lika så vi, Sinnen svaga,
  Måste klaga
Över tidens hårda tvång:
Brist och arbet, motgång, möda
  Oss föröda,
Tills vi bliva dödsens fång.

Ingen ro står här att finna,
  Som kan vinna
Uppå tidens ändrings lopp:
Vad oss här kan bäst upprätta,

Endast lätta,
Är ett fast oryggligt hopp.

Hoppet är den största gåva,
Som kan lova
Ändring på den högsta nöd;
Säll är den, som hoppet äger;
Hoppet säger:
Hoppas jämt i Liv och död.

Ack, min Själ! så välj det bästa,
Sök att fästa
Dig vid ett beständigt hopp,
Hoppas jämt, att den dig skådar
Och benådar,
Som dig givit Själ och Kropp.

Om du här, i dessa brister,
Något mister
Av en kort och timlig fröjd,
Hoppas, att Rättvisans Fader
Gör dig glader
I fullkomlighetens höjd.

SOMMAR-RO.

Mel. Blida Sol! gack! lät ditt sken.

Täcka tid, som muntrar allt,
Och i dig allt ljuvligt sluter,
Liv i Kulna Sinnen gjuter,
Du mig roar tusend falt.

I min tysta enslighet,
  Dit ej storm ell' oljud hinner
  Jag ett lugn, en stillhet finner,
Som ej mången skatta vet.

Långt från Världsens buller skild,
  I min låga jorde-hydda,
  Bli ej mina Sinnen brydda
Av den retand lyckans bild.

Tadel-röst jag här ej hör,
  Ell de blinda Mänskotycken:
  Finer list och falska stycken
Ej min Sinnes ro förstör.

Om jag saknar prakt och ståt,
  Det fåfängan kallar nödigt,
  Har jag nödtorft överflödigt
Utan bry och avunds låt.

All Naturen offrar sig,
  Att förlusta mina tankar,
  Vilda skogen sammansankar
Nöjen, till att roa mig.

Med sitt tysta dån och sus,
  Och sin kvicka Innevånar,
  Han mitt öra nöje lånar,
När sig tända dagsens ljus.

Vid en Bäck, som sakta går,
  Och från höga klinter, störter,

Samlar jag de gräs och örter,
Som förnyas År från År.

På den gröna Blomster Krets
Jag Naturens skönhet skådar,
Vart ett blad min tanka bådar
Till förundran mångaleds.

Under gröna trädens fläkt,
Som hopskockat sig till lunder,
Vilar jag om afton stunder
Där som källan sorlar täckt.

Klippans spits är ej så brant,
Att min fot dit upp ju hinner,
Där jag nöjsam utsikt finner
Ända bort åt Havets kant.

När jag dit har ögon sänt,
Och får se de Flockar tåga,
Som sitt liv för vinsten våga
På det falska *Element*;

Ömkas jag vid allt vårt vett:
Mänskan, för att livet nära,
Tycks här döden själv begära,
Villigt sig i faran gett.

Lyckans trälar lika så
Uppå Världsens hav sig kasta,
För ett flyktigt väder hasta
De till kvavs i djupet blå.

När jag således i mitt sinn
  Andras yrsel fått betrakta,
  Bringas jag, att troget akta
Uppå egna åtrån min.

Ack! hur' vore den förnöjd
  Uti desse vilda marker,
  Fri och trygg i låga parker,
Trotsa Lyckans högsta höjd?

Om ej den med häftighet
  Ett omöjligt vill åstunda:
  Att på detta vida runda
Få igen sin Själs *Magnet*.

Ljuvste *Corilas*, som gått
  Från de skiftand Sommar dagar
  Till de *Eliseiske* hagar,
Där du evig Sommar fått,

Vänta mig, min Herde kär!
  Snart jag ämnar dig få möta,
  Att ett heligt nöje sköta,
Där all dygds belöning är.

HÖSTE-RO.

Mel. Täcka bräde konstigt Sirat etc.

De skarpa Nordanväder ljuda,
  Med sitt förtärand dån och gny,
Att Sommarns prakt till avfärd bjuda;

De tvinga hennes fägring fly,
De tackla trädens prydnad av,
I luften de sin kyla sprida,
I Äng och skog, i marken vida,
Förbleknar allt, som grönska gav.

Det klara vattnet nylig spelte,
I stilla vågor kullra fram,
En Spegel det åt Himlen delte,
Där den med sine Stjärnor sam;
Det var ett präktigt Skådespel,
Nu stormar det, som nyss var ljuvligt
Det kastar sina böljor gruvligt,
Gör mångens blod och mandom stel.

Av Solens eld och varma låga
Var luften ljuvlig, ren och skär,
Allt levand fick en ny förmåga;
Men se, hur' allt ombytligt är,
Den Himlen, som så nyss var klar,
Av mörka skyar nu betäckes,
Från Jorden tjocka dunster sträckes,
Bland vilkas faggor döden far.

De ställen, där all fägring bodde,
Som håg och öga till sig drog,
Där lust och ro bland rosor grodde,
Där Sommarn all sin ståt nedslog,
Nu endast av sin täcka glans
Ett tomt bedrövligt minne lämna,
De kulna väder tycks nu hämna
Den rika skönhet, som där fanns.

För Fåglars drill och söta *toner*,
  Av ruskand vind fylls örat opp,
De stolta trän med gröna kronor
  Dem sakna nu i torran topp,
Naturens nöjen avsked få,
  I frosten gräs och blommor frysa
  Ho må nu ej av ledsnad rysa,
Sig all sin oro minna på?

När all Naturen synes kvida,
  När tiden sig ohygglig ter,
När Solen flyr med dagen blida,
  Och dubbel längd åt natten ger
Ho är ibland de sorgsnas tal,
  Ho bär ett sår i hjärtat inne,
  Ho släpas med ett ängsligt sinne,
Och känner nu ej dubbelt kval?

Den mörka Höst, de våta skyar
  Är tryckta hjärtans *Element*,
Han med sin köld och blåst förnyar
  De sorgemoln, som dem kringränt,
Med salta tårar blanda de
  Det täta regn, som jorden täcker,
  All ting till ängslan dem uppväcker,
Själv tiden tycks den verkan ge.

Vi skall dock allt så flyktigt vara,
  Som lust och fägnad verka kan?
De täcka Sommardagar fara,
  Och liksom skynda på varann:
Den kalla Vinter, långa Höst,
  Vill däremot så långsamt skrida,

Vår glädje-stunder hastigt lida,
De löpa undan för vårt bröst.

Så skall jag nu i dimmor famla
Med Sinnet, liksom med min kropp,
Skall jag som moln min sorger samla,
Skall tidens art och ändrings lopp
Så mycken makt på Själen ta,
Att henne lik med vädret göra,
Kan regn och köld min tankar röra,
Ell' minsta blandning med dem ha?

Ack! nej, de äro högre ställde,
Av finar ursprung, bättre art,
De böra trotsa tidens välde,
Ej sinkas i sin ädla fart;
Vad hindras de av Årsens tid
Uti den ro, de böra äga?
De kunna alltid nöje pläga
Med det de skola fästas vid.

Till den, som skapat alla tider,
Sku de med sina krafter gå,
Han som förändring aldrig lider,
Hos honom är en ro att få,
Den intet tiden slår omkull,
I honom äro nöjen sanna,
Ej nog, att vid hans gärning stanna,
Upp, upp från jordens skugge-mull.

Så länge Vishets Solen blänker,
Så få de värma, ljus och liv,
Så länge Dygden nöjen skänker,

Så felar dem ej tidsfördriv,
Ja detta blida Solskins land,
Som Himlen dem till boning stiftat,
Har ingen skadlig il förgiftat,
Ej Nordanvädrets skarpa tand.

Gån ut min tankar här och beten,
Här fån i ro och föda nog,
Ej mer förgängligt nöje leten,
I veten hur' det Er bedrog:
Uti sin Sommar var det täckt,
Men det försvann liksom det lyste,
Det såg sin Höst och snart förfryste,
Blev som ett ljus i blinken släckt.

Så lärer er då nöje taga
I det, som tiden ej förstör,
Och icke på det skifte klaga,
Som till Naturens ordning hör;
En höst, så kall och mörk han är,
Dock mogen skörd i skötet bringar,
Den vise ro av all ting tvingar,
Och gagn av alla tider bär.

Lät Höstetiden er påminna
Den plikt, I bören ta i akt,
I skolen med de punden vinna
De gåvor, Himlen i er lagt,
Att när den Hösten kommen är,
Då Kroppen mognat sig till jorden,
I flyttas må i högre Orden,
Sen I ha nog arbetat här.

VINTER-RO
ELLER
BETRAKTELSE OM STJÄRNEVALVET.

Du allraskönsta skåde-plan,
  Du vidd, den ingen gräntsa innesluter,
  Dit ögat sina strålar skjuter;
Men aldrig fyllnad finna kan,
Omätligheten dig omgiver;
  Att räkna ut din höjd, är Mänskovett för kort,
Ditt sammanhang fördolt och obegripligt bliver,
  Här tappar sig förnuftet bort.

Men fast du är en *Labyrint*,
  För mänskovett, och all din ljusa skara
  För oss skall obekanter vara,
Fast ingen skapad tanka hint,
Att högre gå, än i din ställning,
  En hög och oombytlig ordning se,
Är dock ditt Majestät en härlig vedergällning
  För dem som aktning på dig ge.

Den skönhets glans är allrastörst,
  Som på en gång förnöjer Sinn' och öga,
  Det mörkblå valv, det djupet höga
Ju lockar ögat allraförst
Upp till sin prakt, det vida runda,
  Där tusend Eldklot stå på Himlens stora hus,
Där börjar tankans ro, hon får då nog begrunda,
  På desse stolta Himla-ljus.

Men fast de klarhet i sig ha,
  Och ljus på alla sidor livligt flöda,
  Är dock för tankan största möda,
Att klara tankar om dem ta:
Vad äro de? vad månd' de göra?
  Till vad för ändamål stå desse Himla-bloss?
Månn de uti sin krets mångfaldig Saker föra,
  Ell' månn de lysa blott för oss.

Ho har av Stjärnekloka Män
  Det största ljus om desse ljusen fattat?
  Det har ju mången hjärnan mattat
I tankelopp på Himmelen,
Ho är, som kan dem rätt beskriva?
  Kan väl *Torquato, Brahe, Ruggeri*
Ett rätt begrepp om deras väsend giva?
  Och säja, vad de ä och bli.

Jag hör dem gissa all ihop:
  Den ena säger dem på Själar verka:
  Den andra, att de på vår födsel märka;
Dock tecknar detta lärda rop
Ej annat, än en oviss gåta;
  Men skall man ro i någon gissning få,
Så tyckes den ju sannolikast låta,
  Som mest fullkomligt råkar på.

Om de som Solar fäste stå,
  Att sina vissa *Sfär* och Jordar lysa,
  Som Kreatur måst i sig hysa;
Ty intet tomt man finna må
I all Naturens vida Rike;
  Hjälp Himmel! hjälp! då mine tankar opp,

Ho är då du, du kraft förutan like,
  Som sammanhåller denna kropp?

Stig ned, min tanka, liten stund,
  Att du ej, *Ikar* lik, vid denna Sol må smälta,
  Och i ett ömkligt bråddjup välta,
Löp in uti din egen grund,
Och dig i helig undran kasta neder
  För detta ljusens ursprung, denna makt,
Som vart ett ting i evig ordning leder,
  Och av sig själv har sammanbragt.

Du högst av vad jag tänka kan,
  Fullkomlighet och ljus, som vi för Gud åkalla!
  De tankar i min Själ uppsvalla,
Vid den oändlighet jag fann:
Månn du, som desse stora Kretsar vänder
  Och ännu fler dit ej min tanka går,
Din ögon hit på usla matkar sänder,
  Och skådar ner på Jorden vår?

Är vårt elände dig bekant,
  Och ser du nådigt till vår brister många?
  Vi, som i våra Gräntsor trånga
Ej kunna skilja falskt och sant,
Ej se vår plikt, än mycket mindre hinna
  Att känna dig, du högsta underkraft,
I dine verk vi nog ditt väsend finna,
  Men känna likväl verken knappt.

Månn du är öm om desse liv,
  De usla kräk, som du dock känsla givit
  Av ont och gott, och i dem skrivit

Mer än ett jordiskt tidsfördriv?
Månn du har dem till högre sysslor ämnat,
  Än träla för sitt stoft på denna villo-Ö,
Ell' har du dem förgäves krafter lämnat,
  Att tänka längre än att dö?

Ack! såsom du fullkomlig är,
  Så måst, i dina helga ögon klara,
  Båd' stort och smått dig lika vara,
Som varelse åt allt beskär:
Hur' skulle du de verken nu förglömma,
  Som du av nåd och vishet en gång gjort?
Du högsta nåd, hur kan du nåden gömma,
  För dig är all ting lika stort.

Så är jag säker du mig ser,
  Och att du på min nöd och jämmer märker:
  Det är det enda, som mig stärker
I all den sorg, mig tiden ger,
Det är det hopp, som i min Anda brinner,
  När jag av suck och kval försmäkta må,
Att jag hos dig en säker tillgång finner,
  Får med mitt hjärta för dig gå.

Så finner jag dig, store *GUD*,
  Fast uti moln och under dunkla skyar,
  När du en gång mitt liv förnyar
Och kläder i fullkomlig skrud,
Då får jag se i rena ljus och strålar
  Dig själv och vad din vishet allt berett,
Den Stjärnehop, som nu så konstigt prålar,
  Begriper jag då med mitt vett.

I Himlakroppar, höga ljus,
  Som dran min håg till själva Ljusens *HERRE*,
  I Solar, större med de smärre,
Som lysen många Världars hus!
Ack! haven I i er så rena andar,
  Som kännen denne Guden mer än jag,
Så prisen den, mitt lov jag med ert blandar,
  Och väntar min förhöjnings dag.

Då går jag glad från denna mull,
  Den låga jord, som varit mig en prövning,
  En oundviklig Själa-övning,
Och nöjder ger min kropp i Tull,
I evigt ljus min Anda sen inflyter,
  I ljus, som Sol och Stjärnor övergå,
Där aldrig liv och evig klarhet tryter,
  Där alla Andar föda få.

VID EN SPASSERGÅNG I DET GRÖNA.

Sommartidens ljuva stunder
  Gör en friad tanka glad,
När man ser naturens under
  I den minsta mask och blad.
Säll är den, som får betrakta
  Skaparns verk, i stilla frid;
Utan bry, förnöjd och sakta,
  Leva lyckligt fram sin tid.

NÖJE I ENSLIGHET.

Kom aftonstjärna snart, att båda
De bästa stunder av mitt liv;
När stillhet över allt får råda,
Uppvakna mina tidsfördriv:
Den tysta natten friar mig
Från buller, oro, storm och möda;
De svävand sinnen ligga döda;

Du stund, som lägger allt i dvala,
Du väcker mina tankars fart:
Din köld min oros eld kan svala:
Ditt mörker gör mitt sinne klart.
Vid mänskoflärd och dårskap trött,
Vid sällskaps tvång och tadelpilar,
Bland Sång-Gudinnors hop jag vilar,
Och somnar hos *Thalia* sött.

NYMODIG KÄRLEKS ART.

Skall kärlek vara trohets slav?
Den starka eld, den fria låga,
Han kan ju växla till och av.

Om tvenne ögon fängslat mig,
Vi skulle mig ej flere fånga,
Som äga samma kraft i sig?

När jag det ena nöjet mist,
Vad hindrar mig ett annat välja?
Jag älskar den jag råkar sist.

Mitt hjärta är, som tiden, gjort:
Det måste tidens ordning följa,
Och gå i stadig växling fort.

Jag älskar dock på ädelt sätt:
Min konst är den, att sinnen draga,
Och göra alla lika rätt.

Åt *Cloris* offrar sig min själ:
Zelide segrar i mitt hjärta:
Jag lever *Hippolites* träl:

Till *Daphne* är jag evigt såld:
Thimandra och den täcka *Flora*,
De ha mig både i sitt våld.

Ho är, som mig då klandra vill?
Bör väl ett sådant hjärta hatas,
Som för så många räcker till?

Ja ädla hop, som jag tillber!
I veten, att jag, för Er alla,
Har lagt min trohets löften ner.

De skola, vid Er skönhet, gro;
Men käre döljen för varandra,
Att I ha'n alla fått min tro.

DEN UNGA HERDINNAN DORILLAS KVÄDE.

Mel. Le plaisir de notre village.

Frihet, min fröjd, du min Gudinna,
  Den jag mitt läger slagit hos!
I dina tjäll vi säkrast finna
    Nöjets ros:
Kärlekens blomster snart försvinna,
    Fly sin kos:

Vad för en Eld, vad farlig snara
  Som i en hast all frid förtär!
Aldrig jag sett den nöjder vara,
    Som är kär:
Skydda mig frihet, att förfara
    Vad det är.

Tirsis allt jämt den ro berömmer,
  Och säger kärlek nöje ger:
Av honom själv tvärt om jag dömer,
    Då jag ser,
Att han sin kärleks smärta glömmer
    Kväva ner.

Han säger ock, att denna lagen
  Skärper vårt vett, och gör en klok:
Däri jag ser mig ock bedragen;
    Ty en tok,
Liknar han, när han blir betagen
    Av sitt ok.

När han min hy, med liljans parar,
  Och talar om min ögons prakt,
Har han ej, när den stunden varar,
    Hörslens makt;
Men kallar, vad jag hövligt svarar,
    Blott förakt.

Och fast han sett mig ofta gråta,
  Lammen, som kommit ur min vård:
Fast jag begrov, med ögon våta,
    Lilla Mård,
Nämner han mig, hur tycks det låta,
    Grym och hård.

Därför tror jag, att denna branden
  Kväver båd minne, mod och vett:
Herden som sång, vid klara stranden,
    Allt för ett,
Tiger nu, se'n i kärleks banden
    Han sig gett.

Kärlek kan sig ock snart förbyta:
  Flyger så lätt, som svalor små:
Som säven uppå vattnet flyta,
    I vår Å,
Dem minsta väder sönderbryta
    Och nedslå:

När jag sist satt vid Aspen gröna,
  Och knöt de mjuka blomsterblad,
Hörde jag en, som för sin sköna
    Ljuvligt kvad,
Och henne, att den kärlek löna,
    Häftigt bad.

Ack! tänkte jag, vad älskogs våda
  Har nu tänt alla Herdar an:
Tirsis vill mig det samma båda,
    Bäst han kan,
Och när jag geck, att denna skåda,
    Var det han.

Han, som, av högsta låga tänder,
  För mina fötter nylig låg,
Honom jag nu, av andra händer,
    Fängslad såg:
Kärleken så var timma vänder
    Deras håg.

Långt mera lust i skogen vankar,
  Där mina får i skuggan gå:
Se hur sin mjölk av modren sanka
    Lammen små:
Av sådan kärlek mina tankar
    Nöje få.

När jag mitt spel, om aftonstunder,
  Stämmer med fågla-rösten in,
Echo hopdrar, från närmsta lunder,
    Stämman sin:
Roar jag, med menlösa under,
    Frihet min.

Därför fly kärlek, med din båga,
  Jag har dig för min ovän nämnt:
Gack med din flärd, din lust och plåga,
    Lösa skämt:
Mig har din blink, din första låga
    Redan skrämt.

TILL MINA BÖCKER.

SONETT.

Du vishets samling, du förnuftets bästa föda,
Du ledsna stunders bot, du ädla sinnes ro!
Hur' trygg kan jag, bland Er, I stumma vänner, bo,
Som synas utan smink, och vinnas utan möda?
I varnen ej av agg, med smickran ingen döda:
Man, utan fara, kan på orden Eder tro.
För den, vars tankar hälst på kunskapsvägen gro,
Ert bästa sällskap städs av nöjen överflöda.
Vad ljuva tidsfördriv förmån I icke ge?
Man sanning får hos Er beprydd och upptäckt se:
Kring världsens skådoban naturen genomfara.
Sig själv, och allt vad är för män'sko-ljus berett:
Kan någon lust emot så rena nöjen svara,
Som kraft och näring ger åt hjärta och åt vett?

TILL SÖMNEN.

SONETT.

Du alla plågors lugn, Naturens ljuvsta gåva:
Du livets dvala söt, du skugge av vår död,
Som lindrar allt besvär, och stillar högsta nöd!
Vi vill du, i mitt kval, mig aldrig bistånd lova?
En usel fånge, i sin band och tunga klova,
Till döden dömd, med all sin jämmers överflöd,
Är mera säll än jag, om, i sin sorgeglöd,
Han dock på någon stund kan glömma dem, och sova.
Mig är förnekad all den tröst, som andra fått:

Fördubblade i allt ä' mina sorge-mått.
Min dag är ej nog lång, att mina bördor draga:
Jag måst, för deras mängd, ock lägga natten till:
Den söta sömnen kan mig i beskydd ej taga;
Ty tankan vilar ej, fast ögat blunda vill.

VÅR ORO.

Mel. Dear Collin prevent my warm blushes.

Nu åter syns tiden förbyta
Sitt kalla och ängsliga lopp:
Naturens förmåner frambryta,
Som allt giva glädje och hopp;
För mig bliver tiden dock lika:
Min Sol så i mörker är satt,
Att Molnen ej vilja bortvika,
Som ombytt min dag uti natt.

Vi räknar jag stunder och dagar,
Och tror, att de ock, någon gång,
Med tidernes skiftande Lagar,
Sku sluta en olyckstid lång:
Allt hinner båd' vissna och knoppas,
I mångfaldig omväxling gå,
Förrän, till den sommar, jag hoppas,
Vill ringaste tecken utslå.

Så kunna de nöjen ej glädja,
Som Vårens behaglighet ger;
Mitt öde vill icke tillstädja,
I dem att förnöja mig mer:

Vad båtar all lust och all hugnad,
  Som utvärtes sinnen blott rör:
När hjärtat ej äger den lugnad,
  Som nöjena smakliga gör?

FÅFÄNGANS SINNEBILDER.

Fast jag ett fåfängt tycke röjer;
Dock intet mer mitt öga nöjer,
  Än blomster, taft och färgat ler:
Bland allt, varmed naturen prålar,
Och vari konsten sig avmålar,
  Mig detta största fägnad ger.

Som Blommor synen kortast gläder:
Det lätta taft, i Solskinsväder,
  Är täckt; men ej mot köld förslår:
Porcellainet blänker; men snart bräckes:
Vår åtrå ock, evart hon sträckes,
  Städs lovar mer, än vad hon får.

Mitt tycke kan jag ej fördriva;
Dock skall det mig till nytta bliva:
  Er svaghet och Ert prål mig lär,
Att Er, som Sinnebilder, taga
Av det vår håg plär starkast draga,
  Att det så ljuvt, som bräckligt, är.

o

Alla Lammen för mig dödde
  Och min trogna Hjord försvann;
Ängen där min Hjord sig födde,
  Blev intagen av en ann.
  Källan rörd och grumlad var:
Och min Lönn, all skogens heder,
Höggs för mina fötter neder,
  Likafullt var modet kvar.

Men se'n Tirsis hela dagen
  Med sitt sällskap roat mig;
Bröt jag något av den Lagen,
  Som han gjort för mig och sig.
  Tvivla litet på dess tro:
Straxt hans glada uppsyn spilldes,
Missnöjd, kall, han från mig skildes,
  Och med honom all min ro.

HERDE-VISA.

Ack! tystna, täcka Fågle-hop:
  Du roar mig ej mer,
Min Herdes namn av Echos rop
  Mig större hugnad ger.

Jag utan honom ensam går,
  Ej hörs hans ljuva röst;
Att jag med klippan tala får,
  Är nu min enda tröst.

Min klagan jag för skogen bär,
  När luften blivit sval.
Den mörka skuggan tjänlig är,
  Att dölja ömma kval.

Här vallar Herden sina får
  Och gläds åt bärgat hö;
Om *Damon* snart ej hos mig går,
  Må hjorden gärna dö.

Här syns Herdinnan nöjder le,
  När Lammen ökat sig;
Får jag ej snart min Herde se,
  Kan intet fägna mig.

Jag ofta dalen genom far,
  Att möta där min vän;
En sol går bort, min sorg blir kvar,
  Ty *Damon* dröjer än.

Vid källan fåfäng väntar jag
  Tills Månan runnit opp;
Hur mången natt och långsam dag,
  Bedragit mina hopp!

När Västan vädret rör ett blad,
  När Fåglen ömsar gren;
Mitt öra lyss, i tankan glad,
  Jag famnar *Damon* re'n.

Ack! skynda *Damon* till den ro,
  Som prövad vänskap ger,
Vad gagnar mig din dygd och tro,
  När jag dig själv ej ser?

FABEL.

Siskan kom till Näktergalen,
Den hon vänskap svurit har,
Gråtögd, vred och rörd hon var.
Vest du, sad' hon, nyss i dalen
Var jag på en Fågla-fest,
Det jag ångrar tusend gånger,
Tänk! man tadlar dina sånger
Och de skönsta allramest.
En på drillen lyte lade,
Sade att han faller trögt;
En, att sången går för högt.
Äntlig Spolen myndigt sade:
Hela rösten jag försmår.
Tacka vill jag Trastens tunga,
Lärkan kan ock äntlig sjunga,
Så att sången man förstår.
Men mig mest till iver rörde,
Otacksamma Gökens spel;
Aldrig utav dig jag hörde,
att du siktat andras fel.
Deras gåvor du berömmer,
Lämnar heder i sitt mått,
Icke eller den fördömer,
Som ej någon stämma fått.
Vi skall du så lindrig vara,
Om de andras sång och tal?
Därför, (hördes Fåglen svara)
Att jag är en näktergal.

UTUR ANAKREON.

Astrild nyss i gräset lekte:
  Efter vanan yr och glad.
Just när han en blomma smekte,
  Ville fingra hennes blad;
Blev han oförmodligt stungen
Av den lilla Honungs-ungen.

Till sin Mor, han lopp med tårar,
  Ropte, jag förlorad är:
Mig en vingad drake sårar
  Giftet redan hjärtat tär:
Ack! hur gruvligt han mig stinger
Varför straffas då mitt finger?

Venus sad': kan du så kvida
  För ett styng utav ett bi,
Säj! vad menar du de lida
 Som av dig förföljde bli?
Kan en liten tagg dig röra,
Döm, vad dina pilar göra!

TILL CLIMENE.

Climene som så ljuvt i Sunnanskogen kväder –
Och med sitt herdaspel de närmsta Lunder gläder –
Philemons högsta lust, som hugnar ock hans hjord,
Tag av en okänd hand med vänskap desse ord:
Lät mig min undrans fröjd och längtan få förklara

Att se och hälsa Dig bland lärda Nymfers skara:
Kom Du! Herdinnors pris, och öka nu den hop,
Som vishet fägnad ger, som väcker avunds rop.
Vi länge hava fått av vanans tvång och lära
Okunnighetens ok på späda axlar bära.
Nog länge har vårt Kön i mörker blivit stängt,
Naturens fria bud av tvång och Dumhet vrängt,
Men hennes jämna lag sin ordning aldrig byter.
  Den ädla drift hon ger allt hinder genombryter:
Hon icke bunden är av konstens tyranni –
Hon ofta kvävas kan men aldrig dödad bli.
Månn till en synåls bruk hon endast velat ärna
Den kraft, som ofta röjs uti en kvinnohjärna,
Att tänka starkt och kvickt, med lätthet sanning se,
Att minnas och med smak sin tanke bildning ge?
Månn all den färdighet man plär hos könet skatta,
Att muntert finna sig, att råd i faran fatta,
Till intet annat gryn i världen nyttjas bör,
Än hindra lågans fart, som gröten vedbränd gör;
Ell' månn det aktsamhet i annat ej behöver,
Än att en stek ej bränns och mjölken kokar över?
Skall slughet, påfundskraft, ej större övning få,
Än dräpa ädel tid och kort i bordet slå?
En frisk och viger kropp blott öva sig i niga
Och hälsan tröttas ut i vagn och Trappor stiga?
Skall läcker Talekonst ej finna bättre val,
Än i vad nytt som spörs i Skvaller och förtal?
Vad fin och utvald smak vårt kön då medfödd bliver!
Tänk vad för härligt gagn hon värld och samfund giver,
När vid ett Nattduksbord hon prövar, granskar, ser,
Om Hatten större glans än Diademen ger!
Att döma, sunt och rätt den dolda sanning finna,
Skall denna Himlakraft ej bättre ämne hinna

Än vad för krämpas art den sjuka Moppa har
Och vad för list var gömd i Damons djärva svar?
Ack! våld och Tyranni! månn världen det förbättrar,
Att halva släktet sluts i Dumhets trånga fjättrar,
När brist på hjärnor röjs i Sysslor och i värv?
Men falska föredom, du människors fördärv,
Du är det olyckshjul, som allmän ofärd driver,
Som gör att världen mörk, förvänd och lastfull bliver,
Du var från början med, du alla tider följt
Och jämt för mänskors Syn den rena Sanning döljt,
Du blandar dig i allt, du härskar utan nåder,
Hos vilt, hos höfsat folk, ditt blinda välde råder,
Du är de dummas Gud, den visa, som Dig styr,
Du dock i spåren når, då han som mest dig flyr;
Han ofta fångat dig, men aldrig hunnit döda,
För Sannings skarpa svärd han tvingat dig att blöda,
Men Hydran lever dock, hon hundra huvud bär,
Och nya växer upp för ett som krossat är;
Ty hopen myndig är, som för dess dyrkan strider,
Från Sokrats, Galilae a) intill Helviti b) tider.
Han var och är sig lik, han tror sig sannings tolk,
När i sitt blinda nit han sårar hennes folk.
Ja! lät ock hopen fritt i falska färgor blänka;
Men du som söker ljus och tror dig kunna tänka,
Dig passar icke väl så slöga tankesätt,
Mot könet allraminst förfäkta vanans rätt,
När du vår tankekraft till Dumhetsfängslet dömer.
Månn i din djärva dom sig intet högmod gömmer?

a) Galilaeus blev av Påven på sitt 80 år kastad i Fängelse för det han upptäckt och påstod, att jorden var rund, och att det gavs antipoder.

b) Helvétius, en lärd man och Filosof i Frankrike, är nu väl förvist huset av Paris, samt mist sitt ämbete för en sin bok, kallad De l'esprit.

Månn avund ingen del i denna grymhet har!
  Hon röjs fast hon till skygd en ärbar Mantel tar.
Men fåfängt vågar hon naturens lag att vrida:
Att kväva ner vår eld, vår Mänsko-rätt bestrida;
Från världens första Sol, i tiders minnesstod,
Vi Kvinnor haft som lyst av Lärdom, vett och mod;
Att räkna denna flock min penna icke hinner,
I alla Stånd och värv man dessa Ljusen finner,
På Troner, på Parnass, i enslighetens skygd,
Naturens höjd de nått i vett och hjältedygd.
Men att de flesta långt från detta målet stanna,
Har fostringssättet gjort och föredom och vana.
  Då mången redan gått och än ur banden går,
Är ju ett klart bevis på vad vårt kön förmår?
En evigt stadgad Lag naturens rätt försvarar,
Och verkställd sanning bäst vad nu är sagt förklarar.
Climene, som din ro i vishets dyrkan har,
Och regel till din dygd av hennes Lagar tar,
Som speglar all din plikt i hennes rena strålar,
Det är av hennes ljus, som allt ditt väsend prålar;
Du visar att din dygd en dubbel styrka får,
När hon av vishet styrs, när hon sig själv förstår.
Ditt efterdöme bäst kan Avunds skäl bemöta.
Du jämte Lärdoms-ro kan kvinnoplikter sköta:
Du är din makas Sol och dina vänners fröjd,
Av ljus och kunskap blir din ärvda dygd förhöjd;
Ditt ljuva levnadssätt, din ödmjukhet i seder,
Bevisa ock att vett till högmod ej förleder,
Tvärtom det ser sin brist, när fjollan stolt och tvär
I Dumhet yvar sig och yr av dårskap är.
Det är vid hennes kraft, vi felen övervinna:
Herdinna, följ den vink som dig Minerva ger,
Se hur hon hyllar dig, hur SångGudinnan ber!

Du främjar hennes konst, du känner hennes nöje,
Och Gudaspråket är ditt tidsfördriv och löje;
Mig ryktet det har sagt; lät höra här din röst,
Och Sjung den ädla ro, som ger i plågor tröst.
Gudinnan reder dig en krans beständigt fager
Av vishets egna löv, och du är värd din lager.

°

Säg mig *Damon* sad' *Lysandra*
  Du min ömhets enda mål,
Kan ditt hjärta sig förandra?
  Säg vad prov din kärlek tål?
Skull' han tynas genom plågor,
  Och av hårdhet se sitt slut?
Nej, sad' *Damon*, stängda lågor
  Bryta mera häftigt ut.

Än om jag din ro förvillar
  Alltid stridig i beslut,
Nu förkastar, åter gillar
  Byter sinne var minut.
Aldrig ense med dig tycker,
  Ömsar seder, smak och ro,
Nej, sad' *Damon* dessa nycker,
  Jaga ledsnad från vårt bo.

Än om mig den yran fattar
  Att jag svartsjuk, rörd och tvär,
Dig med ständig klagan mattar,
  Spöke ser där intet är;
Kan mitt sinnes storm ej styra;

Väcker alla stunder krig,
Nej, sad' *Damon*, denna yra,
Vittnar att du älskar mig.

Än om *Lisis* en gång vinner
Och för sina plågors längd,
När han mig oväpnad finner,
Får en blick med ömhet mängd.
Oförtänkt kan kärlek råda,
Hemligt övar den sin makt.
Nej sad' *Damon*, denna våda,
Sätter hjärtat mer på vakt.

Än när sig min vår förbyter,
Rosen bleknar, liljan flyr,
När den eld i ögat tryter,
Som dig roar och dig bryr,
Kärlek plär med skönhet vandra,
Tjusas av dess ljuva röst?
Nej sad' *Damon*, min *Lysandra*
Segrar även i sin höst.

Vad kan då min sällhet röra?
Damons eld ej ändring får,
Den skall all min lycka göra,
Den på tid och skiften rår.
Tryggt jag törs min frihet våga;
Äkta bojor taga an.
Nej sad' *Damon*, all min låga,
Slocknar om jag blir din man.

o

Långt från den storm som Världen skakar,
I Lugnet* jag min Hydda fäst;
Med glädjen som mitt hjärta smakar
Naturen fägnar där sin Gäst;
Där skall den strid hos mig försvinna,
Att vara vis och icke nöjd:
När jag med stilla Själ kan hinna
Att le åt världens gyckel-fröjd;
Förakta Lyckans falska smycken
Och fly de blinda Män'sko-tycken.

På stranden där mig böljan kastar,
Ett ringa Gods sig bärgat har;
Jag med dess lätta börda hastar
I lugnet där jag andan drar.
Där skall mitt liv av nöjet näras,
Där skall min nötta levnads tråd,
Utav en vänlig Parqve avskäras
Och röna hennes sista nåd.
Där skall mig jorden vila låta,
Och någon Vän vid graven gråta.

* Så kallades den lilla Lantgård som fru NORDENFLYCHT utvalt till sin Fristad, och varest hon även slöt sin levnad.

ENSLIGHETEN.

I denna lugna skog jag nöjet får igen,
Som flydde för mitt bröst när jag bland Mänskor dväljdes,
Du ömma känsla du, som alla stunder kväljdes,
Njut vila, smaka frid, min frihet varar än.

Här ser jag ingen konst, naturen ensam rår
Med blomstrens söta lukt den friska ångan blandas,
Jag drager hälsans fläkt i varje pust jag andas
Och känner hur dess kraft till märg och ådror går.

Än vid en källas bredd där späda videt gror,
Än i ett skuggigt valv, som evig kyla gömmer,
Jag på en mossig bädd om glömda nöjen drömmer
Och ödet själv till trots mig åter lycklig tror.

Bland trädens täta flock jag ofta vilse far
Och stannar i en lund som ljuset undanskymmer
En helig fasa känns, min tanka från mig rymmer
Hon över sol och jord sin djärva kosa tar.

I denna enslighet jag dock ej ensam är;
Jag sällskap kring mig ser, och väckes ur min dvala:
Då luftens fria barn om sina nöjen tala
Och bryta ut i sång sin känsla och begär.

Vad prasslar här i gren? Vad är som örat bryr?
En Ickorn som en pil i granens topp sig kastar:
Ett rådjur skymtar fram, men strax tillbakas hastar
Det rubbar ej min ro, det undrar, räds och flyr.

En ren och stilla fröjd mitt sinne fyller opp
Naturen fridsam är, hon frid i själen sprider
Av böjelsernas våld jag intet anfall lider,
Jag ingen fruktan har, jag känner intet hopp.

Jag har min plågo-svärm i staden lämnat kvar,
Där oron tränger sig från Slott, till lägsta murar,

Där arghet icke mer på oskuld hemligt lurar
  Men där hon i Triumf för allas ögon far.

  Min otacksamma vän jag även lämnat där,
Som fordrar ömhet jämt, men aldrig ömhet känner:
Den hala smicker-vän som hemlig avund bränner
  När han ett värdigt lov på tvungna läppar bär.

  Den enda strid jag ser, är mellan bladens fläkt
De yvas om varann, men utan fruktan bäva
Det enda sorl jag hör, då västan börjar sväva;
  Och han sin envålds makt till trädens toppar sträckt.

  Ack! sälla enslighet till dig är vägen lätt
Jag skall då snart i dig mitt ödes hårdhet glömma
Och mig i skogens skygd, i bergens grottor gömma
  För smickran och förakt, för nåd och oförrätt.

  Vad för en Gudahamn var det mitt öga såg!
Vem är som nalkas mig med harpa och med båga
Mig sluter i sin famn och med sin kyska låga
  Ingjuter kraft och liv uti min kalla håg?

  Det Skalde-Guden är: han till min hydda går,
Hans rika, ljusa hår omkring hans axlar hänger,
Den eld som ur hans blick och högblå ögon tränger
  I tankan tänder ljus och över hjärtat rår.

  Han talar och min Själ blir tjust av denna röst:
Du skall min kärlek bli, men dig för hopen dölja,
Gack skynda till ditt lugn min ömhet skall dig följa.
  Han flyr, men lämnar kvar sin styrka i mitt bröst.

* * *

Så klandra ej min smak, att jag från mänskor flyr,
Jag söker sinnets lugn där det kan lättast vinnas.
Det enda som mig än uti min stillhet bryr
Är att jag mänskor minns och att mig mänskor minnas.

ÖVER EN HYACINT.
TILL – – –

Du rara ört som ej din like
I färg, i glans, i täckhet har,
Bland all din släkt i *Floras* rike
Din fägring mest mitt öga drar:
På dina blad Naturen spelar,
I konst, i prakt hon yttrar sig,
Den fina balsam-lukt du delar,
Förnöjer och förtjusar mig.

Med trogen omsorg jag dig sköter,
En lindrig luft du andas får,
En häftig il dig aldrig möter,
För hetta, köld du säker står.
Ett livligt väder på dig fläktar,
Som tränger genom blad och knopp
Och när av värma du försmäktar
En kylig flod dig friskar opp.

Men liksom du min hydda pryder
Och dig i all din täckhet ter,
En grym förvandlings lag du lyder
Du vissnar, dör och finns ej mer.
Du hastigt all min möda glömmer

Och ledsnar vid min ömma vård,
Bland ringa stoft din fägring gömmer,
Du är ju otacksam och hård?

Men skall jag på en blomma klandra,
Det veka väsen klaga an,
Dess öde är att sig förandra,
Hon måste vara som hon kan.
Hon är ett gräs, hon skall förfalna,
Jag intet agg till henne bär.
Så ser jag ock ditt hjärta kallna
Det måste vara som det är.

TILL * * * *

Den lågan, som mig tär och bränner,
Till Kärleks elden icke hör,
Dock oro, i ett hjärta gör,
Som starkt och ömt och häftigt känner.
Det är en vänskap, som mig rör,
Som ej är gjord för tidens vänner.

°

I rena Tankar! Vishets ro!
Förnuft och Snille! söken stänga
Min fiende ifrån det bo,
Ur vilket han Er velat tränga;
Och råden i min fria Själ,
Som kärlek sökt att göra träl.

Den makt därinne härskat har
  Som en Tyrann sitt välde brukat;
Se'n Hjärtat överraskat var,
Han så mitt stolta mod ödmjukat,
  Att det ej trotsar faran mer
  Men tyst ur fängslet sig beger.

Jag litar ej på grunder mer
  Som Sedolärans Hjältar lära;
I ljuva band man sänkes ner,
  Dem kärlek vet osynligt bära,
Och dem Han så har sammansmitt,
  Att varje hjärta råkar sitt.

Förgäves frågas då om jag
  Ett nederlag har kunnat hindra:
Allt nog, jag vet jag varit svag,
  Det skall min dom om andra lindra;
Och utan att mig tro för väl,
Har dock min dårskap haft sitt skäl.

En Hjälte mister ej sin frejd
  Om han av Kämpar en gång vinnes;
Helt olik den som i var fejd
  Städs' tappar och av Dvärgar binnes.
Dock vare mer ell' mindre brott,
Är fångenskapen aldrig gott.

Min Frihet i en dvala låg,
  Och skröt dock av sitt ljuva fängsel:
Förnuft och minne, vett och håg
  Omringades av tusend' stängsel;

Jag var från deras övning skild,
Min enda ro var Damons bild.

Än gav jag på ett tycke akt,
  Som ger hans Själ en lycklig dager,
Än kände jag den dolda Makt,
  Som lika sinnen sammandrager:
Och framför allt i väsend', vett,
En dygd som ej sin like sett.

Så klädde kärlek in de band,
  Som för vår syn han plägar binda;
Ty hjärtat han ej fängsla kan,
  Förr'n sig förnuftet fått förblinda.
Nu ser jag Damon som han är,
Och ej hans dyrkan mer begär.

Jag har min hälsa fått igen,
  Men Damon skall därvid ej mista:
Jag älskar honom som en Vän,
  Men plånar evigt ut en lista,
Där han av allt vad jorden bar,
Fullkomligast avmålad var.

Han har som andra dygd och fel,
  Men livlig själ och ädelt hjärta:
Att i hans vänskap äga del
  Jag söka skall, men utan smärta,
Ej mer mitt sinnes nöjda skick
Skall grundas på en ljuvlig blick.

Ack! säger någon Kärleks Slav,
  Du nekar dig den största gåva,

Den sällhet vet du icke av,
  Som lycklig kärlek plägar lova:
Ja väl: mitt hjärta sällt och ömt
Har icke slika nöjen glömt.

Men därför' tror det välja bäst,
  Sen det har allt försökt och prövat:
All häftig åtrå är en gäst,
  Som Själen jämt sin frid berövat.
Mitt hjärta fritt, men dock ej kallt
Vill dra en menlös ro av allt.

TILL * * * +)

Vad har jag sett? vad gruvlig plåga?
  Vad nya ämnen för mitt kval?
Vad olja på min olycks låga?
  Vad öde för mitt hjärtas val?
De ögon, som av ömhet brunnit,
  Som ha mitt liv, min död, i sig,
Ha nyss av sorg och saknad runnit,
  För vem? Ack för en ann än mig.

Jag tecken ser av ömhets tårar,
  På *Damons* kinder röjas än:
Ett avsked så hans hjärta sårar,
  Så kan han känna för en vän,
Och jag, jag skall till evig smärta,
  En sådan skatt på jorden si,

+) Den 25 Junii 1762.

Det bästa och det ömsta hjärta,
  Och själv dock icke lycklig bli.

Mig skulle hopen svartsjuk kalla,
  Och ge mitt kval förhatligt namn.
Jag kan dock utan köld och galla,
  En skönhet se uti hans famn.
Men se det dyra hjärtat delas,
  Se'n jag en gång dess ömhet vann,
En grad för mig i känsla felas,
  Är vad jag icke bära kan.

Lät därför *Damon*, dygd och ära
  Ej hålla dig i något bann,
Jag svär vid dig och hjärtats lära,
  Att jag det aldrig tager an.
Förr må min sorg, mitt liv förstöra,
  Än gå i tvungen vänskap in;
Du kan min sällhet icke göra,
  Om jag ej högst kan göra din.

FRAGMENT AV EN HEROID.

Hildur till *Adil*.

Förgäves räknar jag, vart ögonblick, var timma,
Var morgons glada Sol, och Aftonstjärnans strimma,
Var dag, en annan dag, är nu min längtans-val,
Den kommer, utan Dig – och väcker nya kval.
Förgäves jag min Syn, till frusna Stranden vänder,
Och till den falska Sjö, bedrövat öga sänder;
Det falska Element, som skiljer dig från mig,

Till mina plågors längd, har dubbelt väpnat sig.
Än härskar stormens Gud, och skyn med böljan hotar,
Än rustar kölden sig, och vågens snällhet motar.
De strida med varann, och ömsom lika rå,
Skall då ej en av Er, I grymma! seger få.
Den natt, när blåst och brak, besvärar andras öra,
Då söver hoppet mig, i drömmen tycks mig höra,
En svag bedräglig is, av stormen sönderslås,
Och Årans välde snart, på vattnet återfås.
När Bore klädd i snö, begynner häftigt rasa,
Gör heta blodet stelt, och väcker köld och fasa;
Då först mitt ömma bröst, en dubbel värma får.
Jag ser hur Adil, trygg, på vågen till mig går.
Med dessa ljuva hopp, var dag min längtan dårar,
Förtärd av åtrås eld, och äntlig trött av tårar:
I fruktans bleka famn, jag redan dignat ner,
Jag är ett ängslans rov, jag hoppas intet mer.

Du starka Seger-Gud, som all ting övervinner,
Som härskar när du stängs, och aldrig hinder finner.
Som ser Naturens allt, uti din lydnad stå,
Säg, Kärlek! kan du ej, på storm och vinter rå.
Vad kan din dolda kraft, för under icke göra!
Du, som än dristat dig, att Hildurs hjärta röra.
Det hjärtat älskar nu, som hade till sin borg,
Dygd, vänskap, vishets ro, förfarenhet och sorg.
Ej någon dödlig mer, må sig till motvärn ställa,
När dessa vapens makt, mot kärlek intet gälla.
Natur! det ömma bud, som du i hjärtat skrev,
Mot konst och våld och tvång, så outplånligt blev;
Men är det ock ett fel, att älska och att röras,
En plikt, att hjärtats lag, av vanans skall förstöras?
Du falska föredom, som härskar tusend-falt,

Att ställa dig till freds, har Hildur vågat allt.
Så länge har hon stritt, med all sin tanke-gåva,
Att denna ädla kraft, snart saknar sin förmåga.
Så länge har hon valt, emellan liv och död,
Att dödens kalla hand, blott stillar hjärtats nöd.
De plågor och de straff, som hämnden bruka plägar,
Emot den mörka hop, som trampa lastens vägar;
Ej svara mot de kval, som Hildur lidit har,
Sen ömsom hon ett mål, för dygd och kärlek var.
Då hjärtat skärs och slits, av pilen som det sårar,
Försvinner hennes liv, emellan eld och tårar.
För längtan, tvivlan, hopp, ett rov dess sinne är,
Och på sin bleka kropp, hon dödsens märke bär.

Det är för Adils skull, som Hildur detta lider,
Den Hildur, som man sagt, bepryder våra tider.
Som väcker fägnad opp, var gång hon harpan rör –
Det är för Adils skull, den ömma Hildur dör.
Ack! ömhet, det var du, som Adils uppsyn gjorde,
Och satt den i en kraft, varmed han segra borde;
Förståndets starka eld, och oskulds lugna frid,
Här ömsom röja sig, uti en stilla strid.
När denna rara glans, ur ögat börjar stråla,
Vad hjärta är väl till, som kan dess intryck tåla?
Mitt av det ömma slag, till sin Magnet blev fört,
Som trängt till Själen in och alla känslor rört.
Så länge blodet drivs och tankan livar sinnet,
Försvinner ej den stund, den dyra stund ur minnet,
Då Adil första gång, sitt hjärta täckte opp,
Då från hans läppar först, det ordet kärlek, lopp.
Förtjusad, häpen, stum, jag såg mitt öde vackla,
Som räckte mig på nytt, den släckta nöjets fackla.
Mitt hjärta sökte köld, min tunga sökte ord,

Men ack! förställnings larv, är ej för Hildur gjord.
Jag sade utan konst, att jag en himmel funnit –
Min Adil! blir man kall, för vad man lätt har vunnit?
Det är väl hopens smak, men den jag fått till vän,
Är därför stor och rar, att han ej liknar den.
Ibland det sälla folk, som bygga Fröjas rike,
I ömhet och i dygd, är ingen född din like,
Men hjärtat tvivlar dock, och frågar sig till blygd,
Om Adil älskar mig, av ömhet eller dygd.
Det späda kärleksbarn, så lindrigt bör bemötas,
Så noga aktas vill, så ömt och varsamt skötas,
Det av ett intet rörs, ett solgrand intryck gör,
Av köld, av minsta pust, det rasar, eller dör.
Jag fruktar; Ack! du vet, hur vitt min tanka svävar,
Du är av ömkan rörd, men kärlek – ack jag bävar!
Av ädelmod, av dygd, du ömmar Hildurs kval:
Förkunna mig min dom! Lät döden bli mitt val!
En låga av den art, som Hildurs hjärta bränner,
En själ, som fint och starkt och ömt och häftigt känner,
Ej lönas med en eld, som skyldigheten gör,
Den kalla tacksamhet till kärlek icke hör.
Förkunna mig min dom, och släck ett hav av lågor:
Den sista plågan är den ljuvsta utav plågor!
Mitt liv är redan dött, för allt vad livet ger,
Ett enda steg ännu, och Hildur är ej mer.
I glömska och i mull, skall hennes väsend gömmas:
Hon blir med ömkan nämnd, men äntlig skall hon glömmas.
Här intet evigt är; båd sorg och rykte fly;
De hinna ej så långt, att gravens tysta bry.
Men blir en tanka kvar, av vad jag själv har varit,
Och vad av fröjd och sorg, jag ömmast har förfarit;
Blir Adil och den eld, som han i själen väckt,
Min känsla och min kraft, och blir där aldrig släckt.

ODEN, HYLLNINGSDIKTER.

TANKAR OM SKALDEKONSTENS NYTTA I ETT VÄL INRÄTTAT LAND.

Månn Himlen gåvor ger, att man skall dem förspilla,
  Månn icke allt är gjort till vissa ändamål?
Månn icke vart ett ting kan brukas väl och illa,
  Och ingen sats så sann, som icke ändring tål?
Naturens skatter ä förgäves ej beskärde,
Och missbruk av en sak betar ej sakens värde.

Fast Skaldekonsten var i forna tider skattad
  För Gudars egit Språk, och Snillegåvors prakt,
Har nya tider gjort dess styrka så avmattad,
  Att hon med all sin höjd är fallen i förakt:
Det tycks, hon borde dock sitt rätta värde vinna,
Se'n forna *Barbari't* i Norden syns försvinna.

Men hon har öde, likt de gamla rätta dygder,
  Ju mer vår nya värld tycks bliva klok och slug,
Ju mera saknas det, i våra Svenska bygder,
  Som påföljd vara bör på upplyst vett och hug:
Vår ärlighet tar av, allt som vår finhet ökas,
De sanna dygder fly, när med *chimèrer* spökas.

Men rot till det förtryck, som Skaldekonsten hotar,
  Är mest det felsteg, som *Poeten* själv begår:
Med nedrigt ändamål han så sin ära motar,
  Att själva konsten till sin höghet lida får:
När Skalden obetänkt sig låga ämnen väljer,
Och Ärans Lagerblad, som kram, för vinsten, säljer.

Allt, vad av nedrig drift och grova syften smakar,
  Förlorar värdet sitt, och tappar snart sin glans.
Den, som på *Helikon* hos Sång-Gudinnren vakar,
  Har nog belöning av var enda Ärekrans,
Som han, till dygdens lov och prydnad, sammanknyter,
Att honom skydd och hägn av dygden aldrig tryter.

Det är en ädel vinst, sin hand till nytta läna:
  En värdig Skald är den, som brukar gåvan rätt:
Hans mål är allramest, att Eftervärlden tjäna
  Med det, han prisar dygd på ett behagligt sätt:
Han målar hennes Folk i ärans höga tempel:
Där stå de i sin prakt, till annat Folks exempel.

Vad hade världen nu av många hjälte-dater,
  Som fordom skett, om ej *Poeter* varit till?
Historien, *Poesien*, de äro ju kamrater,
  Som bägge till ett gagn och syfte tjäna vill:
Den ena säger blott, hur saken sammanhänger,
Den andra med sin kraft sig in i viljan tränger.

Så är då Skaldens plikt, att sjunga Dygdens Ära,
  Upphöja gåvors dyrd, till Skaparns välbehag,
Berömma dråpligt Folk: åt Hjältar Offer bära,
  Ja, sätta stora verk för världen i en dag;
Man kalle denna konst onyttig, överflödig;
Där en *Trajanus* är, blir *Plinius* straxt nödig.

Hur mången ädel dygd är lagd i glömskans dimma,
  Som kunnat tjäna till ett Eftervärldens bloss?
Om den var rätt bekant, och fått i ryktet glimma?
  Så gagnar ju en Skald till tids och lasters tross.

Han bör berömma Dygd med allraljuvsta stämma,
I högsta ordaprål; men aldrig Sanning skämma.

Han bör den frihet ha, att högt få dygder prisa,
  Och skildra laster av i deras värsta färg;
På det han bägges art så livligt må bevisa,
  Att lasten nödgas fly; men dygden bli som berg.
Det vitsord bör han sig bland sina Landsmän skaffa,
Att ingen honom kan för nedrigt smicker straffa.

Då tjänar han till gagns, och Skaldekonsten bliver
  Båd' nyttig, angenäm och nödig för ett Land:
Ju mera Folket högt på Dygdens trappa kliver,
  Ju flera sysslor får hans Sannings-vänta hand,
Att prisa, muntra upp, de värdas lov utföra,
Vart enda dråpligt verk på jorden evigt göra.

Hans syssla är då det, att Ärans Folk avmåla;
  Men det är klagan värt, han råkar stundom för
Så fina sinnen, som sitt egit lov ej tåla:
  Till råga på all dygd, man stora hjärtan hör
Begära tystnad, när *Poeten* vill försöka,
Att fylla upp sin plikt, och äre-offer röka.

Du Ljus, som så i glans bland Svenska ljusen lyser,
  Att på en stråle kan du kännas grant igen!
Förlåt, jag säger ut den vördnads eld, jag hyser:
  Jag går ditt bud emot; men lyder dig dock än:
Du kan befalla mig, att ej ditt lov förklara;
Men aldrig hindra mig, att evigt tacksam vara.

Jag är så full av nit, jag måste få berömma
  Ett Ädelmod, som blott i Dig sin like har:

Med Nådegåvor vill Du tvinga mig, att gömma
  Din äresol, som dock för världen är så klar:
Välan! jag tiga vill; hon kan sig dock ej dölja:
Du är Dig alltid lik, hon måst Dig alltid följa.

Fast Skalder ej få lov, Ditt värda Lov att sjunga,
  Så länge ljudet kan Din fina öron nå,
Har Ryktet längesen med Svensk och Utländsk tunga
  Beskrivit vad Du är, och vad Du kan förmå
Till Sverges pris och gagn. Du är till fullo ädel,
Ett skydd för sann förtjänst, ett Himlens Nåde-Medel.

Som Du nu lyser nog, och ej behöver läna
  Av andra något sken, så lyda vi din lag;
Men, Store *Patriot!* att Eftervärlden tjäna,
  Det lär ej vara mot Din vilja och behag?
Kan någon lycklig Skald till fullo Dig beskriva,
Så kunde det *modell* för stora *Stats*-Män bliva.

Om jag så tjänlig hand till denna sysslan hade,
  Som själen min är full med undran på Din Dygd,
För alla tider jag en präktig målning lade,
  Som skull' till skugga ha den undrans värda blygd,
Du har för egit ros: Den enda dunkla strimma
Skull göra, att din bild i dubbel skönhet glimma.

Men att berömma Dig, skall bli de Skalders göra,
  Som äga gåvor, att Din gåvor rättlig se:
Då skall den senre värld, när hon Ditt lov får höra,
  Besanna vad jag sagt, min sats det vits-ord ge,
Att Skalde-konsten är ett Rikes gagn och heder,
Som trycker stora Namn i oförvansklig Ceder.

ÖVER HENNES KONGL. MAJ:T DROTTNINGENS HÄLSAS HÖGSTÖNSKADE ÅTERVINNANDE.

DIANA, HERDA-KVÄDE.

Amaryllis. Dafne.

Herdinnors väna hop, som alla kvällar lydde
På Amaryllis sång, den hon vid källan kvad;
Had' nu en runder tid förgäves gått åstad,
Så snart det mörknade ell morgonrodnan grydde,
Till lunden, där hon förr på hornet plägat röra:
Nu var allt tyst och dött; Var fågel tagit flykt
Med Nymfen, som är van det sista ordet föra,
I närmste skogar de sin' bo och nästen byggt.
De mantes nu ej mer på någon sång att svara,
Herdinnan borta var och nöjet avsked fått:
Den spake Hjorden själv från feta betet gått:
I berg och dalar såg man Lammen vilse fara.
Här undrades vad sorg all lundens ro förstörde.
En dag, när Dafné gick vid stranden av en å,
En bitter klagan hon ur skogens tysta hörde;
Då Amaryllis sorg i kvidan lydde så:
Mitt spel jag icke mer till glada sånger rör:
I hesa tåreljud mitt gälla horn sig byter:
Se Lagren vissnar bort och källan mer ej flyter:
Det klara Månans bloss ett moln omringa tör.
Diana i sin glans betäcks av mörker sky:
Skall bräcklighetens våld till Guda-Barn sig sträcka
Och stumma Nornor få de Himla-foster gäcka?
Det stora Nordens Ljus de kulne dimmor bry.
Du glada Herde-flock! Håll upp med sång och lek

Och lät din omsorg ej till Fåre-hjorden hinna;
Men tåre-offer red. Vår Stora Skydds-Gudinna
Av sjukdom blivit matt, av plågor ligger blek!
Du vest vad hon oss gjort, sen vid vår låga tjäll
Dess Tempel helgat blev, hur våre hjordar trivits:
Hur' aldrig något Lamm av vilde tänder rivits
Och att Dess mildhet gjort vår Herda-levnad säll:
Jag minnes grant den dag, när Hon vår mark besåg
Och uti dalen gick att höra fågla-läten,
Att blomstren hopetals uppväxte efter fjäten
Och Ängen lopp i gräs, som torr och mager låg:
Än mer, de branta berg, där Lammen stupad' ned,
Med buskar prydde sig och med sin späda gröda,
Nu äro Herdens lust och hjordens bästa föda:
Gudinnans ögna-kast förbytte så vår hed:
All skogen gladde sig, slog ut i dubbel prakt.
På klinten stolta Gran och Almens höga grenar
Med gamla Eken till det låga gräs på renar
Iklädde sig ny dräkt och prisad' Hennes makt:
De täcke källor, som från Kastals brunnen gå,
Där fänad ofta drack och magra hjordars skara,
Som vattnet grumlad' ned, nu helgade och klara
I rinnande Kristall för rena läppar stå:
Den vilde marken straxt av Honings-fåglars här
Betäcktes, sedan den med väppling sig beströdde
Och Gettrens vita saft ur stinna spenar flödde;
Förr än de hunno hem och kommo husen när.
Allt detta har du oss, O! Guda-Dotter, gett;
Ty var vår sång Ditt lov: Vi Dig i tävlan vunno
Och vördnads offer på Ditt Altar tida brunno,
Till vilka Du ock har med blida ögon sett,
En krans av rosor röd och några Myrtenblad
Jag bant en gång ihop, i det jag vallad' fåren,

Den in i Templet bar, som något nytt av våren
Och om Gudinnans Nåd för ringa gåvan bad.
Allt sedan jag ock rönt *Dianas* Höga skydd:
Min lilla hjord har ökts med betet uppå Liden;
Ej rovdjur dristat sig att röra ett av kiden:
Jag ej så hårt, som förr av vintrens il är brydd.
Dock är ej egit väl, som mig betagit har:
Fast mera binda oss de Ljus och rena strålar,
Med vilka Hon, som störst ibland Gudinnor prålar
Som skiljer mörkret åt, gör själva natten klar.
En tidning ock en gång bland våra Herdar lopp:
Det sads förvisso att Apollos Syster blida
Uppå de Tvenne Berg, som stå vid Nordens sida,
En prydand' ny Parnass har tänkt att rätta opp.
Ack! sälla Herda-park om dig den lyckan hänt
Att valle-hyddor sig i Guda-Bo fått vända;
Ditt rykte och ditt pris had' gått till världsens ända
Med den Gudinnans Namn, som ljuset hos dig tänt.
Då hade slöjd och ull och fårens trägna ans,
Din ystning och din mjölk ej varit all din ära:
Herdinnor hade då fått vishets Sånger lära
Och hugsat något mer, än gå i vall och dans.
Då ingen dristat sig att blanda Lager-frukt
Med kärva ollon hop; Men över allt i lunden
Det blivit annat skick och ingen varit bunden
Med sava mättas, som fått finar' smak och lukt;
Men var är nu vårt hopp? Ett hotand' ödes bud
Oss alle häpne gjort och fruktan hjärtat trycker!
Kan Guda-Ätt förgås! Min pipa brist i stycker,
Ell' för min ängslan ut i högsta klage-ljud.
Så kvidde Amarill i skogens dystra gömma,
Att rösten trängde sig till Dafnes öra fram,
Som rätta orsak nu till hennes sorg förnam,

Och varför hon sitt spel och kväden måste glömma.
En fröjd, med ömkan mängd, gick upp i Dafnes hjärta.
Hon hastad' till sin vän och ljuvste tidning bar:
Håll, Amarillis, upp, sad' hon, med kval och smärta!
Den store Jofurs Makt Gudinnan räddat har!

ODE ÖVER ETT GOTT HJÄRTA

TILL

HERR GR. G. F. G.

Du himla skatt! som allmänt dyrkas,
  Så härmad som du sällsynt är,
Du, som i tal och löften yrkas,
  Men i vår vandel saknas plär.
Du sanna mål för vett och möda!
Du källa! varur dygder flöda
  En Mänskas värde, lugn och ro.
Gott Hjärta! varmed alla pråla:
Jag vill din art, ditt lynne måla
  Och folket ej på orden tro

Som ljuset Diamanten spritter,
  I glans och renhet övergår
Det sköra glas, det falska glitter,
  Där konsten syns, men ämnet rår;
Så kan förställning ej bedraga
Och glansen av det äkta taga,
  Som skilts i alla tide-varv.
Av mildhet och en upplyst vilja,
Av självbestånd, vi lättlig skilja,
  Det goda hjärtat, från sin larv.

Er tillhör om dess dygder döma.
  Ett hjärta, ädelt, rent och gott,
Kan ej sitt inre värde gömma,
  När det sin bild i lynnet fått.
En lycklig uppsyn hos Er röjer
Naturen som oss mera böjer,
  Än all vår kunskap och beslut.
I åtbörd, blick, i väsend, tycke,
Hon skildrar sig och säger mycke;
  Ja visar hela hjärtat ut.

Naturen mer och mindre giver
  Av drift till gott uti vårt blod,
Som än förkvavd hos mången bliver
  I brist av odling, kraft och mod;
Än hos en annan sig föröker,
Vars muntra snille, sanning söker
  Och trängtar fast i dygden bli.
Vem kan den drivnings fjädren finna,
Som gör att några ljuset hinna
  Då tusend gå det blint förbi?

När Titus kan sin kärlek styra
  Och dygd hans högsta sällhet är;
Domitian i lustans yra
  Ej bommar ser för sitt begär.
Den ena sanna nöjen samlar,
Den andra vilt i lasten famlar,
  Fast lika stam dem alstrat har;
Ett lika fostrings sätt dem leder;
Vad våller deras skilda seder
  Och ett så olikt broder-par?

Den början som vårt väsend' blandar,
  Vad olik drift har den oss gett!
Månn lustar äro villo-andar,
  Som kväva ner vårt späda vett?
Månn de oss alltid lika kvälja
Och driva oss att orätt välja?
  Hos en de styras fritt och lätt,
En annan, tvingas, plågas, strider
Och oftast av sin dårskap lider
  Men kan den aldrig tämja rätt.

Så syns en Catilina hasta
  Sin bane, ofärd och förakt;
Sig blint i lustans armar kasta – – –
  Han är i nöd och jämmer bragt:
Han följden av sin yrsel finner,
Men den i hjärte-roten brinner
  Och först med livet mattas av.
Ej faror, ej den öppna griften
Förmå att betsla denna driften,
  Som störtar i fördärvets hav.

I menlös gång, i rena seder,
  Går däremot Camillus fort.
Han hela hjärtats åtrå leder,
  Till det beslut han upplyst gjort.
Ej kostar dygden honom möda,
Tvärtom, hon är den sinnes föda,
  Den rena vällust, rika skatt,
Som all hans längtan roligt stillar
Och om han sig i skymning villar,
  Han åter snart får kosan fatt.

Är det väl rätt, att vi oss harma,
  Vid andras laster, brist och fel,
Ej över hjärtan oss förbarma,
  Som hava fått så plågsam del?
Man bör den olycks lott beklaga – – –
Vem vet vad hemligt ok de draga,
  Vad vink, vad ljus de kunnat få.
Den största hop av blindhet syndar
Okunnogt vis sin ofärd skyndar
  Och menar livets sällhet nå.

Men ömma bröst! som känna kunnen,
  Och ägen drift till rätt och gott,
Är denna skatt, med möda vunnen,
  Ell' ock en lycklig födsels lott;
Er hör det till att den bevara,
Rätt vårda, öka och förklara,
  Vid sannings elden göra ren.
Naturen kan blott ämnet giva,
Som prövas skall och luttrat bliva,
  Att dygder ej bli lösa sken.

Vem har det Hjärta jag vill måla?
  En sannings vän i dygden kär,
Som i den krets hans gåvor stråla,
  Den Högsta Godhets avbild är.
Den brist oss mänskligheten bådar,
Han likså ömt, som vidsträckt skådar.
  I ärans Slott, i glömskans Tjäll,
Han mänskan, mänskan ser behöva,
Sin värld ett fält, att dygder öva,
  Där ingen avskild, levat säll.

I allmänt väl han sig förnöjer;
  Med verklig ro, han skåda kan,
Om på sin väg han någon röjer,
  Som nalkas målet förrän han.
Han ingen bitter tanka känner
Om både fiende och vänner,
  Han utan fördom döma lärt.
Var värdet är, han värdet finner.
Allt varav mänsko-släktet vinner,
  Är för hans hjärta dyrt och kärt.

Nog hög han ingen lycka aktar,
  Att ge åt plikters glömska skygd;
Så ringa intet stånd betraktar,
  Som ej kan hedras genom dygd.
Vad ställe honom ödet delar,
Ej ämne för hans hjärta felar,
  Var olycks lott går honom an.
Han rörs ej blott, han verkligt lider – –
Han hoppet med sin åsyn sprider
  Och lättar vad ej hävas kan.

En kvavd förtjänst, i mörkret döljes,
  En usling klagar här sin nöd;
Av mäktig ovän en förföljes,
  En gråter där sin vän och stöd.
En nödställt finns, som blygs att synas,
Av sjukdom, sorg en an'n förtynas,
  En lider ogunst och förtal;
Där är det, man hans hjärta prisar:
I hjälp, i tröst det sig bevisar
  Och högst i medlens ömma val.

Vad himla-lust! vad Guda-fägnad!
  Att bidra till en annans väl.
Ack! är så dyrbar sällhet ägnad
  En ringa matk, en jordens träl?
Ja: mänskan får en mänska tjäna
Och GUDA-MAKTENS syssla läna,
  Ja likna den, i ringa mått.
Du hårda hop, som ömhet brister!
Vad värdig mänsko-ro du mister
  Som ej förstår att göra gott.

Hans själ, sin vila, liv och styrka,
I vänskaps ljuva sköte får;
Ty kan han så dess lagar dyrka,
  Att snart han där för vida går.
Kan han en oväns hårdhet glömma,
Hur lär han för en vän ej ömma
  Och evigt minnas trohets prov!
Av blotta sken han kan betagas,
Men vågar hellre att bedragas,
  Än brista i så kärt behov.

Vad glädje man i själen känner,
  Och andas inom denna Gård!
Vad samfund av förtrogna vänner?
  Vad himmel, under Ängla-vård?
Det är hans hus – – ett fridens Läger,
Där han sitt hjärta delat äger
  Och allt hans godhets märke bär.
Där syns han i sin rätta dager;
I världen han sig sammandrager
  Och skådas sällan, vad han är.

Vad aktning kan på dygder göras,
  Där utom lyckan, allt är smått;
Där man av undran, älskar röras
  Och tjusas av förmätna brott.
Ack Allmänhet! som alltid såras,
Om du ej vore mån att dåras
  Och falsk och blind i ditt beslut;
Du skulle godhet priset giva
Och ej förledd, av gåvor bliva,
  Som på din kostnad föras ut.

Om trött att av förställning lida,
  Du söker dygdens sanna vän,
Sätt egennyttans flock å sida,
  Där får du honom ej igen.
Den blygsamhetens mantel höljer,
Som i din iver dig ej följer;
  För oskulds sak, sig våga kan.
Som till ett lugn ur världen traktar,
Dig tjänar och ditt lov föraktar
  Dig aldrig smickrar – – det är Han.

Hans tunga höres aldrig svika,
  Den lag han vördar i sitt bröst;
Men utan att från sanning vika,
  Förljuvar han dess stränga röst.
Han frambär henne utan häpnad,
Ej sminkad, ej med pilar väpnad.
  Med samma språk hos hög och låg,
Han ej ett inbilskt vett bedrager;
Men ock ej dygd sitt lov betager
  Och vacklar ej i ord och håg.

I vishets sköt, han söker reda
De ljus som vidga Själens krets,
Att sig i världens irrgång leda
Och leva med sig själv tillfreds.
Vad lyckligt fynd av nya strålar!
När snillet, dygden älskvärd målar,
När sanning tecknar hennes bild.
Knappt kan han sig sin ro beröva,
Om rum ej fanns att dygden öva
Han vore där från världen skild.

Den Politik, den falskhets lära,
Som tecknar lynnet av vår tid,
Som lärt oss strida utan ära
Och utan trohet göra frid;
Den konst att hopens ögon fästa,
Med lappad larv av allmänt bästa
Och syner av förtäckta spel;
Hans ädla enfald ej förvillar.
Han följer vad hans hjärta gillar
Och tar i vinsten ingen del.

Den sällskaps ro, som allmänt vankar,
Som sed och ondska värde gett,
Där tungan leker utan tankar
Och dåren har det mesta vett;
Det lösa gift, det skum av snille,
Som sårar ej så djupt det ville,
Men fläckar vad det flyktigt rör,
Ett späckat nytt, en barnslig blanning,
Av löje, arghet, lögn och sanning,
Man från hans läppar aldrig hör.

Den avund, som sin galla röjer,
  I vad beröm hon ej har del;
Som mot förtjänst sin stämma höjer
  Och fäster sig vid minsta fel.
Vars törnen i var Lager blandas,
Som smittar luften, var hon andas
  Och tvedräkts frön i lönndom sår;
Vår mödas skörd, vårt liv föröder,
I egen barm sin avgrund föder,
  Ej till hans hjärta nalkas får.

Så, när en flod från höjden hastar
  Och röjer väg i grus och sand;
Hans strida fors, det vrak förkastar,
  Som nalkas till hans klara strand.
Här, nöjd han sin förfriskning njuter.
Den ström hans rena källa gjuter,
  I loppet skäras mer och mer;
Hans inre rikdom ögat finner,
Som med en stråle djupet hinner
  Och pärlan där, på bottnen ser.

ODE

I ANLEDNING AV EXOD. XXXIII. KAP. v. 18. 20. och XXXIV. KAP. v. 5. 6.

Du makt! du Varelsernas Källa,
  Du tids och Världars Upphovsman!
Du grund! ur vilken tingen kvälla,
  Du högst av vad jag tänka kan!

Du Väsen över alla Väsen!
Som Himla kroppar, minsta gräsen,
  Ett Gudoms märke velat ge,
Som Dig i stort och smått förklarar,
Som gör att allt är till och varar;
  Lät mig Din härlighet få se!

Lät denna del av kraft och tanka,
  Som Du till mänska har berett,
Ej blind, ej mörk, ej oviss vanka
  Om Dig, när hon Naturen sett.
Naturen vid, beständig, präktig
Predikar: den är stor och mäktig,
  Som mig förvarar, alstrar, bär.
Allt vill en evig Allmakt båda,
Men ho är den Dig rätt kan skåda
  Och säga, HERRE vad Du är?

I vad för Bild sku vi Dig dyrka?
  Vad var Du förr än tiden var?
Hur gör Du, underfulla styrka!
  Vad blir Du om allt ända tar?
Består Du av ett ljus, en låga,
Förenad vishet med förmåga,
  Har Du Dig sträckt till tid och rum?
Är Du en Enhet eller delar?
Jag bävar, mod och sansning felar,
  Min fråga gör mig stel och stum.

Min tankefart kan Dig ej finna,
  Ditt anlet kan ej någon se,
En ändlig kraft hur kan den hinna,
  Att Ljus om en oändlig ge?

Den som Dig ser kan icke leva,
Det är: de sig i mörker veva,
  Som Gudoms djupet gå för när.
Här skapat vett förgås och hissnar,
Som veka blomman dör och vissnar,
  När Solens brand för häftig är.

Skall då för oss en sanning gömmas
  Som närmast rör vår sällhets grund?
Skall tankan till en vila dömas,
  Som ökar hennes plågo-stund?
Dess kraft den hon ej vågar spänna,
Av Dig så mycket borde känna
  Som till Dess egit väsend' hör.
Åt oss som Du ett liv har ämnat,
Ack! vore det för mycket lämnat,
  Att se vad mål Du satt Dig för?

Men i ett moln Du Dig fördöljer:
  En skymt som strålar genom skyn,
Jag i en oviss kosa följer
  Där jag är styrd av Din Försyn.
Det är det enda tankan fattar;
Det namn av Dig jag dyrast skattar;
  Den enda stråle för mitt hopp.
Om midnattstid man nyttjar gärna
Ett sken av nattens matta stjärna
  Tills morgon-Solen rinner opp.

Naturen om Din höghet talar,
  Förnuftet klart Din Allmakt ser;
Men den mitt hjärta ej hugsvalar,
  Förundran, häpnad han mig ger.

Uti ett hav jag börjar simma:
Jag ser de stolta skeppen glimma,
  En ljuvlig hamn, en präktig strand.
Vad är att jag det härligt kallar,
Om storm och våg mig översvallar
  Och aldrig jag kan hinna land.

När Himlens Här Ditt lov förtäljer,
  Jag prisar en omätlig kraft.
Men jorden dock med grymhet sväljer
  De Barn hon i sitt sköte haft.
Dem intet värn mot faran bärgar,
Ett gruvligt ögnablick förhärjar
  De usle liv, till tusend tal.
Är ingen hjälp i nöd förordnad?
Är mänsko-liv ej i Din vårdnad?
  Mitt lov förbyts i suck och kval.

Ett lamm på späda gräset betar,
  I blomman smakar Skaparns nåd;
Men hungren än ett villdjur retar,
  Och än ett mänskligt överdåd.
Det världens bild i korthet giver;
Där offras allt åt lystnans iver,
  Den svaga är den starkas rov.
Ett släkte syns det andra öda,
Ett djur det andra djuret föda,
  Och rån och våld, vid vart behov.

Ej något andas i Naturen,
  Som för sig själv ej ömhet har.
Den första drift i kreaturen
  Från den all åtrå början drar.

Men denna drift som hjärtat böjer,
I tiden ingen rätt förnöjer
  Och jorden ingen lycklig bär.
Allt stämmer hop att oro föda.
Allt under Solen är ju möda,
  Och bästa släktet uslast är.

Du hand som velat Världen ställa
  I sådan ordning, sådan prakt,
Vi blevo ej dess Åbor sälla?
  Ack! feltes ömhet, feltes makt?
Vi skall vårt liv en blanning vara
Av ljus och mörker, lugn och fara,
  Av sant och falskt, av ont och gott?
En mänska efter nöjet famlar,
Men skalet blott med oro samlar,
  Vars tomhet röjs när hon det fått.

Om hon blev skapt så svag och ringa,
  Att mera ljus ej vart dess del,
Vi skola lustar henne tvinga,
  Vi får hon lida av sitt fel?
Vi har hon makt att kunna synda,
Till sin och andras ofärd skynda,
  I dårskap äga kraft och mod?
Den masken sig ej stilla håller:
En endas yra ofta våller,
  Att jorden simma får i blod.

Så under moln och mörka dimmor,
  Där dagens fackla gått i kvav,
I skenet av förflugna strimmor
  Ett Kaos Jorden bildar av;

Bland skarpa skuggor, bistra strålar,
Om en förvirrad värld jag målar;
  Jag målar som hon föreställs;
Jag skall min irring lyckligt röja,
I dagens klarhet mig förnöja,
  När undan ögat täcket fälls.

TILL STORFURSTEN AV RYSSLAND, PAUL PETROWITZ.

Det moln förskingrat är, det mörker har försvunnit,
Som höljde jordens Krets och irrat Mänsko-vett.
En ny, en upplyst tid har nu med häpnad funnit,
Att världen falska namn, åt våld och grymhet gett.
Åt den dess sällhet bröt, åt den dess frid förstörde
Hon reste Ärestod och vördnads offer bar:
Hon söng Tyrannans lov, som henne fängslig förde,
Och kysste nöjd dens spår av den hon trampad var:
Hon nämnde Hjälte den, som vant den grymma lycka,
Att spilla mänsko-blod och sina likar trycka.

En sanning klarnat har, som skänkt åt världen dager,
Och upptäckt deras plikt, som fått om samfund vård;
Ej vägen blodig är till en odödlig lager,
Ej tapperhets bevis, att vara vild och hård.
Den ömma Mänsko-rätt, Naturens äldsta Dotter,
Gudomlighetens bild och alla Dygders Mor,
Som sina Foster ger av nöjet lika lotter
Och gör, att Jordens Son på Jorden säker bor,
Vars suckar fordom blott i ringa kojor hördes,
Palatsen nalkas fick, och Prinsars hjärtan rördes.

Då blev en lag bekant, som Furstar böra lyda,
Naturen tala fick, och man förstod dess röst:
Då blev det Hjälte-dygd, med mildhet Spiran pryda,
Och grunda Tronens makt i undersåtarns bröst;
Att göra världen säll, att Samfunds väl förmera
Är kröntas tävlans-ban, där Ärans Tempel står:
Att, som ELISABETH, ett lyckligt Folk regera,
Är höjden av det mål dit Kungars åtrå går.
Gudomlighetens lag på jorden Hon förklarar,
Och Majestät och makt med högsta godhet parar.

Prins! hela Rysslands hopp, till Kronor född och ammad!
Vad Alexandrar sökt, Du genom födslen har.
Från Nordens Kunga-hus, Din höga Börd är stammad,
Du ser ett mäktigt folk, som väntar Ditt försvar.
Men denna lyckas höjd, som få i världen hinna,
Du ringa skatta bör, emot den förmåns-rätt,
Att Du på Ärans ban får Dina mönster finna
I PETTERS Hjälte-dygd och i ELISABETH.
Det minsta Deras verk, till något stort Dig leder;
Fäst Dina ögon dit, så blir Du Spirans heder.

Jag ville Ärans Son, den stora PETTER måla;
Men häpnar för en Höjd dit ingen vågat gå:
Jag ser en mängd av ljus, som om varannan stråla:
Monark och Mänska här min vördnad ömsom få.
Naturens största kraft, Du Tronens stöd och under!
Skall, på Ditt Hjälte-fält, min pensel skildra Dig,
När till Din vida makt Du lägger Segrens grunder,
Och härdar först Ditt folk i faror nöd och krig
Ell' när Du, lik en Gud, dess sällhets höjd bereder,
Och skapar om dess art till tankar, vett och seder?

Var är du mera stor med Spiran uti handen,
Som lyds från Tauri spits till Nordens yttra kant,
Ell' när du okänd går, vid låga Amstel-stranden,
Och timrar själv den köl varmed du havet vant?
Här röjs en ädel eld, som dristigt genombryter
Okunnighetens moln, och vanans tyranni.
En Yngling, en Monark kan se vad honom tryter,
Går ned ifrån sin höjd, att ännu högre bli.
Vem var hans första råd? vem livar upp hans snille?
Han själv, Hans stora Själ, som kunde vad hon ville.

När efter tusend år bland Stora Mäns bedrifter
Man söker och får se PETROWNAS tappra Far,
Ett undrans mål han blir i tide-rön och skrifter,
Och näpplig lär man tro vad Rysslands MINOS var.
I Örlogs bistra tid, när Lagar trampas neder,
Han fridens frukter ger, och hennes klagan hör:
Han ammar konster upp, sin flotta väg bereder,
Och i en annars land, Sitt nya Tyrus gör:
När svärds-rätt ensam rår, han Lag och Ordning stiktar,
Och krigets öde-fält med vishets-lagren riktar.

Bland Hjältar, som ett Folk ur mörkret hunnit lyfta,
En verket påbegynt, en halvgjort lämnat har;
Till ett så vidsträckt mål ju många snillen syfta,
Förr'n Grekland når sin höjd, förr'n Rom sitt välde tar?
Det fordras tidevarv, att sådan välvning göra;
Men Muskos unga Drott på tid och hjärtan rår.
Han, ensam om sitt verk, kan ensam det utföra,
Vad Sekler knappt förmå, sker här på tjugu år.
Utav hans vishets frön hans samtid frukten skördat,
Och Ryssland på en gång blir ryktbart, känt och vördat.

Du Telning av Hans Stam, som ärva skall Hans Spira,
Det blir Din Äras mål, att följa dessa spår:
Du bör, med egen Dygd, Din vunna Purpur sira,
Att världen ock i Dig ett undrans-ämne får.
På Stora PETTERS Tron man mäktar sig ej gömma,
Europa mer av Dig än vanlig Dygd begär.
Vår Nord med undran vill om Dina framsteg döma,
En gren av CARLARS Ätt för henne dyrbar är.
Dig både blod och plikt till Äran ömsom tvinga,
Du äger endast val emellan stor och ringa.

Nu får Du Kunga-plikt av den Hjältinnan lära,
Som med båd' Nåd och rätt och vishet Spiran för,
De trycktas ömma Mor, och alla Kröntas ära,
Som kvinnors Hjälte-dygd för världen kunnog gör:
Som muntran, lön och skydd åt mod och lärdom delar.
Så vitt hon talas om av Ryktets gälla röst:
Som från sin höjd kan se vad Mänskligheten felar,
Och gjuter över den välgärning, hjälp och tröst:
Hon, och det Guda-Par som Tronen först skall pryda,
Dig ömsom reglor ge: att härska och att lyda.

Vad för ett värdigt kall för Stora PETTERS Dotter,
Att bana friden väg med Segrens starka hand,
Att hålla vikten jämnt emellan världens Drotter,
Att fruktad bli i fält och vördad i sitt land?
Sin vitt fördelta makt Hon liv och styrka giver,
När Hennes tappra Män bland tusend dödar gå:
Hon syns, det är Dess namn, som eldar deras iver,
Och i en Guda-hamn, tycks Hon för Hären stå.
Du! sälla PETROWITZ, vars framtid Hon bereder,
Vad nya förebåd till Din och Rysslands Heder!

Gack! fyll Ditt öde upp, Din börd med dygder smycka,
Var Stora PETTER lik i Klokhet, Makt och mod:
Bliv som ELISABETH millioner Mänskors lycka,
Din Lager vidge sig; men växe ej i blod:
Lät världen få i Dig en vis på Tronen dyrka,
Som fredar Mänsko-rätt och vördar hennes råd:
Ditt Rikes vällust bliv, och Dina vänners styrka,
Var Människa i allt; men Guda-lik i Nåd!
Du efterdömen fått, Du bör dem även giva;
Lät Stora PETTERS dygd på Tronen evig bliva.

EPIK OCH LÄRODIKT.

DEN FRÄLSTA SVEA

I FEM SÅNGER

Thet är almogans lif och hälsa/ och gagn
och glädi hawa frid och frelse och goda
sämio inbyrdis. Och huar ey haldz thet/ ta
är thet ojäflikt almogans förderuilse.
Kon. och Höfd. Styr. 1. Balk 23 §.

Till Samtelige

SVERIGES RIKES HÖGLOVL. STÄNDER.

Dyre Män, Svea Rikes Stöder, som ären sammankomne för att rådslå om dess sällhet! försmån icke en ringa målning av Edert arbete. En oövad pensel, har fördristat sig att avskildra Riksens Ständers Höga händers verk: Det är den Frälsta Svea. Här synes hon i matta strålar; men Deras omsorg lärer göra henne härligare. Här uppoffras hon Dem av en svag hand; Men den Mäktigaste skall välsigna Deras göromål, och genom Dem göra henne verkeligen säll. Till Deras heder och efterkommandes glädje skall hon trivas på de grunder, som De nu lägga till hennes uppkomst.

Genom dygd bliva människorna lyckeliga: Arbete förskaffar dem föda, och av en vis Regent njuta de rätt och försvar. Desse äro ett Rikes grundstolpar, och om dem kväder jag.

DEN FRÄLSTA SVEA.

Första Sång.

Rätt under Nordens *Pol*, där *Karla*vagnen lyser,
Och där Naturen en mångfaldig fägring hyser,
  Så skön och präktig på den gröna blomsterbädd,
  Som hurtig, frisk och täck, i snö och is beklädd:

Där bor en skölde-fru, den fagresta i Norden,
Vars heders Namn är känt kring hela vida jorden.
  Vid skog och rike berg hon slagit ned sitt tjäll:
  För grannar stor och fri, samt hemma nöjd och säll:

Från tidens början drar hon sina stolta anor,
Dem hon har sedan prytt med dygd och seger-fanor:
  Kring världens bästa del hon vidgat ut sin Tron:
  I Krig hon haft sin lust, och SVEA heter hon.

Det var en tid, då det än brukades på jorden,
Att tala utan konst, och kännas uppå orden,
  I världens barndom, då enfaldighet och tro
  Var tidens största skatt och folkens bästa ro.

Naturlig nödtorft var den Rikedom, som söktes:
En lysten åtrå ej med plågsam möda öktes:
  Fåfängan hade än ej delat ut sin lag,
  Och äran var då en; men ej av många slag.

I denne gode tid var Svea ännu fredlig,
Stark, sparsam, frisk och nöjd, uppriktig, vänfast, redlig:

Med dessa dygder född, hon så uppammad är,
Att hon än några streck, på åldren, av dem bär.

Men varje tid har dock sin brist, sitt visse öde;
Med lystnan voro då de frie konster döde;
En grov okunnoghet, i vett och seder, låg,
Så länge ingen drift steg upp i mänskans håg.

Men sedan högmod feck de spake sinnen reta,
Att, uti övermakt, en blodig ära leta,
Då dödde friden bort, och konster växte opp:
Den yra Svea straxt till strids och vapen lopp.

Hon klädde sig i järn, och lärde sig så strida,
Att, uti blodig konst, har ingen gått så vida:
Kring hela världen gav hon grymme mandoms prov,
Och störste rikens makt blev hennes händers rov.

Ej raske männer blott i hjälm och brynja lyste;
Man såg en skönhets här, som idel grymhet hyste,
Med späde armar dra ett vasst och blodigt spjut,
Och skjuta dubbla skott från hand och ögon ut.

Så var den Svenske art för fosterlandets ära:
Allt vekligt lägges bort, och kvinnor vapen bära:
De Kämpar gå i järn, och Jungfrur uti stål:
Så dyrt och ädelt var det höge ärans mål.

Ett grymt och vågsamt mod var då den tidens heder;
Ty vishets ljuset, som till sanna äran leder,
Var icke än upptänt, för kalla Nordens folk,
Som satte äran i en grym och blodig dolk.

De röjde dock ett mod, som ej för faran bävat,
En drift, som, alltid fri, till store ting har strävat,
  Som högste målet sökt, fullkomligheten nått,
  Ej gärna nedrig väg, för vinst och lycka, gått.

Då var det Sveas pris, att vara stor i grunden,
När Hon, med segerrop, har uppfyllt jorde-runden.
  En annan tid går in: Hon tar ett ljuvligt skick;
  Men modet strålar dock ur ögats minste blick.

I några hundrad' år, sen hon kring världen strövat,
I fejd och Bardar-lek de stolte Kämpar övat:
  Sin styrka drar hon in uti sitt egit land,
  Och knyter så, i frid, ett sällt regerings band.

Hon fostrar, i sitt sköt, de barn och store Söner,
Dem hon och deras dygd, till Tronens välde, kröner.
  Med himlens rena tjänst, med lagar, dygd och rätt,
  De bättra hennes fel och yre levnads sätt.

Hon kallar det då last, att land och städer härja:
Mot oförrätt och svek hon endast drar sin värja,
  Och hon, som långlig tid i konsten övad är,
  Går sällan hem ur strid, att hon ju lager bär.

I ett så lyckligt skick den ädla Svea vilar:
Än skärpar hon sin plog, än väss hon sine pilar,
  Än tar hon seglet och än spola in sin hand:
  Hon är bekväm till allt, vad båta kan dess land.

Naturen henne har så stora gåvor delat,
Att, om hon själv, uti dess rätte bruk, ej felat,

Har aldrig brist och nöd, fast mindre Utländsk makt
En sådan mäktig fru i tvång och träldom bragt.

Men hennes olycksrot uppväxer vid en källa,
Vars ådror torka ej, men synas än uppkvälla,
Med samme starke lopp, som i de forne dar,
Då Svenskes avund, grund till Svenskes ofärd var.

Vad hård och sällsam art, att mot sitt egit strida:
Den grymhet sällan går bland vilde djur så vida:
Ett lejon aldrig än ett annat lejon rev,
Och med en mordisk klo, från rov och kula, drev.

Men ack! att Sverges barn den olycks vanan burit,
Från längste tider bort varsannars ro avskurit,
För split och enskylt agg, uppoffrat folk och land,
Och sålt sin frihets väl i främmand' makt och hand.

En frukt, på frodig gren, i mogne färgor prålar,
Av jorden drar han must och kraft av solens strålar,
Han skötes jämt, och står, för lysten hand, i fred,
När, av en hemlig mask, han vissnad faller ned.

Så har sig Svea ock, med modig arm, försvarat
Mot makt; men sällan sig för dolde nät förvarat:
Oenighet och hat ha tynat hennes kraft:
Hon värste fiender i egit sköte haft.

Uppå de Nordske fält, som titt i blod ha simmat,
Där fordom skarpa svärd och blanke skölder glimmat,
Är mången utländsk krok av inhemsk hand utställd,
Mång Svensker hjälte där av egne landsmän fälld.

En Måns, med listig hämnd, sitt lands försvar kullkastar,
Han dräper *Engelbrekt*; och fruktsam avund hastar
  Med *Erik Puke* till en hård och neslig död,
  Som halp, att draga det ur tvång och träldoms nöd.

Snart sig förräderi i våldsam eld upptände:
Nils Stensson Danskas vän, fast Svenska Kungens frände,
  Sitt egit fosterland han fyllte upp med blod,
  Som gjöts vid *Vänerns* strand och blandads med dess flod.

Så har sig folk mot Kung, och släkt mot släkt upphävit:
På egne snaror byggt, och olycks gropar grävit:
  I raseri och hämnd varandra stört omkull,
  För avunds galla, som dem alla giftat full.

Min Sång-Gudinna hållt! du är försvag att tåla
Så blodig färg, vari du tänker Svea måla:
  Hon minns väl själv sin nöd, sin egne fosters svek,
  Tyranners falska tro och grannars hårda lek.

Pass på, att räkna upp de forna jämmers tider;
Hon har av dem det styng, som än i bröstet svider;
  Men teckna, om du kan, dess olycks ursprung så,
  Att hon må röras själv, och det kan motstånd få.

Andra Sång.

Som vädrets starka kraft ett skepp till hamnen hjälper;
Men även lika snart i havets avgrund stjälper:
  Om kosan ej är rätt, om styret släppes löst,
  Det blir, med börd och fart, till olycks klippan föst:

Så är det med den drift, vi i vår vilja bära,
Ett folkslag älskar vinst, ett annat böjs till ära,
  Till lust ett annat går: och denne åtrås brand
  Blir skadlig eller god, som han får överhand.

Allt skapat älskar sig, allt vill sin nytta söka:
På sant och rättvist sätt sin egen sällhet öka,
  Är människornas plikt: och därför ha de fått
  Drift, frihet och förnuft, att välja ont och gott.

Men falskhet i begrepp är det, som oss bedrager:
Vi se det sanna ej; ty skuggan syns oss fager:
  Vi sträve efter vinst, pris, lycka, heder, prål;
  Och sakne dock vid allt vår mödas ändamål.

Till nöjets ljuva hamn utsträcker sig all längtan:
Vår anslag syfta dit: där går vår sinnes trängtan:
  Att sällhets målet nå, vi fike världen kring;
  Men själve mota det med tusend falska ting.

En grund till enskylt ro, en grund till Rikets lycka,
Som fast och stadig står, och ingen tid kan trycka,
  Är all tings rätta bruk: så är en upplyst dygd
  Den enda rot, varpå vår sällhet blir uppbyggd.

Hon styr och jämkar allt, att nytta därav händer:
Hon brukar allt till gagns, och böjelserna vänder
  Till gott och heligt mål, att Skaparn blir upphöjd,
  Naturen brukad rätt, och människan förnöjd.

När vinsten rör ett folk, där hennes lag får råda,
Hon dödar ej dess drift; men kan förlika båda:

Med arbet, svett och flit hon samlar överflöd,
Och rika *Tyro* ger mång tusend munnar bröd.

Där ro, bekvämlighet och lust för tycket blänker,
Hon smyckar ut sin lag, med desse ljuva skänker:
Hon lär *Athen* att bli vis, ädel, sinnrik, blid,
Och fria konster ur dess sköte lockar nid.

Av ärans starka drift hon även sig betjänar,
Att verka mycket gott, när hon sitt bistånd länar:
Ett Rom sin seger-arm kring världen sträcker ut;
Men folket lever sällt: och det är segrens slut.

Tvärt om, där hennes tjänst är platt föraktad vorden,
Där hon ej ansedd är som nyttigast på jorden,
Där hennes värde glöms, dess dyrkan är ett tvång,
Det blir ett Rikes fall och vissa undergång.

Liksom en våldsam flod det landet översköljer,
Som borde fuktas av dess hälsosamma böljer:
Så kan en nyttig lust i last förbytter bli,
När, utan regel, hon går lös och tygelfri.

En billig egenvinst, i svek och våld, sig byter:
Man riktar sig då så, att allmän nödtorft tryter:
Att en må bliva rik, av guld och håvor mätt,
Stor sak, om det än sker med hundras oförrätt.

I lättja och fördärv bekvämligheten vilar,
Och självsvåld reder till sin falska frihets pilar,
Att störta lag och rätt, att fritt utöva allt,
Vad blinda tycket vill, och lystnan har befallt.

Det stolte högmod sig, i länte färgor, kläder,
Och djärvt, på sann förtjänst och verkligt värde, träder,
  Inrättar äran blott i *Titlar*, namn och prakt,
  Och brukar Tyranni för billighet och makt.

Från desse olycks djup de lasteflockar fara,
Som fristad bland oss fått, och här tycks hemma vara:
  Vad under, avund, agg med illgrepp bland oss bor,
  När det ej är i bruk, att, genom dygd, bli stor?

Hur fåfängt sucke vi, att enigheten vinna,
Att månge medel, till vårt rikes uppkomst, finna?
  Förgäves råd och dåd från Kyrka, stad och bygd,
  Om folket icke få ett rätt begrepp om dygd.

Ett Rom står jämt i *flor*; så länge dygd regerar,
Så länge hög och låg dess värde mest värderar:
  Rättrådighet och vett regerings spiran för,
  Och annat, än förtjänst, ej öppnar ärans dörr.

En ädel tävlan rör vart stort och upplyst sinne,
Att, hög och värdig, stå i fosterlandets minne:
  En hjältegärning är, den tiden, icke rar,
  Som vördas över allt och straxt belöning har.

Den räknas nedrig där, som prakt och flättja söker;
Ty lyckan intet, till personens värde, öker:
  Ej någon gåva blir, för hennes blindhet, glömd;
  Men, som en landets skatt, framletad och berömd.

Samhällighetens band det sälla folk förenar,
Och allmän kärlek så all enskylt nytta renar,

Att en ej tror sig säll, om grannen usel är.
Och hat till ingen ann, än rikets ovän, bär.

Om någon trängtar där sin landsmän överlysa,
Den måste värde, mer än alla andra, hysa:
Här gäller intet prål och intet lyckos sken;
Men ädelmod och dygd är ärans prövosten.

En hurtig ungdom sig, i lättja, ej nedsänker:
Den sanna äran, för dess ädla åtrå, blänker:
Bli nyttig medlem i den store Riksens kropp,
Det är det mål, vartill hans trängtan skyndar opp.

Från vaggan helgas han åt dygdens rena tempel;
I sine fäder ser han härlige *exempel*:
Av deras frejd och dygd uppeldar sig hans mod:
Han vill förr dö, än som vansläktas från sitt blod.

I veklighet och lek hans tid då ej försvinner,
Som, på sin levnads ban, han många plikter finner,
Dem han skall fylla upp: han vet, att flit och svett
Och arbet är den jord, där endast växer vett.

Han lär sig tänka själv, och litar ej på andra:
Han skall, med egit ljus, igenom världen vandra:
Då kan han pröva allt, det bästa välja ut:
Han vacklar då ej löst, i rådslag och beslut.

Hans mål är allmänt gagn; ty slipper han ock löpa,
Att tigga sig till bröd, att tjänst och heder köpa:
Uti ett vittert land, så klart och värdigt ljus
Blir snart bekant och sökt och ställt i ärans hus.

Om ock hans lycka flyr, och hans förtjänst ej lönes,
Det är ett prov, varpå hans dygd till fullo rönes:
  Han blir dock lika stor; han har den skatten kvar,
  Sitt värde och sin dygd, för den han svettat har.

Hans hjärta är förstort, sin oförrätt att hämna,
Och, för ett lyckans fel, sitt samvets nöje lämna,
  Hans vilja väger ej emellan desse två;
  Ty, mot hans sinnes skatt, är lyckan som ett strå.

Hat, arghet, våld och last till intet snart förfalla,
Och avund ingenstäds får gjuta ut sin galla,
  När var och en kan nå, vad verklig lycka är,
  Och den blir skattad hög, som egit värde bär.

En ymnoghet alltså på stora själar vankar,
Som sammanknippa hug, förmåga, vett och tankar,
  Att främja allmänt gott, att yrka dygdens lopp,
  Och hjälpa landet upp till högsta sällhets topp.

På denne rikedom beror ett Rikes styrka:
Ett vist och idogt folk, som dygdens lagar dyrka,
  Som rätten har till skygd, och enighet till vakt,
  Det rädes ej för hot, av någon utländsk makt.

Så mäktigt folk och land är ej så lätt att fälla,
Som kan i var soldat en modig hjälte ställa,
  Den ej allenast lärt, hantera rätt sitt spjut,
  Men, för sitt fosterland, all möda härda ut:

Den hellre blodig död, än nedrig frihet, väljer,
Sin ära ej, för vinst och nåd och lycka, säljer:

Som lika modigt går, på egna lustar, löst,
Som när, i striden, han sin oväns blod utöst.

Lycksaligt land, som på så säker makt sig stöder,
Och slike barn, uti sitt egit sköt, uppföder!
Det är i frid så sällt, som stort i krig och fejd,
Och, om det tappar allt, dock tappar ej sin frejd.

Tredje Sång.

Så är då dygden den, som oss skall sälle göra,
Som till den högsta höjd av lycka kan oss föra:
Från denna källan gå de andra ådror fort,
Och stämma alla hop, att göra landet stort.

Ett sinne prytt med ljus, ett hjärta böjt till ära,
Vill ej sitt egit bröd, av andras svett, begära;
Dock samlar ej sin vinst, som vargen drar sitt rov;
Men, med en måttlig drift, förskaffar sitt behov.

Till sitt och andras gagn, sin ädla möda länar:
All nyttig vetenskap, som mänskligt samfund tjänar,
Ur mörkret letar fram: och billigt nyttja vet,
Med konst, med flit och id, naturens ymnoghet.

Den milda modren blir ej vanskött och föraktad,
Som fordom blivit av *Monarken* själv uppvaktad,
Som delar trogen flit, ett ymnogt överflöd,
Och aldrig tröttnar vid, att ge sin foster bröd.

Dess vårdnad släppes ej åt dem, som intet duga,
När det för värdigt hålls, att jorden flitigt truga,
  När äran icke mäts med visse heders mått;
  Men var en, som gör gagn, får del av hennes lott.

En Lantman skulle ej, i Hovets trappor, trängas,
Om han, föraktligt vis, ej såg sig utestängas
  Av grant och titlat folk, från viktigt värv och råd;
  Ty måste han ock fram och dyrka lyckans nåd.

Det gör, att den, som förr, med möda, flit och snille,
Till landets rikedom, naturen forska ville,
  Upptäcka många rön, och sköta jorden väl,
  Av nyttig lantman, blir oduglig ämbets träl.

Vad är dock mera ljuvt, än sig av jorden föda,
Och, i sitt frihets skjul, all plågsam lystnad döda?
  Oskyldigheten, i sin ädla fägring, går,
  Förnöjd uti sin skrud, och fåfäng prakt försmår.

Gudinna, du som här ditt blida välde sträcker:
För bygdens fria folk: det nöjets ros upptäcker,
  Som ingen hjälte än fått bära i sin krans,
  Och vilken aldrig trivs vid Tronens *purpur*-glants.

Hur ljuvlig är din tjänst, din fägring utan like!
Din prakt ej härmas kan, när, i ditt blomster-rike,
  Förstånd och öga, i en häpen undran, se
  De tusend fägrings slag, som alle nytta ge.

Naturens rikedom är given i din lydnad:
Han offrar dig sitt gagn, sin ymnoghet och prydnad:

Du, mer än lyckan, rår; ty i ditt tysta bo
Har dygden valt sitt lugn, sin frihet och sin ro.

Hon, utan fara, slår hos dig sitt ljuva läger,
När hon ej mer beskydd, i store världen, äger:
Här har hon närmste väg, att till sitt ursprung gå,
Och i allt, vad hon ser, dess allmakt skåda få.

Här vilar frihet i förnöjlighetens sköte:
Här menlös syssla har, med sinnes stillhet, möte,
Att hålla det i lugn med glada tidsfördriv,
Och stänga längtan ut från detta sälla liv.

Av blomstrens färg och glans sitt purpur man bereder:
Enfaldighet och flit är här den största heder,
Den äretrappan, där ej mycken trängsel är:
Och åkrens gyllne skörd är bästa guldet här.

Sin makt man räknar av de trevne Boskaps flockar,
Och kräslighet sitt bord av örtesängen plockar:
Man speglar ögat i den rinnande *kristall*:
Det ljuvste samljud är de tysta bäckars fall.

Här gjuts ej annat blod, än det av Lammen rinner:
Ej finns här andra nät, än man för fiskar spinner:
Det mesta nya är, vad luftens åbor för,
Och väderleken här den största ändring gör.

Kom, nöjde sinnen, I, vars hug och längtan böjes
Till enslighet och ro, i lugnet bäst förnöjes:
Slån edra hyddor vid oskyldighetens tjäll;
Hon skaffar Ert behov, och gör Er levnad säll.

Hon bor på bygden; men ej blott att nöje smaka:
Hon vill ock, med sitt folk, för landets välfärd vaka;
  Så offren Edert vett till detta stora värv,
  Att göra Sverget rikt igenom plog och härv.

Det är en syssla, som mer värdig är att skötas,
Än, bland en torftig hop, om magra tjänster stötas:
  Här tar man själv sin lön utur en idog hand,
  Och har den sinnes ro, att gagna rätt sitt land.

Ett ädelt åkerbruk båd vett och möda kräver,
Och hushålls konsten ej förståndets ljus förkväver:
  Tvärt om här fordras allt, vad vetenskaper lär;
  Naturens kännedom är oundviklig här.

På detta vida fält man jämt förnuftet övar,
Och, till ett nyttigt mål, försöker, röner, prövar
  Vad Skaparn har fördolt i tusendhanda ting:
  Så täckes mycket upp uti naturens ring.

Ho är nu mera värd, att bli med heder krönter,
Av Överhetens nåd och sina Landsmän lönter:
  Den, till så ymnogt gagn, uppoffrar sina dar,
  Som ökar allmän vinst, och egen utgift spar:

Ell' den, som endast lärt, att utländskt bruk berömma,
I yppighet och prål sitt gods dåraktigt tömma:
  Av vett och kunskap tom, till ingen ting bekväm,
  Tar in ett hedersrum, och blir i hast förnäm.

Nej Svensker ärelust, som efter höghet fiker,
Som aldrig tryckas kan, var dig i grunden liker:

Se vilka matta sken en länter heder ger,
Och hur en sann förtjänst, med löje, dig anser.

Du yvs i prakt och ståt, när mest din *kassor* tryta:
Hos grannar i förakt, blott du får hemma skryta,
Och, på din olycksrot en råga utan mått,
Ditt egit du försmår, och kallar andras gott.

Hur länge skall du så, av falska sken, förblindas,
Din drift, vanmäktigt vis, i vanans bojor lindas?
Lyft upp ditt ädla mod, arbeta själv och lär,
Vad makt, vad rikedom din möda dig beskär,

När du ditt överflöd, ur egna källor, drager,
Och, i ditt goda land, den rika skatten tager,
Som himlen där lagt ned, till sådan ymnoghet,
Att det kan gagna fler, när du det odla vet.

Ett urverk stannar lätt, om någon fjäder felar:
Det måste aktas grant till alla sina delar,
Om det skall bli vid makt: ett Rike lika så
Bör skötas rätt i allt, att det må väl bestå.

Det är ej nog, att bröd, ur jordens sköte, letas;
För annan nödtorft bör, på annat sätt, arbetas:
Till människans behov här fordras mycket mer,
Och, utan slöjd och konst, sig ingen hulpen ser.

Bort enskylt nedrig vinst från det, som landet hjälper,
Och helig mantel från ett råd, som det dock stjälper:
Kom ärlighet och flit, och vis oss klara rön,
Att Sverget, på sin slöjd, kan spara arbetslön.

Den rika åder, som i nordska klippor löper,
Vars alster grannen, till sitt bruk, nödvändigt köper,
  Ger oss ett ymnogt fång, att trotsa all hans slöjd,
  Och bringa konster upp, hos oss, till mycken höjd.

Allt vad som sparas kan, det är så gott att vinna:
Ho vet, om skicklighet och omsorg ej kan finna,
  I Svenska varor nog, i djur, i gräs och berg,
  Vad oss ock tjäna kan till klädnad och till färg.

Emellertid bör ej den möda olönt bliva,
Som vill, med svett, sig själv och flere födan giva;
  Ty lättjan allraförst ett mäktigt motstånd får,
  När varen har sitt värv och uti syssla går.

Det tryter då ej bröd för större eller smärre,
Och var en bondedräng ej sköter om bli Herre,
  När, till sin föda, han så många vägar ser,
  Och att en ärlig konst tillräcklig utkomst ger.

Vi slippa då däri, för utländskt välde, bocka,
Som nu så slugt förstår vår bästa frukter plocka:
  Ack kloka Svenska barn, det är en skymf för dig,
  Att du skall lida brist, när grannen riktar sig.

Du har en gång begynt, att ur hans ok dig slita:
O att försiktighet dig ej må förevita,
  Det ur din bästa värv, hon kanske sluten är,
  Och egennyttan sig i hennes dräkt förklär.

Nej! mogna ditt beslut, förrn det i verket ställes,
Att mångas välfärd ej, för några nytta, fälles:

Om allt går rent och rätt, och vett tar verket an,
Månn ej båd land och folk samhäldigt hjälpas kan?

När Svenska varan ej ett utländskt namn behöver,
Att avgång bland oss få: när ej dess vinst går över
Det värdet, som hon har: när avund, skinneri,
Som göra lika ont, från verken körde bli.

Ho är sitt fosterland så vidrig och ovärdig,
Att, för dess rätta gagn, han icke finnes färdig,
Uppoffra något av sitt egit, när han ser,
Att det tillbakas tack och föda honom ger.

Si då kan slöjder ock i Svenska städer trivas,
När de av flit, förstånd, och rena händer drivas:
Den ädla handel, som är hela världens band,
Får därav dubbel fart, och riktar rätt vårt land.

På havets vidd få då de rika slotten flyta,
Med vinst, för hemgjort gods, utländska varor byta,
Dem oss naturen nekt: det blir kanske då mer,
Utländska handen tar, än det han åt oss ger.

Man ser, att andra land till makt och styrka hunnit,
Sin rikedom av slöjd och handel endast vunnit:
Vad hindrar Svenska barn, att göra lika så?
De hava ämnen mer, att långt i handel gå:

Så mången sjö och flod, som genom landet rinner,
Och säkra hamnar, dit man, utan fara, hinner,
Gör Sverget högst bekvämt till allt, vad handel rör,
Och ingen sjömakt än dess skogar trotsa tör.

O vilka sälle dar skall Sverige då förfara,
När Lantbruk, handel, slöjd få gängse hos oss vara,
  Varandra räcka hand, och brukas alla rätt:
  Då står ett land i flor av goda närings-sätt.

Fjärde Sång.

Men allt, vad samfund är, av ordning styrka tager:
Om huvudet är svagt, snart blir ock kroppen svager:
  Om ingen väldet för, allt välde faller platt;
  Ty är en vis Regent ett Rikes största skatt.

Naturens upphovsman har satt, i alla väsen,
Från Himlakroppar till de allraminsta gräsen,
  Ett noga sammanhang, och gjort, att alla ting,
  Varandra tjäna sku i världsens stora ring.

Han har förknippat allt, och i den jämnvikt håller,
Att samdräkt är det band, som all tings trevnad våller,
  Som gör att världen står: så går i ordning allt,
  Vad hans allvisa råd har, till sitt mål, befallt.

De dolda lagar, dem naturen stadigt lyder,
Och dem hon, utan konst, för sina alster tyder,
  Hopstämma, till ett bruk, med samma ädla lott,
  Som människan, uti förnuftets ljus, undfått.

Så finns ej högt och lågt uti naturens rike:
Allt tjänar till ett mål, och är vars annars like:
  En mask, en *Elefant*, är lika nödig här:
  Ja var och en för sig ock undrans värdig är.

I lilla världen syns den samma *regel* stiktad,
Där varje del är, till sin vissa tjänst, förpliktad:
  Så härligt ögat är, så nyttig är en hand:
  De höra bägge två till bruk och kroppens band.

Bland mänskligt samfund lys den lagen ännu mera:
Den ena lyda bör, den andra skall regera:
  Här finnes grunden till all billig övermakt:
  En måste vara störst, och ha om flera vakt.

Ett allmänt välde plär ett allmänt ofall båda:
Vad sjukt regerings sätt, där alla lika råda?
  Ho skulle honung dra, om vart ett arbets bi
  Skull' tröttna vid sin tjänst, och alla visar bli.

Den Högste har så väl sin milda gåvor delat,
Att intet kreatur har, uti lotten, felat:
  Han sammanbinder folk: de tjäna så varann,
  Den ena mänskan ej den andra mista kan.

Ett land, förutan lag, och den, som hägnar lagen,
Är likt ett styrlöst skepp, som mitt på ljusa dagen,
  Mot skär och klippor bryts, har ingen säker led:
  Det tryckes, utan storm, i djupa böljan ned.

En Konung, utan folk, kan man ej Konung kalla:
Om ingen är, som hör, vad båtar att befalla?
  Så ser man samdräkt, val, och frihet äro de,
  Som stiftat Kungamakt, och honom styrka ge.

Vad är då mer förvänt, och mera fasa giver,
Än när så nyttig makt tyranniskt brukad bliver:

Man ger otvungit bort sin frihet och sitt väl,
Att skötas, som en vän, men blir i hast en träl.

En herde, som är satt, en menlös hjord att vakta,
Om han, på gruvligt sätt, själv börjar fåren slakta,
Och, för sin egen vinst, dess ull och gröda tär,
Han mera falsk och hård, än något villdjur, är.

Ack! att så grymma rön i världen givne blivit,
Och Tide-böckren oss så gruvlig ting beskrivit,
Att, för en endas last, dess lust och tidsfördriv,
Ha tusend människor måst offra sina liv.

Ja! store Hjältar, I, som land och städer härjat,
I edra bröders blod Er bittra händer färgat,
Som himlens plågoris bör världen Er anse:
I fyllen henne upp med jämmer, kval och ve.

Det är en Kungaplikt, att öka gränts och städer;
Men hägna lagen väl, och vara folkens fäder:
Den genom dygd och rätt, mång tusend sälla gör,
Är den ej hjälte mer, än den, som dem förstör?

En Konung, på sin Tron, den Majestät omgiver,
Den nåd och vishet styr, liksom en avbild bliver
Av den Allvise själv, den högsta Envålds makt,
Som milt regerar allt, vad han i väsend bragt.

Vad större ära kan en dödlig dock förfara,
Än, i den Högstas hand, ett härligt redskap vara
Till dess beslut och råd, till sällhet för hans folk:
Då är en Konung stor, en värdig himlens tolk.

Det är den rätta glants, som i en Krona strålar:
Det andra skenet, som, för skumma ögon, prålar,
  Är blott ett skuggeverk, ett dvärgsnät och ett garn,
  Som, till osägligt ont, insnärjer lyckans barn.

Den upp till Tronen går, i hopp att nöjen leta,
Och alla lustar där, förutan tygel, beta,
  Är ingen Kung: han gör ett missbruk av den plikt,
  Som följer detta namn, och ger dess välde vikt.

Han byter om den lag, som han vid spiran bunnit:
Den är, att hava själv sin svaghet övervunnit:
  Regera sig i allt, och styra andra så,
  Att, i hans levnad, de den bästa spegel få.

Månn detta kall är lätt? månn dessa plikter dyra,
Att svara för ett folk, att land och rike styra,
  Så hastigt fyllas upp? Månn något värv är till,
  Som högre hjältedygd och styrka fordra vill?

Här tarvas allt det ljus, som skapat vett kan vinna,
Och all den höjd av dygd, dit människan kan hinna:
  Här bör allt vara stort; ty minsta svaghet här
  Gör dubbel skada, och syns större, än hon är.

En Snäcka kan sig lätt uti sitt skal förgömma:
Hon saknas ej: man kan det kräket snart förglömma:
  En ringa, ofta nog, i nedrighetens vrå,
  Fördöljer sina fel, och kan dock ära få.

Men Solen, som skall ljus åt hela världen verka,
Om hon förmörkad blir, ho skulle det ej märka?

En Kung, som sitter högst, och allas ögon drar,
Dess *purpur* dunkel blir av minsta fläck, den tar.

Ty bör en Konung först de sannings grunder dyrka,
Som, i hans svåra kall, ger honom bästa styrka:
För Gudamakten jämt, i helig vördnad, gå,
Och, med hans lagar, i en nära ening stå.

Han skall ej all sin ro, av yttre nöjen, äga;
Men bästa sällskap, med sitt glada samvet, pläga:
Vid denne trösten van, han noga vaktar sig
För allt, vad väcka kan i samvets grunden krig.

I gärning lys hans tro, hans rena levnad visar,
Att Skaparns ära är det ändemål, han prisar:
Den sin *religion*, i hjärtat intryckt, bär,
Till dess beskydd och hägn, vid all ting, redo är.

Hans tapperhet är van sin egna lustar dämpa:
Med hjältemod och kraft, mot retelserna, kämpa;
Ty vet hans blod ej av, att någon bävan ha,
När han, mot trolöst folk, i strid och fejd skall dra,

Försiktigheten, mitt i faran, honom leder:
Hans goda sak är den, som segerkransen reder:
Mot döden oförskräckt, och trygg i himlens vård,
Hans hjärta skonsamt är; änskönt hans arm är hård.

När friden, i hans land, sin gyllne frukter sprider,
Han ej, i vårdslös ro, förnöter sine tider:
Hans stora omsorg är, att göra landet sällt,
Och att hans syftemål blir då i verket ställt.

Själv känner han sitt folk, själv vill han rätt utdela,
Att ingen Gunstling må, med nådehåvor, spela:
  Rättvisan är hans lag, och billighet hans råd:
  Förtjänst är alltid trygg, och säker om hans nåd.

Då blir ej någon dygd i tryck och mörker lämnad,
Och ingen modig last tör resa sig ohämnad:
  Utav sin Kunglighet han prov åt bägge ger:
  Den ene sig belönt, den andre straffad ser.

Hans höghet allramest, uti välgärning, lyser,
Och ädelmodet är den Kungaprakt, han hyser,
  När oskuld frälsas skall ur orättvisans klor,
  När dygd skall muntras upp, då visar han sig stor.

Sin myndighet och makt han ej på grymhet bygger;
Men vilar, utan vakt, i folkens hjärtan, trygger:
  För både hög och låg hans mildhet öppen står,
  Och smickrarn ensam är, som sig ej visa får.

Med djupt och moget vett han deras grunder känner,
Som kring hans sida gå: han väljer sig ej vänner
  Av dem, som bästa tjänst hans nöjen kunna ge;
  Men dem, hans heder mer, än egen vinst, anse.

Han varsamt hör sitt ros: han vet, den smickran yrkar,
Sin egen lycka mer, än Kungens ära, dyrkar:
  Den hårda sanning, från allt krus och färga skild,
  I ett så dygdigt Hov, är den förnämsta bild.

De fagra nöjen, som kring Tronen hoptals vanka,
Med deras lust och prakt, då röra minst hans tanka:

Långt högre känsla han, av glädje, hos sig bär,
Som själv en orsak till så mångas sällhet är.

Med sådan Gudakraft utrustad och beväpnad,
En Konung, dygdens fröjd och alla lasters häpnad,
Som offrat upp sig själv, för himmelens beslut,
Sitt dyra *purpur*-kall kan värdigt föra ut.

Av honom blir ett land rätt hägnat, och lycksaligt:
Det goda, han där gör, mångfaldigt och otaligt
Bär många tider frukt: ja! sällt det folk och land,
Som fått en sådan skänk av Gudamaktens hand.

Det går till högsta höjd av ära, makt och lycka:
Dygd, arbet, svett och konst inbyggarena smycka:
En stor och vis Regent ett sådant folk anför:
De äro grunden, som ett Rikes uppkomst gör.

Så har du vågat dig, med svag och olärd tunga,
Min sång-Gudinna, om de stora ämnen sjunga,
Som röra Sverges väl: stäm nu din harpa om,
Och sjung den glade syn, när landets glädje kom.

Femte Sång.

När avgrund all sin makt, till Sveriges ofärd, väckte:
När täta olycks moln den Norske himlen täckte:
Den dyre freden, med *Ulrica*, saknad blev,
Och ondskan uppenbart sitt fräcka välde drev.

Av krigets jämmer-natt och oväns vapen tvingad,
Den ädla Svea såg med snaror sig omringad:
  Hon stod på farans spits, när, i ett ögnableck,
  De svarta skyar bröts, och ljus ur mörkret geck.

Straxt måste mord och våld i klyfter sig förgömma,
Och arghet, i en hast, förslag och konster glömma:
  Försynens starka arm en Prins till Sverge för,
  I vilkens dyra namn all tordöns blixt upphör.

Som, efter regn och storm och nattens dimmor kalla,
När dunder, eld och brak, ur tjocke molnen, falla,
  En präktig morgon-rand går upp på himlens hus,
    Begynner dagen, och förnyar liv och ljus.

Så kom vår *Adolf* hit, att hjälp och glädje båda:
Vi fingo, i hans hand, det dyre tecknet skåda,
  Som förde landet frid: han bar en oljokvist
  Av ett behjärtat mod, att bota all vår brist.

Oenighetens fält, där avgrunds alstren bodde,
Där själva roten till vår nöd och ofärd grodde,
  I hast man jämnat såg, och samdräkts späde strå
  Sin huvud sticka upp, och någon trevnad få.

Han blev, med fröjde-rop och allmän glädje, hälsad:
Och Svea redan ser sig, i hans händer, frälsad,
  Då himlen, än mer blid, föröker hennes hopp:
  En dubbel glädje-Sol i Norden rinner opp.

En ny *Ulrica*, som, i alla sinnen, tänder
Den tröst, som detta namn i Svenske hjärtan sänder:

Som, redan långlig tid, i Sverge helgat är,
Och, under Kronors glans, en stor betydning bär.

Hon kommer, landets fröjd och hulda Mor att bliva:
Dygd, skönhet, gudavett dess dyra liv omgiva:
De rare snillen och olyckans usle rov,
Av hennes stora själ, ha redan nåde-prov.

Nu börjar Svea rätt, att på sin uppkomst tänka:
Hon ser det stora Par i dygd, vid Tronen, blänka,
Sin välfärds blommor gro, sin forna faror fly,
När snälla ryktet kom uti en högblå sky.

Det hade, i sin hand, ett gyllend horn att föra,
Som det, på långlig tid, ej fått i Sverget röra:
Det ropte: Svea säll, också sin röst utgjöt:
Du har en infödd Prins, en GUSTAF i ditt sköt.

Med tusend fröjderop blev ryktets tal besvarat,
Att Svea aldrig än sin glädje mer förklarat:
Hon lopp, att taga mot sin dyra sällhets pant,
Och all sin trygghet, vid hans späda armar, bant.

Hon ser sin' Hjältars blod i denna Prinsens leder:
De forne Kungars frejd, sin egen gamla heder,
Hon tycker växa upp å nyo, med hans år,
Och, i hans dyra liv, sin sälla framtid spår.

För den, som världen styr och jordekloten vänder,
Hon kastar sig i suck, hon säger: av din händer,
Jag tar den dyra skänk: fullborda nu ditt verk,
Och, till ditt stora mål, hans själ och krafter stärk:

Bered du honom själv, att dina råd utföra,
En värdig Konung bli, och mig lycksalig göra.
  Den Högste hennes bön, med milda öron, hör:
  För himla-makter han sin viljas bud kungör.

Han talte till de ljus, som kring om Tronen brinna,
De samma dygder, som av honom själv upprinna:
  Gån mine barn, sad' han, till jordens låga rund,
  Och dran ett osällt land utur dess olycks grund.

En Prins har Sverget fått, på den dess lycka väger:
Uti hans späda själ bereden Edra läger.
  De Himla-andar straxt, med kraft av höjden, gå,
  Att, kring om GUSTAFS liv, sin' klara strålar slå.

I vit och himmelsk dräkt den rena sanning lyste:
Hon bar ej minsta fläck och ingen färga hyste:
  Ett ljus, av evigt sken, hon förde i sin hand:
  En Seger-Palm därvid, som trotsad' död och band.

Rättrådigheten jämt sin gärning syntes foga:
I billighetens spår hon följde tätt och noga:
  All plikt hon mätte av, all rätt hon tog i akt:
  Hon hade lön och straff i följe, till sin vakt.

Religionen i en blodig mantel känder,
Ett andligt rökeverk hon bär på sina händer:
  Den Högstes lag man, i dess hjärta, skreven såg,
  Och hennes ankar fast på himlagrunden låg.

En övad måttlighet, vid sidan, henne följde,
Den samvets fridens glans, och oskulds täcken höljde:

Hon, med sin trygga fot, på snöda lustar geck:
Allt nöje smak och art av hennes väsend feck.

Försiktigheten, av en himmelsk stråla ledder,
Med varsamhetens stav och månge råd försedder,
En tidens *Karta* hon, i vissa handen, drog,
Och all dess växellopp i ögnamärke tog.

Med oförfärat bröst, det intet vekligt rörde,
Geck tapperheten, som, i modig uppsyn, förde
En eld, en hjältekraft, den alla faror bröt:
En himmelsk sköld hon bar, som aldrig styrka tröt.

I lena kläder sågs varkunnsamheten blida:
Hon förde givmildhet och nåde vid sin sida:
Med utsträckt' armar och med milt och öppet bröst,
De mötte uselt folk, och delte armom tröst.

Kring desse Gudabarn sig alla dygder samka,
Och himlaväsend' fler i deras följe vanka:
Ljus, styrka, vishet, mod sig blanda var om ann,
Med den fördolda kraft, som hjärtan vinna kan.

I ljusa skyar de sin fart åt jorden vända:
Bland människornas hop de voro litet kända:
I Sveas Huvudsal, just där *Ulrica* satt,
De gingo in, att se den anförtrodde Skatt.

Vid *Adolfs* sida, och med *Gustaf* i sitt sköte,
Hon sprang, av glädje, upp, för detta himlamöte:
Hon kände dem igen: Gudinnor, sade hon,
Så älsken I så högt min Prins och Sverges Tron:

Jag vördar än den lag, I för mitt hjärta väckte:
Tag denne, sade hon, i det hon överräckte
  Båd sin och Sverges Son, åt samma Gudatropp,
  Som henne även har så värdigt fostrat opp.

I alla dygders famn den dyre *Gustaf* lände:
En himlaklarhet de, uti hans själ, upptände:
  Hans vilja övad blev, att älska deras bud,
  Och klä sin höghet i den rätta ärans skrud.

De skade-andar, som, vid hoven, gärna trivas,
Av denne Gudamakt, man såg i hast fördrivas:
  Ifrån hans öron straxt den fina smickran språng;
  Och sannings rena språk kom då i bruk och gång.

Han lär nu straxt sin plikt, med Kunganamnet, stava:
För Tronen möda, men ej fåfängt tycke, hava:
  Han kallas Kronans Prints, han nämnes Hög och Stor:
  Det är, att Sverges väl uppå hans dygd beror.

Själv lär han känna sig, och, i sitt hjärta, veta,
Att Han är människa, fast Han bör Konung heta:
  Han trampar då ej hårt uppå sitt egit blod:
  Han tror sig fela, och ej drunknar i sitt mod.

För vällust får Han sky, till hennes gift en leda:
Vett, menlöshet och konst Hans tidsfördriv bereda:
  Hans kropp sig härdar, och Hans sinne krafter får:
  Hans böjelse och drift till intet nedrigt går.

Vad högt och ädelt är, det drar Hans kärleks låga,
När GUD och dygden den förnämligast fått åga:

Den trogna Svea, om Hans hjärta, närmast är,
Och, över jordiskt allt, Han håller henne kär.

Så växer *Gustaf* upp, till lycka för sitt Rike,
Att bli en landets Far, *Gustavers* värde like:
Så segrar dygden, och i vars mans hydda bor;
På Tronen är hon störst: och det gör Sverges *Flor*.

TÅGET ÖVER BÄLT.

Den Hjälten, Kröntas pris och Kämpars högsta ära,
Som genom val och ätt fick Svenska Kronan bära;
Som drog sin höga börd ifrån GUSTAVERS blod,
Och evigt vördad är för mildhet, vett och mod,
Som var en himlens skänk, och född att jorden gläda:
Hans undransvärda Tåg och Storverk vill jag kväda.

Du äkta Skaldedrift, som alltid sällsynt är,
Från konst och medfödd eld din höjd och styrka bär:
Min slöga fjäder led och lät din fägring pråla!
När jag en Hjältes bild i Ärans dräkt vill måla,
Följ honom i hans fjät och sök Naturen opp
Som fordom främjat har hans höga daters lopp.

Den Svenska Zenobie (*a*) en vitter krönt Hjältinna,
Från Tronen går, att lugn i vishets nöjen finna:

(*a*) Zenobia, regerade uti Palmyra i Asien; En ibland de namnkunnigaste Drottningar, som fört Spiran, så till sin födsel, som makt, mod, lärdom och fägring. Efter sin Mans Kejsarens *Odenats* död, utförde hon många lyckliga krig, och gjorde flera erövringar. Hon talade åtskillige främmande språk, hade insikt i vetenskaper, beskyddade de lärda, författade själv den Orientaliske Historien. Hon dog i Rom.

CHRISTINA Spiran ger i CARLS sin frändes hand,
Som himlen rustat ut att styra folk och land.
Nu Svea redan har all världens vördnad vunnit,
Till ärans högsta spets med GUSTAF ADOLF hunnit,
Förundrad, fruktad, säll, Europas bävan var,
Och under allmänt pris, hon allmän avund bar.
Knappt var det Lytzke fält med Hjältens blod befuktat,
Dock Svenska vapnens lopp ännu av världen fruktat,
Förr än ett sminkat troll, som helst vid Troner bor,
Till Sverges avundsmän, dess krönta grannar, for.
Den falska Styrselkonst i hemlig flykt sig skyndar
Från ett till annat hov, och i en hast befryndar
Båd Lejon, Örn och Hjort, båd Häst och Elefant, (*b*)
Och dem, ej sämdes förr, till farlig vänskap bant.
Hon kan sin arga själ med smilig uppsyn dölja,
I barmen bär en dolk, den oljo-kvistar hölja,
Dess gång är ljumsk och tyst, och spindelväv dess dräkt,
Sitt gift hon räcker fram, det hon med blomster täckt:
All skepsel tar hon an, i blinken sig förvandlar,
Med den hon störte nyss, hon nu om friden handlar:
Natur och Ed och Lag, hon trampar under fot,
På blods och vänskaps band hon övar våld och hot:
Hon Guda-dyrkans nit till övermantel brukar,
När i sitt raseri hon liv och välfärd slukar:
Att vinna litet jord hon öser bäckar blod,
Hon kallar illgrepp vett, och våld och grymhet mod;
Hon vet sitt morde-tal med lindrigt smicker sira,
Regenter! sade hon, upp hägnen Eder spira:
Er höghet, myndighet och makt i fara stå;
De Göter vaknat upp ur Nordens kalla vrå:

(*b*) Holländska, Österrikiska, Preussiska, Ryska, Polska och Danska Riksvapnen.

Det Svenska Lejon-mod har fått en Segervana,
Se Tyskland blöder än, fast Hjälten där fick bana,
Det tyglas under ok av Nordens Amason;
Nu åter stiger upp en modig CARL på Tron,
Hans djärva ungdoms eld, hans drift till namn och ära,
Kan rubba edert lugn, Er höga frejd förtära:
Räds denna *Vasa* art, till motvärn skicken Er,
Gån, gripen Drotten an, slån Göters högmod ner.
Så talte detta Troll, och när hon äntlig funnit,
Att hennes onda råd ett gudlöst bifall vunnit,
I löje argt och spotskt hon sina ögon vred,
Och ner till avgrund for, att ge därom besked.

CARL GUSTAF mellertid för Sverges välfärd vakar,
Allt vekligt tidsfördriv på ärans höjd försakar;
Han ser, att Kunga-plikt förliks ej med den ro,
Som följer enskilt folk i glömskans mörka bo.
Snart får han djärva bud från Polska Prinsen höra,
Som vill dess rättighet till Kronan stridig göra.
Vår Hjälte är ej född, att skymfligt hot förstå,
I Warschau ger han själv ett blodigt svar därpå.
Sin höga Kunga-rätt så myndigt han förklarar,
Att *Casimir* ej mer sin ärvda Tron försvarar;
Och CARL ett sådant skydd åt Svenska Spiran ger,
Att han den Polska makt för sina fötter ser.
Han vald och hyllad blir av Rikets fria Ständer,
Slott, Städer, Folk och Land, allt faller i hans händer,
De Gallers Överman han lik i Segrar går
Och lagren frisk och stolt, för Hjälten färdig står:
Sarmaters vilda hop för bruten ed han tuktar,
Nu sviktar Polska Tron, och hela Tyskland fruktar;
Dess Makter resa sig av Trollets sista tal,
Och GUSTAFS digra Svärd fördubblar deras kval.

Längst bort vid Volga ström förfärad Jätten ryser,
Järn-spiran slår i bord, och vreda anslag hyser;
Han ropte: Gårdmän! upp mot grannen i vår nord,
Gån fyllen allt hans land med blod, med eld och mord.
Straxt en fientlig skock på Livlands slätter rasar,
All grymhet övas ut och mänskligheten fasar;
Av lik är marken tryckt, av blod är jorden mätt;
Men Stora *Vasas* Glav försvarar nog sin rätt.
Europa då med harm de stora framsteg skådar,
Och Trollet upp till fejd sex starka Makter bådar.
De rådslå med varann, att trycka Sverge ned
Nu syftas på dess fall och Danmark bryter fred.
Det faller Bremen an och Hjälten är i fara:
Men Tapperheten vill sin Foster-Son försvara.
Hon vid hans födslostund sig honom helgat har:
Gudinnan aldrig skild ifrån hans sida var.
Hon har sig föresatt, att denna Sonen leda
Av *Vasa* Ätte-lägg ett redskap sig bereda,
Som Carlars stora namn skall göra dubbelt stort,
Och fylla upp den ed som Göter henne gjort.
Bland tusend dödars hot hon denna Hjälten förde,
Än med sin Guda-kraft hans hjärta hemligt rörde,
Än åt hans raska arm förnyad styrka gav,
Än fäste oväns svärd och styrde nöden av.
När eld och mord och död, allt fällte, allt förskräckte,
Hon med sin egen sköld sin Älsklings bröst betäckte;
Hon steg i spetsen själv, hon fattar Hjältens spjut,
Sig viste i sin glants och förde segren ut.
Nu var hon sysslosatt på de Litauske fälten,
Med nya lagrars skörd att kröna Svenska Hjälten.
En Siebenburgisk Prins (*c*) förenas med hans makt,

(*c*) Prins Ragozki.

En Hjälte-lärling blir i Seger-Skolan bragt,
Det stolta Bresciens torn de ned i stoftet kasta;
Man åter Hjälten ser till Preussens slätter hasta,
Han börjar större verk, när ryktet visar sig,
Som för Gudinnan själv berättar Cimbrers krig.
En ädel vredes eld ur Drottens ögon lyser,
Men åt ett fåfängt hot hans skyddarinna myser;
Min Hjälte! sade hon, nu har du orsak fått
Att hämnas på ett land, som friden har försmått.
Straxt hon ett myndigt bud till käcka *Wrangel* sände,
Gudinnan och sin Kung, han lätt på orden kände;
Med hennes Guda-kraft han Danska hären slog,
Och bytets rika lott med segrens armar tog.
Till Holsten skyndar Carl, i följd med sin Gudinna,
Hon förde honom an, han kom att se och vinna.
Allt faller för hans hand, allt till hans ära går:
Och ovän till sitt straff en senköpt ånger får.

Men Trollet vakar dock från Vita slättens trakter,(*d*)
Hon far, Hon eggar upp på nytt de andra makter,
Som städs med avund se på *Vasas* segrars lopp:
Till Danmarks hjälp och värn de bryta alla opp.
Av dödar, våld och list, vår Hjälte kringvärvd bliver:
Den vill han kuva först, med rättvis hämnd och iver,
Som helga friden bröt och retat har hans hand,
Han går att skaffa rätt till trygghet för sitt land.

Längst över Rifla fjäll och ytterst uti Norden (*e*)
Vid Gandviks (*f*) kalla udd, är grottan danad vorden,

(*d*) Danmark.
(*e*) Fjällryggen.
(*f*) Ishavet.

Utav Naturens hand, i hårda klippans barm,
Vars Istopp aldrig var av Solens strålar varm:
En tjock och stelnad snö dess kulna valv betäcker,
Dess evigt frusne spets sig upp till molnen sträcker,
En blank Kristallisk is är taks och väggars prakt,
Två Björnar mumla här, vid kulan hålla vakt.
Här Bore stolt och prydd i Sabel-fällar sitter,
Hans Spira är av stål, besatt med rimfrosts glitter;
Kring honom ilar, storm och köld i harnesk stå,
Beredde på hans vink, att ut till härjning gå.
Till detta öderum Gudinnan sig begiver:
Av hennes ögons eld allt ljust därinne bliver.
Den kulne Bore själv en värma känna får
När detta Guda-tal från hennes läppar går:
Du Luftens ilskna Gud, du skarpa Nordanväder,
Som ödelägga kan båd djur, och land och städer,
Som styrka, drift och liv, naturen själv betar,
Och köldens stränga kraft uti din lydnad har:
Sänd denna resen ut, att min befallning höra,
Han skall för mig en stig på salta vågen göra,
På den jag oförskräckt min Hjälte leda må,
Att vapne-skiften ge, och friden återfå.
Hon talte; Bore straxt den starka kedjan lossar,
Som kölden fängslig höllt, vars anda Solen trossar;
Han med en tordöns röst och bister uppsyn far.
Gudinnan så sin väg till Hjältens läger tar.
I Djupa rådslag stadd, hon där sin Gustaf finner,
Hans hug av ädel nit, hans blod av ära brinner;
Gån, tagen Bardamän, sad' han, den plikt i akt
Som grund till Svears frejd från hedentima lagt.
Fritt vågom liv och blod, det Atlands trygghet gäller.
I samma ögnablick hon sig i kretsen ställer,
Hon hade tagit an den stora *Dahlbergs* hamn,

Och så till orda tog, i denna Visurs (*g*) namn:
Nu lyckan, Svea Drott! sig i ditt välde giver,
Dig lägger kölden väg, och böljan fängslig bliver;
En brygga för oss välvd på vilda Glisjön (*h*) är,
Som ända fram till Fyn och Ivarnäset (*i*) bär:
Nu viner Bores röst (*k*) hans hot är utan like,
En isklädd vinter rår i själva Äges rike, (*l*)
De hållit Envigs-kamp på havets blåa fält:
Sist vann den grymma köld, och tog sitt rum på Bält;
Han klädde Böljans rygg med starka Frostens täcken,
I djupets dolda göl han bundit falska Näcken, (*m*)
Dess Tre-udds Gaffel-grep, som fälld och bruten låg,
Satt honom utom stånd, att reta havets våg.
Här ses en Guda-makt, som skyddar Manhems Hjälte,
Upp! ropte Carl, mitt folk, och spännom modigt bälte,
Han sedan Tirfing (*n*) tog och ställte hären opp;
Här börjas nu ett tåg, med mod och segrens hopp.
Gudinna! Du som själv bland dödar Hjälten leder,
Till underfulla värv, till namn och evig heder;
Ditt Majestät, din glants från *Vasas* ögon geck:
Det var din Guda-kraft, som honom röra feck,
I spetsen går han främst, med Dödsens udd i handen,
Av styckens dån och knall re'n darrar Bransö stranden,
Nu bär det hala golv de Göters stolta här,
Och Solen skymmes bort av Fanor och Gevär.
Nu höras stumma berg Trumpeters klang besvara,
Nu dödar tusend-tals med eldens vingar fara.

(*g*) Visur, Hövdinge.
(*h*) Bält.
(*i*) Första udden på Fyn.
(*k*) Nordanvädret.
(*l*) Neptunus.
(*m*) Ett gammalt Svenskt namn på Havsguden.
(*n*) I hedna tiden, ett svärd, som när det blottades, gav alltid seger.

Av härskri luften fylls, som ned i djupet hörs:
Den blanka skaran skräms och bort av fruktan förs.
Så skyndar hären fort den stela rymden över,
Och Fyen allt sitt folk, sin *Sestedt* nu behöver;
Men käcka *Borneman!* den äran väntar dig,
Att slå den första hop som nu beväpnar sig.
Som ulvar efter rov, de tvenne kämpar fara,
De söka straxt varann, var vill sin rätt försvara;
En, *Vasas* trygga sak, en, livs och frihets värn,
Nu drabba hjältar hop, att pröva eggat järn:
Nu sättes bröst mot bröst, de hårda svärden klinga,
Men Svenska Hövitsman! du vet en ovän tvinga.
Han räcker brynjan fram, och själv sig fången ger;
En *Sestedt* vunnen blir, det bådar något mer.
Av sina slagna barn det Jutska land betäckes,
En lämning fäktar än, men häpnar och förskräckes,
När *Berns, Lybecker, Tott* bevisa Kämpe-plikt,
Förskingra denna hop, ge första segren vikt.
Lik blixten i sin fart, vår stora *Wrangel* tränger
Bland heta dustar fram, och modigt glaven svänger,
Hans segervanda svärd, hans starka Hjälte-röst
Ett lika välde få, på oväns fega bröst. (*o*)
Själv Carl med makt och mod sin krigshär förelyser,
Förordnar, muntrar upp, och Guda-styrka hyser;
Nu Fyen vunnen är, till Odense han går,
Han fängslar *Gyllenlöf*, i händer staden får.
Här faran med sitt hot för Hjälten undanviker
Och han till ärans höjd med mod och åtrå fiker;
Till Seland går han tryggt; där skall han målet nå,

(*o*) Så snart Fältmarskalken *Carl Gustaf Wrangel* stigit upp på stranden, ropade han till fienderna, att de skulle giva sig, varav de Danske blevo förskräckte, emedan de kände igen hans röst, som nyligen förut vunnit över dem vid Holsten en fullkomlig seger. Se Pufendorff.

Och Runa märken ge, som skola evigt stå.
Det var så CARLS beslut, när ned från Vales rike (*p*)
Den möjan stiger upp, vars ondska ej har like.
Som städse känns igen på ormbeslingrat hår (*q*)
Och av det svarta gift som från dess tunga går:
Hon hemma och bekant vid Öridanske stranden, (*r*)
Straxt stiger upp till Bält, där Faran var för handen,
Min Dotter! sade hon, du ser den Svenska Drott
Som för sitt höga mod all världens undran fått;
Han går i ärans spår, mitt hjärta måste svida,
Jag kan hans segrars rop, hans namn ej längre lida;
Båd han och allt hans folk av lyckan gynnat är.
Gack, kläd din fasa på, och vis dig för hans här.
Straxt Faran, blodig, grym, med dödsens stål beväpnad,
Steg fram för Hjältens folk, att sätta dem i häpnad.
Hon ropar överljutt: På Selands närmsta sjö
Om hären vågar sig, skall den förvisso dö.
Då ryste Svea folk, då stelna Göta blodet,
Det var den första gång det tycktes sakna modet;
Försiktighetens råd man trodde höra här:
Hon för de rädda bröst en vanlig mantel är.
Här rådslås nu på nytt: Då *Dahlbergs* hjärta rördes,
Hans ögon och hans ord av Tapperheten fördes,
Det ägnar Göta män ge död och fara tross,
Jag vågar detta bröst om Bältet sviker oss.
Straxt följde mod och drift, på desse Hjälte-orden,
Gudinnan mellertid slog Faran ned till jorden,
Nyss i en hisklig hamn man henne sväva såg,
Nu avklädd, svag och tämd hon i sitt mörker låg.

(*p*) Plutos rike.
(*q*) Avunden.
(*r*) Sundet emellan Sverge och Danmark.

Kring jorden dunkla flor den tysta natten breder,
När Hären tågar fort i ordnings fulla leder.
På Langland läger slås: ej spills en droppa blod,
Och näpplig ämne givs, för Yverboars mod. (*s*)
För Hjälten bävar allt, fast ingen grymhet övas,
Och om än någon Sven av Vattu-nymfren rövas,
Går *Vasa* skadeslös, till Laland vägen tar:
För honom Segren själv till Neschows vallar far.
Hon talar staden in, att falla CARL i händer,
Till Falster med sitt folk han sedan lyckligt länder,
Tar in den rika ön och ger soldaten rov,
Som rasta får i ro, till flere mandoms prov.

När morgonrodnans blick ny dag åt världen skänker,
På Nordens stora Bält den Svenska Hären blänker.
För Kämpa-flocken främst, den största Kämpen går,
Och stannar när han trygg på Seland vila får.
På Seland, Cimbrers skatt och Dana Öjars prydnad,
Hit skyndar Hjälten sig, att bringa den i lydnad;
Här står en gyllen stol, den tvenne Jättar bär: (*t*)
CARL prövar om han fast på sina stolpar är,
Han går med Hjälte-steg och vid sitt antåg skådar,
Den bleka fruktans hop, som allmän jämmer bådar,
Bestörtning, nöd och harm, förtvivlan, kval och gråt,
Här löpa om varann, och följa faran åt.
Hon hade skyndat sig från Bält och Svea läger,
Och syntes stor och vild, i värsta dräkt hon äger,
Hon med sin hela följd till Danska Tronen geck,
Regenten bävar själv som henne skåda feck.
Han fåfängt mödar sig, att dem på flykten driva;

(*s*) De Gamla Svenske.
(*t*) Anledningen till denna Allegori är tagen av Danska Riksvapnet som stödjes av tvenne Herkuler.

Nu fordras goda råd: vem kan det bästa giva?
Här tvekas, tvistas hårt: men Faran tränger på,
Och Segervinnarns svärd vill snart i hjärtat stå.
Bestört av hennes hot en del dess grymhet öker,
Försagd den ena flyr, en annan vapnen söker,
När *Friedric*, Cimbrers Kung, för folket visar sig:
Och säger: häpne barn! kom följen alla mig.
Han matt och modfälld går, till Friden suckar sänder,
Och tar den gena väg som till dess tempel länder.
Här faller Drotten nid: här tändes rökverk an,
Och ropar: frälsa du som endast frälsa kan:
Jag brutit dig emot, mitt usla Rike skona!
Bevek den Hjältens bröst, som nalkas vill min Krona:
Bred ut din oljokvist och lät ditt anlet se;
Så skall dig Dana land ett evigt offer ge.
Från Fridens helga ort sig fram i blinken trängde
Tre mörkblå virvel-moln, med gyllne strålar mängde.
En röst sig höra lät, och orden lydde så:
»Ack! mänska; när skall du ditt egit väl förstå!
I blinde jordens barn! när viljen I besinna,
Att aldrig utom mig I kunnen sällhet vinna;
Min dyrkan är Ert väl, Ert väl är all min ro,
Förenens yra Folk! och svärjen Friden tro.«

Nu rustar Carl till strids och Ledras (*u*) vallar hotar,
När en Gudomlighet i loppet honom motar,
Hon, alla nöjens mor, i uppsyn glad och blid,
Sju kransar förde nu: Hon var den ädla Frid.
Du Tapperhetens Son! sad hon: du Hjältars heder
Som hunnit ärans höjd, lägg Segervapnen neder.
Vis världen vad du är: en Hjälte stor i krig,

(*u*) Köpenhamn.

En klok, en mild Regent, som vet att vörda mig.
Ett sådant Guda-tal, en allmän glädje väcker:
Vår Hjältes hjärta rörs, han skölden henne räcker.
Gudinna! säger han: bliv du mitt Rikes skydd,
Och vare så din lag av hela världen lydd!
Straxt trygghet, lust och lek, på Danska Fälten träda,
Och friden vill sig själv med Manhems Hjälte gläda.
Hon säger: store CARL! Dig haver segren lönt,
Men neka ej att bli av mina händer krönt.
De kransar jag dig bär, vid Svea fordom bundne, (*)
Av dina Hjälte-värv med ära återvundne,
Dig höra billigt till: tag denna Segrens pant,
Att dina daters lön må evigt bli bekant.

Med Segrens Krona prydd och på Triumfens händer,
Av Guda-makter följd, till Svea, Hjälten länder;
Den Hjälten, som sitt rum, bland största Kungar tar;
Som kröntas eftersyn och Landets Lycka var.

(*) Härmed betecknas de sju Provincier som avstodos åt Sverige i Roschildska Freds-slutet.

FRUENTIMRETS FÖRSVAR,

EMOT

J. J. ROUSSEAU

MEDBORGARE I GENÈVE.

FÖRETAL.

Ibland de vanor och föredomar, som härska i världen, vilka för sin ålder vunnit likasom burskap hos människor, kan i synnerhet räknas det omdöme, som i allmänhet hyses om könet, dess

inskränkta fostrings-sätt, och den trånga gräns, inom vilken dess gåvor och plikter blivit inneslutne.

Om Villfarelser, som blivit allmänt antagne, därigenom förvandlades till sanningar; om en dårskap, som vunnit gammal hävd, förtjänte därföre att vördas, och om sedvanor, som inritat sig hos hela folkslag, och gjort dem ofta både löjlige och olyckelige, skulle för sin ålder anses såsom Dygder, så hade Könet icke en gång den tröst övrig, att veta sig vara skett förnär.

Men förfarenheten bevisar vederspelet; det är varken myckenhetens bifall, eller Ålderdomens myndighet, som gör en sak billig; ty då skulle Mahomets Lära vara den sannaste Religion, emedan största delen på Jordklotet antagit den samma, och de Indianske Hustrurs urgamla sed, att uppbränna sig själva vid deras Mäns död, borde ock anses som helig och nyttig.

Minsta delen av människor äga hug och förmåga att tänka. Om en sådan vanmakt är Naturens, Klimatets, Regerings eller Fostrings-sättens fel, det varken kan eller bör jag avgöra; men det är ostridigt, att tänkande människor och Snillen, hava varit och äro sällsynte över hela världen och i alla tider. Därav följer, att den största hopen alltid antager meningar utan Urskillning: Ett blint högmod gör honom sedan nitisk för sin tanka, och okunnigheten, som icke är mindre envis, än allmän, omfattar helst det orimligaste. Den Israelitiska menigheten gjorde själv den Guld-kalv, som den sedan höllt för Gud.

Att uppräkna alla de föredomar och irrmeningar, som blivit helgade av vanan och oinskränkt härska över tider och folk, är icke en enda människas göromål. Till mitt ämne är nog, att genom få exempel endast visa, det en sed icke är rätt därföre att hon blivit allmän, och att en tanka, som alstras i den första världens vildhet och mörker, kan vara lika så rå och ohyfsad som hon.

Det är icke de allmänna människors omdöme och tankesätt,

som jag ärnar bestrida. Det vore ett lika så fåfängt som dåraktigt försök. Men de upplysta och opartiska sinnen, som äro grannlaga i deras domslut, som kunna pröva sanningar, se dem i sin vidd, och äga styrka, att hopbinda dem och deras följder, som äro kunnoga i Världs Historien, känna de gamla tiders seder, alla folkslags lynnen, och hava sig bekanta de lagar, Regerings-sätt och vanor, som härskat i Riken och Samhällen, hos Barbarer och Vilda, i korthet sagt, de som kunna skilja Naturens billiga och säkra lagar, ifrån dem, som obändiga begärelser, våld, dumhet och konst med dem sammanblandat; dessa, som, oaktat deras Ljus dock kunna fela i sitt omdöme i detta ämne, det de med sin uppmärksamhet, kan hända, förbigått, dem önskade jag att kunna vinna med mina skäl. Det är icke en halvlärd, men en verkelig Filosofs tanka, som retat min iver; icke en Arnauds (*) enfaldiga dom, men en Rousseaus utlåtelser, som denna gången satt mig pennan i handen.

I sitt brev till H. Alembert om en Teaters inrättande i Genève (vilket för övrigit är förträffeligit skrivit) tyckes han över allt vilja skylla Könet för de fel, som göra vår tid bortskämd och löjlig, vilket ehuru hårt det är, på ett visst sätt dock hemligen tyckes medgiva vår styrka och upptäcka våra rättigheter; ty varföre skulle eljest det starka och upplysta Könet antaga det svagares smak? Om Fruentimren äro en orsak till den dårskap, som regerar i vår tid; varföre sättja då Karlar värde uppå den, och med sitt bifall gilla den samma? Om de icke firade den hos oss, och själva kan hända voro fallne till fåfänga, skulle den snart försvinna; ty Könets övriga avsikter skulle alla vika för det huvudmålet att behaga dem. H. Rousseau fortfar än vidare, att göra Könet brottsligt och föraktligt. Han målar icke mindre

(*) Hr. Arnaud har uti en Epître kallad Les Conseils d'amitié, avrått ett Fruentimmer att vinnlägga sig om Vetenskaper. Han klandrar där alla dem av Könet, som lyckats i Vitterlek. För övrigit är hans Poesi och hans omdöme varannan lika i styrka.

livligt än starkt, ett sällsamt Kvinno-välde, som kan hända i Frankriket är upprättat; han visar, huru en okunnog, högdragen, fåfäng och behaglysten Kvinna, stadgar därstädes både seder och smak, dömer med myndighet om de bästa Skrifter och Snille-Arbeten, avgör dristigt förtjänsters värde och utmärker deras rum, giver dygden vad anseende hon behagar, och delar åt Snillen och Lärda, som nedrigt vis tävla om hennes gunst, så mycket bifall som hon finner för gott.

Att detta bruk i flera Länder i Europa är antagit, har jag mig icke bekant; åtminstone är det i Norden ännu icke så efterapat, att det här vunnit högaktning och anseende; varav tyckes följa, att ett missbruk i en enda Nation, icke skapar alla de övrigas lynne. Men jag inlåter mig icke i någon strid med H. Rousseau om dessa, och tör hända, flera förhastade meningar i dess ovannämnde bok, dem en Voltaire, en Alembert och flera, upptagit och besvarat.

Mitt ämne är endast, att skärskåda och visa obilligheten av de utlåtelser han vågat om Kvinno-Könet i gemen, då han om dess förstånd, böjelser, smak, Snille-gåvor, Lärdom, Arbeten och tanke-styrka, fällt följande utlåtelser.

Les Femmes, en général, n'aiment aucun art, ne se connoissent à aucun, et n'ont aucun génie. Elles peuvent réussir aux petits ouvrages qui ne demandent que de la légereté d'esprit, du goût, de la grace, quelque fois meme de la philosophie et du raisonnement. Elles peuvent acquérir de la Science, de l'érudition, des talens, et tout ce qui s'acqiert à force de travail. Mais ce feu celeste qui échauffe et embrase l'ame, ce génie qui consume et dévore, cette brulante éloquence, ces transports sublimes qui portent leurs ravissemens jusqu'au fond des coeurs, manqueront toujours aux écrits des femmes: ils sont tous froids et jolis comme elles; ils auront tant d'esprit que vous voudrez, jamais d'ame; ils seroient cent fois plutôt sensés que passionnés. Elles ne savent ni décrire ni sentir l'amour même. La seule Sapho, que je sache, et une autre mériterent d'être exceptées. Je parierois tout au

monde que les Lettres Portugaises ont été ecrites par un homme. Or partout oû dominent les femmes, leur goût doit aussi dominer: et voila ce qui determine celui de notre siècle. pag. 193.(*)

Om H. Rousseau funnit sig föranlåten, av kärlek för sanning, att fatta pennan emot sin Vän, den han eljest högt aktar, så lärer jag på samma grund vinna ursäkt. Han anförer i sitt Företal, att rättvisa och sanning äro en Människas första skyldigheter, människo-kärlek och Fäderneslandet hennes första förbindelser. Jag dristar tillstå, att jag även känner dessa rörelser: Vördnad för sanning, kärlek för rättvisa, ömhet för mitt Köns värde och rättigheter, som så länge av vanans tyranni blivit trampade, hava upptänt min iver. H. Rousseau har sitt Fäderneslands och jag halva Människo-släktets intresse att förfäkta.

Om man särskilt skulle upptaga hans ord, och skärskåda var utlåtelse, bleve det lätt att övertyga honom om förhastade omdömen och uppenbar stridighet i hans sats. När han till exempel säger, att Könet kan lyckas i små Snille-Arbeten, som ej fordra mer än kvickhet, ett lätt begrepp, smak och behaglighet, sluter han samma mening därmed, att det även kan lyckas i Filosofi, förnufts-slut etc. och straxt däruppå i Vetenskaper och Lärdom; fast han i början avhänt dem allt Snille, och till slut betager dem Själ, Eld och Livlighet. Likasom en sund Filosofi och de djupa Vetenskaper skulle kunna vinnas, utan ovannämnde förstånds gåvor.

Att deras skrifter för övrigit alltid äga den egenskap, som H. Rousseau tillägnar dem, nämligen att de äro mera förnuftiga än eldfulla, skall jag icke kunna säga. Men jag tror, ehuru högt han söker bestrida Könet styrka och häftighet, och således den eld som därav skulle röjas i deras penna, att om en Kleopatra, Fulvia, Julia, Agrippina, Fredegonde, Brunehaut, Theodora, Jeanne de Neaple, Marguerite d'Anjou, Chioya, Catherine de

(*) Jag har trott mig böra införa hans tankar i det Språk, han själv givit dem, för att undvika all tvetydighet.

Medicis, Maria av Skottland och flera sådana, själva hade skrivit sin Levernes Historia och avskildrat sina hjärtan, hade H. Rousseau fått se den starkaste målning, den livligaste tavla på alla mänskliga böjelser; en Sapfo, och den andra, som han jämte henne behagat undantaga, hade då icke blivit de enda som ägt känsla och eld, att förtiga den klara följd, att så snart han tillåter en av Könet äga desse egenskaper, så torde det bliva åtminstone en möjlighet för de övriga. Så vida han icke vill påstå, att Naturen med dessa två gått utom sina gränsor.

För att övertyga H. Rousseau och hans medhållare om orimligheten av deras tanke-sätt, har jag i denna min försvars Skrift för Könet anfört en del av de namnkunnoga Kvinnor, som lyst och ännu lysa av stora Egenskaper, Snille, Lärdom, Dygder och Hjältemod; emedan exempel äro de mest bindande bevis; att uppräkna alla, hade blivit ett Lexikon och icke en Poem; och att jag valt en bunden skrivart, grundar sig i den tanka att Skalde-Konstens egenskap är, att vinna, behaga, förtjusa och övertyga. Att någon del av sådant skulle finnas i mina Verser, bör jag icke hoppas, men endast önska.

Det är mig icke obekant, att Poesien hos alla ej har detta lyckeliga ödet. Det finnas de, som icke äro kännare, och kunna således icke finna nöje i det de icke förstå; andra, som icke äga den ringaste inbillnings kraft, förtjäna ock samma ursäkt; somliga åter, hos vilka stränga sysslor och gräl förkvavt all smak och livlighet, och änteligen sådana som likna den kalla Geometern, vilken sade om en Racines Tragedi, den han i ett Sällskap hörde upphöjas och berömmas, Den bevisar ju ingen ting.

Men att de Snillen, som äro utrustade med största gåvor, som äga på en gång Eld och Djupsinnighet, Lärdom och smak, som känna allt med livlighet och döma med lika styrka, att dessa icke hava tycke för en lyckelig Poesi är nästan en gensägelse; de samma, vilkas bifall och rena omdöme ofta är en Autors förnämsta och endaste belöning, kunna ju icke undgå, att förstå

och älska tankar och sanningar, antingen de äro satte under målning eller ej. Jag utber mig endast deras uppmärksamhet, och skall av den allena finna min äregirighet förnöjd.

Hos mitt Kön, lärer det vara överflödigt, att tala något för detta arbetet, dess billiga egenkärlek torde åtminstone gilla mitt uppsåt. De värdiga, som uppfylla sina förelagda skyldigheter, och visa därmed, huru långt de även kunde hinna i flera; vilkas Dygder, förnufts-ljus och älskvärda Egenskaper, allrabäst bevisa Sanningen av vad jag anfört, lära icke neka mig sitt bifall.

FRUENTIMRETS FÖRSVAR.

Du Världs och Samfunds mor, du Fägrings eget läger,
Du Kön! som makt och del uti Naturen äger;
Du släktets ädla hälft! du hats och kärleks mål!
Som högsta ära får och största nesa tål.
Från världens första sol du varit sökt och vördad,
Från samma ögnablick din frejd blev även mördad:
En stridig dom om dig städs varit har din lott,
Du dyrkan och förakt i lika jämvikt fått.
Än ser jag dig en rot till mänsko-släktets fara,
Än medel snart igen till all dess räddning vara.
Än har du fall och död och ondskans ursprung vållt,
Än sällhet, liv och frid uti ditt sköte dolt.
Än som en Gudamakt på jordens krets du hedras (a);

(a) Den dyrkan, som Könet i allmänhet får av deras tillbedjare, synes icke mindre grunda sig i hjärtats behov, än i ålderdomens exempel. De gamla Tyska och Galliska Folkslagen trodde, att det var något Gudomligit hos Fruntimret. Var och en utvalde sig en av Könet, den de såsom det högsta väsendet underkastade alla deras tankar, böjelser och göromål. Se Tacit. de Mor. Germ.

Än blir dig själen nekt, då du till djur förnedras (b),
Än har du envålds ja vid själva himlens dörr (c),
Än släppes Åsnan in och du blir utan för (d):
Säj, ädla Kön! vad är som detta öde våller?
Du är ju själv en del som världen sammanhåller,
Du föds med vett och drift, med känslor och begär,
Och Kvinnan liksom Man fullkomlig mänska är:
Skall den dig älskar högst dig mänsko-rätt förmena?
Skall Mannen så sin hälft, sitt väsend själv förklena?
Skall mänskan mörk och svag åt mänskligheten le,
Den blinda av en blind med högmod göra spe?
Man har med Könets rätt så eneväldigt handlat,
Att man det än till Gud och än till mask förvandlat,
Dock alltid sammanstämt i ett så hårt beslut,
Att stänga det från ljus och höga sysslor ut.
Jag vet man här till skäl vill från Naturen draga,
Att blodet flyktigt är, och själens verktyg svaga,
Dess byggnad ej så stark som hos det andra Kön.
Men grundom vårt bevis på klara sannings rön.
Har något dödligt vett med visshet kunnat märka,
Var tankan rinner upp, hur själens krafter verka?
Den eld, den fina saft, som uti Nerver går,
Ej än begripen är, än mindre var han rår.
Kan någon mäta rätt, hur han ock forska ville,

(b) Uti ett Concilium, hållit i Macon, påstod en Biskop, att man varken kunde eller borde hålla Fruentimren för människor. Frågan blev undersökt i flera sammankomster, och meningarne voro skiljaktige. Efter långt tvistande, erhöllo änteligen Könets dyrkare Segren, och dess rättighet att anses såsom en del av mänskliga Släktet, fastställtes genom öppet utslag. Se i Essai Hist. Sur Paris.

(c) Det är bekant, att Katolikerne förmena sig i synnerhet genom Jungfru Mariæ åtgärd kunna vinna himmelen.

(d) Mahometanerne tro, att deras Profets åsna blivit intagen i Paradiset, ifrån vilket alla kvinnor efter deras mening äro uteslutne.

Av hjärnans täta varv förmågan av ett snille?
Månn lustar och begär och böjelsernas lopp
Av blodets färg och tyngd och omgång täckes opp?
Så länge det ej skett, är det i dvala drömma,
Att efter kropp och blod förståndets styrka döma,
Om man ej säja vill det dock ej mången tror,
Att Snillet allrahelst i stora lemmar bor;
Det är den fördels lott det andra Könet vunnit.
Dock har man vederspel av denna satsen funnit,
Förfarenhet gör ett med gamla Grekens rop,
Att starkhet med förstånd ej alltid trivs ihop.
Av gamla tide-rön och Götska talesätten,
Man ser en liten dvärg har alltid dårat Jätten (e),
En apa i begrepp för björnen priset får,
Och biet i snillebragd en valfisk övergår.
Naturen är sig lik, man kan då säkert yrka,
Att snillets fina eld ej följer kroppens styrka.
Men just i kroppens kraft i nävrätt och i våld,
Tör Männers övermakt från början ligga dold.
Den kan ju stifta lag som myndigheten äger,
Där är ju rätten störst, där väldet överväger,
Vad gäller vett och skäl mot tvång och trug och hot,
När makten säger: lyd! är fåfängt stå emot.
Mig tycks jag världen ser i vildhets första yra,
När Barbari och våld begynte samfund styra,
Hur då en Manlig arm, som Lag med svärdet skrev,
Det Kön som rådde minst i tvång och träldom drev.
Från denna mörka tid ha alla missbruk stammat.
Ett foster, fött av våld, blev sen av lättja ammat:
Ett Kön som all sin vinst av andras sällhet drog,

(e) I Götiska Sagorne betecknas med dvärg en fintlig, slug och konstrik man. Jätten eller resen var däremot oförvägen och lätt bedragen.

Har sett, till detta mål, sin skönhet vara nog.
Det blev i mörker kvar, och älskar nu sin dvala,
Till myckenhetens lov, kan man ej mycket tala;
De mesta kvinnors vett i dårskap föda tar,
Och deras dygd sin grund på blotta vanor har.
Ty kvinnan är förment att någon sanning fatta,
Man vill det nöje ha, att åt dess dumhet skratta;
Men när, av dumhets frö, blir lasters frukt till slut,
Då gjutes ömnogt gift och mycket tadel ut.
Då gäller ej det skäl, att hennes vett förkväves,
Hon är då svaghets kärl och kvinna ej förgäves.
Naturen får då skuld, och blod och hjärta del
I det, som blott har grund i fostrings-sättets fel.
Man täpper ådran till uti en Springe-källa,
Och undrar se'n därpå att ådran ej vill kvälla.
Man snärjer Örnens fot, dess vingar sönderslår,
Förviter honom se'n att han ej Solen når.
Så bindes Könets drift av fostrings-sätt och vana,
Att kämpas med varann på dumhets trånga bana
Och som en prydnad dra okunnighetens ok,
Ty det är kvinnans skymf att vara lärd och klok.
Ack! grymma tyranni, månn det vår Värld förbättrar,
Att halva släktet stängs i dumhets trånga fjättrar,
När brist på hjärnor röjs i sysslor och i värv?

Men falska Föredom! du människors fördärv!
Du är det olycks-hjul som all vår ofärd driver,
Som gör att Världen mörk, förvänd och lastfull bliver.
Du blandar dig i allt, du alla tider följt
Och jämt för mänskans syn den rena sanning döljt.
Du över jordens vidd ditt mörka töcken breder,
Ett vilt, ett höfsat folk, du lika våldsamt leder;
Du är de dummas Gud: den visa som dig skyr,

Du dock i spåren når, då han som mest dig flyr.
Han ofta fångat dig men aldrig hunnit döda:
För sannings skarpa svärd, han tvingat dig att blöda,
Men Hydran lever dock, hon hundra huvu'n bär,
Och nya växa upp för ett som krossat är;
Ty hopen myndig är, som för dess dyrkan strider,
Från Sokrats (f) Galilées (g), intill Helvetii (h) tider,
Han var och är sig lik, han tror sig sannings tolk,
När i sitt blinda nit han sårar hennes folk;
Lät honom rasa fritt, men Du! som dristigt tänker
Min sannings Hjälte! du, som ler åt lyckans skänker,
I frihets sköte född, du vågat mången gång
Åt Hydran lyte ge och bryta vanans tvång:
Säj Rousseau! vad för moln som nu din syn förblindar,
När Könet du så hårt i vanmakts bojor lindar,
När du oss snille, smak och känslans kraft betar,
Ja liv och häftighet, som Könets ensak var.
Har någon förr väl hört så ny och sällsam lära,
Att Kvinnan ej en gång kan kärleks elden nära,
Att hon ej älska kan? Natur! Förfarenhet!
Och alla tiders bok, som Kvinno-öden vet,
Jag ropar Er till hjälp mot en så kättersk tanka.

(f) Sokrats öde är bekant, att han dömdes till döden för det han bevisade en enda Gudoms varelse.

(g) Galilæus, en stor Mathematicus blev på sitt åttationde år av Påven Urban den 8:de satt för inkvisition och i fängelse, för det han upptäckt jordens skapnad och påstått, att där funnos Antipoder.

(h) Helvétius Autor till De l'esprit, som nyligen för sin Bok blivit förvist Hovet och Paris, har funnit sin största förföljare uti en sin vän, vars lycka han gjort, och den han av egna medel giver ett årligit underhåll: Vid erinran, att han nu för dess otacksamhet borde indraga det samma, gav han till svar: att han det så mycket mindre ville göra, som denna nu voro värd ett dubbelt medlidande; emedan han ej allenast har en vidrig lycka, utan ock ett elakt hjärta att plågas med. Att han skrivit emot prejugéer lärer icke nekas, ehuru man ej kan medgiva allt vad han anfört i sin Bok.

Kom Rousseau, lät oss kring i forna världen vanka,
Din Sapfo (i), den du först från Kvinnor väljer ut,
Av kärlek vågar själv på livet göra slut:
Månn hon den enda är? Nej, Panthea (k) henne hinner,
Som av mer ädel eld mer dygdig låga brinner:
Av sorg och saknad rörd hon trotsar hjältars mod,
På döda makans bröst hon gjuter ut sitt blod.
I samma äkta glans en Cariens (l) Drottning blänker,
Som tvenne underverk åt värld och kärlek skänker.
Mausolens like än har världen aldrig sett,
Ej eller den sig själv till grav åt makan gett.
Ja, kärlek så sin kraft i Kvinno-bröst kan väcka,
Att han av ömhet tycks sin egen fackla släcka;
En älskad, kär, Arisbe (m) av Marius kedjan drar,
Av kärlek skiljer sig vid det hon kärast har.
Här tycks Naturen själv sin egen lag försaka.
Alceste (n) än längre går, Admetis trogna maka:
Hon dricker ut det gift som ämnat är dess man,
Hon dör och visar ut hur Könet älska kan.

(i) Sapfo född i Lesbos, och namnkunnig för sina makalösa gåvor i Skalde-Konsten, störte sig ifrån en klippa till döds, av förtvivlan över Faons kallsinnighet den hon häftigt älskade.

(k) Konung Abradats Gemål av Susiane, förlorade sin man i Cyri krigshär dit hon följt honom. Vid hans död genomstack hon sig själv med en dolk. Xenof.

(l) Drottning Arthemise lät bygga sin man till heder en Grift-vård, som efter honom blev kallad Mausolée, och erkännes för ett av världens underverk. Hon förtärde i en dagelig dryck hans aska, och sade sig ej värdigare grav kunna lämna honom än sig själv. Plin.

(m) Arisbe, en av den Numidiska Konung Hiempsals Bi-Hustrur, var högeligen älskad och själv betagen av den unga Marius, som hos samma Konung höllts fången. Hon hade det ädelmod att själv befordra hans flykt, ehuru hon därigenom förlorade allt hopp att vidare se honom. Roll. Hist. Rom. Tom. 10.

(n) Drottning uti Thessalien, som sin man ovetande drack ut ett förgift varav han skulle dödas.

Månn blott den forna Värld av slika ljus får skina?
Nej sista tidevarv har sett en Dansk Christina (o),
Hos den Naturens hand har all sin rikdom tömt;
Men hjärtat vördas mest, som ädelt stort och ömt,
Mot alla lyckans hot har vårdat trohets låga
Och segrat över skymf, harm, fängsel, nöd och plåga;
En Kunga-Dotter stängs i hårda bojors stål,
Och hälften av sin tid all jämmer hellre tål,
Än hon sin Makas namn med minsta fläck vill svärta,
Och kalla nedrig den som hon har skänkt sitt hjärta.
Säj blott, han brottslig är, och frihet ger dig hand,
Nej, kärlek blir förrådd, du väljer dina band.
Jag tror att slika rön man ock av Männer funnit,
Fastän, för deras mängd, de ej till ryktet hunnit.

Så känslolöst och kallt som Kvinnans hjärta är,
Så matt och lika slögt dess snille vara plär,
Är Filosofens sats, varmed han dristigt skryter;
Men en så myndig dom ej Könets rätt förbyter.
Om Kvinnan lika högt i vett, som kärlek går,
Är denna striden all och segren redan vår.
En lika styrka kan i flera ämnen röjas,
Ty hjärta och förstånd av samma fjädrar böjas.
Ett starkt, ett välbyggt skepp, som friskt av vädren rörs,
Har lika häftig fart på vad för hav det förs.

(o) Christina Eleonora, Konung Christian den 4:des av Dannemark naturliga Dotter, gift med Grev Ulfelt: Ibland hennes stora egenskaper var hennes ståndaktighet och mod mest att förundra; Under hennes fångenskap tillböds henne frihet, om hon allenast velat medgiva, att hennes man varit förrädisk emot sitt Fädernesland: Men hon nekade det och utstod det gruveligaste elände i 23 år med stort tålamod. Hon var en av de skönaste Fruentimmer, och den lärdaste i sin tid. Bayle uti Art. Ulfelt, säger att hon bland människor gått närmast fullkomligheten: Hennes levnad kan läsas i förenämnde Auktor, uti Holbergs Heldinder och uti Hommes illustres de Dannemark.

Så är en eldig själ i drift och verkan lika,
I vad för mål hon valt, vart hennes krafter fika.
Men Könet är förnekt att nyttja rätt sitt liv,
Det går i dvala bort och lösa tidsfördriv;
När oss förmenas allt vad våra vett kan föda
Och det dock glindrar upp av egen drift och möda,
Är det ej största prov på snillets ädla mål
Och på en tanke-kraft som inga gräntsor tål?
Månn styrka, eld och smak i Kvinno-skrifter fattas?
Nej, därför att de ej av gräl och reglor mattas,
Är deras penna stark, naturlig, lätt och fri.
De störste Lärde Män mot Rousseau vittnen bli.
Säg vad det är för kraft du själv så matt beskriver?
Du nämner Himla-eld som själen genomdriver,
Förstånd, Vältalighet, som bränner och förtär.
Ack! fattas eld hos oss; säg i vad skrift han är?
En Nunnas matta brev (p) så högt ditt bifall vinner,
Där dock i varje rad man lika tankar finner,
Dem ägnar du ditt Kön, det gör oss ej förfång.
En Zilia (q) mera starkt och dock med mindre tvång
Har hjärtats eget språk i ömsta ord förklarat,
När hon sin rena drift med konstens fägring parat.
Själv medger du min sats i en Cénies beröm,
Som på vår skådo-ban syns både stor och öm.
Var finns den tale-konst, som du så högt vill prisa?
Jag fruktar Grekland, Rom, den endast kunna visa;
Och bland de stora ljus, som denna oljan närt,
Ha tvenne konsten först utav en Kvinna lärt.

(p) Lettres d'une Portugaise.

(q) Zilia, Den Unga Amerikanskans namn i Lettre d'une Péruvienne av Mad. Graffigny, som även är Auktor till den bekanta Komedien Cénie, den alla kännare och själva Rousseau nödgas berömma.

Perikles, Sokrate, gå hos Aspasie i lära (r)
De skryta själv därav och kalla det en ära.

En annan Aspasie man med en Krona sett,
De största undrans-rön Christinas ungdom gett (s).
De visa i dess tid, på hennes Altar röka (t),
Och lämna fosterbygd, att denna Stjärnan söka;
Europas ögonkast hon i sin uppgång drar (u):
Dess morgon mera ljus, än hennes middag var.
Christina lever ej av sina Vapens ära,
Som kunnat upp till skyn de största Kungar bära;
Hon sig odödligt namn med eget snille ger (v);
Och Sverge, som sin höjd med stolta ögon ser,
Ej mindre av sin makt än av sin Drottning skryter.
Den ljuva talekonst, som från dess läppar flyter,
Förtjusat har ett råd av kloka Gråhårs män (x);

(r) Se Plutarque i Perikles leverne.

(s) Man har här i synnerhet velat märka Christina uti begynnelsen av dess levnad, då hon genom sina makalösa egenskaper och vidsträckta kunskaper uppväckte allmän förundran. De lärda, som i senare tider velat visa sitt Snille därmed att tadla denna namnkunniga Drottning, kunna icke betaga henne det odödeliga lovord hon sig då förvärvade.

(t) Ingen lärd fants i Christinas tid som icke upphöjde henne till himmelen; man kunde göra ett Lexikon av alla de Stora Mäns namn, som dels skrivit till hennes ära, dels av hennes mildhet blivit dragne till Sverige, bland vilka senare Grotius, Salmasius och Cartesius äro de mest märkvärdige.

(u) Les belles qualités de la Reine de Suede faisoient en ce tems là un si grand bruit par toute l'Europe &c. Chanut.

(v) Elle fit trembler par son genie autant que par ses victoires jusqu'à ses amis. Mr. Le Gendre dans les Mémoires de Christ. par Mr. Arckenholtz. Tom. I.

(x) Il est incroyable combien Elle est puissante dans son Conseil. Les senateurs memes s'etonnent du pouvoir qu'Elle a sur Leurs sentimens. Il est surprenant de voir une fille tourner comme il lui plait les Esprits de tant de vieux et de sages Conseillers. Chanut.

Och Gustafs segerljud man känna tycks igen.
Dess vitt berömda hov är öppet för de värda;
Hon delar krantsar ut åt hjältar och åt lärda (y);
Än gav hon jorden Lag, och Frids Gudinna blev (z),
Och än med en Descartes, hon lag för himlen skrev;
Än i hans virvlar far, och för den höjd ej skälver,
Och än med lika mod hon länders öden välver.

Hur anstår det en lärd, att ivras mot ett Kön,
Som åt hans likar skänkt så många mildhets rön?
Det tycks att samma Kön som hjärtan skall uppliva
Är fött att ock en Mor för vett och kunskap bliva.
Knappt jorden varit än av något Snille prydd,
Som i sitt klara lopp ej njutit kvinno-skydd.
Ej denna Sannings-sats Christina blott bevisar.
Det vittra Englands folk en Annas spira prisar (aa),
Som i de lärdas krets en allmän tävlan väckt,
Ja ock sin ömma vård till deras öden sträckt.
Vem är det stora ljus, som gör att Tyskland dagas,
Att från dess mörka trakt, båd gräl och vantro jagas?
En Leibniz vaknar opp, och på en kämpe rår (bb),
Som Skolans avgud var i flera hundra år.
Ej under att han oss den bästa värld beskrivit,
Den honom i dess hov en upplyst Drottning givit.

(y) Hennes brev till Condé och Bayle vittna härom. Ingen stor människa fants i hennes tidevarv, den hon icke med vänskap, nåd eller belöning hedrat eller uppmuntrat, vilket är ett av de största bevis på hennes stora snille och urskillning, så väl som ädelmod och nit för vetenskapers uppkomst.

(z) Vid Westfaliska Freden 1648.

(aa) Men vet att de största Snillen Engeland haft, hava levat under Drottning Annas tid, såsom Newton, Locke, Addison, Steele, Pope, Swift och flera.

(bb) Aristoteles.

Sophia (cc) ingen glants av Friedrichs Tron begär;
Ej hennes höga själ av lekverk dårad är;
De lärda söker hon: hon stiktar deras gille (dd)
Och lägger grund därtill med Tysklands största snille.
Vem mera ömt än hon har Vishets nöjen skött,
Mer ädelt levat har och mera ädelt dött?
Hon kom, att i vår värld en skymt av sanning söka,
Och som en Sokrat dog i hopp att den föröka. (*)

I varje lärdoms gren kan Könet vida gå:
Man många märka kan, jag nämner några få:
Än ser man Châtelet (ee), en Newtons skrift förklara,
En Cockburn (ff) åter här den djupa Locke försvara,
Det kloka Albion sin Filosof försmår:
En kvinna visar först att hon hans bok förstår:
Hon med en okänd hand den skatt i dagen ställer,
Att Locke till undran förs, och Vantro Vapnen fäller.
Försvara Locke så väl, att Locke därmed är nöjd,
Vad större prov av ljus, skarpt vett och tankars höjd?
Att göra Dygden täck, att rena seder måla:

(cc) Sophia Charlotta Konung Fredrich den Förstas av Preussen Drottning, ej mindre namnkunnig för sina stora förstånds gåvor och vetgirighet, än det beskydd hon lämnat de lärde och Vetenskaperne. Les Mém. de Brandebourg.

(dd) Vetenskapsakademien i Berlin, som på denna Drottnings tillstyrkan inrättades.

(*) Hennes sista ord voro dessa: Ne me plaignez pas, car je vais à present satisfaire ma curiosité sur les principes des choses que Leibnits n'a jamais pû m'expliquer, sur l'Espace, sur l'Infini, sur l'Etre & sur le Neant.

(ee) Den namnkunniga Emilie de Breteuil, Marquise de Châtelet, som lyst i våra tider och bland andra arbeten utgivit en förklaring över Newtons Filosofi.

(ff) Catharine Cockburn, kallad den Engelska Sapfo, har skrivit med styrka i Teologiska, Moraliska, Dramatiska och Filosofiska ämnen. Hon höllts för stor Poet och för än större Filosof: Hon är i synnerhet namnkunnig för sin försvarsskrift för Locke.

I denna ädla konst jag ser en Lambert (gg) pråla,
Som både sträng och öm ger reglor och behag
Och parar hjärtats drift med dygdens högsta lag.
Ja du, vars namn så vitt kring Themsens strander blänker (hh),
Som vänskap, glädje, liv, från själva graven skänker;
Vars snälla påfunds kraft Planeter genomfar,
Ur möjligheters vidd den dolda sanning drar;
Du skildrar fröjd och kval och själens liv tillika,
Att hoppet styrka får och otron börjar tvika;
Som en naturlig följd, du målar straff och lön.

Ännu ett Englands pris, ett mönster för sitt Kön,
Var unga Packington (ii) vars djupa vett och snille
En mänskas hela plikt, åt mänskan visa ville.
Den muntra Sévigné (kk) med sådan täckhet skrev,
Att ingen ann så kvickt, har yttrat sig i brev.
Vad stark och livlig eld man ser hos Heloisa (ll),

(gg) La Marquise de Lambert har skrivit Les Avis d'une mère à son fils; Les Avis d'une mère à sa fille; Reflexions sur les femmes; Traité sur l'Amitié; La femme Hermite.

(hh) Mad. Rowe, för sitt snille och lärdom mycket känd och vördad i sitt Fädernesland, och nämnd med beröm i Samlingen av Poems by eminent Ladies in 2 Volumes 1755. I synnerhet för sin Bok kallad *L'Amitié dans le tombeau, ou Lettres des morts aux vivans.*

(ii) My Lady Packington för Språk och Bokvett ganska namnkunnig. Bland hennes arbeten skattas mest *The whole duty of man*.

(kk) La Marquise Sévigné. Hennes Brev som äro i Sju Tom. tagas till mönster i deras ämne av alla kännare.

(ll) Heloisa. Ett Fruentimmer i Frankrike, som levde i 12:te Seculo, namnkunnig ej mindre för sin lärdom, än för sin kärlek för Abelard, det största snille och den lärdaste man på samma tid. Sedan hon genom ett olyckligt öde, blivit för all sin tid skild ifrån sin man, som tillika var hennes älskare, underhöllt hon ständig brev-växling med honom. Hennes Brev äro i det värde, att de sysselsatt de största Poeter, att översätta dem var och en på sitt Språk. Läs Bayle Dict. Hist. Artic. Abelard. Article Heloise.

Ej större häftighet kan någon skrivart visa:
Hon målar så sin plikt, sin ömhet och sitt kval,
Att vart ett hjärta rörs av detta hjärtas tal,
I kvicka orda-prång hon ej sin låga svalar,
Det är ej snillets språk, som denna själen talar,
Det är ett sammandrag av känslor och begär,
Hon hänryckt och förtjust, av dygd och kärlek är.
Ja bland den vittra flock, som Skalde-Guden dyrkat
Vem högre än mitt Kön har Guda-språket yrkat?
Från tvenne Sapfors tid, som pris för andra fått,
Det konsten innehaft och lärdoms höjden nått.
Den Skald, som Flaccus själv ej trott sig kunna hinna (mm),
Som i sin höga flykt lik Örnen tycks försvinna;
Den hant en kvinna upp, i styrka övergick:
Korinna för Pindar fem gånger priset fick.
Ej nekas Deshoulières (nn) en oförgänglig lager,
Hon snart det främsta rum bland Ludvigs Skalder tager,
Hon var i tankar djup, i eld och målning rik,
Den lärda du Boccage (oo) blir henne endast lik,
Som än en Hjälte-dikt åt sina Landsmän givit,
Av vittra samfund vald, belönt och hedrad blivit.
Du! som på dödsens bädd så stark och munter var,
Att knappt i hälsans sköt dig någon liknat har;
Du som med bruten röst och kvavda suckar kväder,

(mm) Den berömda Pindare hade en farlig medtävlare i Korinna. Hon övervant honom fem gånger i de Grekiska sammankomsterna, och blev därföre kallad den Lyriska Sång-Gudinnan. Roll. Hist. Anc. Tom. 12. Horatius har misströstat att någonsin hinna så långt som denna Pindare. Se första Oden av dess 4:de Bok.

(nn) Antoinette de la Garde de Deshoulières. Hon har varit bland de första i våra tider som klätt Filosofiska tankar i en lycklig Poesi.

(oo) Uti Arkadiska Akademien i Boulogne är hon intagen till medlem. Hon är Auktor till Episka Poemen La Colombiade och en annan Le Paradis terrestre, och en Tragedi kallad Les Amazones.

När ur din makas famn, i dödsens famn du träder.
Säg ömma Welwood (pp) säg? hur kan du passa hop
Så lyckligt orda-val med ängslans bittra rop?
Hur kan du snille, konst, med gravens bilder para,
Så plågad, mattad, rörd, och dock så livlig vara?
Är sådant ej bevis på själens eld och kraft,
Säj! Rousseau, månn du själv har mera styrka haft?

Du säger, att vårt Kön städs skrivit svagt och illa,
När dock den stora Bayle dess skrifter velat gilla (qq).
Han som så högt och starkt i alla ämnen tänkt,
Till sannings dolda djup sin prövnings gåva sänkt,
I lärdom gått så långt, som mänskligt snille hunnit,
Sin like aldrig än i gransknings konsten funnit:
Hur ofta prisar han de lärda kvinnors vett,
Och en odödlig krans åt deras hjässa rett?
Med lamt och fjolligt ros han dem ej ära ville,
Men som en sannings vän, ett stort och vidsträckt snille,
Han gläds att finna vett, som mänskans värde gör,
Och tror, att namn och Kön ej till dess väsend hör.
Han vet att världen gagn av dygd och vishet vinner,
Ej frågar vem det har, blott att man skatten finner.
Med honom stämma in än flera Vittra män.
En Holberg (rr) Danmarks ljus och Fruentimrets Vän,
Hur sinnrikt han oss ej mot vanans våld försvarar,

(pp) Mad. Welwood. Ett Engelskt lärt Fruentimmer, i synnerhet känd för en Poem kallad Ecrits d'un lit de mort à un Epoux, som är ej mindre hög, än rörande.

(qq) Han har i alla sina skrifter och i synnerhet i sin Dictionnaire anfört flera bevis av deras styrka, snille och lärdom, än man här kan uppräkna.

(rr) Han har utfört detta ämne uti sin Försvars-skrift för Kvinno-könet, och ännu grundeligare uti sin Förberedelse till Catharina Alexeievnas Levernes beskrivning. I Klims underjordiska Resa, författad av samma Auktor, ser man hos de visa Potuaner en Jungfru föra ordet i rätten.

Och under lyckligt skämt vår mänsko-rätt förklarar?
Ja hos det största folk, som Klim beskrivit har,
Blev den till huvud satt som allravisast var,
En Jungfru valdes ut, en Palmka ordet förde.
En lika ädel drift den stora Greken rörde,
Vars penna kunskap, ljus, behag och oväld lett,
Plutarque, vars like knappt den lärda världen sett;
Han som de största män, med största vett beskrivit,
Har rara Kvinnors dygd i ljuset även givit,
Hans vitsord, hans beröm, har Könets värde sagt.
En Plato ock vår rätt för Allmänheten lagt,
Då han ett lyckligt folk och samfund velat bilda,
Där lag och tanke-sätt från missbruk voro skilda,
Han delar Heder, Värv, emellan bägge Kön.
Du säger, det är ord och inga sannings rön;
Men Nilens (ss) kloka folk ha sannat Platos lära;
Hos dem var Könets plikt, om Riket omsorg bära;
Där sköter Kvinnan allt, hon skipar lag och rätt,
Hon vårdar Templets prakt och folkets närings-sätt,
Hon sluter frids förbund, hon kan ock brynjan skaka;
Hjältinnan far i fält, se'n fägnas av sin maka,
När hon med segrar krönt uti hans armar far,
Som hemma var sitt hus, sitt folks och barns försvar.
Ej var det Manna-vett som styrde Gallers rike (tt),

(ss) Åtskilliga gamla Auktorer, i synnerhet Herodot, tala härom. Montesquieu, som i sina skrifter jämt bestrider fördomars välde, yttrar sig således: *Il faut avouer, quoique cela choque nos moeurs; chez les Peuples les plus polis, les femmes ont toujours eu de l'autorité sur leurs Maris! Elle fut établie par une Loi chez les Egyptiens, en l'honneur d'Isis, et chez les Babyloniens en l'honneur de Semiramis.* Lett. Pers. Tom. I.

(tt) L'administration des Affaires Civiles et Politiques avoit été confiée pendant assez long tems à un Senat de femmes choisies par les differens Cantons. On remarque que les Gaulois, sous le gouvernement des femmes, avoient pris Rome et firent toujours trembler l'Italie; que sous celui des Prêtres, ils furent subjugués par les Romains. Essais Hist. sur Paris Tom. I.

När Rom, det stolta Rom, som aldrig haft sin like,
Av deras mandom blev i största våda bragt;
Nej, landet lydde då en frejdad Kvinno-makt.
Men när för Caesars svärd det under oket faller,
Då är det Manna-vett som styr de tappra Galler:
Då gällde icke mer ett upplyst Kvinno-råd,
Dess välde var förstört, av Männers överdåd,
Nu tycks mig redan se ett moln i tusend pannor,
Jag oväns dunder hör och mina vänners bannor,
Ett rop, ack Barbari! hur skulle det se ut,
Att mannen skötte barn, och Kvinnan sköld och spjut?
Jag tillstår denna syn för oss så sällsam vore,
Som den för Vidga blev, om han från Vallhall fore (uu),
Och finge se en sprätt, grann, pudrad, klemig, vek,
Till värn för landet satt, belönt för kämpa-lek.
Han trodde ej en hand med slika mjuka fingrar,
Som vid sin skönas söm det lena silket slingrar,
Skull hava styrka nog att föra rätt ett svärd,
Och att den läckra Kropp av Chocolaet närd
I fält skull tåla allt, köld, hunger, vak och möda,
Han dömde falskt, man vet hur dessa hjältar blöda;
Men hade han fått se en Småländsk Sköldemö (vv),
Som utan manna-hjälp drev Dansken till sin ö,
I grov och tarvlig dräkt, med solbränd hand och haka,
När hon höllt gästabud med haver-blandad kaka

(uu) Vidga den Starke, en gammal Götisk Kämpe hos Kong Teoderik av Bern. Vallhall Göternes hemvist efter döden.

(vv) Blända på Vedlanda i Vedes härad i Småland utdrev Danskarna, som en Söndags morgon oförmodeligen överföllo deras hus; hon samlade i hast några kvinnor och med dem övervann fienden: Hon dödade deras Fältherre Tumlinger, vars grav-hög ännu beses och kallas Tumlinge-hög. Blända och hennes sällskap fingo till vedergällning den rättighet, att gå i lika arv med deras bröder.

Och släckte hettans brand, i källans friska flod:
Den had han hellre trott om tapperhet och mod.
I hårda fostrings sätt och allmän hug till ära
Ha forna Kämpar lärt att Sköld och Vapen bära.

Bland Göter var ej rart att få en stålklädd brud
Och Möjan snart en skam, att gå i Kvinno-skrud.
Den fick av stugan namn, som länge hemma dvaldes (xx),
När Brynhild, Thoreborg (yy) bland raska Kämpar taldes.
En djärv Penthesilée, bland Amasoners hop (zz),
Thalestris, som sitt namn har bragt i lika rop,
Ha ömsom stoder fått på likbeströdda fälten,
Av Hektors Baneman och Makedonska Hjälten.
En an'n, som blödig sorg med grymhet parat har (1),
Till lindring i sitt kval, har endast hämnden kvar:
Hon såg sin man förrådd, oskyldigt förd till döden,
Ett bröst, som var så ömt, blir hårt av själva nöden:
Hon söker ingen tröst i suck och tårars flod;
Så gruvlig oförrätt ej plånas förr'n i blod.
På havet oförtänkt en väpnad skönhet svävar
För vilkens späda arm den Franska flaggan bävar;
Med högar utav lik en strand hon fyller opp,

(xx) Bänkhilder, var ett skämt-ord, som tillades dem av Könet, som vistades hemma, varemot den som iklädde sig vapen, bar namn av Brynhilder.

(yy) Tvenne Götiska Skölde-Möar.

(zz) Om denna förra läses i Hist. des Amazones, och om den senare i Curtius.

(1) Johanna Belleville, Olivier Clissons Änka. Sedan hennes man blivit genom obilliga misstankar dömd ifrån livet av Philip av Valois, utrustade hon trenne Skepp, dem hon själv anförde och hämnade hans död genom ständigt härjande på Franska kusterna: *Ce nouveau corsaire fit descentes en Normandie, y força des Chateaux, & les habitans de cette Province virent plus d'une fois dans leurs villages embrasés une des plus belles femmes de l'Europe, tenant l'epée d'une main & le Flambeau de l'autre, presser le carnage & fixer avec plaisir ses regards sur toutes les horreurs de la guerre.* Essais Hist. sur Paris Tom. I.

Där hennes makas blod för mördar-svärdet lopp.
De stolta Kämpar fly, vem kan väl säker vara,
När mord och dubbla skott från hand och öga fara?
De Böhmska Jungfrurs fejd ej glöms i världen bort (2):
Den gjorde annan lag och Manna-väldet kort.
Knappt vågar sig min hand att deras grymhet måla,
Som Lejon strida de och krigets faror tåla.
Att gilla deras hämnd, jag mig ej företar,
Jag säger Rousseau blott, hur Könet fäktat har (3).

Men än till högre mål har Kvinno-modet hunnit:
Hjältinnor visa sig som blott för dygden brunnit.
Arria (4), Cato lik den forna ärans tolk,
Med muntert lynne ger sin man en blodig dolk,
Den hon med dristig hand ur eget hjärta vrider,
Hon säger: *Paete dö, det känns ej att det svider*,
För frihet, Fosterland, sig visar än ett mod (5),
Som offrar upp sitt lugn och sina egnas blod,

(2) Deras anförerska Vlasta, som jämte dem vant åtskilliga segrar över Böhmiska Konungen Premislaus, stiftade på sitt Slott Devin, eller Jungfru-Slottet kallat, en ny lag: När en Son föddes, skulle högra tummen avskäras, och av en Flicka det högra bröstet, mannen skulle rida i Kvinnfolks sadel och aldrig bära svärd, kvinnan välja man efter eget tycke och så många hon ville.

(3) Man har även här bort anföra den bekanta Johanna d'Arc eller la Pucelle d'Orléans, som visat så underbara hjälte-prov: Men som detta ämne varit en stöte-sten för flera Poeter, så har man icke vågat sig att röra därvid.

(4) Arria, en förnäm Romersk kvinna, vars man Cecinna Paetus under Claudii Regering dömdes till döden. För att uppmuntra honom att dö med frimodighet, stack hon sig först själv igenom med en dolk, den hon överräckte sin man med de orden: *Paete non dolet*. Hist. des Emp. Tom. I.

(5) Aretaphile av Cyrén. Hon upphöjes som en Gudomlighet av alla Grekiska Skribenter och i synnerhet av Plutarque, oaktat av de bägge Tyranner, hon lät döda, den ena var hennes man och den andra hennes måg, den förras bror; orsaken var utan tvivel, att kärlek för Fosterlandet ansågs den tiden för den största dygd.

Ur grymma makans hand hon svärd och välde rycker,
Hon lider ej en makt som hennes folk förtrycker;
Det största välvnings-verk en Kvinna ställer an;
Allena hon båd råd och upphov vara kan;
Sin dolda föresats hon så försiktigt driver,
Att av sin egen bror Tyrannen dödad bliver.
Åt den av ädelmod hon sedan väldet ger,
Och all sin mödas lön i allmän trygghet ser.
När denna ock sin makt i våld och grymhet byter,
Hjältinnan åter väcks, ej medel henne tryter,
Hon väpnar sig på nytt, förgör Tyrannens liv,
Går sen i skuggan ned till Kvinnors tidsfördriv:
En spira hon försmår, den hon så väl kan pryda,
Och visar att dess Kön båd' härska kan och lyda.

Du, vilkens stränga dygd av kärlek styrka tar (6),
Som olik skyldighet så noga uppfyllt har:
De äkta Kvinnors ljus och värda döttrars regel,
Du Spartas högsta pris, du hela Könets spegel.
Ditt öde och din dygd ha gjort ditt rykte stort:
En ny och ohörd plikt din ömhet möjlig gjort.
En älskad Far förföljs utav en älskad maka,
Här skall du blodets rätt ell' äkta tro försaka;
Vad gruvligt växel-val? Men dygden rådig är:
Hon finner själv den stig som fram till målet bär.
Din ömhet blir din lag, en hamn för den förtryckta;
Du från din maka går, att med din fader flykta,
Du blir hans trogna hjälp, i nöd med honom far,

(6) Chelonide Leonidas Dotter och Kleombrotos maka, bägge Konungar av Sparta. Hon följde under dessa Konungars tvistande om Kronan, än sin far och än sin man uti landsflyktighet, och deltog således i bägges lidande, och uti ingenderas lycka. Hist. Anc. Tom. 7.

Och lämnar nöjen, Tron och prakt i Sparta kvar.
Din mer än starka själ allt hinder genombryter,
Ditt hjärta slits i tu, i tårar ögat flyter,
När sista avskeds kyss du åt din maka ger,
Men dygden i ditt bröst all svaghet kväver ner.
Du härdar hennes kraft i motgångs eld och töcken.
Din värld var nyss en Tron, nu är hon dig en öken.
Ur lyckans sköte stött du även pröva får,
Att dygden utan glans, förglömd och okänd går.
Men lyckan i ditt tjäll tycks tända upp sin fackla;
Erövrarn på sin Tron har redan börjat vackla.
Följ, trogna Dotter! följ, till Kronan nu din Far;
Han lyfts i ärans sköt och Spiran återtar.
Men nej! du måste dig ur Fadrens armar rycka:
Din makas undergång är bunden vid hans lycka,
Ditt hjärta styckas skall emellan Far och man,
Din dygd, så stor hon är, ej bägge frälsa kan.
Du köper makans liv med knäfall gråt och böner,
Och i din hulda famn tar tvenne späda Söner;
Du säger, kom min Man, jag delar nu din lott,
Jag olycks-vägen vet, jag har den nylig gått:
I mörksta ödemark, i enslighetens läger,
I lägsta koja stängd, med dig jag himlen äger.

I Visa, Världens ljus, I Hjältar, jordens prakt,
Månn någon mänsklig dygd till större höjd är bragt?
Ej fruktan, svaghet, hämnd, ej högmod, den bereder;
Ty ömhet är dess grund, och styrka henne leder.

Du, som ett dödligt kval för Rom och frihet led,
Som med ditt egit blod beseglat tysthets ed:
Som lycka och natur beskärt de största lotter,

Att Bruti hustru bli och födas Catos Dotter (7).
Du var dem bägge värd, din dygd så sällsynt var,
Att ock ditt minne blir med deras evigt kvar;
När äran i sitt Slott, de tvenne Hjältar målar,
En Porcia jämte dem på samma tavla prålar.

Vad för behjärtat mod i Kvinnlig skönhet bor?
Se oskuld i sin glans och dygd i döden stor,
Vad för ett Hjälte-blod i späda ådror rinner?
Man här i Fröjas bröst Thraseæ hjärta finner (8)
En dyr Johanna Gray i vishet Könets prål (9)
Ett tvedräkts offer blir, ett ärelystnans mål:
Hon drages ur sitt lugn, och slits ifrån de nöjen,
Som föda höga vett, och äro dårars löjen:
Hon trugas till en Tron, hon tvingas från sin Bok:

(7) Porcia. Sedan Brutus beslutit att vara en av huvudmännerna för de sammansvurne emot Caesar, blev han tankfull och bedrövad, det hans hustru Porcia märkte, och sedan hon länge men förgäves bett honom upptäcka sin oro för henne, gav hon sig själv ett farligt sår, till att övertyga honom att ingen plåga skulle förmå henne att röja en hemlighet. Plut. in vita Bruti.

(8) Den kallsinnighet och styrka varmed han emottog det dödsstraff, vartill han av Nero dömdes, läses hos Tacitus.

(9) Johanna Gray, hertigens av Suffolk och Françoise Brandons Dotter av Engelskt Konunga blod härstammad, gift med Guilford Dudley, en Son av Hertigen av Northumberland. Efter Kong Edvard den 6:tes död blev hon genom sin Svärfaders anläggning och stämplande utropad för Engelsk Drottning; hon vägrade länge att emottaga Kronan, men blev änteligen genom smickran och hotelser tvungen därtill av sin Moder och Svärfader. Hon regerade i 9 dagar, och blev av Drottning Maria den 2:dra, som feck överhanden, dömd till döden: Hon avrättades straxt därefter på sin ålders 17 år. Denna Prinsessa var ett av de lärdaste Fruentimmer på sin tid; hon förstod, utom sitt Modersmål, det Fransyska, Latinska och Grekiska Språket, och läste i det sista alla Vetenskaper. Hon skilde sig ofta ifrån Hovets vanliga nöjen, för att sköta sina Studier. En gång vid en allmän lustbarhet fant man henne allena i sitt Kabinett med Plato i handen; och betygade hon, att all annan ro var allenast en skugga emot den hon då hade. Se Burnets Mem. d'Angleterre. Hist. des Amazones. Holbergs Heltinder och flera.

Hon tar en Krona an som frihets största ok,
Men av så sällsynt dygd dess ödes storm ej vilar;
Ty snart i högsta sky beredas torndöns pilar.
Johanna från sin höjd i stoftet tryckes ner,
Ett mer än dyrbart liv till pant åt friden ger;
Till Tronen går hon följd av oro, tvång och häpnad,
Till döden går hon glad med hopp och oskuld väpnad.

Och I! som skött ett värv för alla stort och dyrt,
Hjältinnor, som ert folk med mod och vishet styrt,
Som varit Troners prakt och stora samfunds lycka,
Vars minne tiden gömt och ärans händer smycka,
Er glans, er dygd, ert namn, man nu bestrida vill;
En lärd bevisa tror, I aldrig varit till;
Han nekar Kvinnan mod, förstånd och själ och styrka,
Att Världen, som er frejd, så länge hunnit dyrka,
Lär nu med häpnad se, att hon har vilse gått,
Och falska ljus om er i tide-böckren fått.
Nu torde England snart sin lyckas grund förglömma (10)
Och sin Elisabeth till Kvinno-slöjder döma,

(10) Det lärer vara onödigt, att här anföra något om denna namnkunniga Drottning, av vars lov alla Historier äro fulla. Hennes Epitaf, som står i St. Marie le Bows Kyrka, är märkvärdigt både för sin sanning och korthet.

Spains Rod, Romes ruin, Netherlands relief,
Earths joy, Englands gem, worlds wonder, Naturs chief
She was and is, what can there more be said?
On earth the chief in heaven the second maid.

Roms fall och Spaniens ris och Englands dyra smycke,
Ett Nederlands beskydd, Naturens mästerstycke,
Som fröjd och undran världen bär.
Vad kan väl yttras mer i orden?
Hon var den främsta mö på jorden;
Den andra hon i himlen är.

Bevisa att hon matt Regerings-bördan bar;
Fast hon Regenters ljus och Världens undran var.
En lika sannings sats tör ock i Spanien gälla (11):
Det lär ej kännas vid en rådig Isabella,
Som ädel, tapper, stor och härdig i beslut,
De tiders största verk med klokhet förde ut.
Knappt hade någon flagg vid Cuba strander fläktat:
Förgäves en Columb mot våg och avund fäktat:
Än torde Indiens skatt ej fyllt Europas brist (12),
Och många undrans rön vår kunskap hade mist,
Om denna Kvinnans mod i vanmakt sig förvandlat
Och hon mot männers råd den gången icke handlat;
En Kung med allt sitt råd åt sådant vågspel ler,
Ej finns till detta Värv i Spanien medel mer.
De flera stolta Hov, där prakt och rikdom blänka,
För Vetenskap och konst ej mera vidsträckt tänka,
Den tid feck mången narr, för lek och gyckel-spel,
I lyckans sköte rum, i Kungars ynnest del,
När lärda världens ljus för deras åsyn gömdes,
Och snille och förtjänst till nöd och glömska dömdes:
Men Isabellas själ en större klarhet har:
Hon över vanans krets med ädel styrka far;
Sin hela Kvinno-skrud i präglat Guld hon vänder,
Och ger den dyra skatt i snälla Seglarns händer,
Han hinner till sitt mål, han lyckas i sin färd,
Den grannlåt bragte oss en rik och okänd värld.

(11) Isabelle d'Aragon, Ferdinandi Catholici Gemål och Med-regent; är lika namnkunnig för sin klokhet och försiktiga regering, som för sitt mod och sin tapperhet. Hon uppfyllte en Generals och Hjältes skyldigheter, anförde själv sin Krigsmakt, och vant åtskilliga betydande segrar vid Mariana.

(12) Härmed menas icke överflödet av guld, silver och ädla stenar, som snarare tör hända ökt Europas brist; men verkeliga förnödenheter, såsom vissa läkedomar, och för människliga livet nyttige varor.

Än fler av Könets prakt Historien för oss målar:
En klok Semiramis i världens barndom prålar,
För tapperhet och råd, för slughet, mod och makt,
Hon sig och Babylon till världens under bragt.
Men om man ej så långt vill tidens länker följa,
Om ovisshetens moln tycks denna bilden dölja,
Så må sig ögats fart ej länge matta där,
En annan visar sig, som är oss mera när,
En ny Semiramis, vars rykte uppfyllt jorden,
Som med en myndig röst befallte hela Norden (13):
Vad många Kungar sökt, den sluga Drottning vant,
Hon trenne Kronor tog och vid sin Spira bant;
Av all Regerings konst var hennes av den äkta;
Med spe och lösa ord hon låter Albrecht fäkta,
Med båga, svärd och spjut, hon åter strida vill,
Hon frukta tycks hans kön, det hör en Kvinna till:
Sin synål kan hon så emot en brynsten vässa (14),
Att hon med samma hand tar Kronan av hans hjässa;
Med sina Kvinno-fel hon i den svaghet föll,
Att vad hon vant med makt hon genom vett behöll.

Den stolta Zenobie (15) som själv med raska händer
Sitt Rike skyddat har och ökt med större länder,

(13) Margareta, Konung Valdemar den 3:djes av Dannemark Dotter, och Svenska Printsens Konung Håkans i Norige Gemål. Hon stiftade den bekanta Kalmare Union.

(14) Konung Albrecht skickade på spe Margareta en brynsten, att vässa sina synålar uppå.

(15) Zenobie. Kejsar Odenats Gemål, regerade jämte honom och efter hans död. Hon residerade i Palmyra, erövrade Persien och Egypten, och anförde själv sina härar. Hon var en lärd Prinsessa, kunnig i många språk; och har själv skrivit den Orientalska Historien. Kejsar Aurelianus, som övervant henne, och förde henne uti triumf till Rom, har på det präktigaste upphöjt hennes stora egenskaper, uti ett brev till Romerska Senaten. Se Dict. Hist. de Bayle Art. Zenobie.

I frid, försiktig, klok, i Vapen, lycklig, djärv,
Vem visar mer än hon vår rätt till höga värv?
I denna rara själ sig mod och snille möta;
Här ses en Kvinno hand, som lika väl kan sköta
En Spira och en Bok, en Penna och ett Svärd
Och Asiens Drottning är ej mindre rask än lärd.
När äntlig ock dess makt för lyckan måste vika,
Hon i sitt nederlag sin höghet ser tillika;
På Hjältens Segervagn hon största prydnan är,
Men större är det lov, som Hjälten henne bär.

En ann av Götiskt blod ej mindre vördnad väcker,
Som över själva Rom en myndig Spira sträcker (16):
Ett under i sin tid, som, på sin höga lott,
Med Kronan, mycken sorg och mycken ära fått.
Natur och fostrings sätt och lyckans rika håvor,
I sinne, kropp och börd ha samlat sina gåvor
Och haft Amalazonte till högsta ögnamål,

(16) Amalazonte, Östgöta Konungens i Italien Teoderiks Dotter. Alla de kropps och sinnes förmåner, som kunna tillägnas människligheten, voro hos henne samlade. Uti sin spädaste barndom uppväckte hon allmän förundran, med sitt snille, som sträckte sig till alla ämnen. Vid mognare år intog hon alla hjärtan med sin skönhet och sitt behageliga väsende, och när hon efter sin Faders död, tillträdde regeringen, viste hon sig ej mindre makalös i klokhet och rättvisa. Hon införde smak för Vetenskaper bland Göterne. Hon bibehöll sin myndighet emot inbördes oroligheter och utvärtes krig. Hennes levnad var en kedja av olyckor; hon förlorade på kort tid sin Man, sin Far och sin enda Son, och var sedan allt stadigt omgiven av avund och hemliga fiender, utan att äga någon annan stöd än sig själv. Hennes hjärta har dock mest gjort henne odödelig. Hon ådrog sig de storas hat, genom det beskydd hon lämnade de förtryckta och nödlidande. Sedan hon genom sin Frändes Theodaths förställning och den hjälp hon av honom förmodade uti regeringen, funnit för gott att dela densamma med honom; blev hon på ett lönnligt och förrädiskt sätt, efter hans anstalt förkvavd och dödad. Den iver, varmed Kejser Justinianus hämnade hennes död, bevisar i vad stort anseende hon i sin tid var. Les vies des Hommes Illustres, Tom. 2.

När hon blev Könets prakt och alla Kröntas prål:
Här hade skönhet sig med Snilles eld förenat
Och hjärtat var av ljus och sannings strålar renat,
Att var en känsla där var idel godhets drift;
Med dygd, med ädelmod, hon dämpar avunds gift.
Försåt och makt och hat kring hennes Tron sig rota,
Med klokhet, mod och vett, kan hon dem alla mota;
Hon sist ett offer blev, men genom ödets brott,
Och rönte ock däri de stora mänskors lott.

Att måla denna flock, kan ej min fjäder hinna.
I Norden än en gång vi märka en Hjältinna (17),
Som lyfts från ringhets djup till Tronens höghet opp,
Med egen ära prytt sitt underfulla lopp.
I som åt börd och blod så mycket värde skänken,
I små och trånga vett, som efter vanan tänken,
Som tron, att klokhet går som arv till namn och ätt,
Och binden Dygd och vett vid förnämt fostrings sätt:
Se här ett stort bevis mot denna fördoms yra;
Den nyss en hydda skött, kan nu ett Rike styra:
Den blott Naturen prytt och enfald ammat opp,
Blir nu en stor Monarks och hela Rysslands hopp.
Cathrina! vad för pris kan mot den höghet svara,
Att du en medhjälp feck för Stora Petter vara?
Hans många Hjälte-värv ej stanna vid hans slut;

(17) Catharina Alexievna, Kejsar Peter den I:s Gemål, blev först namnkunnig genom det sluga påfund, varigenom hon frälsade Tsaren och hela dess Armé, då han vid Pruth av Turkarne var belägrad. Den makt hon ägde över sin Gemåls hjärta, utövade hon endast med mildhet. Många sina undersåtare friade hon från döds-straffet, och de Svenska fångarne hade att tacka henne för sitt liv och underhåll. Efter Kejsarens död, fullföljde hon alla hans stora anläggningar; i synnerhet fullkomnade hon Vetenskaps Akademien i Petersburg, dit hon samlade de lärdaste män i Europa.

Du för hans höga Verk, hans stora anslag ut,
Med myndighet och nåd du styr ett vidsträckt Rike
Och hade av ditt Kön ej i din tid din like.

Bland forna åldrens ljus, vi vill man leta mer?
Vår tid ju största prov av Könets styrka ger.
Ej under, Rousseau glömt, båd' Roms och Asiens Kvinnor,
När han ej varse blir de levande Hjältinnor.
Vad stor Regerings konst, vad härdat mod och vett
Har ej vårt Tide-varv i en Maria sett (18)?
Hon vant sin Spira själv, vars styrka hon ock prövar;
De största Hjälte-mod hon i sin skola övar.
Ej mindre stort bevis man i Petrowna ser,
Som Titus än en gång åt mänskligheten ger.

Dig Kronan för vårt Kön! han även dristat glömma,
Som gåvor och Förtjänst drar fram ur mörkrets gömma,
Du Sverges dyra Mor, som eldar Snillen opp,
Och ger en ädel drift åt Vetenskapers lopp:
Okunnoghetens sky är från vår himmel viken.
Du även Spiran för uti Naturens Riken;
Dess under samlar Du, i präktigt sammandrag (19),
Du känner denna flock, du forskar ut dess lag,
Vad sanning är så dold, den ej LOUISA finner?
Dess tanke-gåvors vidd till alla ämnen hinner,
Själv hos sitt unga Kön hon smak för vishet väckt,
När hon till deras vård sin höga omsorg sträckt (20).

(18) Maria Theresia. Kejsarinna och Drottning av Ungern.

(19) Hennes Maj:ts kostbara Natural Kabinett, som anses för ett av de största i Europa.

(20) De unga Fruentimmer, som på Hennes Maj:ts omkostnad uppfostras.

På Kvinnors tanke-kraft och på den sats jag driver,
LOUISAS stora Själ det största vittne bliver.
Ack! skapa om vår Nord och vis din Guda-art;
Så livlig Snilles Eld, ett vett så högt och klart,
Är icke endast skänkt att Kön och Spira pryda,
Den samling på en Tron har mera att betyda.
När Ljuset tändas skall och spridas i ett Land,
Ger himlen facklan först uti Regentens hand.
Vår Nord en dager fått som långsam synes skrida,
Och nattens skuggor än med svaga strålar strida.
Än går en sann förtjänst i torftighetens spår,
En mindre odlad smak hos Allmänheten rår.
Än hörs ej ryktets mun åt äkta Snillen giva
Den dyrkan och det lov, som dem till tävlan driva.
Min DROTTNING, Du är den som dimman skingra skall;
Giv ljus och tröttna ej vid ett så värdigt kall.
Sätt Lärdom i sin dag, och lär Ditt folk att tänka,
Att intet må bli mörkt där Dina strålar blänka.
Då skall Dig äran själv ett evigt offer ge,
Och Världen samlas hit att Dig och Sverige se:
Då lär vår efter-värld i sina domar tvika,
Om hjärta eller vett var störst hos vår ULRICA.

Vad för en galla har då Rousseaus penna lett,
När han vår svaghet blott, men ej vår styrka, sett?
Ett ängsligt ögnablick, när ledsnad honom plågat,
Han obeväpnad sig mot hela Könet vågat;
Då blir hans penna slög som är så stark och rik,
Hon vittne mot sig bär och är sig själv ej lik.
Men säg du, sannings Vän, vad har väl Könet felat,
Se'n du en gång oss själv så mycken heder delat?
När du om Kvinnors dygd, begrepp och fostrings sätt,

Så värdigt yttrat dig och dömt så sunt och rätt (21).
Vem har beklagligt vis min Filosof förtretat?
Tör hända i ett lag en fjolla honom retat,
Som i hans dräkt och gång ett högmål kunnat se,
Ell' vågat åt hans Vett en löjlig ställning ge.
En dåres djärva hugg kan ock den visa röra.
Ell' månn en skönhets makt ditt hjärta givit göra,
Som stolt och obevekt din rena eld försmått;
Varav vårt hela Kön har namn av hårdhet fått?
Men nej! vi må vår rätt på dessa skäl ej öka,
Vi slippa någon sak med Filosofen söka:
Det icke Rousseau är, som oss förklenat har;
Han själv det vittne ger, att det hans skugga var (22).

(21) Uti sin Discours sur l'inutilité des Sciences, har han yttrat sig således: *Je suis bien éloigné de penser que cet ascendant des femmes soit un mal en soi. C'est un présent que leur a fait la Nature pour le bonheur du Genre Humain. Mieux dirigé, il pourroit produire autant de bien qu'il fait de mal aujourd'hui. On ne sent point assez quels avantages naîtroient dans la Societé d'une meilleure éducation donnée à cette moitié du Genre Humain qui gouverne l'autre. Les hommes feront toujours ce qu'il plaira aux femmes. Si vous voulez donc qu'ils deviennent grands et vertueux, apprenez aux femmes ce que c'est que grandeur d'ame & vertu. Les reflexions que ce sujet fournit et que Platon a fait autrefois, meriteroient fort d'être mieux développées par une plume digne d'écrire d'apres un tel Maitre & de defendre une si grande cause.* Discours par M:r Rousseau, si le Rétablissement des Sciences & des Arts a contribué a épurer les mœurs, pag. 35.

(22) Han slutar Företalet i sitt Brev till Mr. d'Alembert, med dessa orden: *Lecteur, si vous recevez ce dernier ouvrage avec indulgence, vous accueillerez mon Ombre; car moi je ne suis plus.*

PROSA.

TANKAR OM MÄNNISKANS INTET OCH ALLT.

Oändeliga Fullkomlighet! Du mina tankars yttersta mål och min Själs endaste vila: Du, som så härligen uppenbarat din varelse; och är dock en fördold GUD: Jag söker dig i detta vida, i vilket du synes så klar; men dock för min Själ så långt borta. Var skall jag finna dig, Du Eviga Väsende, som endast förmår mätta mitt eviga begär? Huru litet stillas det icke i alla de ting, där det sökt sin ro? Usle, fåfänge och otillräckelige: de lysa och förblinda, lova och bedraga på en gång. Naturens skatter, människors förträffelighet, hela världen, och jag själv, kunna icke mätta min anda. Vi är jag om denna Sanningen så högt övertygad? Vi har jag, med ånger och skada, av förfarenheten den lärt? Ja varföre skall jag märka brist i allt, och därav så mycket bittrare känna min torftighet, utan att däremot finna hjälp? Min Själ trängtar efter ro: alla mina syftemål gå därhän: och när jag skärskådar mina gärningar, mina rörelsers och tankars hemligaste anslag, vändas de alla till det målet, att förskaffa den orolige anden vila, och stilla dess trängtande begär; men förgäves: jag finner icke vad jag söker: Jorden är mig för låg, och Himmelen för hög: det förgängeliga kan icke förnöja mig, och Evighetens skatter kan jag ej annorledes, än med hoppet omfatta, vilket är ett tomt åtnjutande.

Eländiga och dock härliga verk! du samling av mörker och Ljus, svaghet och styrka: Människa! äst du satt i detta tideloppet till din lycka eller olycka? Är ditt liv dig en förmån eller ett straff? Betrakta dig, vad är du? obegripelig för dig själv till ditt sammanhang: du känner dig ej längre och annorlunda, än till dina verkningar, och denne förfarenhet gör dig först bekant med dig själv. Du tänker, och i det samma frågar du dig själv, vad det är, som tänker: Du stannar, och så oändelig du är i din

åtrå, så ändelig är du i ditt begrepp: du kan icke säga, vad du är, och huru länge du skall vara; Men du känner allena, att du är en varelse, som, jämte det du kallar tanka, består av något grövre: en kropp, så förträffelig, som bräcklig. Han är den sämre och ringare del av ditt väsende; men synes dock vara målet för din omsorg. Han är en träl, som står under Själens lydna; Och denna tänkande kraften, som är så mycket finare och högre, än han, använder dock alla sina förmögenheter till dennas nöje, vårdande, bekvämlighet och vidmakthållande, så att det snart skulle synas, som Själen vore gjord, att draga omsorg för kroppen; emedan dess oordning gör hennes smärta: ja, att hon, med all sin styrka, ljus och förmögenheter, lider, så snart den andra är i oreda. Således tyckes denna kroppen på en gång vara både Själens verktyg och ändamål; Genom kroppen verkar tankan, och tankan synes verka för kroppens skull. När nu denna härskande trälen är i god och rätt ordning, då är den finare delen även så: då yttrar sig tankans höjd och skönhet så mycket klarare, till begrepp, uppfinning, minne och omdöme. Himmelske strålar; men dunkla! varföre lysen I? vad tjänen I till? att söka och fatta Sanningar. Varföre? till den oändeliga känslans förnöjande. Ack! huru otillräckligt är edert ljus? huru fåfäng synes eder möda?

Jag fant min Själ hungrig efter sanning: begreppet fattade tusende saker: minnet gick det tillhanda, och omdömeskraften uppädlades därav. Jag såg på Vetenskaperne, och hissnade ej allenast för deras djup, utan ock för deras myckna ovisshet, och den ringa förnöjelse, de lämna efter sig. Sedan en människa använt hela sin livstid, utmattat kropp och sinnen, ofta arbetat sig till döds för en enda, ja den minsta del av dem; har hon antingen till slut själv funnit sig bedragen, och dömt till elden sitt arbete, eller hava hennes likar förr eller senare funnit det så. En dödelig, som med sina tankegåvor gått högre, än alla andra, och med sin förståndskraft upptäckt de största Naturens

Hemligheter, samt bragt *Poeterne* att frukta, det Änglarne avundades över dess Ljus: närde till slut sitt förnuft med *Profetiors* uttolkande. En annan, som i en av de djupaste och därjämte vissaste vetenskaper även gått så långt, att hans tid ansåg honom såsom ett under, blev barn vid trettio års ålder, sedan han vid barna-åren utvist ett ovanligt Manna-snille.

Vad är då människans vishet? Jag rördes och ömkades, och fant jämväl denna delen av nöje, otillräckligit för en trängtande Anda.

Människors goda omdömen, ett stort rykte, beröm för gåvor och lovvärda egenskaper, synas vara retande nöjen för ett högsint hjärta. Vad är väl härligare, än att genom förtjänst vinna allas förundran, och bringa både fiender och eftervärld, att minnas en med vördnad? Månn den, som arbetar på denna ärefulla vägen, kan finna världen trång? och månn det lysande målet, att av de närvarande tider förundras, och hos de tillkommande till sitt namn bliva odödelig, icke är mäktigt, att förringa alla plågor? Så syntes det för min tanka, vid åskådandet av hjältarnes, de världslige visas och flera stora Männers egenskaper och gärningar, som till deras åminnelse ännu leva kvar ibland oss; men jag fant, vid bättre skärskådande av dessa stora människors levnad, även falskheten av detta nöjet; De njöto sällan rättvisa av sina avundsamma medborgare: rykte och bifall stodo icke på någon fast grund; Det var byggt på tusende olika människors olika tycke, begrepp och kunskap: det bästa förkastades ofta av okunnoghet eller avund: det sämsta upphöjdes av samma orsaker, och fant således även sina älskare; lyckans infall och tidernas seder härskade över denna härligheten. En endas myndighet är stundom mäktig nog, att upprätta bruk, även i omdöme och smak om Dygder och Vitterlek. Således hinna människorna sällan denna lysande väderbilden, när de den som mest efterfika, och när de av dess färgor skulle kunna förnöjas: han synes liksom löpa dem undan,

medan de ännu kunna skåda honom, och stannar icke förr än stundom vid deras Grifter, då de förlorat för honom både lusten och känslan.

Jag vämjades vid detta nöjet, och finner nästan ingen ting löjligare av alla våra svagheter, än den ro eller oro, som andras tankar om oss pläga uppväcka hos oss; i synnerhet då vi därav till vår välfärd ej hava något att frukta eller hoppas; icke dess mindre är för vår egen kärlek nästan ingen ting så odrägeligit, som det så kallade föraktet, vilket dock mest består i inbillning; ty det kan ej plåga mig mer, än jag själv tillåter. Den som hyser orätta tankar om mig, felar ju för sin egen del: ty ho haver rättighet att förakta någon, om icke för fel och laster? och det icke en gång, utan en noga sin egen rannsakning, då föraktet ej blir annat, än en rättvis tanka om en ting. Högaktning, som åter så högeligen smickrar oss, är ock sällan efter värdet inrättad: länder oss ofta till skada: har merendels egennytta eller okunnoghet till grund, den tiden som oftast kastar över ända: och faller så hela denna fagra byggnaden.

Vartill tjänar då, att efterfika ett stort rykte, när det till sina grunder är så förgängeligit, som falskt, och aldrig tillräckeligit, att mätta ett äregirigt hjärta, varom våra Krigs- och Lärdomshjältars orolighet i alla tider vittnat?

Gives då ingenting på jorden, av vilket människan skulle kunna njuta någon verkelig fägnad? Ack! jo, här är något, som övergår, till sin ljuvlighet, värde och nytta, allt annat: Vänskapen, ädla Själars förnämsta böjelse: Källan till de bästa Dygder och de renaste nöjen: den synes vara oss lämnad, till att förljuva tidsens elände, förhöja och förbättra de svaga, usla och hårda människo-villkor. Det var i detta lugnet där den stora *Scipio* smakade i sin enslighet större fägnad, än vid sina *triumfer* i Rom. I en enda trogen väns sällskap, förglömde han alla de oförrätter, som ett otacksamt folk gjorde honom: och det rätta tänkesätt, den visa *Lelius* hade för honom, var honom mer, än

både upphöjelser och förnedringar, ryktet efter tidsens vänning tillade hans namn. Här njöt han större belöning för sin dygd, än Rom mäktat giva honom; ty hans hjärta var deltagande i dessa förmåner, och förnöjt. I vänskapen är icke allenast bot för Lyckans oförrätter; den sätter även endast smak på hennes gåvor. Vad vore de alla, om man ej kunde dela dem med någon vän? Vänskapen är här på jorden det fullkomligaste mål för en människa, varest hennes förstånds och viljas krafter, samt alla dess rättmätigaste böjelser njuta föda. Av en förnuftig väns tankar, råd, kunskap och gåvor förnöjes förståndet: Av dess dygd och efterdömen förbättras viljan; I dess högaktning, milda och ursäktande tänkesätt, finner en billig äregirighet all den höjd, hon söker: och det rådande ditt och mitt, som blandar sig i allt, och regerar i världen, förlorar här sitt välde; Emedan den största och endaste egennytta emellan vänner är den, att först få tjäna varannan. Således finner ock denna nedriga böjelsen här ett ädelt ämne för sin åtrå, nämligen, att rikta sig i vänskap. Vad nöje är ock till, som i ljuvlighet svarar emot en väns sällskap? gives det någon renare vällust, än den hjärtan smaka, dem böjelse, högaktning och likhet förenat. Således tyckes vänskapen vara det bästa, oss här nedre är lämnat: en himmelsk stråla, som synes närmast avmåla de sällheter, vi föreställa oss i fullkomligheten.

Du ljuva och ädlaste makt! jag erkänner och dyrkar dina Lagar, och tillstår, att där du regerar i all din prakt, uppbygger du på jorden en himmel, och förvandlar alla bitterheter i nöjen; men tillstäd mig, säga om dig, som en av våra tiders lärda talar om en fullkomlig vis Man, den han beskriver till alla dess egenskaper, styrka och orörlighet i med och mot, och tillstår honom vara den lyckeligaste av alla; men bekänner därhos till ett slut, att han icke finns.

De mesta människor älska sig allenast själva, och äro således obekväma till en rätt vänskap; deras egen nytta, nöje, heder,

bekvämlighet, egenskaper, och allt vad dem själve tillhörer, äro ständigt för deras tankar och åtrå närvarande: Således är ej underligit, att de ej hava mycket av hjärtat övrigit för sina vänner: Och av ett sådant, endast på sig själv ställt, syftemål, födas förakt, köld och vårdslöshet för andra, avund, tadel, falskhet, oförrätt, otacksamhet och ledsna: allt sådane fel, som härflyta av kärlekslöshet; Få äga ock den förmåga, att rätt värdera sig själva, därföre, att så få känna sig: och så naturlig och billig en rätt inrättad egenkärlek är, så skadelig och tyrannisk är denna, som betager människorna den största förmån, de här i världen kunna åtnjuta, nämligen vänskapen: till vilken fordras, jämte en naturlig böjelse, ett ej mindre rent och stadgat vett, än ett gott och ädelt hjärta: och som desse egenskaper äro sällsynte, följer därav, att en rätt vänskap är och blir i alla tider sällsynt.

Så måste jag ock säga om dig, du största himmelens gåva, som om allt det övriga, vad min åtrå och tanka beskådat, att du även är ofullkomlig, icke till ditt sammanhang; men till din varelse; ty du finnes så sällan, och om du finnes, så varar du dock icke länge; döden är din förstörare; men ack! huru ofta förrättar icke tiden, vad döden endast borde göra.

Det behöves icke mycken förfarenhet och ljus, att finna, det de så kallade Lyckans förmåner, högt stånd och rikedom, äro, om icke stridande, åtminstone litet bidragande till en rätt förnöjelse; i synnerhet, som den oro och bry, dem följer, aldrig kunna ersättas av de få nöjen, de föra med sig. En stor Själ, som på Ärans höjd endast är sysselsatt, att åstadkomma människors sällhet, och en rik, som förstår sig på det nöjet, att frälsa och hugsvala de olyckelige, samt belöna och upphjälpa förtryckte förtjänster, kunna endast smaka rätta ljuvligheten av desse förmåner. Alla de övriga, som nyttja dem på vanligit sätt, hava ock därav de vanliga plågor: faror, tävlan, fruktan, misstro och en aldrig vilande åtrå.

Av eder, I tvenne världenes avgudar, begär jag icke mer, än

vad naturen och en bekvämlig vana tillåter mig att äga. I ären allt för tomma i Eder själva, för att kunna fylla ett evigt begär; men I underlåten dock icke, att vara förmåner för dem, som rätteligen veta nyttja Eder: och då tjänen I tillika, att göra livet bekvämligit.

Så är då ingen ting av allt, vartill människan utsträcker sin åtrå, mäktigt att förnöja henne. Och den högsta Vishetens verk, som alla äro fullkomliga, i anseende till deras sammanhang, hava dock alla i följe med sig en verkelig brist. Men du eviga Fullkomlighet! Du Högst av vad vi kunne tänka! Du Makt, som satt all ting i ordning och rörelse! ser du till dessa tänkande jordemaskars torftighet, och den brist, de hava inom sig? Har Du det ändamål med dem, att de skola vara och en gång mättas? Ack! så äro Dina vägar därtill så visst goda och fullkomliga, som Du äst Själv. Och då, min Själ! pass på, att klandra den Evigas ordning: pass på, att skatta ett Intet lyckeligare än Dig; missunna ej djuren deras trånga gräntsor, som hindra dem ifrån den största plåga: tanka och överläggningskraft: fråga icke, varföre du fått så många invärtes fiender, att strida emot: och uppges icke under striden av svaghet och otålighet. Lät den brist och otillräckelighet, du funnit i allt vad du beskådat, tjäna till att förminska häftigheten av din åtrå för det förgängeliga; emedan det ej kan rätt förnöja dig, eller äger bestånd; men däremot, lät det goda och fullkomliga, du röner i alla skapade ting, uppmuntra dig, under din resa i Livet, och framför allt övertyga dig, om ett evigt all tings fullkomliga Ursprung, som tänker på dig, drar omsorg för dig, och en gång i Evigheten uppenbarar dig sin härlighet. Behållt denna sanning, styrk dig i den, och frukta icke, att bli bedragen; ty du löper därmed ingen fara; men, utan det hoppet, är människan det uslaste av alla skapade ting.

DE SVENSKA POETER.

För någon tid yppade sig en träta på Vishets-berget; icke emellan Gudinnorne, ty de äro oaktat deras Kön likväl enige; icke heller emellan dem och *Apollo*, ty som han var allena Gud på berget, voro de nie väna Systrarna alla angelägne att behaga honom. Således var väl hela Guda-skaran här fredlig, men invånarena gnabbades ofta, i synnerhet i Skaldernes samfund uppkommo utan återvändo nya tvister, än om släktlinjen och anorna, än om gunsten vid Hovet, men i synnerhet om rangordningen; Skalderna träta sällan om penningar och gods. Nu var bullret så mycket större, som de upprörde sinnen talade var sitt Modersmål; här var ett blandat ljud av Engelska och Tyska, Italienska och Spanska, Fransyska, Holländska, Svenska och Danska; änteligen, sedan oväsendet något saktat sig, kunde man tydeligen höra, att den stora *Stiernhielm* tvistade med några lärde. I synnerhet voro det *Gracian*, *Fontenelle*, *Pope* och *Swift*, samt några sådana Tyska Auktorer vilka väl egenteligen i det ämnet som förehades allraminst hade bort utlåta sig. Det är icke allenast Eder själv-kärlek, sade denne lärde Svensken, men ock tillika en stor okunnighet, som bringar Er till så förklenliga utlåtelser om mitt Fäderneslands snillen och deras framsteg i Vetenskaper; I känner icke vårt språk huru kunnen I då döma om våra Skalder och Lärda? Tillstån hellre att den goda tanka I hysen om Edert eget, hindrar Er att undersöka sanningen och således äro Edra omdömen icke annat än föredomar grundade på vana och väld; huru velen I neka att Norden framalstrar stora Snillen, sedan där varit en *Christina*, som med sin lärdom satt hela den vittra världen i förundran och det i en tid då Vetenskaper och smak ännu icke varit uti Europa rätt vakne? Det är icke underligit, sade *Swift*, att *Stiernhielm* som varit denna Drottningens Skald och till Hennes heder

sammanskrivit Komedier och Baletter, genom Henne och sig vill bevisa sina Landsmäns snille gåvor men han lärer icke varit med i den bekanta *Battle of The Books*, emedan han varken är andtruten eller mål-lös. Detta begabberiet satte *Hercules* Alstrare utur sin vanliga kallsinnighet. Jag älskar sanningen och mitt Fädernesland sade *Stiernhielm*, Apollo kan i denna tvist endast giva utslag; varmed han gick upp till Vishets Guden och berättade vad hänt var, hemställandes saken till hans avdömande. Guden avhörde med ovälduga öron den Svenska Skaldens klagan, som på egna och alla sine Landsmäns vägnar anförde den oförrätt, dem tillfogades av de Franske, Engelske och Tyska Poeter, vilka överhopat det Helikonske Arkivet med tusende försvarsskrifter, för sina egna gåvor och arbeten, då däremot de Svenska snillen av medfödd ärbarhet aldrig med slikt besvärat det Parnassiska hovet. Jag känner alla mina undersåtare, sade Guden: och vet nogsamt åt vilken och huru mycket jag av mina gåvor förlänt; det är sant de Välske, Franske, och Engelske, hava i de senare tider börjat förr att offra på mina altare, och kunna således i något visst hava förmån för de Nordiska, men därav följer icke, att inga snillen finnes uti Norden, och att den icke kan framalstra Skalder; det kommer icke däruppå an huru snart man börjar, men huru väl man utförer en sak. De Svenske hava, oaktat de länge varit under Krigs-Gudens välde, dock länge sedan svurit eden åt *Pallas* och mig, och från den stunden hava de, så väl som andra folkslag, blivit av Sång-Gudinnorne hyllade. *Klio*, *Thalia*, *Urania*, *Kalliope*, *Erato*, *Terpsichore* och *Polymnia* hava i Norden ägt stora dyrkare; och om de Svenska av *Melpomene* och *Euterpe* (a) icke varit så högt benådade, kunna de däremot i djupa och flera vetenskaper framvisa många snillen. Av Skalder hava de, utom dig, den jag an-

(a) Melpomene och Euterpe som uppfunnit att dikta Tragedier och äro i synnerhet satta över dem.

ser för deras Huvud-Man, att framte, en *Lucidor*, *Columbus*, *Wexion*, *Lindschöld*, *Dahlstierna*, *Rudeen*, *Olof Gyllenborg*, *Spegel*, *Lagerlöf*, *Runius*, *Broms*, *Holmström*, *Werving*, *Geisler*, *Sophia Brenner*, *Triewald*, *Leenberg*, *Eldh*, *Rissell*, *Frese*, *Jan Hiärne*, *Palmfelt*, *Kolmodin*, utom den myckenheten, som på *Maronis* språk sungit högt och ljuvligit, ja de, som nu dageligen i Svidiod vid Sång-Gudinnornes sida uppfostras torde snart bringa Konsten till sin höjd, bland vilka finnas några äkta snillen, dem jag en gång ej lärer neka odödlighet. Således kan du lätt segra över dina vederdelomän genom detta utslag, att jag själv erkänt för Skalder, dem jag här uppräknat; dock på det sätt, att bland dem varit samma åtskillnad som träffas bland andra folkslag; att somlige av dessa hava hämtat styrkan från själva Huvudkällan; andra åter från de ådror och rännelar, som löpa genom flera omgånger och således förlorat något av sin kraft; Men på det du och dina Landsmän hädanefter må bliva befredade för dylika oförrätter, giver jag dig befallning, att sammankalla alla Svenska Poeter; Du skall äga frihet, efter ditt omdöme, det jag anser för giltigt, att utvisa var och en sitt rum. Därmed ropade Guden en av Sång-Gudinnorne; Gack *Kalliope* (a) sade han, följ *Stiernhielm*, att se och avhöra huru han emottager de Svenska Skalder, berätta mig sedan huru det tillgått; han är värdig därtill, ty jag själv, har ingivit honom styrka och ljuvlighet, han äger allt vad som fordras till att vara en rätt Skald, skarpt snille, levande inbillnings-kraft och vidsträckt lärdom, kort sagt, han är Filosof för att kunna vara Poet, och Poet för att visa sin Filosofi.

När *Stiernhielm* på sin luta slår
De gamla här av nöjen tystna,
Homerus och *Horatius* lystna,
Om rösten lik med deras går;

(a) *Kalliope* som uppfunnit den Heroiska Poesien.

Hans sång är hög, hans ämne fullt av vikt,
Om språket i hans tid sin prydnad hade vunnit,
Han *Milton* övergått han *Tasso* hade hunnit,
I styrkan av en hjälte-dikt.

Här vid tog Gudinnan sin älskade Skald vid handen och gladdes i sitt sinne, att hennes dyrkare blivit utsedd till domare över alla de andra; hon följde honom till det rum, varest de Svenska Poeter samlat sig, där var och en framställtes efter det tidevarv han levat uti, och blevo de av *Stiernhielm* på efterföljande sätt hälsade och tilltalte:

På *Apollos* egna vägnar
Efter *Pindi* skrevna lag
Svenska Skalder jag er ägnar
Var och en sitt rum i dag;
Alla han I burskap vunnit
På det vittra *Helikon*.
Du vars Eld så ojämnt brunnit
Nalkas, *Lasse Johansson*.
Kom, att bland din samtids lärde
Ett berömligt ställe få,
Fast du skalde-ådern närde
Minst, ur *Aganippens* å;
Dock, när du din Gudar prisar,
Fröjas nåd och *Bacchi* saft,
En *Anakreon* knappt spisar
Mot din livlighet och kraft;
När din sorg din kärlek råder
När dig själv du själv är lik
Flöder en Poetisk åder
I en *gravskrift* om en *Strik*;
Några fler de tecken bära,

Syndarns bot och *Möjors* plikt,
Således röjes kunskap, lära,
Språk och bildning i en dikt.
Men du kan bland skalder finna
Ej det främsta rum med skäl
Eller bästa kransen vinna,
Ty du söng så sällan väl.

* * *

Prydda Snille, lärda Sinne
Som så täck bland Skalder blänkt,
Du är än i Svenskas minne
För de Oder du dem skänkt;
Allvar, sanning, djupa tankar
Ljuda i ditt kväde jämt;
Från Naturens bok du samkar
Vad du på din Lyra stämt.
Bland *Polymnes* (a) värda söner
Var och en dig skatta vet,
Själv hon sin *Columbus* kröner
Som en sinnrik god Poet.

* * *

Wexion du kvad ej mycke,
Och din hälsning bliver den
Det var skaldens mästerstycke
Att han vände snart igen.
Om för när man källan öser
Blir på botten grumlet sist;
När med snillet mången slöser
Röjes i det myckna brist.

* * *

(a) Polymnia är satt över Harmonien.

Glada *Lindschöld*, fast din ära
Tar av själva purpurn glants
Må du ej försmå att bära
Från *Apollos* träd en krants;
Herdar, frihet, lust och lekar
Fläta den till ditt behag
Och jag vet du själv ej nekar
Astrild vara med i lag.

* * *

Du som om din Hjälte sungit
När han geck till Glysisvald,
Om du rimmen mindre tvungit (a)
I din vackra Kunga-skald;
Om du så de gamle härmat,
Att man mera eget fant;
Om ej Fantasien svärmat (b)
Från naturligt, likt och sant (c)
Vore du ett ljus, en stjärna
Bland de Svenska skalders här.
Lika gott, du höres gärna,
Klio Lagren dig förär (d).

* * *

(a) *Dahlstierna* i sin Kunga skald säger bland annat *Himlens silvervårta* vilket skall betyda månen, för att rimma på *bårta* och *kårta*.

(b) Som vita oxen var för hela boskaps raden,
Så var då Hjalmar etc. etc.

(c) Då klappa Kungen milt sin flickas fagra haka,
Satt henne i sin vagn och åkte så tillbaka.
Flickan var Sverige, vilken personligen feck rum i Kungens vagn.

(d) *Klio*, sjunger om stora mäns bedrifter, och är satt över Historien.

Lärde *Spegel*, du som kväder
Vid ditt höga Herda kall,
Jord och vatten eld och väder
Fåglar, Fiskar, Djuren all
Oss i kort beskrivning givit
Med var deras art och drift,
Samt hur *Eva* äntlig blivit
Skapad, dårad, straffad, gift;
Värdigt du på svenska språkar,
I beskrivning tydlig, ren.
Att du stundom *Milton* råkar,
Gör ditt arbet intet men;
Men den eld, den höjd och styrka,
Som rätt teckna skalde-ljud,
Kan man röna mest och dyrka
I ditt företal till Gud.
Ja; vår Kyrka tusend gånger
Får ditt namn med vördnad se,
När din anderika sånger
Henne tröst och glädje ge.

* * *

Dyra skald, som var en känner
På din luta och din stav,
Du som vist att stora männer
Kunna gråta vid en grav, (a)
Du som ljuvt och lärt förenar,
Städs i röst och hjärta öm;
Tankar, ord, och påfund renar
I den klara kunskaps-ström,
Klio och *Erato* båda (b)

(a) Biskop *Rudeens* gravskrift över sin Fru.

(b) Erato sjunger om kärlek och behaglighet.

Om din dyrkan tävla mest.
Och som bägge fått dig råda,
Ha de kransen på dig fäst.
Ja, än mer; de ha beslutit
Ge ditt namn odödlig rätt,
Och sin gåva så utgjutit
Att du lever i din ätt.

* * *

Holmström, dina infall glada
Och din rika Skalde-lott
Visar ut vad brist och skada
Konsten av din tystnad fått.
I en tid, då han sig bringat
Jämte smaken till sin höjd,
Hade nog din harpa klingat
Ljuvligt till båd' sorg och fröjd.

* * *

Du, vars eld och skarpa Snille
Svenska skalder hedrat har,
Dock så sällan kväda ville
Som du sällsynt bland dem var,
Hjärta, vett och tankar brinna
I det ljuvsta sammandrag,
När du kär, för din Gudinna
Tolkar kärleks högsta lag. (a)
Högt och fint du sammanparar,
Sinn-rik, präktig är din Ton,
När du sjunger och förklarar
Nit för Svenska Caesars Tron. (b)

* * *

(a) *Gr. Olof Gyllenborg*, Gudinnan den jag vördat har etc. etc.

(b) Nyårsönskan till högsalig Kung *Carl* den XII:te: *Vad önskan stora Kung* etc.

Werving, allt vad du oss lämnat
Röjer skalde-ådren lätt,
Du din lyckas hårdhet hämnat
På ett stort och värdigt sätt,
När dig Skalders öde hotar,
Som en världslig vis du ler,
Med en glader sång du botar
Brist och vad dig världen ger.
Val och smak och lätthet flyta
I din vers; ja när du vill
Franska rim i svenska byta,
Räcka samma gåvor till.

* * *

Kvicka *Runius*, vad du säger
Är och blir oss alltid kärt;
Vad Naturligt lynne äger
Är ju alltid tycke värt.
Fast du stundom tankar hämtar
Oförmodligt av ett rim,
Binds din vers, ehur du skämtar,
Städs med ett Poetiskt lim.
Bland Poeters värda skara
Som en skald båd kvick och lärd
Skall du rätt välkommen vara
För din vackra *eftergärd*,
För din *äre-Trappa* höga,
Stenstil, *Skaldebrev* med mer,
Där man aldrig infall tröga,
Länta ord och tankar ser.
Eld och lätthet hos dig lyser
Uti lag och bröllops Stim;
Andakt, sötma, kraft du hyser

I ett andligt *Dudaim*.
Ja hur kan man dig nog prisa,
När du världsens narr vill bli,
Lockar folket med en visa (a)
Att förstå Filosofi.
Efter tiden din och smaken
Du så lyckligt Snille var,
Att fast den nu mer är vaken,
Mången dig ej hunnit har.

* * *

Broms, du har de tecken givit
Att du till Poet var född.
Om du längre hos oss blivit
Och av konsten understödd,
Du av smak och övning vunnit,
Vad du icke alltid haft,
Tydlighet som prisen funnit,
Och en redig bildnings-kraft.

* * *

Ljuva Skald! i Herde-lundar (b)
Känns din pipa grant igen,
Den du länt till konstens under,
Av *Terpsichore* din vän (c).
Lagren vilkens löv dig pryder,
Vuxit har på Gudars berg,
Och den förmåns rätt betyder,
Att han aldrig skiftar färg.

* * *

(a) *Vad mest alle*, *Efter falle Vi här kalle* etc. etc.

(b) Professor *Lagerlöf*.

(c) *Terpsichore*, uppfunnit Pipan och Fleute.

Muntra *Triewald!* Skalders heder,
Nordens *Boileau*, bland vårt tal
Hos den Franska sätt dig neder;
Du som kärnan skilt från skal,
Du vars tankar genom bryta
Dårskaps bålverk, vanans mur,
Du vars rim så smakligt flyta,
Röjer styrka, eld, Natur;
Djupt du ser; för sanning strider;
Skarpsint, kärnrik är din skrift.
Om där konsten något lider,
Glömmes det för snillets drift.
Lik en blixt din infall stråla;
All din målning ger behag;
Livlighet och likhet pråla,
I de starka pensel-drag.

* * *

Geisler bland Vår ädla skara,
Tag ditt rum; du artigt kvad,
Skalde-drift och tankar para
Sig på dina lärda blad,
När din ungdoms första lager,
Du för *Carols* Segrar bröt,
Tecknas den att bliva fager;
Och ju mer du kransar knöt,
Mera de ock blevo täcka,
Bland dem pråla fyra mest (a),
Som du velat tiden räcka,
Och på årets huvud fäst.

* * *

(a) Ett Poem över fyra årsens tider.

En *Sophia* oss besöker,
Hon skall ock sin heder få;
Som Skaldinnors hop hon öker,
Bör hon med för Könet gå;
Fast hon icke är så fager,
Som *La Suse* och *Deshoulières*,
Stundom något torr och mager,
Skruden dock Broderad är
Med Crepiner och Galoner
Från *Germanien*, *Rom*, *Paris*,
Bland de Nordiska *Matroner*,
Var hon granner på sitt vis.

* * *

Se en Skald, ej mycket känder,
Likväl av det äkta slag,
Som av Sång-Gudinnors händer,
Lärde sina harpe-tag.
Kom *Risell*, din lön att taga,
Av de friska lagrars blad;
Allt vad vi uppå dig klaga,
Är, att du ej längre kvad.

* * *

Eldh, som lyckligt fjädren vässer,
Du ock bant en artig krants,
Av de *Myrten* och *Cypresser* (a)
Som på våra kullar fants,
Säg oss dock, om *Pindi* ängar,
Icke givit blomster nog,
Medan du från Trägårds sängar

(a) Ett Poetiskt verk kallat *Myrten* och *Cypresser*.

Stundom någon gröda tog?
Att du därför ej så höjes,
Som ditt snille äska vill,
Är att i ditt knippe röjes,
Hiacinten vid en *dill*,
Lika fullt blir här ditt näste;
Ja du har förtjänt vår tack,
För de äkta blad du fäste,
I den Svenska *Telemack*.

* * *

Du som härmar lärkans läte
I din drift och blida sång,
Ömma *Frese!* tag ditt säte
Vid den snygga *Pavillon*,
I må bäst varannan skatta,
Som så lika drift ha känt,
Bägge ljuva, bägge matta,
Icke högt Er strängar spänt.
Frese lockar dock vårt öra,
Ja hans kväden sakta gå,
Smyga sig att hjärtat röra
Förr än snillet tänkt därpå.

* * *

Leenberg högt din Luta klingar,
Och ditt snilles fria fart,
Till den tanke-höjden svingar,
Som gör rätt förståndet klart;
Du av Skalde-gåvan länar,
Prydnad, täckhet och behag,
Dig av henne mest betjänar,

För att tolka sannings lag:
Rena tankar du inkläder,
I en vers, behaglig, lätt,
Ämnet högst förnuftet gläder,
Örat nöjs på lika sätt.
Ack hur hastigt denne låga,
Släcktes! kan ske Norden har,
Uti dig en *Pope* fått åga,
Om du blivit längre kvar.

* * *

Än en skald av annat lynne,
Visar sig ej mindre käck,
Som sitt kära blod och kynne
Målat har med skalde-bläck,
Skönhets makt och kärleks välde,
Han så livligt skildrat har,
Böjelser han så framställde,
Att de kännas av en var;
Allt vad eld och bildnings gåva,
Verkat i Poeters bröst,
Tyckes här sig sammanlova,
Att bereda Skaldens röst.
Häftig, hög och stark den låter,
Ledd och upptänd av sin Gud;
När han ler och när han gråter,
Höres lika rörand ljud.
Kvicka *Hiärne* gack och skynda,
Dit din sång och öde för,
Med en *Naso* dig befrynda,
Och vars annars klagan hör.

* * *

Svenska *Maro*, som den Välska,
Gav så täck och passad dräkt,
Att vårt språk vi dubbelt älska,
Sen dess rikdom du upptäckt,
Lärdom, vett, otrolig möda,
Du för *Themis* offrat har;
Samma gåvor överflöda,
När du Skalde-fjädren skar.
Du har vunnit lärdas tycke,
Konsten evig tack dig bär
För din bok, som Mästerstycke
I sin art och ämne är.

* * *

Men; vad sku vi ge för heder,
En nykommen Svensk Poet,
Som Guds ord och våra seder,
Hop med Fabeln binda vet,
Junos kynne likt med *Sara*?
Jacobs hydda med *Versail*?
Tänk att bruket ett kan vara,
I så drygt ett tide svalg.
Speglen som du givit kvinnor,
Passar dem vid Sexti år,
Femton-åra Läsarinnor,
Där för mycken kunskap får.
Tag likväl ditt rum bland andra,
Ty om man skall ryktet tro,
Fast dig vissa snillen klandra,
Är din bok dock mångens ro.

Härmed slöt *Stiernhielm* sin mönstring över de Svenska Diktare som från de levande voro ankomne till Gudaberget; *Kalliope* var redan i begrepp att gå till *Apollo* och framgiva listan på Rangordningen, då fyra löjliga skapnader kommo löpandes och ropade med fullt skri, att Sessionen icke skulle slutas förr än de ock likaledes blivit intagne och fått deras rum. Man lät dem framkomma, men ingen var som kände dem igen. De utgåvo sig för Skalder, men här felades bevis; de tillbödo sig då själva, att med deras värda arbeten, som kostat dem så många sömnlösa nätter och så mycken möda, övertyga alla därom att de voro Poeter. Den första framdrog en gammal bok, sammanpluttrad med tvenne språk, av vilket det ena skulle vara Svenska utspäckat med Latin; *Stiernhielm* ögnade på dem och märkte att det var *Salig Gubben* han talade med; den andra hade intet annat att framte än tvenne silkes kuddar emot vilket svarade ett par muddar, (a) av dessa Skalde-prov begynte hela skaran le. Den tredje framgav med en självkär förnöjelse ett knippe av *Sommar- Höst- Vinter- och Vår-blommor*, jämte en hop av andra Krydd-kvastar, som dock till all olycka icke vore hemvuxne på berget; och den sista hade ett ovanligt stort pappers bylte, som kunnat utgöra några Volymer med vilket han ämnade roa de närvarande, men *Stiernhielm* bad honom spara sitt omak och sade sig nu känna honom i synnerhet på hans förvirrade uppsyn; han frågade de bägge andra deras namn, vilka sedan de givit sig tillkänna, blevo jämte de tvenne förra, anviste till vederbörlige rum, på det sättet, att *Svenodalius*, *Gröndahl*, *och Serlachius* gjordes till dörrvaktare, den sista vid *Pegasi* stall, och de tvenne förra vid det *Parnassiska* dårhuset, i vilket *Twisten* på *Virgilii* (b) och många fleras trägna anhållan till evärdelig tid erhöll säte och stämma.

(a) I Gravskriften över en hög Person, rimmas *muddar* med *Silkes kuddar*.

(b) Emedan han illa översatt hans bok.

När allt var slutit, framkom äntelig *Momus* som stått på lur, under den tiden *Stiernhielm* höllt mönstringen; Min Kära *Stiernhielm* sade denna halvguden, du har tagit dig vatten över huvudet med ditt omdöme; Menar du att din smak skall finna bifall hos alla, och att de felaktigheter du upptäckt hos de forna Svenska Diktare, icke överdraga dig tadel och kanske Stickskrifter på köpet; du hade bort berömma dem allesammans och lämnat mig den sysslan, att röja deras brist. Jag har icke fallit i ditt Ämbete, svarade *Stiernhielm*; ty, jag har icke lastat dem, men sökt att visa, vars och ens lynne, styrka och svaga, och sådant hörer till granskningen och smakens upphjälpande; men så vida den ännu hos mina Landsmän icke är rätt stadgad har jag icke tänkt, att påbörda dem mitt tycke och omdöme; Och, att ställa dig tillfreds, skall du aldrig få veta om *Apollo* gillat mönstringen eller ej.

FÖRETAL

till WITTERHETS ARBETEN, UTGIVNE AV ETT SAMHÄLLE I STOCKHOLM. I. TOMEN.

Auktorerne till de skrifter, som utkommit under namn av *Våra Försök*, hava åtlytt den upplyste allmänheten, så väl som deras egne omdömen, och företagit sig att närmare granska, samt efter Svenska Språkets och Skalde-Konstens strängaste reglor inrätta deras arbeten.

De hade i början, mera av en händelse än en prövad överläggning, kommit överens, att roa sig med Snille-lekar och Vitterhets övningar, den ena, att försöka sin böjelse i Skalde-Konsten, en annan sin gåva i Vältaligheten, en sitt Snille i Översättning, en annan i granskning. Filosofien, Historien och Sedo-Läran skulle icke vara dem avlägsne ämnen, men i syn-

nerhet hade de satt Skalde-Konsten till deras huvudmål, såsom minst uppodlad i Sverige.

Den brist vi äga på Svenska Böcker i Vitterhets ämnen, och den olika smak som ännu i allmänhet regerar, voro de enda orsaker, varföre *Våra Försök* så snart och mindre höfsade kommo i ljuset.

En inbördes och anständig hövlighet hindrar ofta i ett Sällskap granskningens verkan; Man kan med stränghet nagelfara sitt eget arbete och utdöma vad man behagar, men icke lika lätt en annans, vars egenkärlek bör skonas, i synnerhet i början av en inrättning, och hos de sinnelag, vilkas hug och eld snarare böra uppmuntras än kvävjas. Av denna orsak torde ej allenast många fel blivit kvare i våra skrifter, men ock sådane skrifter intagne, som utan saknad hade kunnat vara borta.

Man vill icke härmed giva okunnoghet och avund vapen i händer; Ty man vågar säja, att oaktat de fel som kunna finnas i dessa arbeten, de sämsta av dem dock äro drägelige, och större delen av de bästa, kunna, så till ämnen som utförande, på Svenska anses som alldeles nye.

Det är icke nu hos oss så lätt att vara Auktor, som i förra tider, då mången antingen med magert hemgods, eller med lånta tankar och infall kunde pråla för menigheten, uppväcka förundran och bliva ansedd för stort och sällsynt snille av dem, som icke en gång kände namnen på de hos utlänningar överallt bekante böcker.

Auktorerne till desse Vitterhets arbeten kunna i synnerhet frikallas för detta felet; de hålla för nedrigt och onödigt, att skryta med vad dem icke tillhör, och de tro sina Landsmän åtminstone om så mycken lärdom och god smak, att de hellre läsa originaler i egit språk, än stympade avskrifter. Finnes därföre någon eld, någon styrka, uppfinning, målning och infall i våra arbeten, kunna vi åtminstone kalla det vårt eget.

Snille-skrifter hava gemenligen tvenne oundvikelige öden,

hos de folkslag, där Vitterhet icke vunnit rätt stadga, att antingen för mycket upphöjas, eller alldeles förkastas. En illa skreven Latinsk eller Grekisk vers, av den Holländska Anna Maria Schurman, uppväckte den tiden hon levde, mera rop, mera vördnad i den lärda världen och över allt, än en Madame de Châtelets, Graffignys och du Boccages utvalda arbeten i vår tid, oaktat all den smak, sunda tankar och konst, som i dem regera. Det förra kommer oförnekeligen av ett allmänt mörker och gräl i vetenskaperne; Det senare är en verkan av en inbilsk klokhet. Så länge Lärdomen var inskränkt inom språk och minnesverk, var det nog att lysa med denna torra kunskapen, utan snille och odlat vett; och sedan alle, i detta så kallade upplyste tidevarv, tro sig kunna tänka, dömer var och en djärvt om de bästa snillen, vårdslösar både dem och deras arbeten, förkastar eller gillar allt med en otrolig dristighet, som äger dock ingen fastare grund, än en med falskt glitter överklädd dumhet.

I forna tider höllts Reinicke Foss och Rim-Krönikan här i Norden för mänskeliga Snillets underverk. I vår tid är Esprit des Loix, Henriaden, Essay of Man och Encyklopedien klandrade och försmådde. Jag vet icke vilketdera omdöme mest vanhedrar människo-vettet.

Oaktat alla de tadlare varav vår tid överflödar, hava vi dock den största brist på rätta Critici, över allt i den lärda världen, men i synnerhet hos oss. Önskeligit vore, att något äkta snille, som ägde fullkomlig stadga i smak och styrka i lärdom, gott hjärta och oväldugt omdöme, kort sagt, som hade alla de egenskaper, dem Pope säger en rätt Criticus bör äga, ville göra sitt Fädernesland den kännbara nytta och påtaga sig, att granska allt vad som utkommer på vårt Språk. Man kunde då få se tankar i stället för drömmar om Vitterhet, förnuft, smak och renade omdömen, i stället för matta, ensidiga, bittra och självkloka domslut.

I brist härav hava vi måst rätta oss efter egna ljus, och varit

våra egne Critici med all möjelig stränghet. Vi hava i synnerhet sökt att i akt taga Språkets renhet, så väl till dess art som utlåtelser. Nya ord hava vi icke många: De få som vi vågat, äro begripelige och tarva inga noter.

De första och vanliga reglor i Skalde-Konsten, som dock hos de Svenske Skalder så länge varit vårdslösade, hava vi i detta nya arbetet på det nogaste sökt följa. Att uppräkna dem här, vore onödigt, emedan de finnas på så många ställen förut upprepade. De större och ädlare reglor, som röra smaken och stilen, hava vi ock sökt taga i akt. Den olika skrivart som märkes i dessa skrifter, har varit dels oundvikelig, dels nödig. Vart och ett Snille haver sitt skrivsätt, vart och ett ämne fordrar ett särskilt; Således vore det ett fel, om i en beskrivning över Våren, eller i ett Herda-Kväde, där läckerhet, ömhet och en menlös behagelighet bör regera, skulle röjas den styrka, den höjd, den dristiga målning, som fordras i Hjältedikter och Oder: I desse senare åter, den fintlighet och okonstlade skrivart, som bör finnas i Fabler, Satirer och Epigrammer. Denna skillnad i stil i anseende till ämnen, märkes snarare av en kännare än den här kan utföras, och kännes i allmänhet bättre, än hon läres.

I Översättningen av *Temple de Gnide*, har man sökt att uttrycka samma korta och djupsinniga meningar, som finnes i Originalet. Ändamålet då man översatt denna skrift, har varit att försöka huruvida vårt språk, i vilket vi hava lyckliga Översättningar i Sedoläran, Handelen och Vetenskaper, även kunde passa till detta läckra ämnet, där en häftig och ädel böjelse på det finaste sätt är målad. Den Lakoniska skrivart, och smaken av den gamla Grekiske Vitterleken, som skiljer detta arbete från alla andra av dess slag, och som utmärker sin stora Auktor, har gjort det värdigt att synas på Svenska.

Av de redan tryckte skrifter i *Våra Försök*, hava vi nu gjort en början med första Tomen, att utvälja de bästa och förbättra dem. Vi hava där funnit få som vi gillat. Oden till Sång-Gudin-

norne, som är den första, och vilken blev författad i anledning av den Vitterhets Akademi Hennes Kongl. Maj:t inrättade, hava vi även behållit i denna, sedan den blivit granskad och förökt. Vi ämna på detta sätt fortfara med de övriga Tomer, behålla vad som är gott, samt alltid med nya och okända arbeten föröka dem.

Det är ostridigt och redan avgjort, att ingen ting mera renar ett Språk och bidrager till dess uppodlan, än Skalde-Konsten. Bevis därpå lämna oss Augusti, Leo den X och Ludvigs den XIV tidevarv, vilka lyste av de största Skalder, och då Språken hunnit till deras höjd i styrka och prydnad; Att förtiga vad Engelskan vunnit av en Milton, en Addison, en Dryden, en Pope; Tyskan av en Haller, Kaestner, Gellert och Hagedorn; och Danskan av sin Holberg.

Till ett sådant ändamål bliver Skalde-Konsten ej allenast lämpelig, utan ock högstnödig, hos ett höfsat folkslag. Övar hon sig tillika i värdiga ämnen, pryder dygden med sin fägring, målar lasten med rätta färgor, sätter sanningen i sin glans, gör dårskapen löjlig, skildrar mänskeliga böjelser livligt och starkt, gör Hjältar och stora människor odödeliga, visar sig än Majestätelig, än sinnrik, uppbygger och roar, så vinner hon en gång i Sveriget, samma värde, som hos alla andra upplysta folkslag.

Ingen ting är större bevis på den gensäjelse, som finnes i människors sinnelag, än de Svenskas olika tycke för sig själve. Knappt gives något folkslag, som är känt för mera ärelystnad än vi, och ännu har aldrig någon Nation så vårdslösat och föraktat sina egna förmåner. En utlänning, om han ock vore den största Konstmakare, som fore världen omkring, för att bedraga och bliva bedragen, skulle kan hända finna vördnad och aktning hos oss: En Herre av hög födsel och namn firas, som hade han förädlat vår Nord, med det han velat besöka den. En halvlärd, ett snille som gör oss den äran, att låta oss se sina egen-

skaper, sätter oss i förundran, vinner äretecken och upphöjes långt över sin egen förmodan; men våra egna ljus, våra bästa Snillen, våra lärdaste män, lämnas ofta i glömska eller lönas med tadel och avund.

Lika som det sker med folk, händer även med skrifter och språk. Förakt för nyttig läsning, och för den vackra Svenskan regerar här ännu; Mera okunnoghet och kvarlevor av barbari finnes i vårt land, än folket själv tror. Man nöjer sig med skenet av klokhet, och dristighet uppfyller vad som felar i förstånd. Den stora världen, som giver ton åt allt, bidrager mycket till vårt mörker och vanmakt. En, vars hela lärdom består i ett språk, läser hellre en hundrade gånger uppvärmd Roman, en kall Komedi, en mager vers på Fransyska, än de bästa tankar och lyckligaste infall på Svenska; Och således skapas ofta en hel Nations smak.

Önskeligit vore, att våre Snillen av dessa svaga omdömen uppeldades till en ädel harm, att tävla med Utlänningen; då kunde framdeles fullkomligare arbeten än desse, upplysa och förnöja det Allmänna, och våra hava den hedren, att därtill hava givit anledning.

FRÖJAS RÄFST.

Fröja hade nyss avhört kärlekens klagan då hon upptänd av vrede övergav både Pafos och Gnido. Hon steg bävande i sin vagn och anlände till en halv-ö, där natten i behaglighet tävlar med dagen. Där havet uppstiger att blanda sin sälta, med friska och rinnande böljor.

Här hade Gudinnan för långliga tider blivit dyrkad av ett lyckligt Folk, som åtlydde Naturen i det de offrade Fröja.

Deras dyrkan var enfaldig, deras offer voro rene. Altaren

lågade av en eld som var outsläckelig och varade alltid lika med dens liv som offrade.

Under äktenskaps Gudens vård hade Gudinnan lämnat sin dyrkan på denna öen. Han hade här sina Tempel över allt; Och det var honom som desse trygge Ö-boar anropade så snart Kärleken hade sårat dem. De kommo i Templen, framställte sina sårade hjärtan för honom, och av denne Guden emottogo de endast Läkedom.

Intet ställe på Jordklotet har varit mera namnkunnogt av Kvinnornas blygsamhet, än Atland. Här dristade aldrig en Jungfru att se sin älskade Brudgumme i ögonen. Hon fördes med våld såsom ett utsirat offer-djur till sin Brudsäng. Hon ronnade i samkväm väl tio dagar efter Bröllops-dagen, och hon bekände hemligen för sina Lek-Systrar, att hon endast av lydnad för sin Moders befallning underkastade sig Kärleks-lagen. En äkta Kvinna hade nått höjden av alla dygder, när hon behagade sin Man; själva Männerna voro här grannlaga att hålla de löften de svurit vid altaren, och om de någon gång bröto dem, gjorde de sig därav ingen heder.

Fröja ansåg detta oskyldiga Folket med ynnest; ty varaktigheten av deras eld ersatte den inskränkta tanka, de hade om hennes gudomeliga egenskaper och allrådande välde.

Kärleken själv hade sin ro att skåda deras enfaldiga nöjen, och det var endast hos detta Folket som denna Guden trevs med sin Broder (*). Det är sant, han tömde icke kogret och slösade icke med Pilarne, ty en enda var här nog för ett hjärta; men han valde ock alltid de bästa, starkaste och mest vasse, varigenom han träffade målet och sköt sällan felt.

Länge varade detta Folkets lycksalighet, deras begärelser voro icke många, och således snart förnöjde; deras begrepp var icke vidsträckt, det uppfant därföre icke nya konster, som

(*) Hymen.

under sken av vinst gjorde dem torftige, i det de ökade deras behov. Deras grannar kallade det enfaldighet, men desse voro lyckelige så länge de behöllo deras egit lynne och sina hemseder. Ärlige, tarvlige, sparsamme, trofaste i vänskap, tappre och högsinte voro de trygge inom sig och fruktade av sine fiender.

Men en sällsam böjelse att efterapa andra Folkeslag, gjorde detta Folkets olycka. De voro högdragne emot varannan, men läto tygla sig av utlänningars bruk. Man skall icke kunna säga om det var enfaldighet, tycke för nytt, eller en falsk äregirughet, som gjorde dem liksom förtjuste för främmande seder.

Småningom förbytte sig detta Folkets art och med den samma deras lycksalighet. De blevo så omstöpte, att man icke mera skulle kunna göra en beskrivning på en Scandianer, som tyckes nu vara en blanning av sitt egit och alla andra Folkslags böjelser.

Man utmärkte fordom detta Folket med få ord till både dygder och fel. Kännetecknet på en Inbyggare från Atland, var att vara manlig och högmodig, lat och måttelig, enfaldig och avundsjuk, redlig och hämndgirug. Knappt hava de nya behållit mera kvar av detta lynnet, än felen. De äro lika högmodige, men även falske och trolöse, mindre okunnoge, men fåfänge och ostadige; orkelöse men överflödige. Att fylla sina mångdubblade behov äro de icke grannlaga på medlen, allenast de måtte undfly ett tröttsamt arbete.

De gamle Scandianer vågade lycka och liv för frihet och ära. De tålte icke ok, men kastade det med handkraft för vars mans ögon av sina skuldror. En falsk vän, en rädd Stallbroder, voro skamfläckar hos dem. De nya, våga samvete, heder och rykte, för att få äta och dricka och övergå sina likar uti dårskap och prakt. De tåla icke heller att kuvas, men de undergräva hemligen bottnen för dens fötter som står dem i vägen; ofta krypa de för några, för att få trampa de övrige. De sätta stundom all sin tapperhet däruti att få undertrycka varannan. Den största vanheder hos dem, är att synas fattig, ty att vara det och likväl

prunka, är nästan det enda vissa som nu utmärker detta Folkslaget.

I Mannaminne har man icke rodnat i detta landet för en falsk ära, en egennyttig anläggning, och en trolös vänskap.

Baldurs dyrkan var fordom icke i bruk på denna Öen. Dess inbyggare hade helgat sig till Krigs-Guden, de tillbådo honom över alla Guda-makter, och han hade utvalt detta Folket till sitt egit, och själv anfört deras härar när de underkuvade större delen av Jord-klotet. Icke dess mindre hade de forne Invånare för Vishets Guden en sådan vördnad, att de utdelte kransar, och uppreste ärestoder för dem som endast kunde nämna hans namn. Folket strömmade hopetals att skåda den som upprepade deras Förfäders bedrifter, och söngo visor till deras Hjältars heder. Den ringaste av de Yverborne, som var benådad av Sång-Gudinnorna, kunde äska Altare.

Nu hava de upprättat Altare över allt på Öen till Vishets-Gudens heder; där äro Helgedagar, Offerstadgar och lekar instiktade till hans ära, men invånarne förakta hans tjänst och vårdslösa offren. De ohelga hans Altare med kraftlösa rökverk och gäckas med hans dyraste gåvor. Det finnes nu ingen ibland Scandianerne som icke tror sig värdig att sköta hans Helgedom och skickelig att tala Guda-Språket.

Men uti intet hava Inbyggarne på Atland mera avvikit från sin oskuld än i Kärlekens dyrkan. De förakta hans välgärningar och blygas för hans eld; En öm böjelse, en naturlig känsla, räknas där för last. Tvenne hjärtan som älska varannan äro ett åtlöje för Allmänheten, själva Kärlekens förtjusning anses för den största av alla dårskaper.

Fröja hade fordom delat åt Kvinnorna på denna lyckliga Öen behagligheter, som övergingo själva skönheten. Hon hade beväpnat deras ögon med blygsamhet och deras röst med en förtjusande ömhet. Deras blickar bekände kärlekens välde och tillika en helig vördnad för Kyskhetens dyrkan.

Det äro de täta och tjocka Skogar som gjort denna Öen behagelig för Jakt-Gudinnan. Hon hade därföre hyllat Könet i Manhem och ingjutit sin dygd i deras hjärtan.

Mankönet, som svävat under främmande himlar, som sett Fröjas Tempel och den åtskilda dyrkan man giver henne över hela jorden, hava infört så olika offer-sätt, så främmande stadgar, och en så blandad Guda-tjänst, att allt stannat i missbruk, och Gudinnans välde är blivit föraktelig.

Det är icke mera skönheten som itänder hjärtan. Det är icke Fröja men Rikedoms Guden som gör Könet på Atland älskvärt. De trampa Äktenskaps Lagarne, ty Giftermålen äro där icke annat än en nedrig handel.

Hade de allenast kvar en rätt vördnad för Kärleken! Men, nej! De överträda icke sina löften av en våldsam låga; Det är icke nya behagligheter som giva dem nya förbindelser; Deras hjärtan äro utan känsla, och deras förstånd utan val. Självsvåldige, kalle och fåfänge, vårdslösa de hans bud av ett ännu större förakt för Kärleken.

Guden hade ofta hemsökt dem därföre, men de hava fördubblat sina brott och drivit sin ogudaktighet till det högsta. Han beslöt änteligen att för evig tid övergiva dem, skyndade sig till Cythere och gråtande föll i famnen på sin Moder, där han utgjöt sin klagan.

Gudinnan utvalde ett namnkunnogt Tempel i Manhem, där hon sammankallade de brottslige. Hon iklädde sig sitt Majestät. Täckhets Gudinnorna och Nöjenas Gudar omgåvo henne. Hon hade uppbundit sin slöja som liknade Regnbågen, med den förtjusande gördelen. Av hennes hår utspriddes en Gudomelig lukt, och av hennes ögon gingo strålar som uppväckte en helig förskräckelse. Hon satte sig på Guda-Tronen och avkunnade domen.

Hit samlades nu alla de olyckeliga Makar av bägge Könen, som för fåfänga avsikter, överilning eller förblindelse ingått i

olösliga band, bedragit varandra, förvandlat Gudomliga nöjen i plågor, ohelgat Äktenskapen och vanhedrat Fröja.

Först framkom ett par som i början tycktes älskat varannan med största häftighet. De hade blivit förtjuste av en utvärtes fägring och sådana behagligheter som tagit sitt upphov av vana och förställning. Deras hjärtan hade icke känt något för varannan när deras ögon blivit intagne. De saknade den likhet, den hemliga dragning som vinner och sammanbinder hjärtan. De vämjades snart vid sinnliga nöjen. Deras förstånd hade icke styrka att uppsöka det goda hos varannan, och deras dygd var så svag, att de icke en gång behöllo den inbyrdes välvilja, som hade kunnat lindra deras olycka. De fattade en oövervinnelig avsky för varannan, blevo sina egna plågo-andar, och den grymma sedvanan pålade dem att leva i ett fängelse tillhopa.

Fröja förtörnades vid det hon såg dem. I olyckelige, sade hon, I haven bedragit Eder på min Sons gåvor; I haven aldrig blivit sårade av hans pilar, men hans bloss har förblindat Edra ögon; I kunnen icke mera smaka hans nöjen, ty Edra hjärtan äro förgiftade av hat. Det är icke i de bittra själar, som vi utgjuta vår sötma. Friden och Kärleken skola fly Eder; I haven övergivit vår dyrkan, och vi skola för evig tid övergiva Eder.

Därefter viste sig tvenne liksinniga makar som icke destomindre voro olyckeliga. Utur deras ögon lyste en vild glädje, lättsinnigheten var målad på deras ansikten och en oskickelig frihet styrde alla deras åtbörder. De tävlade med varannan i brott, och de satte ett verkeligt nöje däruti, att ömsom och utan upphör bedraga varannan. De voro så lika i orimliga böjelser att de ofta å nyo fattade tycke för varannan, kände sig igen och älskade med häftighet, straxt slocknade deras eld, tändes på nytt, avtynade, upplågade och ömsade utan upphör; Deras hjärtan voro såsom halm, som fattar eld, fladdrar och falnar i ett ögnablick.

Gudinnan ledsnade vid detta löjliga paret. I ären icke en gång

värde min åsyn, sade hon: I vanhedren mitt välde på ett mera förhateligt sätt än de hårde ogudaktige; I gäckens med de heligaste nöjen; I offren på mitt altare utan andakt, och I gören Kärleken föraktelig.

Här framställte sig även ett par, som drog till sig allas uppmärksamhet. De gingo med sediga steg, tystheten hade tillyckt deras läppar, en mörk ängslan röjdes i deras minsta ögna-kast. Den kalla anständigheten gick framför dem, ångren och ledsnaden följde dem efter. Gudinnan såg dem och hade medömkan med dem. I ären bägge värda ett bättre öde, sade hon: I haven blivit offrade emot Eder vilja åt högmod och rikedom; Edra hjärtan äro för ömma att mättas därav. I ären tvungna att älska och det är Kärleken som aldrig kan tvingas. Frie haden I kan hända älskat varannan; Bundne kännen I allenast tyngden av Äktenskapets ok.

Hit kom även en Man som för fåfänga avsikter, med uppsåt hade valt en Hustru, den han icke ämnade älska. En kval-anda förde dem bägge vid handen. Fröja ryste vid det hon såg dem. Den olyckeliga Hustrun, begåvad med ungdom och skönhet, älskade sin Man och vant därmed hans hövlighet, men icke hans kärlek. Hon trodde sig icke dess mindre hava laga rätt till den samma och överhopade honom därföre med en ständig oro. Han hade nyttjat hennes rikedomar att förnöja sina gäldenärer, men stannade därigenom i en skuld hos henne som var odrägeligare, ty hon fordrade hans hjärta och han kunde icke giva henne det. Fåfängt sökte han att överhopa henne med vänskaps betygelser, hon saknade i dem den uppriktighet som utgör deras värde. Misstroende, fruktan och en häftig böjelse regerade i hela hennes väsende; Ledsnad, förställning, tvång och en frätande ånger i hans. Deras sammanlevnad föreställte plågo-rummet i själva Tartaren. Den utvärtes lyckan för vilken han uppoffrat den sannskyldiga, den glänsande prakt, som omgav detta olycks-boet, kunde icke lindra deras jämmer; kal-

le för de fåfänga nöjen, vid vilka de blivit vane, hade de ingen känsla kvar för annat än sina verkeliga plågor.

Eder händelse, sade Gudinnan, är ett bevis att ingen utan straff föraktar min makt. I ären att beklaga, men den av Eder som berett bägges olycka skall ock känna straffet i ett högre mått; Hans egen förvitelse skall följa honom som en skugga, och oskulden den han sårat, skall fly till hans olyckeliga maka att förljuva hennes bittra öde.

En lättsinnig Kvinna viste sig därnäst, som redan riktat graven med tvenne män, och hade nu i samma hopp valt den tredje. Hon ansåg Äktenskapet som en fristad för sina flyktiga böjelser. Hennes hjärta var lika så häftigt som ostadigt, hon plundrade sine älskare ända till sin man, som med sin välfärd måste betala hennes otro och förakt. Hon var behaglysten, men en självsvåldig högfärd och en nedrig vinst regerade alla hennes avsikter. Hon följdes av några veklingar, som hade uppoffrat henne deras lycka och dygd. Hon kuvade sin man mera för ro skull, än av hat, och bröt sina löften mera för att synas brottslig, än att verkeligen vara det.

Gudinnan höllt henne icke en gång värdig sin åsyn. Gack, sade hon, att utöva ditt bedrägeliga hjärtas art till din egen plåga. Det tillhör icke mig att straffa dig, ty ditt brott emot Äktenskaps Guden, är det minsta av dina fel.

Sist framkom en Kvinna som av Fröja och var och en av täckhets Nymfren var utmärkt med någon besynnerlig gåva. Kärleken själv hade skapat hennes hjärta, de renaste böjelser regerade hennes själ och hennes dygd var likaså intagande som sannfärdig; Ingen dödelig hade varit född med finare känslor och ett ömmare sinne. Naturen hade gjort henne till den fullkomligaste av sitt Kön, men ödet åter till den olyckeligaste av alla Kvinnor. Hon fördes vid handen av sin ovärdige maka, vars hela väsende var ett vederspel emot hennes. Hon hade av medlidande givit sig i hans våld, då han gillrade för hennes hjärta

med en förställd kärlek. Själv dygdig, öm och övertygad om sitt värde, trodde hon, hans betygelser sanna, emedan hon icke en gång kände bedrägeriets eller lustarnas våld, med fullt uppsåt att vörda och älska den, som utvalt henne för alla andra, kastade hon sig i hans armar och med det samma i själva olyckans sköte. Hennes minsta lidande var hans kallsinnighet. Han vämjades snart, ej allenast vid hennes behagligheter, men föraktade ock hennes dygd. Ju mer hon med sin ömhet sökte att vinna honom, ju hårdare blev hans uppförande, hans levnad var en enda gärning, som styrdes av orätt och grova begärelser. Änteligen fant hon sin olycka vara oövervinnelig och ökade därföre sina fullkomligheter med en ny dygd, som är den minst lysande, men ofta den svåraste att vinna. Med ett tålamod som trotsade all hans grymhet förnötte hon sitt ädla liv i smärta och utan att vilja hämnas.

Vid denna åsyn, blev Gudinnan själv rörd. Hon bleknade och tårar översköljde hennes Gudomeliga ansikte. Du är min undersåte sade Fröja, du hörer till mitt Tempel och icke till denna Öen. Ditt hemvist bör vara ibland de odödeliga och Gudarne skola tävla om dig.

Ett stort antal ankom här sedan av bägge Könen av olika åldrar och lynne, som var och en på sitt sätt ådragit sig Kärlekens vrede. Somliga hade av okunnoghet föraktat hans välde; Andra åter som blygts för hans låga, igenom skenhelighet gjort hans dyrkan föraktelig.

Hit kommo femtio unga Flickor, vilka gjorde sig heder därav att förneka Kärleken och kväva hans drift i sina hjärtan, nedriva hans altare och offra rikedoms guden, samt av hans hand emottaga sina Brudgummar.

Hundrade unga karlar viste sig här som missbrukat kärlekens namn, skämtat med hans eld, och genom skrymtan sökt vinna sina älskarinnors ynnest, den de sedan med åtlöje, förakt och otacksamhet betalt.

Här funnos avfällingar så grova, att de skröto av nöjen dem de aldrig ägt, och det icke i uppsåt att berömma kärlekens gåvor och utvidga hans makt, men till vanheder och skymf för honom och hans rätta dyrkare.

Fröja vämjades vid detta ohyggeliga landet. Olyckelige dödelige, sade hon med en röst som genomträngde de hårdaste hjärtan, I haven avvikit från min och naturens dyrkan. I kunnen icke mera igenfinna spåren till lycksalighet. I haven helgat dårskaper under namn av dygder, och de orimligaste seder som I kallen skyldigheter hava givit eder osmak för Naturens rena och enfaldiga nöjen. I skolen bliva lämnade uti Edert mörker, och de villosken som I hållen för ljus, skola allt mer och mer leda Eder till omåttligheten alla olyckors ursprung, där I skolen bliva plågade med fåfänga omsorger, obändige lustar och frätande ånger; där ledsnaden med hängande huvud och en mörk uppsyn alla ögnablick skall förfölja Eder; Hon som med sin andedräkt allena mördar alla nöjen.

Gudinnan steg i sin vagn och ville övergiva Atland, då den första av täckhets Gudinnorna omfamnade hennes knän. Mäktiga Fröja, sade hon: Lämna icke denna Öen förrän du med din närvarelse benådat den ömma Hildur, hon som med sin älskvärda Adil giver dig ännu de renaste offer.

* * *

Långt ifrån Staden är en flod som kastar sina blanka armar runt omkring nejden. Han omfamnar i synnerhet en äng den Blomster-Gudinnan utvalt till sin egen och där Våren bor. Här skynda sig hans vågor drivna av en häftig iver att störta sig ned för branten, och vattna en däld där Adil och Hildur satt deras hydda.

På bägge sidor om denna sorlande bäck finnas höga Almar som hota molnen. Ekar som synas rotade i Jordens grundvalar. De brokuga Rönnar som skryta av sin högröda frukt. Här

utvidgar den lövrika Hasselen sina smidiga grenar och utbjuder sin skatt. Än uppskjuter en Lönn med yviga blan och ytterst stå de bävande Aspar, rädde om dessa åt nöjet helgade parker.

Träden luta sina toppar så tätt tillhopa att Solstrålarne förlora här sin kraft, och avbrytas mot dessa grönskande murar.

Ett sammanblandat läte av Fågla-sång och vattnets dån som bryter sig igenom jorden, och kastar sig än över mossiga stenar, än över gröna torven, än spelar uti sanden, än stöter sig emot en dold klippa, förtjusar öronen och söver hjärtats oro.

Här uppreser sig en hög Ås, allt överklädd med Frukt-Gudinnans skänker, som utestänger Nordan-vädret på den ena sidan, på den andra är en tjock skog som föraktar Vintrens välde och förvarar under is och snö en evig grönska.

Havs-vågorna som skölja denna täcka stranden hava än aldrig dristat visa sig vreda vid ett rum, där trygghet och oskuld med friden regerar.

Tvärt över stranden synas bärande Åkerfält, Solbrända backar, grönskande slättmarker som skifta av hjordarnas åtskilda färg som där hämta sin föda; än hoppar ett snövitt Lamm över blomster-kullen, än skymta de spräckloga Gettren emellan videt. Här tumlar i djupa gräset den svarta och eldiga Fålen, som med sitt gälla gny giver hela nejden tillkänna sitt mod, sin frihet, sin styrka.

I skuggan ligga de rödbruna Boskaps-flockar och tve-tugga väpplingen sedan de simmat över älven och svalat sin hetta i kalla vågen. De hava flytt undan Solstrålarne, och trott att därmed kunna gömma sig för de fienteliga Bromsar, som överrumpla dem i deras stilla vällust; men förgäves, den småvingade bittra hopen sammangaddar sig och förföljer dem ända in uti deras fristad, där de ofta tvinga dem att tråna under överflödet. Utur villmarken samlar sig stundom hit de starka och frodiga Älgar att beta ibland Boskapen, den snälla Hjorten

som är skogens stoltaste djur; och mitt över fältet skyndar en Hare som ofta i sin flykt bereder sin undergång. Ytterst vid Himla-brynet uppsticka sig tornen på ett Baldurs Tempel, som är ett av de präktigaste på Atland och där han själv giver Guda-Svaret.

Här levde den lyckelige Adil med Hildur. Gudarna sågo deras levnad och gladdes. De sågo den aldrig utan förundran och hade avundat deras lycka om de icke varit Gudar.

Allt vad kärleken förmår att giva är här förent med allt vad den ömmaste vänskap kan verka, som Sinnes-likhet och de renaste Seder gjort än mera varaktig och ädel.

Gudinnan var villrådig om hon i sitt Majestät skulle visa sig för Adil och Hildur som hade valt enfaldigheten till kännetecken på deras lycka; Hon kastade en blick på deras boning, och erinrade sig straxt de dyrbara stunder hon förnötte med den sköna Jägaren, då hon långt ifrån sina Tempels prakt i skogar och ödemarker övertygade honom och sig själv att hon var Kärlekens Gudinna.

Hon beslöt därföre att nalkas dessa lyckelige älskande under den menlösaste hamn. Hon kom som en täck Herdinna, och behöllt icke mer av sitt Guda tycke kvar än det som fordras för att göra skönheten behagelig.

Icke långt ifrån ängen är en källa, vars ådror föra den renaste Kristall. Hon behåller sin kyla under hettans starkaste våld, och förminskar aldrig sin ömnoga svalka. Hon uppröres ej av någon storm och intet djur har ännu nalkats hennes bräddar. Här satt Adil allena och betraktade den enfaldiga naturen.

Jag är Fröjas undersåte, sade den okända Herdinnan; Jag söker enslighet för att stilla en hemlig oro; Jag har oförtänkt råkat till din boning du lyckelige! Din uppsyn röjer ditt hjärtas förnöjelse. Säg mig huru skall jag bliva lyckelig?

Det gives icke mer än en väg till lycksalighet för de dödelige, sade Adil, att nyttja Naturen med frihet och mått, att lyda

hjärtats Språk, och att tro våra Sinnen som endast kunna säga oss våra verkeliga behov. I rätta bruket av allt ligger dygden fördold, och en beständig förnöjelse följer med dygden. Ingen sanning är så lätt och tillika så svår att nu finna, sedan Människor avvikit från en lyckelig enfaldighet. Nu fara de efter nöjet genom tusende omvägar för att aldrig finna det. Förtjuste av vana och inbillning tävla de med varannan i dårskaper, och kalla den lyckelig som konstigast kan plåga sig själv, och med största möda för sig och andra skapar sina missnöjen. Hela deras levnad är en gensägelse; de älska sin trygghet och kasta sig i dödande faror. De uppspinna tusende nödtorfter för att vämjas vid alla. De hata och förakta varannan, men uppoffra icke dess mindre sin frid, sin vila, sina nöjen för att vinna anseende hos varannan. Huru mången har icke själv gjort sig olyckelig för att synas lyckelig i andras ögon? Stora Gudamakt! Du som stillar mitt hjärta med dina gåvor, och låtit mig igenfinna Naturens präktiga spår, Du som givit mig Hildur, huru stor är icke min lycka, huru utvalda äro icke mina nöjen emot de usla trälar som dyrka så många fåfänga lustar!

Du äger Hildur, sade Herdinnan: Den kärleks värda Hildur. Berätta mig din lycka, tala om din kärlek, säg mig huru du vunnit henne som är den största prydnad ibland Gudarnas verk.

Jag såg Hildur första gången, sade Adil, då hon icke var större än Fröjas Son; Jag mente att hon var kärlekens Syster, ty hon var skön som han, och utan den oskuld som lyste utur hennes ögon hade jag trott henne vara kärleken. Jag skildes från denna Öen som är mitt fädernesland, men åtankan av detta barnet följde mig ständigt. Jag kom tillbaka sedan Solen ellova gånger gjort sitt omlopp. Jag såg Hildur, och trodde att jag såg Fröja.

Kärlek du rörde ej allenast mitt hjärta och sårade det med den starkaste av dina pilar, men du upptände där en låga som är lika odödelig med dig själv! Jag älskade Hildur och jag älskar

henne så, att allt vad som plägar utsläcka kärleken hos andra äro nya ämnen för min eld.

Den olikhet i stånd, i ägodelar, i anseende, som grymhet uppfunnit, och vanan stadgat ibland människor, tycktes vara oövervinneliga hinder till min sällhet. Jag kunde icke göra mig hopp att vinna Hildur utan att själv kalla mig förmäten; Jag smickrade mig stundom med den tankan att de förmåner som äro en Människas egne, och som göra henne till en värdig Människa, borde åtminstone skattas så högt som de, vilka alstras av blotta händelser och lyckan; men jag visste ock därhos att vishet och gåvor, ofläckade seder, ett stort hjärta och framför allt en uppriktig kärlek voro föraktade gåvor på Atland. Jag kände Hildur; Jag visste att hennes förstånd var lika så vidsträckt som hennes hjärta var stort, men jag älskade henne så ömt att jag icke kunde tåla, det hon skulle sakna för min skull det ringaste av den utvärtes lyckan. Huru, sade jag, skall din kärlek för henne förminska hennes nöjen? Skall hon för att göra dig lyckelig underkasta sig hopens domar? Du som vill äga Gudarnas makt endast för att göra Hildur till den lyckeligaste av alla varelser. Ack nej! Jag beslöt därföre att gömma mig undan hennes ögon. Jag betog mig själv de lyckeligaste stunder. Jag dömde mig till en frånvarelse som så när hade kostat mig livet. Men förgäves. En oövervinnerlig makt drog mitt hjärta utan uppskov till sitt föremål. Utan tvivel är kärleken Gudomelig; en hemlig dragning som härskar över vår frihet gör våra beslut, våra gärningar. Vi lyda, och veta icke annat än att vi välja.

Jag vant Hildur emot min egen och mine medtävlares förmodan. Hon hade lärt känna mitt hjärta och hon skattade det över Höghet och Guld.

Det är Hildur allena som äger styrka att förakta den lyckan som hopen tillbeder.

I denna hyddan har hon redan lång tid levat med mig. Våra nöjen kunna icke beskrivas ty vem kan avskildra hjärtats käns-

lor? Hildur uppfödd i prakt, i höghet, i överflöd, i anseende; Hildur van att se hundrade tillbedjare för sina fötter, att höra sitt beröm av tusende tungor, att bliva sökt av alla, förundrad av alla, vördad av alla, har inskränkt så många fullkomligheter inom detta tjäll, och funnit alla sina begärelser förnöjda i den enda att älska mig.

Hildur! om mitt hjärta vore nog olyckeligt att ett ögnablick känna sin eld förminskad för dig, så skulle min erkänsla allena likna andras kärlek. Men jag behöver icke föreställa mig dina egenskaper, min böjelse för dig är bliven lika så naturlig som min egen varelse.

Långt ifrån att besittningen av Hildurs behagligheter hava avtynat min låga, eller förminskat min rena kärlek för henne. Jag har alltid trott den vara i sin höjd och jag tycker dock att den dageligen förökes.

De som trott sig känna mänskliga hjärtat, och givit en avmålning på dess böjelser, hava merendels beskrivit kärleken som flyktig, och låtit honom ledsna vid sina nöjen så snart han blivit ägare av dem. Men denna Guden är allena ostadig, självsvåldig och grym i bortskämda hjärtan; Hans Guda-eld är däremot varaktig och hans nöjen alltid nya hos dem, som äro lyckeligen födde och som lyda naturen.

Den kärlek som endast regerar över sinnena, kan icke vara beständig. Men månn det är ödets eller de dödligas fel att de så ofta glömma hjärtats behov när de älska, och söka icke en vän i deras kärleks föremål?

Jag som är så lyckelig och funnit det i Hildur, skall vittna, till kärlekens eviga heder, att hans eld är outsläckelig och hans makt segrar över alla omskiften. Se här ett bevis däruppå.

En gång då Hildur var sysslosatt med ett offer åt vishets Guden, ty vår fridsamma älskog var blandad med en ständig dyrkan för denna Guden. En gång, säger jag, när hon var gången till Templet som ligger icke långt härifrån, dröjde hon

emot vanan. Jag väntade med en otålighet som endast är de älskande bekant. Änteligen blevo mig ögnablicken som år, och en häftig bävan intog alla mina leder. Jag gick upp åt Templet; Jag ropade Hildur när jag ännu var långt borta; Jag steg inom murarne; Jag kastade med ängslan mina ögon runt omkring utan att bliva henne varse; Jag skyndade till Prästinnan; Jag berättade henne min oro. Hon tröstade mitt hjärta därmed att hon trodde Hildur ännu vara kvar bland Folkhopen; Jag sökte ännu en gång men jag fant icke den jag sökte. En djup bedrövelse intog mitt sinne. De stunder jag redan saknat Hildur voro bittrare än döden, och fruktan att evärdeligen hava förlorat henne, uppfyllte mitt hjärta med ett kval, som endast kan förliknas med det som i avgrunden plågar de förtvivlade andar. Jag lopp omkring fälten; jag klev upp för ett brant berg att se över hela trakten, omsider intog jag skogen; Jag sökte i de mörkaste vrår, i de djupaste dälder, i själva villdjurens kulor, Hildur.

Natten nalkades med hastiga steg; Mörkret överhöljde jorden och Hildur var ännu borta. Min själ ville övergiva mig. En yrsel överföll mig. Jag ropade med hög röst det namnet som var det ljuvaste för mina öron. Jag tyckte mig se Hildur; snart förebrådde jag henne dess grymhet som så länge hade lämnat mig allena; Snart åter hennes oförsiktighet som utan mig hade gått till Templet. Det felades icke mycket att jag ju för evig tid avsvurit Baldurs dyrkan som var en orsak till denna min gruveliga saknad.

Änteligen fick jag höra under nattens tysthet en matt suck; Blodet stelnade i mina ådror; Jag tyckte mig känna igen den förtjusande rösten som så ofta trängt sig i det innersta av min själ. Det är rösten, som gemenligen allramest röjer hjärtats böjelser och vårt invärtes lynne. Jag skyndade till det stället från vilket jag tyckte den komma. Jag ropade ännu en gång Hildur. Min Adil sade hon, din Hildur är förlorad.

Uppfylld av glädje, hopp och förskräckelse, famlade jag länge

i mörkret, ty jag hörde icke mera något ljud. Jag omfamnade än en sten, än en buska, än ett träd; Änteligen råkade mina lyckliga armar den dyrbara kropp, som matt och bävande förmådde ej mer än röra sin tunga och framstappla mitt namn.

Jag bar hem mitt kostbara byte; Jag behöllt Hildur hela natten i min famn; Jag tryckte henne till mitt hjärta i det hopp att den eld som lågade därinne snart skulle uppvärma hennes. Min Hildur, sade jag, i vad för en ångest har icke din frånvarelse försatt mig. Förlåt sade hon, att min ömma kärlek har förorsakat dig så gruvelig ängslan, och så när hade ändat mitt liv. Min nyfikenhet att vilja forska i en oviss framtid har blivit straffad. Jag har överträtt den största vishets regel, som är att nyttja vår närvarande sällhet utan fåfänga omsorger och onödig fruktan; Men jag har själv förgiftat mitt nöje med plågsamma föreställningar; Min svidande ängslan som dageligen ökades lämnade mig änteligen ingen frid, förrän jag om mitt öde skulle rådfråga Guda-Svaret. Jag beredde i hemlighet de bästa offer för Apollo; Jag döljde mitt uppsåt för dig. Utan tvivel har Fröja därföre hemsökt mig. Jag utstod redan av min tysthet en osäjelig smärta, ty min själ var ovan att känna någon rörelse, att alstra någon tanka som hon icke straxt yppade för dig.

Änteligen kom den dagen som skulle stilla mitt vacklande hjärta, och skingra det ovisshets moln som döljde mitt öde. Jag gick till Templet, jag nedlade mina håvor för Guden, med blödande hjärta och ödmjuka åthävor. Prästinnan hade redan berett rökverken, upptänt den heliga elden och drivit offerdjuren fram till Altaret. Jag nalkades med större bävan än om jag varit utsedd till ett lika öde med dem. Jag föll ned för Gudatronen. Stora Guda-makt! sade jag, fullkomna dina välgärningar emot mig och uppenbara mig

– – – om jag alltid skall vara lyckelig och Adil alltid finna mig älskvärd.

En djup stillhet regerade i Templet. Knappt dristade jag mig

att gjuta en suck. Men snart började jorden att darra under mina knän; Ett tjockt mörker övertäckte skyn, och en röst hördes från Helgedomen:

»Du djärva dödeliga som vågar forska i Gudarnas beslut; dina ögon skola tillslutas och icke öppnas förrän ditt öde undergått den största förändring.«

Det mörknade för mina ögon, håren reste sig på mitt huvud. Jag trodde dig redan vara dödsens rov, ty vad större förändring kunde väl mitt öde undergå; En rysning skakade alla mina leder; Jag tyckte mig känna dödsens iskalla hand, som fattade mitt hjärta för att slita det sönder vid själva Altarets fot och göra Guda-svaret till intet.

Men en osynlig hand drog mig utur Templet; Jag trodde mig redan på vägen till vår lyckliga boning. Jag skyndade med utsträckta armar att omfamna dig, för att bekänna mitt brott och dö av sorg i din famn.

Efter en lång stund märkte jag först att jag hade gått vilse. Jag råkade till en Sjö vars svartblåa vågor ständigt upprördes av de rytande vädren. Där mötte mig en av kval-andarne som släpade mig kring marken och stötte mig in i förskräckelsens kula, där *Sorgen* satt på en hård matta flätad av tistel och ris, den bleka och darrande *Fruktan* höllt henne under huvudet. *Saknaden* med ihåliga ögon och insunkna kinder, höllt ständigt en tavla för hennes ögon där alla förflutna *nöjen* stodo avmålade, fåfängt försökte hon att bortvända ansiktet därifrån, *saknaden* förde sin tavla utan återvändo efter hennes minsta ögnakast. Den grymma *förtvivlan* med en bister, och olycklig uppsyn förkunnade henne alla tillkommande plågor, beredde hennes föda av suckar och tårar; och tvang henne att fräta sitt egit kött. Runt omkring flögo *de sömnlösa nätter*, *de skräckande inbillningar*, *de faseliga drömmar*, *den häftiga skrämsel* och en *oro* som aldrig vilade. Ett gruvligit dån av klagan och rop gåvo genskall från dessa ohyggeliga valv; *Sjukdomarne* som dem ut-

gjöto drogo sig med sönderbrutna lemmar och långsamma andetag kring jorden, och röjdes vid skenet av en matt lampa.

Jag föll av förvirring ned för dessa gruveliga *skapnader*, då en av dem med grymhet anföll mig, slöt mig i sina armar, kastade mig på jorden, och gav mig en förgiftad dryck som verkade stundom en övernaturlig styrka och stundom en domnande vanmakt. Jag kände mitt hela väsende bliva förbytt och mina ögons ljus blev mig betagit. Änteligen lämnades jag av dessa grymma missfoster, då *saknaden* gjorde mitt tillstånd än mera odrägeligit. Hon föreställte mig din frånvarelse alla ögnablick, och målade tusende olyckor omkring dig. Än trodde jag mig se dig kall och orörlig för alla nöjen; än hade du glömt din Hildur och hennes kärlek, än tyckte jag dig redan vara i dödsens armar, din täcka kropp utsträckt och utan rörelse, dina läppar förvissnade, och de ögon utan ljus som målat bägges vår låga. Änteligen förde *Saknaden* mig till den mörka dalen, dit *Längtan* och *Kärleken* hade ställt din gång. Jag ropade av hjärtans bedrövelse: har då Oraklet nått sin fullbordan? är Adil död? Nej, sade Saknaden, du har misstagit dig i dess uttydning. Ditt öde har undergått den största, men icke den svåraste förändring; Öppna dina ögon, se din skönhet försvunnen och Guda-Svaret uppfyllt.

Då först, sade Adil, märkte jag någon skillnad i Hildurs ansikte. Jag hade icke förr haft tid till annat än att glädjas och höra.

Hon hade förlorat en skönhet som var lika med Fröjas, men kärleken hade bevarat hos Hildur en behaglighet som kvarhåller hans nöjen. Hennes växt, hennes ögon, hennes hy, och det tycke som Hildurs Själ intryckt i dess anletes streck, vittna ännu att hon är Hildur.

Det enda som med förminskningen av Hildurs skönhet har förminskat mitt nöje är hennes bedrövelse, hon söker att dölja den, men han röjes emot hennes vilja. Hon fördubblar alla ögnablick sin omsorg att behaga mig, men räddhågan är blan-

dad i hennes kärlek; Hennes ömhet för mig är så stor, att hon icke en gång vill låta se sin fruktan, men hon fruktar likväl. Ack! Hildur, huru kan du vara så grym och misstro ett hjärta som förstår att skatta ditt.

Det är icke min förmåga att giva en rätt avmålning på hennes hjärta. Gudarne som gjort det till en avbild av sig själva, har låtit det bliva utan like. Det omfattar med sin ömhet allt vad som äger liv och denna ömhet är icke matt, icke vårdslös, icke föränderlig. Han är lika så stark som beständig, lika så grannlaga som häftig; detta hjärtat tyckes icke andas för annat, än att utgjuta vänskap, glädje, tröst, välgärning och medlidande. Det stannar icke vid ett kallt bifall för dygder och egenskaper, icke vid en suck för andras nöd. Det verkar i samma mått som det känner, dess godhet är fruktbärande. Stort och ädelmodigt, tyckes det lika som glömma sig själv, eller rättare sagt, det älskar sig så högt, att det i sig älskar alla andra.

Detta hjärtat upplyses och regeras av ett förstånd som är så klart och så rättvist, att det sällan misstagit sig. Hildur har sällsynta egenskaper och vida skilda ifrån dem som i allmänhet prisas hos Könet. Hennes vetgirughet mättas endast av sanningar; Naturen och människan äro hennes tanke-ämnen. I dessa omäteliga djup letar hon orsaken till var påföljd, och söker att känna grunden till naturens verkningar och människans gärningar. Hon ökar icke sin kunskap för att lysa med den, men för att uppfylla sinnets tomhet, äga ett nöje som icke står under lyckans välde och att bliva allt mer och mer upplyst och fast i dygden och dess utövning; Hennes tankegåva är lika så skarp som eldfull, hennes tal är okonstlat men betydande. Hon undervisar i det hon roar, hennes sällskap är alltid nytt, även för dem som ej en gång hava styrka att känna henne.

Det är då denna slags skönhet som gjort ett starkare intryck i mitt hjärta och förnuft, än hennes utvärtes täckhets retelser i min inbillning. Det är därföre sant, det är naturligit, att jag

ännu älskar Hildur lika högt som från det första ögnablick, då hon segrade över min frihet.

Gudomeliga Fröja! du älskar att utgjuta din ljuvlighet över hjärtan, och göra dem lyckeliga; förtag då med din Guda-kraft den miss-tro som Hildur hyser till sina egna fullkomligheter, och lät hennes hjärta känna huru högt hon är älskad.

Du är bönhörd, sade Herdinnan, för vilken Adil gjorde denna berättelsen. Hildur skall bliva din beständiga kärlek och hon skall känna sin lycka. I samma ögnablick omgav hela Cytheras hov sin Drottning. Lekar, Löjen och skämt samlade sig kring hennes vagn. Täckhets Nymfren skyndade att fästa i ordning hennes purpur rock. En flock utav nöjen kommo att uppvakta sin Gudinna, och västan-vädret bortfläktade alla de dimmor och moln som vågade visa sig i luften.

Fröja ropade sin Son. Gack, sade hon, att utleta en värdig belöning för dessa dygdiga älskande.

Guden svävade omkring Fröja och vilade än i hennes famn, än på sina vingar. Jag kan icke göra dem lyckeligare än de äro, sade han, ty de äga varannan. Jag har utgjutit mina dyraste gåvor över dem. De vörda mitt välde men deras dyrkan som är så sällsynt förtjänar ock att belönas på ett sällsynt sätt. En främmande Gudamakt skall förenas med min för att göra deras dygd odödelig.

Straxt sände *Kärleken* en sky till det berget, där Vishets-Guden bor och där han med sin Gudaflock uppväcker samljud i hela Naturen. Vad tror man väl att han bragte tillbaka till *Kärleken*? Det var den gyllende harpan som Sång-Gudinnorna helgat och den sällan någon dödelig rört.

Kärleken tog detta Guda-spel och gav det åt Adil. Strax upptändes han av en Gudomelig eld. En okänd kraft ingjöts i hans ådror. Hans sinnen förblevo i en ljuvlig förtjusning. Han tog Harpan och söng om Gudarnas verk, om Naturens under, om Kärleken och om Hildur.

BREV till Johan Fischerström.

dat. Lugnet

Scavez vous cher Adil, que vous etes ne pour reparer tous les malheurs de la Bergere du N. Vous avez été jusqu'ici l'objet de ma Passion, une Passion aussi forte qu'involontaire, a présent vous etois l'objet de tous les facultés de mon ame. je vous aime, je vous admire, je vous adore; ma Cabane est devenu un Ciel pour moi, par votre Tendresse: votre présence l'embelie, vous y repende une lumiere celeste, qui reste encore apres votre depart, qui rempli tous mes sens d'une douce volupté; Mais cette vertu forte, ces sentimens delicats, cette Fermete, cette douceur, qui font la Bace de votre Caracter, sont une matiere inepuisable pour ma Contemplation. que ju svis heureux! La douce *Confience*, qui a manqvé jusqu ici a mon bonheur, vien de remplir mon Ceur de sa vive jnfluence, oui mon admirable Ami je vous rende enfin justice, Vous etes vertueux, vous etes grande, je benis tous mes malheurs, j'adore la Providence qui m'a reserve la meilure recompence a la fin qui m'a donné vous vous vous!!!

Kommentarer och ordförklaringar

Fru Nordenflycht gav ut flera samlingar med egna dikter – »Den sörgande Turtur-Dufwan«, »Qwinligit Tankespel« i fyra delar, »Andeliga Skalde-qväden« – och redan vid tjugotre års ålder, 1741, överlämnade hon till grevinnan Cronstedt på Fullerö en handskriven samling om ett femtiotal dikter, den s.k. Cronstedtska poemboken. Men hon blev aldrig färdig med något retrospektivt urval av typen »Samlade skrifter«. 1774, mer än tio år efter hennes död, utgav Johan Fischerström och Gustaf Fredrik Gyllenborg »Fru Hedvig Charlotta Nordenflychts Utvalda Arbeten«, en volym om närmare 350 sidor med ett rikt varierat innehåll. Utgivarna har dock förbigått den del av hennes diktning »där hon icke med noggrannhet underkastat sig konstens ädlare reglor, och den finare smakens urskillning«. Gränsen dras vid 1753, det år då Tankebyggarorden bildades. Fru Nordenflycht blev snart en av de ledande i sällskapet och engagerade sig helhjärtat för de yngre medlemmarnas klassicistiska ideal. För hennes poesi innebar detta en större språklig och versifikatorisk korrekthet men också en stundom mindre spontan diktion.

Om alltså en omfattande och i en senare tids ögon också litterärt väsentlig del av fru Nordenflychts diktning är orepresenterad i »Utvalda Arbeten«, har samlingen ändå sitt obestridliga värde genom de sent tillkomna dikter som här trycktes för första gången. En andra upplaga kom 1781, men sedan dröjde det ända till långt in på nästa sekel innan en ny samling såg dagen. Det var den flitige men något opålitlige utgivaren Pehr Hanselli som 1852 publicerade en volym »Samlade skrifter«. Romantikerna hade då för länge sedan gjort upp med fransk-klassicismen, och Hansellis urval är till drygt hälften hämtat från fru Nordenflychts »förklassiska« period. Som ett

skäl till utgivningen hänvisar han till att »vår utmärkte litteraturhistoriker, professor Atterbom inrymt henne i sitt Pantheon av ›svenska siare och skalder‹ och därigenom återupplivat hennes minne och givit oss prov på hennes skaldegåva«. Fru Nordenflycht har sedan dess haft sin givna plats i den svenska litteraturhistoriens panteon. Under vårt eget århundrade är det framför allt genom ett fåtal ständigt omtryckta antologinummer som hennes diktning har hållits aktuell för en större publik. En textkritisk utgåva av hennes »Samlade skrifter« utgavs 1925–38 av Hilma Borelius och Theodor Hjelmqvist i Svenska Vitterhetssamfundets serie »Svenska författare«, och 1963, tvåhundra år efter skaldinnans död, trycktes ett begränsat urval poesi och prosa, redigerat av Torkel Stålmarck, under titeln »Den sörjande turturduvan«.

Föreliggande samling »Skrifter« vill ge en representativ bild av fru Nordenflychts skapande under skilda perioder av hennes liv och i olika genrer. Den ymnigt flödande tillfällespoesin i form av personhyllningar och dikter till bröllop och begravningar har dock inskränkts till ett minimum. »Panegyriske Skrifter har jag svårast vid att skriva«, säger fru Nordenflycht i sitt självbiografiska brev till A. A. von Stiernman. Det var en form av brödskriveri som bara undantagsvis lade en tum till hennes litterära växt. Å andra sidan har det ingalunda varit avsikten att här bara återge de texter som i dag anses »levande«, utan samlingen vill också tillgodose litteratur- och idéhistoriska intressen.

Materialet har grupperats efter innehåll och litterär genre på samma ganska ungefärliga sätt som i fru Nordenflychts egna samlingar »Qwinligit Tankespel« och under rubriker som delvis har lånats från dessa. »Moraliska tankar« innehåller sålunda religiösa och filosofiska dikter; rubriken »Sorgekväden« talar för sig själv, medan »Åtskilliga tankar och sinneslekar« innefattar satirer, naturskildringar, kärleksdikter etc. i en brokig bland-

ning. Högtidliga oden och hyllningsdikter har fått bilda en egen avdelning liksom den voluminösa epiken och lärodikten. Som avslutning meddelas några prosatexter av olika karaktär. Under respektive rubrik återges texterna i kronologisk följd – så långt denna har kunnat fastställas – och i allmänhet efter den första tryckta avfattningen.

I de följande kommentarerna anges den använda förlagan alltid först under respektive rubrik. Svenska Vitterhetssamfundets utgåva har utgjort grunden för textåtergivningen, men också originaltrycken har konsulterats, vilket har föranlett smärre korrigeringar i textgestaltningen. Stavningen har normaliserats enligt Svenska Akademiens ordlista. Också namnen har normaliserats utom i de fall originalets stavning antyder ett avvikande uttal; undantag har också gjorts för namn på kungligheter. Ordformer, särskrivning av sammansättningar, interpunktion och användning av versaler har bibehållits oförändrade. Kommentarerna till de enskilda texterna ger kortfattade upplysningar om tidiga tryck och om speciella omständigheter kring texternas tillkomst. Ordförklaringarna tar upp föråldrade eller av andra skäl svårbegripliga ord och uttryck. Ett och samma ord förklaras endast en gång per text, men förklaringen upprepas för varje ny text där ordet förekommer. Härtill kommer upplysningar av i huvudsak biografisk och bibliografisk art. Hilma Borelius' och Theodor Hjelmqvists kommentarer till Svenska Vitterhetssamfundets edition har tacksamt utnyttjats liksom nyare litteratur om fru Nordenflycht: Magnus von Platens uppsats »Från fru Nordenflychts sista tid« i författarens »1700-tal. Studier i svensk litteratur« (1963), Tryggve Byströms »Studier i Hedvig Charlotta Nordenflychts biografi« (1980), Torkel Stålmarcks »Tankebyggare 1753–1763. Miljö- och genrestudier« (1986) och Sven G. Hanssons »Satir och kvinnokamp i Hedvig Charlotta Nordenflychts diktning« (1991).

Förkortningar:

AS »Andeliga Skalde-qväden« (1758)
CrP »Cronstedtska poemboken« (hskr V 47, Uppsala universitetsbibliotek)
N. Hedvig Charlotta Nordenflycht
QT »Qwinligit Tankespel« (fyra delar utgivna 1744, 1745, 1747, 1750)
SS »Samlade skrifter«, utgivna av Hilma Borelius och Theodor Hjelmqvist, I–III (1925–38; Svenska Författare utgivna av Svenska Vitterhetssamfundet XI)
UA »Utvalda Arbeten« (1774)
WA »Witterhets Arbeten« I (1759), II (1762)
VF »Våra Försök« I (1753), II (1754), III (1756)

3 *Brev till kansli-rådet och ridd. Hr A. A. von Stiernman.*
Tryckt i »Swenska Mercurius« augusti 1763. Anders Anton von Stiernman (1695–1765) tjänstgjorde vid Riksarkivet och utgav en rad urkundssamlingar samt bibliografiska och biografiska arbeten. N:s brev skrevs för ett av Stiernman planerat verk om lärda kvinnor, vilket dock aldrig färdigställdes.
händelser: 'levnadsöden'.
[att] ju [detta]: 'icke'.
besynnerliga: 'märkliga'.
lyckeliga tillfällen: 'gynnsamma omständigheter'.
förkvavt: 'undertryckt'.
4 *kvickhet:* 'rörligt intellekt'.
min yngre broders informator: Henning Tideman (1699–1763), under 1720-talet informator för Anders Nordenflycht, senare lärare och präst i Jämtland.
vår lantegendom: Viby i Harbo socken, västra Uppland men Västmanlands län.
begrepp: 'fattningsförmåga'.
liknelse till: 'anlag för'.
ro: 'nöje'.
ehuru: 'hur […] än'.

lät förspörja: 'visade'.
uppfunnits: 'upptäckts'.
brudskatt: 'hemgift'.
Vishets-Gudinnorna: De nio muserna.
Clave-Cymbale: 'cembalo'.
5 *i andra mål:* 'på andra områden'.
Sinnes-drift: 'begåvning'.
snällhet: 'flinkhet'.
urskiljes: 'uppdagas'.
Télémaque: Fénelons berömda moralpedagogiska roman »Les aventures de Télémaque« (1699).
tvehugsamhet: 'villrådighet'.
igenomlopp: 'snabbt läste igenom'.
Högsta Nöje: Se ovan s. 26.
6 *stodo mig väl an:* 'passade mig bra'.
skrivart: 'stil', 'framställningssätt'.
demonstrativ: 'logiskt utredande'.
fästa: 'göra säker'.
Sceptica: 'tvivlerska'.
Johan Tideman: (1710–1737), efter några års studier i Uppsala anställd som ingenjör vid den nyanlagda tillverknings-industrin, »manufakturerna«, på Viby.
uppodla: 'förkovra'.
rara: 'utmärkta'.
besynnerliga: 'särskilda', här närmast 'framstående'.
7 *orörliga:* 'orubbliga', 'oberörda'.
blev kunnig: 'fick kännedom'.
d… Junii: Kamrer Nordenflycht dog den 17 juli 1734.
8 *knyla:* 'puckel'.
torra åtbörder: 'kantiga sätt'.
släta: 'enkla', 'torftiga'.
ställde: 'betedde'.
billige: 'rimliga'.
överläggning: 'eftertanke', 'reflexion'.
Äntel[igen]: 'slutligen'.
9 *födde:* 'gav näring åt'.
Mentor: I Odysséen – och i Fénelons »Télémaque« – en vis rådgivare, ofta i gudinnan Athenas gestalt; allmänt 'handledare'.

draga: 'bära'.
dödsart: 'sätt att möta döden'.
detta låga: 'jordelivet'.
trogna stadighet: 'trofasthet'.
Carl Klingenberg: (1708–1757), magister i Uppsala 1731, akademisekreterare där 1747, övertygad anhängare av Christian Wolffs rationalistiska filosofi.
10 *lustre:* 'glans'.
underrättade: 'undervisade'.
Fabricius: Jacob Fabricius (1703–1741), e. bataljonspredikant vid artilleriregementet och adjunkt vid franska församlingen i Stockholm 1738, amiralitetspastor i Karlskrona 1741.
betjänt: 'varit anställd vid'.
visserl[igen]: 'förvisso'.
briste: 'brast', 'saknades'.
förfarenhet: 'erfarenhet'.
efter yttersta begrepp: 'så långt jag förmått'.
reelare: 'värdefullare'.
göra [äktenskap]: 'utgör grunden för'.
försöka: 'pröva på'.
En av min släkt: Brodern Anders Nordenflycht.
varsannars: 'varandras'.
tro: 'trofasthet'.
Romansvärda: 'värda att skildra i en roman'.
var själv fallen: 'hade själv fallenhet för'.
11 *vidriga:* 'hindrande'.
Den […] var icke mer i Sverige: Anders Nordenflycht lämnade landet på hösten 1740 för att aldrig återkomma.
gick […] för sig: 'ägde […] rum'.
stå stadigt: 'vara beständigt'.
hetsig-feber: ung. 'lunginflammation'. Anges i äldre tid ofta som dödsorsak.
Min älskeliga Maka avsomnade: Den 11 december 1741.
12 *allraömmaste:* 'smärtsammaste'.
förstördes: 'bringades i olag'.
Slag: Troligen hysteriska anfall.
ty [valde jag mig]: 'därför'.
en liten hydda på landet: Enligt Tryggve Byströms undersök-

ningar troligen torpet Rännilen under Sticklinge gård på norra Lidingön, nära nuvarande Lidingövarvet.
enfaldighet: 'enkelhet'.
Cymbal: Detsamma som *clave-cymbal* 'cembalo'.
försällskapade med: 'åtföljda av'.

13 *välfångna:* 'rättmätiga'.
prov: 'prövningar'.
stadigt frestande: 'ständiga försök'.
Prof. Holberg: Av N:s korrespondens med Ludvig Holberg återstår bara hennes dikt »Viktiga frågor till en lärd«; se ovan s. 28 med kommentar s. 348.
Carl Brovallius: (1704–1752), liksom Fabricius präst vid artilleriregementet i Stockholm, kyrkoherde i Köping 1744.
slögt: 'matt'.
rikta sig: 'förkovra sig'.
nöje för Bokvett: 'lust till läsning'.
Satyren: 'satiren'.
Graciáns till rätta komna människa: I QT 1750 publicerade N. en versifierad översättning från franska av två kapitel ur den spanske 1600-talsförfattaren Baltasar Graciáns filosofiska roman »El criticón«.
en liten Poetisk Samling: »Amaranter« (1744).
ett viktigare Teologiskt: Detta arbete blev aldrig utgivet.
oumgängeligt: 'oundgängligt'.

14 *Fullerö:* Gods vid Västeråsfjärden av Mälaren i sydöstra Västmanland, vid denna tid ägt och bebott av riksrådet greve Jacob Cronstedt och hans maka Margareta Beata, ofta besökt och besjunget av N.

17 *Ostadighet i allt.*
QT 1745; även i CrP och där daterad till 1737. Melodihänvisningen gäller en på sin tid välkänd religiös dikt av den tyske uppbyggelseförfattaren och psalmdiktaren Heinrich Müller.
Ledsamhet: 'ledsnad', 'sorgsenhet'.
tvingar: 'trycker', 'tynger'.
i ro: 'med nöje'.
beta: 'finna näring'.

förråd: Obs. betoning på första stavelsen, vanlig i äldre tid.
Tiden […] röja: 'tiden kommer att visa sin obeständighet'.
18 *Medan:* 'eftersom'.
lyfta: 'rubba', 'förändra'.
yrka: 'driver', 'övar'.
hon: syftar på *sinnets flagga*.
Flyta: 'härflyter'.
ändring får: 'förändras', 'förvandlas'.
bittra ilar: 'plågsamma stormar'.
Drages […] in: 'försvinner också det ljuset'.
19 *förväxling se:* 'undergå förvandling'.
lät: 'låt'

Förnöjelse över det sälla eviga.
QT 1745; även i CrP.
ro: 'förnöjelse'.
Enär: 'närhelst'.
20 *betar:* 'gör betagen', 'tjusar'.
räcker: 'når'.
utan upphör: 'oupphörligt'.
uppblänker: 'glimmar fram'.
oförsvinnlig: 'oförgänglig'.
21 *Vårt inre själabröst:* 'vår själs innersta'.
till oss drager: 'skänker oss'.
sin fyllnad fått: 'blivit tillfredsställda'.
verka: 'åstadkomma'.
gro: 'växa', 'utvecklas'.
binder: 'förenar'.
22 *stillat:* 'uppfyllt'.
minnas på: 'erinras om'.
sanka: 'skänka'.
skuggans tomma mått: Syftar på den innehållslösa tillvaron utanför det gudomliga ljuset.

Jordiske nöjens ofullkomlighet.
QT 1745; även i CrP.
drager: 'hämtar'.
23 *ro:* 'förnöjelse'.

falna av: 'bleknar', 'vissnar'.
stiftat: 'skapat'.
skiftat: 'inrättat'.
grunder: 'väsen'.
rättlig: 'som sig bör', 'riktigt'.
24 *förhöjnings:* 'upphöjelses'.

Dygdens val det rätta nöje.
QT 1744; även i CrP, där med titeln »Uppmuntran till dygdigt Nöje«. Melodiförlagan har inte kunnat identifieras.
världs bekymmer: 'bekymmer om världsliga ting'.
25 *dämpas nid:* 'stillas', 'kuvas'.
ro: 'förnöjelse'.
Lät dem man: 'låt dem gärna'.
Uti […] består: 'beror på'.

26 *Det högsta nöje, känna och ära Skaparen.*
QT 1744. N. har berättat att hon skrev dikten redan i de första tonåren (se ovan s. 5), men troligen fick den sin slutliga gestalt betydligt senare. För melodin hänvisas till Petrus Lagerlöfs populära Elisandra-visa.
ro: 'förnöjelse'.
har falt: 'erbjuder'.
Förväxling: 'omväxling', 'förändring'.
fatta: 'tillgriper'.
uppkvicka: 'liva upp'.
fyllnad: 'uppfyllelse', 'tillfredsställelse'.
mig böja: 'vända mig'.
27 *ställd […] lopp:* ung. 'insatt i ett så välordnat sammanhang'.
frestar: 'prövar', 'försöker'.
kvickna: 'uppstå', 'väckas'.
lät: 'låt'.
Ifrån din Kärlek falla: 'upphöra att älska dig'.
ställa an: 'inrätta'.
hinna: 'uppnå'.
28 *dem till dig uppdriva:* 'bruka dem för att nå dig'.
ämna: 'ämnat'.
vis: 'visa'.

Viktiga Frågor Till en Lärd, Med Auktorens egit Svar. QT 1744. I brevet till Stiernman nämner N. att hon efter sin makes död korresponderade med flera upplysta män, bland dem Ludvig Holberg (se ovan s. 13). Vilken omfattning deras korrespondens fick vet vi ingenting om. Kanske stannade den vid N:s stora frågedikt. Att hon själv försåg den med ett svar kan tyda på att Holberg reagerat lamt eller inte alls. Den ibland förekommande uppgiften att han skulle ha utfört den danska översättning av hela QT 1744 som trycktes i Köpenhamn 1746 är obestyrkt och föga sannolik.

ogement: 'i ovanlig grad'.

rena vett: 'oförvillade förstånd'.

värvat: 'förvärvat'.

29 *Danska skåde-plan:* Holbergs komedier gavs ut under samlingstiteln »Den Danske Skueplads«.

Mollier [...] Despreaux: N:s mening är att den mångsidige Holberg kan ta upp tävlan med såväl komediförfattaren Molière som fabeldiktaren La Fontaine och diktaren-kritikern Boileau-Despréaux.

Björnens stjärnor: 'Stora björnen', 'Karlavagnen'.

snälla: 'kvicka'.

bytte folk i djur och stenar: Anspelning på Ovidius' förvandlingshistorier »Metamorphoses«.

Glysis vald: Rudbeckiansk benämning på de saligas ängder.

en mer lärd och vitter hand [...] förvändas kan: Avser Holbergs Ovidiusimitation »Metamorphosis« (1726) om djur och träd som förvandlas till människor.

resan i den nya luft: Holbergs samhällssatiriska roman »Nicolai Klimii iter subterraneum« (»Niels Klims underjordiska resa«, 1741), skriven på latin men snabbt översatt till flera moderna språk, franska redan 1741, svenska först 1746.

villo gånger genom-hunnit: 'klarat sig igenom (tankens) labyrinter'.

nöjt: 'förnöjt'.

30 *ro:* 'förnöjelse'.

Newton [...] Bayle: Uppräkningen pekar på viktiga representanter för den tidiga upplysningen, den engelske matematikern, fysikern och astronomen Isaac Newton, den tyske rationalis-

tiske filosofen Gottfried Wilhelm Leibniz, den engelske empiristiske filosofen John Locke och den franske skeptikern Pierre Bayle; den sistnämndes »Dictionnaire historique et critique« studerades ivrigt av N.

tvivlad: 'av tvivel hemsökt'.

röjt vår blindhets sot: 'påvisat den okunnighet som vi lider av'.

därför få minsta bruk: 'som ersättning få någon användning (för sina insikter)'.

uppskjutit: 'ansträngt', 'pressat'.

31 *tviksam:* 'full av tvekan'.

ljus: 'sunt tänkande', 'upplysning'.

sats: 'övertygelse' el. 'teori'.

hinna: 'uppnå'.

själver Gud: 'Gud själv'.

32 *Kan […] bereda:* 'kan finna vägledning för sitt handlande'.

nöjsamt: 'med nöje', 'gärna'.

kväljer: 'plågar', 'oroar'.

förnöjer: 'tillfredsställer'.

nekar: 'förnekar'.

pustar: 'suckar', 'ängslas'.

visst […] falla: 'någonstans finna en säker grund'.

Locken: John Locke, som i sin »Essay Concerning Human Understanding« IV: 3 framkastade möjligheten att Gud har kunnat ge materien tankeförmåga, vilket väckte stor upprördhet bland tidens teologer.

[inga andar] bliva: 'finns', 'existerar'.

tanke-slut: 'slutsats'.

33 *Vad är då åt:* 'vad tjänar det då till'.

föra […en rättvis dom]: 'fälla'.

bestå: 'finnas till', 'existera'.

jordematkar klena: 'ömkliga jordevarelser'.

Din tankefart […] vida: 'din tankes flykt, som sträcker sig så långt'.

hjärte-skott: 'svår sorg'.

34 *kvida:* 'klagan'.

dunderslag: 'dråpslag' (eg. 'åskslag').

på en bister stund: 'i en olycklig stund'.

ögnasaknad: 'saknad av det synliga', dvs. av det kroppsligt närvarande.

förfar: 'erfar'.
klämmer: 'plågar'.
35 *ställt:* 'inrättat'.
känn-löst: 'okänsligt'.
kväl: Kortform av *kväljer* 'plågar'.
för [all sin plåga]: 'i gengäld för'.
detta upplöst få: 'få lösningen på denna gåta'.
sig […] tappa: 'gå vilse', 'förirra sig'.
är verklig till: 'finns i verkligheten'.
sinnes väl: 'själslig njutning'.
36 *tövar:* 'bidar', 'väntar på'.
Mänsko-funder: 'mänskliga påhitt'.
grunder: 'något bestående'.
tvivlat: 'tvivlande', 'tvivelsjukt'.
Med Saba drottning: 'i likhet med drottningen av Saba' (som besökte den vise Salomo, 1 Kon. 10).
lände: 'anlände'.
37 *ned väger:* 'sjunker'.
luppit: 'löpt'.
redo finna: 'få förklaring'.
slut: 'uppsåt'.
döva: 'slöa'.
38 *vidlåda:* 'hänga fast vid'.
felar: 'saknas'.
spisa: 'räcka till'.
39 *äntlig:* 'slutligen'.
spegel: 'avbild'.
40 *korta mål:* 'kortsiktiga syften'.
upptäcker: 'visar', 'låter se'.
det underbara band: Syftar på föreställningen om skapelsen som en kedja av allt större fullkomlighet.
måtto bär: 'brukar måtta'.
Ehuru […] välver: 'i vilken situation vi än hamnar'.
vet hon återhåld: 'förstår hon att vara återhållsam'.
yrka: 'utöva'.
41 *står ej till:* 'är omöjlig'.
var en enda: 'varenda'.
tankan högt uppspänna: 'begrunda höga ting'.

42 *växellopp:* 'omväxling', 'förändring'.
För [slump]: 'såsom'.
Så vida: 'så långt som'.
formerar: 'skapar'.
43 *Först [jag … når]:* 'om bara'.

En Dröm.
QT 1745. De sista tjugo verserna bearbetade i AS under rubriken »Suckar«. Diktens dödsrikesvision går tillbaka på en litterär tradition med antika rötter och kan svårligen knytas till någon bestämd förebild.
gräntsa: 'gräns'.
snälle: 'snabba'.
44 *Eliseiske:* Av *Elysium*, de saligas boningar.
floden […] rodde: Acheron, en av underjordens floder, över vilken de döda fördes av färjkarlen Karon.
sin överförsel feck: 'fördes över'.
känd: 'bekant'.
för [ett annat]: 'framför', 'hellre än'.
kvälja: 'plåga'.
svalg: 'djup'.
rum: 'ställen'.
färj-Guden: Karon.
45 *anten:* 'antingen'.
Som […] böjda: 'allteftersom de varit mer eller mindre benägna att följa ljuset', dvs. leva dygdigt.
till pricka: 'till punkt och pricka', 'i detalj'.
sannings strålan: 'den religiösa uppenbarelsens ljus'.
mörkrets plågostrand: De osaligas hemvist.
46 *arga:* 'onda'.
stört […] i våde: 'störtat […] i olycka'.
boro: 'buro' ('bar').
plågorön: 'kval'.
villa: 'vilda'.
udd: 'udde'.
47 *brutit:* 'lösgjort'.
varelse: 'tillvaro', 'existens'.
Fast mindre: 'långt mindre'.

äntlig: 'slutligen'.
I […] nöjde: 'tillfredsställda av den rena njutning som dygden skänker och av att tillfullo utöva den'.
Hans […] ring: 'det dolda sammanhanget i hans styrelse'.
mörk: 'dunkel'.
48 *sig förandra:* 'förvandlas'.
främlings bo: 'hemvist för främlingar', dvs. jorden.
sitt lopp: 'sitt (jordiska) levnadslopp'.
Ty [ville hon]: 'därför'.
leta: 'hämta', 'samla'.
hopp av: 'hopp om'.
skugge: 'skugga', dvs. ande.
för […] kände: 'kände igen som'.
hugkomst: 'hågkomst'.
bratta: 'branta'.
med dubbel känsla dragit: 'känt dubbelt tung'.
vansmak: 'avsmak'.
49 *svik:* 'svek'.
nedrig: 'låg', 'simpel'.
ha […] falt: 'erbjuda'.
kväl: 'kväljer', 'plågar'.
spökar: 'spökar ut sig'.
fart: 'framfart'.
dygds förtryck: 'förtryck av dygden'.
skalk: 'skurkaktighet'.
falska sken: 'förställning', 'hyckleri'.
sinnes [mörker]: 'själsligt'.
handel: 'handlingssätt'.
övan: 'utöva den'.
50 *världsens onda bruk:* 'missbruk av det världen erbjuder'.
androm: 'andra' (dat. pl.).
äros prakt […] gyllne gåvor […] kärleksmål: Världsföraktets klassiska triad ära–rikedom–vällust.
drift: 'böjelse'.
sin ro: 'vad som gläder henne'.
tillbringar: 'förorsakar', 'vållar'.
försöka: 'pröva på', 'utstå'.
51 *gå […] fort:* 'vandra framåt fyllda av detta hopp'.

skickelige: 'lämpade', 'värdiga'.
52 *Kreatur:* 'varelser'.
lät: 'låt'.
fela: 'ta miste'.

Själens sanna nöje.
QT 1745; bearbetad i AS.
nöta: 'förnöta'.
väder: 'vindfläkt'.
53 *arga:* 'onda', 'illasinnade'.
byter sig: 'förvandlas'.
Lät man: 'låt bara'.
rättlig känner: 'riktigt kan bedöma'.
Sig […] böjer: 'fogar sig'.
54 *hint:* 'nått fram till'.

Skönhet en bräcklig glans.
QT 1745.
rinner upp: 'skjuter upp'.

55 *En liten skymt av omätliga Ljus*
Eller Tankar om Gud, Själen och Dygden.
QT 1747.
enas: 'förenas'.
jordiska hus: 'kroppar'.
utbrott: 'verkningar'.
ditt pund: 'din förmåga'.
snälla: 'snabba'.
fart: 'verksamhet'.
bildande ger: 'gestaltar', 'skapar' el. 'föreställer dig'.
böjes: 'grips av böjelse', 'fattar sympati'.
56 *noga hopfäst:* 'nära samhöriga' (med syftning på *kunskap* och *åtrå*).
hon verkar […] beskriver: 'hon (dvs. självkärleken) verkar i proportion till känslorna'.
giltiga tid: 'mognadsperiod'.
uti väsende bragt: 'givit tillvaro', 'skapat'.
varelse: 'existens'.

57 *skriddjuret:* 'den krälande masken'.
den fyllest ej får: 'som inte blir tillfredsställd'.
allt [till fullkomlighet]: 'ända'.
banen: 'vägen'.
de tänkande jordmaskars: Människornas.
delar: 'skänker'.
58 *övader:* 'utövad', 'praktiserad'.
tillägna: 'tillskriver'.
knappt [...] drar: 'knappt har skenet av den (dygden)'.
skenverk: 'yttre sken'.
begärelsers band: 'tygel för begären'.
ögnemål: 'syfte', 'ändamål'.
billigast: 'rimligast'.
59 *grannelig:* 'noga'.
sätter [...] dag: 'visar oss vår plikt'.
På [människor]: 'mot'.
på ditt levernes lopp: 'i ditt levnadslopp'.
fyller [...] opp: 'uppfyller hans avsikter och uppnår din egen salighet'.

K. Davids Psalm den 145.

QT 1747. Troligen är denna dikt identisk med den födelsedagsgåva till grevinnan Cronstedt på Fullerö som N. översände den 24 juni 1746, »en andelig sång, den en stor Konung och andelig Skald först sammansatt och den Ers Nåd längesedan för sin utvalt«. Versmåttet, hexameter, är ovanligt i N:s poesi och i svensk 1700-talsdikt över huvud taget, och det rådde delade meningar om hur det borde utformas. I en senare version av dikten, tryckt i AS, har N. med hjälp av den framstående latinskalden Samuel Älf anpassat sin hexameter efter latinsk prosodi, vilket varit till förfång för diktens estetiska verkan. I Karl XII:s bibel lyder grundtexten:

»Tit lof Davidz. Jag wil vphöija tigh min Gudh tu Konung: och titt namn lofwa altid och förvtan ända.

Jagh wil dageliga lofwa tigh, och titt namn prisa altid och förvtan ända.

Herren är stoor, och mycket loflig; och hans storhet är osäijelig.

Barnabarn skola prisa tina werck och tala om titt wälde.
Jagh wil tala om tina härliga stora ähro, och om tina vnder.
At man skal tala om tina härliga gierningar; och at man förtäljer tina härlighet.
At man skal prisa tina stora godhet, och lofwa tina rättferdighet.
Nådelig och barmhertig är Herren, tolig och af stoor godhet.
Herren är allom godh; och förbarmar sigh öfwer all sin werck.
All tin werck Herre skola tacka tigh; och tine helige lofwa tigh:
Och prisa tins rikes ähro; och tala om titt wälde.
At titt wälde må menniskiors barnom kunnogt warda, och tins rikes härliga majestät.
Titt rike är ett ewigt rike; och titt herradöme warar förvtan ända.
Herren vppehåller alla the som falla; och vpreser alla the som nederslagne äro.
Allas ögon wänta efter tigh; och tu gifwer them sin spijs i sinom tijd.
Tu vplåter tina hand; och vpfyller alt thet som lefwer medh behagh.
Herren är rättferdig i alla sina wägar; och helig i alla sina gierningar.
Herren är när allom them som åkalla honom; allom them som medh alfwar åkalla honom.
Han giör hwad the gudfruchtige begära; och hörer theras roop, och hielper them.
Herren bewarar alla the honom älska; och skal förgiöra alla ogudachtiga.
Min mun skal säija Herrans lof: alt kött lofwe hans helga namn altid och förvtan ända!«

icke utgrundas: 'är outgrundlig'.
60 *bragt uti väsend:* 'skapat', 'givit liv'.
varelse: 'tillvaro', 'existens'.

Förstånds och Hjärtas ädlaste Syssla.
QT 1750.
61 *mål:* 'omständigheter'.
förnöja: 'tillfredsställa'.
inbillning: 'föreställningsförmåga', 'fantasi'.

62 *I den […] öka:* 'i vilken vi blir (andligt) rikare och växer till'.
Förståndet och Viljan: Subjekt till *pröva.*
ro: 'förnöjelse'.
Ehuru [de växla]: 'hur än'.
bi-verk: 'bisysslor'.
63 *ändskap:* 'slut'.

Ängslig Kunskap, svåra Rön.
QT 1750. Dikten citeras i ett brev från N., troligen till Carl Leijel (Byström), den 12 februari 1748.
Ängslig […] rön: 'kunskap och erfarenheter som vållar bekymmer'.
Despreaux […] Holberg le: Boileau gisslar i sin åttonde satir människornas dårskap (»Le plus sot animal, à mon avis, c'est l'homme« – Det dåraktigaste av alla djur är enligt min åsikt människan); Pope hånar i sin stora lärodikt »Essay on Man« människan som »the glory, jest, and riddle of the world«:

Go, teach Eternal Wisdom how to rule –
Then drop into thyself, and be a fool!

Holberg framför liknande synpunkter i sina »Moralske Tanker«.
under: 'undran'.
nöjsam: 'tillfredsställande'.

Dristig Fråga.
QT 1750.
Criton: Carl Klingenberg, se ovan s. 344.
ro: här ung. 'livsglädje'.

64 *Klokas och Dårars lika Lott.*
VF I.
lyckans: 'ödets', 'slumpens'.
Hållt […] din klagan opp: 'håll upp med din klagan'.
Kabbalistisk: 'mystisk', 'hemlighetsfull'.
lär: 'förklarar'.
ofall: 'olyckor'.
förfarenheten: 'erfarenheten'.
spisar: 'mättar'.
65 *obetänkta handel:* 'oöverlagda handlingssätt'.

väger: 'överväger'.
Och lustans […] för: 'och lägger band på sina lustar'.
ro: 'nöje'.
Förgäves […] nöjets del: ung. 'förgäves söker man i dem (vett och möda) tröst och tillfredsställelse'.
ingen oro tar: 'oroar sig inte'.
ohygga: 'finner motbjudande'.
stygga: 'fula'.
bära […] sky: 'känner avsmak'.
66 *fyllest:* 'tillfyllest', 'tillräckligt'.
oförståndets tolk: 'de oförståndigas beskyddare'.
sinnes nöje: 'själsfrid'.
granngjord: 'förfinad'.
vår vidrighet: 'våra motgångar'.
67 *vända:* 'använda'.
lända: 'tjäna'.
sinnes kval: 'själskval'.
bli: 'förblir', 'stannar'.
ägna: 'passa'.
lott: här ung. 'skatt' el. 'gåva'.

68 *Skalde-Brev Till Criton.*
Över den frågan: Vilket mera bidrager till Människans nöje och frid kunskap eller okunnighet, samt om det varit nyttigare för människan att konster uppfunnits eller icke?

VF II; med smärre ändringar omtryckt i WA II och UA. I WA II har dikten försetts med en not: »Detta var skrivit några år förrän Rousseaus Bok i ett dylikt ämne utkom.« N. avser uppenbarligen Rousseaus »Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes« (»Avhandling om ursprunget och grunderna till olikheten mellan människorna«, 1755). Denna Rousseaus andra discours kommenteras av N. i ett brev till den schweiziske naturforskaren och skalden Albrecht von Haller den 16 januari 1756, där hon berättar att hon två år tidigare skrivit en dikt över ett liknande ämne i form av ett brev till Criton. Rousseaus första discours, om vetenskapers och konsters inverkan på sederna (1750), tycks hon då ännu inte ha känt till.

Criton: Carl Klingenberg, se ovan s. 344.
lägenhet: 'tillfälle'.
blitt i villo bragt: 'blivit vilseförd'.
efterfarit: 'eftersträvat'.
69 *enfaldighet […] tolk:* 'enkelhet uttryck för få behov'.
de villa: 'vildarna'.
uti sitt inte gömd: 'obefintlig' (*inte* ='intet').
ro: 'nöje' eller här kanske snarare den moderna betydelsen; jfr Pope om människans behov: »health, peace and competence« (»Essay on Man«).
denna del: ung. 'dessa gåvor'.
hinner ju sin lott: 'uppnår ju sin beskärda del'.
förtyder: 'misstolkar', 'förvrider'.
70 *naturens tänkeskrift:* Oklart, möjl. 'uttolkningen av naturen'.
för fasta bottnen: 'i stället för fast mark'.
från första ordning gå: 'avlägsnar sig från sitt ursprungliga tillstånd'.
okunnigt: 'obekant'.
tankeslut: 'slutsatser'.
Scanderbey: Skanderbeg, eg. Gjergj Kastriota (1404–1468), albansk frihetshjälte.
trossa: 'trotsa', 'tävla med'.
Cortez: Hernán Cortéz (1485–1547), Mexicos erövrare.
Bjur: 'bäver'.
för Arkimedes gå: 'överträffa Arkimedes', antikens store matematiker och fysiker.
Voltaire: François Marie Arouet de Voltaire (1694–1778), högt beundrad av N. som filosof och författare.
i det slut: 'vid den slutsatsen'.
föda: 'ger näring åt'.
71 *yrka:* 'utöva'.
allt behov: 'allt som behövs'.
Allt som […] tål: 'allteftersom förnuftet medger det'.
passa vet: 'förstår att avpassa'.

75 *Floës saknad.*
QT 1745. Dikten skriven efter Johan Tidemans död 1737 (om denne se ovan s. 343).

Floës: Floë, antikiserande »herdinnenamn« för skaldinnan själv.
själens tält: 'kroppen'.
76 *förvett:* 'förvetenhet', 'nyfikenhet'.
Utav [de rena ljus]: 'med hjälp av'.

Sorge-Rop över Eleantes bortgång.
QT 1745. Ytterligare en ur gruppen klagosånger över Johan Tideman.
Eleantes: Johan Tideman; liksom Floë i föreg. dikt ett antikiserande täcknamn.
utan uppskov [...] pilar: 'oupphörligt plågar mitt hjärta'.
sinnes grund: 'själ'.
77 *om [...] råda:* 'befalla över'.
ro: 'glädje'.
kvavde: 'kvävde', här 'tystade'.
vart ut: 'var'.

78 *Den sörjande Turtur-Duvan.*
Samlingen trycktes separat 1743. Censor librorum, en ämbetsman med uppgift att granska alla skrifter före tryckning, registrerade manuskriptet jämte ett sorgekväde över drottning Ulrika Eleonora, också av N., den 9 december 1742. För omständigheterna kring dikternas tillkomst redogör N. i sitt självbiografiska brev till A. A. von Stiernman (ovan s. 12).

Som symbol för änkesorg är den klagande turturduvan känd sedan medeltiden. I »Guds verk och vila« (1685) erinrar Haquin Spegel om turturduvan som förebild för änkor med olämpliga böjelser:

Se Turtur-duvans dygd, som hjärtelig bedrövas
När hon har makan mist, och vill sig aldrig sättja
På någon grönan kvist, och minnas gammal kättja.

Philomela: (lat.) 'näktergal', N:s poetiska namn på väninnan Sophia Helena Psilander, som hon lärt känna i Karlskrona.
Cypresser: Cypressen har ända sedan forntiden uppfattats som en sinnebild för sorg.
kommer intet överens med: 'harmonierar inte med'.
kvavd: 'kvävd', 'instängd'.

79 *även så noga:* 'lika väl'.
förmåner: 'förtjänster'.
överflödig: 'överflödande'.

Så skiljes ont och gott […]: Såväl text som melodi okända.
skär: 'sårar', 'plågar'.
i en stadig fart: 'oupphörligt'.
platt: 'helt och hållet'.
lätta av: 'lyfta av'.
repa […] upp: 'på nytt ge uttryck för'.
ro: 'nöje'.
pust: 'suckande'.
80 *Här:* Trol. tryckfel för *Hur*.
hinna: här 'uttrycka'.
mitt sinne ej […] sänka: 'inte försjunka i tankar på min olycka'.
Att jag ej: 'utan att jag'.
förlåtit: 'lämnat', 'övergivit'.
fruktsamt: 'ängsligt'.
på lika tid: 'samtidigt'.
menlösa ro: 'oskyldiga glädje'.
vänskaps tro: 'trofasta vänskap'.
Förenings-bandets art […] båda: 'hur det band var beskaffat som förenade två likasinnade'.
val: 'kärlek'.
vinst: 'ekonomiska fördelar'.
den binda och den rygga: 'ingår den och upplöser den'.
81 *rart:* 'sällsynt'.
försökt: 'beprövad'.
böjd: 'benägen'.
Av egit prov: 'av egen erfarenhet'.
Ty [kan han]: 'därför'.
en dubbel fart uppväcker: 'framträder med dubbel styrka'.
yrka: 'åstadkomma', 'arbeta för'.
utvald: 'utsökt'.
fyllest: 'tillfyllest'.
82 *skyggde:* 'gav skydd'.
tänkeskrift: här snarast 'förebild', 'exempel'.
Ädla upp: 'förädlade'.

platt: 'helt och hållet'.
draga: 'framsläpa'.
på min lilla tid: 'under mitt korta liv'.

Du stolta lycka […]: Dikt av Ulrik Rudenschöld, tonsatt av J.H. Roman.
83 *sitt nöje bär:* 'skänker tillfredsställelse'.
såld: 'utlämnad'.
livets trå: 'livstråden'.

Alla Nymfers Prinsessinna: Dikt av Jacob Frese, melodin okänd.
Prinsessinna: 'prinsessa'.
blev sluten platt: 'försvann helt och hållet'.
Dunder strimmor: 'blixtar'.
84 *tänka Och dig sänka […] olycksgrund:* 'försjunka i tankar på upphovet till din olycka'.
Vrida dig i böljor våta: Oklart, kommentaren till SS jämför med uttrycket »simma i ett hav av tårar«; möjligen åsyftas i stället en drunknandes kamp i vågorna.
86 *mot […] vägde:* 'uppvägde', 'gick upp mot'.
blygd: 'blygsamhet'.
Slogo […] kvar: 'blev kvar där de hade slagit upp sitt läger'.
stadig: 'beständig'.
87 *hopsamka:* 'samlar ihop'.
våning: 'boning'.
Pol: 'himmel'.
Minnes kraft: 'minnesförmåga'.
min låga […] ger: 'ständigt gjuter sorgens olja på min brinnande smärta'.
fart: 'liv', 'verkan'.

88 *Säg mit hjärta mig:* N:s egen dikt »Otålighet« (QT 1744); melodin okänd.

Hör till […]: Anonym dikt som förekommer i många av tidens avskriftssamlingar; melodin okänd.
under: 'under horisonten'.
89 *På den […] skött:* 'då jag mest ägnar mig åt min sorg'.

tynas av: 'blir matta'.
kväl: 'kväljer', 'plågar'.
gentagit: 'tagit tillbaka'.
90 *sorgerot:* 'orsaken till min sorg'.
kvida: 'klagan'.
är förhand: 'står till buds'.
ger […] dubbelt lopp: 'fördubblar'.
spisar: 'mättar'.

Sist när jag från dig drog: Dikt och melodi okända.
pust: 'suckande'.
91 *ro:* 'glädje'.
Sig […] minna på: 'erinra sig'.
dunder: 'åskslag'.
flytt: 'bortryckt'.
övrigt: 'kvar'.
92 *intryckat:* 'inprägla det'.

Min sorge-tanka […]: Gravdikt av N. över Christian Herkepæus 1736 (QT 1745); melodin okänd.
så högt: 'i så hög grad'.
falnat av: 'vissnat bort'.
framhärdigt: 'för alltid'.
intagit: 'flytt till'.
svävar: 'irrar omkring'.
93 *vanskligheten:* 'den förgängliga världen'.
ro: 'glädje'.
I den: 'i vilken'.
tro: 'trofasthet'.
trycktas: 'betrycktas'.
i din Själa-grund: 'i djupet av din själ'.
94 *böjde:* 'betvingade'.
stadig: 'ständig'.
tråkar fram: 'framsläpar'.
någon handel […] sluta kan: 'kan intressera mig för'.
framskaffar: 'skapar'.
Sin [verk]: 'sina'.

Ängslighet är mitt dagliga näste: Dikt av Andreas Rydelius; melodin okänd.
draga: 'fördraga', 'tåla'.
95 *råd:* 'avsikt'.
upplåta: 'låta se', 'avslöja'.
fängslan: 'fängelse'.
styrsel: 'styrelse'.
krönt deras strid: 'fört deras strid till seger'.

96 *Levnads beslut.*
Väder bubbla: 'luftbubbla'.

Andromache i vers efter noter.
QT 1745. N. har här klätt sin sorg i homerisk dräkt: den trojanske hjälten Hektor har dödats av Achilles och begråts av sin hustru Andromache (Iliaden, sång 22). Dikten har formen av en solokantat, en vanlig genre i barockens vokalmusik. Vilka noter N. har utgått från är obekant.
allt: 'slut', 'ute'.
ögnalust: 'ögonfägnad'.
åga: 'äga'.
97 *söt:* 'ljuv'.
brydde: 'störde'.
mitt hjärtas ljuva bo: Syftar på den döde maken.
från […] ledigt: ' utan varje känsla'.
dela: 'meddela', 'skänk'.
98 *helnar:* 'läks'.
tiden […] bytt: ung. 'lång tid har förflutit'.
Ty [kunde ej]: 'därför'.
väderpust: 'vindfläkt'.
yttrar: 'visar', 'uppenbarar'.
täckas: 'tilltala', 'behaga'.

99 *Avsked från världen, vid en häftig sjukdom.*
QT 1745. Också denna dikt är tillkommen under sorgearbetet efter Fabricius' död.
De tvivlans mål att lösa opp: 'att finna lösningen på de tvivelsmål'.

100 *Ett pressat Hjärtas Klagan.*
QT 1750. Hilma Borelius har i SS, som det synes på goda grunder, daterat dikten till 1743–44, alltså en relativt kort tid efter makens död.
En Himlavän […]: Dikt av Jacob Fabricius; melodin okänd.
För [ljuvlig sömn]: 'i stället för'.
101 *förskingras:* 'förjagas'.
medvett: 'medvetande'.
vid […] roa sig : 'glädja sig åt'.
hämnat: 'tagit hämnd för'.
dubbelt sätter: 'fördubblar'.
för [mitt lidande]: 'som ersättning för'.
kväls: 'angrips'.
bliva all: 'ta slut'.
tråka: 'släpa mig fram'.
bråka: 'plåga'.
102 *Nåd's- och Himla-strimmor:* ung. 'strålar av nåd från himlen'.
sig […] förvända: 'förbyta sig'.
trottas: 'tröttas'.
billig: 'skälig'.
samkar: 'samlar (på mig)'.
livsnöjet: 'levnadslusten'.
spisa: 'förslå', 'räcka till'.
103 *osäjlig':* 'outsägliga'.

*Tankar om Lovskrifter över de Döde, Skrevne till Herr K****
Jämte Åminnelse av Irene.
QT 1750; utg. i separattryck 1749. Dikten »Åminnelse av Irene« är skriven till minne av N:s fyra år äldre syster Margaretha Elisabeth (Greta Lisa). Hon beskrivs i andra sammanhang som fåfäng, spotsk och kritisk. Vid slutet av 1730-talet inledde hon en förbindelse med artilleriofficeren Augustin Mannerheim och nedkom 1741 med en dotter. En utdragen process, vars turer klarlagts av Tryggve Byström, ledde inte till äktenskap men väl till att flickan trots detta förklarades »äkta« född. Flickan dog dock redan 1746. Greta Lisa själv var länge sjuklig och avled den 20 maj 1748.
*Herr K***:* Carl Klingenberg (om denne se ovan s. 344).

billig: 'skälig'.
rätt [så säkert]: 'väl'.
sannas gemenligen: 'besannas vanligtvis'.
104 *väld:* 'partiskhet'.
vinst: 'vinstbegär'.
Äre-stoder: 'monument'.
förfarenheten nekar: 'erfarenheten förnekar'.
deras räkning vid: 'sin fördel i'.
förvitelse: 'klander', 'anklagelse'.
sinnrike: 'snillrike'.
underjordiska resa: »Nicolai Klimii iter subterraneum«, se ovan s. 348.
tjänte […] till: 'befordrade'.
artigt: 'skickligt'.
105 *läckra:* 'granntyckta'.
tillvänd: 'van vid'.
ansedd: 'bedömd', 'betraktad'.
kunde […] kännbar: 'kunde den (skildringen) avfattas så att personen blev väl igenkännlig'.
sinnesgåvor: 'karaktärsdrag'.
föreställas: 'framställas'.
efterdöme: 'föredöme'.
Minnesstod: 'minnesteckning', eg. 'minnesvård'.
händelser: 'levnadsöden'.
106 *skåde-plan:* 'scen'.
stackot: 'kort'.
äntlig: 'slutligen'.
ett visst det: 'något bestämt som'.
hinner: 'förmår'
välva: 'driva omkring'.
fike: 'åtrår'.
skiftvis: 'omväxlande'.
107 *behaga:* 'finna behag i'.
uppehåll: 'uppehälle'.
vårt egit göromål […] är: 'beror på oss själva och följer av våra handlingar'.
draga: 'medföra'.
till […] utslå: 'utmynna i', 'leda till'.

upp och ned […] vräker: 'i häftiga omvälvningar vänder upp och ned på vårt liv'.
undervärt: 'förunderligt'.
platt: 'helt och hållet'.
modig last: 'fräck lastbarhet'.
och röner […] dyrka: 'och får erfara att hennes (lyckans) hand i allt tycks befrämja den lastbares orättfärdiga företag'.
yttra: 'yttre'.
108 *Vad slute vi:* 'vilken slutsats kommer vi fram till'.
ivras: 'blir upprörda'.
båta: 'tjäna', 'leda fram'.
snart: 'snart sagt'.
utom [högre kunskapsljus]: 'utan'.
slögt: 'matt'.
[Men] är: 'existerar'.
neka: 'förneka'.
vart ut: 'varthän'.
109 *hot:* 'trots', 'övermod'.
mörker: 'okunnighet'.
början fått: 'skapats'.
Ej för ett nu […] ställning: ung. 'inte bara för nuet, för den korta jordiska tillvarons snabba ögonblick'.
vedergällning: 'slutliga belöning'.
evigheten strandar: trol. 'gränsar till evigheten'.
åtskild: 'skilda', 'olika'.
öm: 'ömtålig'.
med varaktighet förlikes: 'äger bestånd'.
Ehuru [ljuv]: 'hur […] än'.
nöjer: 'förnöjer'.
våld: 'välde'.
smycka: 'betraktar som fint'.
110 *ett stoft […] överlyser:* 'en förgänglig varelse överglänser en annan'.
vars annars: 'varandras'.
Vid skalet häfta: 'fäster sig vid ytan'.
plä: 'plägar'.
vankar: 'är ostadigt'.
såled's: 'som sådan'.

av […] värdet dra'r: 'grundar sina värderingar på'.
förvändens I: 'blir ni förbytta'.
Världs omsorg: 'omsorg om det världsliga'.
intaga: 'fängsla'.
spel: 'lek'.
111 *delar:* 'skänker'.
dra: 'bära'.
än mer och mindre: trol. 'ömsom mer och ömsom mindre'.
teckna ville: 'tycktes förespå'.
Ty måste hon av ingenting: 'därför fick hon inte av något'.
retand': 'lockande'.
112 *avbåda:* eg. 'mana bort', här snarast 'avkasta'.
överlåtenhet: 'underkastelse'.
åga: 'äga'.
göromål: 'handlingar'.
slut: 'mål'.
[oro] bär: 'vållar'.

113 *Sorge-Kväde.*
VF I; lätt bearbetad med titeln »Klagan« i WA I och UA.
av det godas brist: 'genom frånvaron av det goda'.

Sorge-Kväde.
VF III; omarbetad och med titeln »Camilla« i UA.
födde: 'åstadkom'.
ödde: 'gjorde ofruktbar'.
rann: 'sköt upp'.
En sorglig Echo: 'ett sorgset eko', personifierat i nymfen Echo, som av sorg över Narcissus' kallsinnighet förvandlades till en röst utan kropp (Ovidius, »Metamorfoser«, bok 3).
kom till väga: 'åstadkom'.
114 *i stämmor förd*es: 'som härrörde från röster'.
min kinders våg: 'mina tårar'.
ågen: 'äger'.
fritt: 'gärna'.
mänsko-hamn: 'människogestalt'.
vågen: 'våga följa'.
115 *dela:* 'skänka'.

har inne: 'äger'.
Philax: Den döde herdens hund.
såta: 'förtrogna'.
riv: 'krafsa upp'.
båda: 'bebådade', 'tillkännagav'.
så tida länt: 'så ofta skänkt'.
116 *jordens valv:* Underjorden, tänkt som en välvd grotta.
Bryt styckvis löst: 'bryt loss stycke efter stycke'.
tidning: 'underrättelse'.

117 *Mitt Öde.*
UA. Dikten jämställer förlusten av maken och av vännen Carl Klingenberg, som avled den 28 januari 1757. En tidig version, som endast finns bevarad i tysk översättning (tryckt i oktobernumret av »Das Neueste aus der anmuthigen Gelehrsamkeit« 1757), har en helt annan tredje strof än trycket i UA:

O du, Geliebtester! auf jener Gruft, die dich
Und meine Lust verbirgt, da hab' ich meine Zähren,
Schon lange ausgeweint: und endlich geb' ich mich
Und meines Körpers Wohl, als Opfer dir zu Ehren;
O Freund! vom Zeitpunct an, da du die trübe Zeit
Verlassen, hat mein Herz des Todes Pfeil empfunden.
Vergnügt seh ich das Ziel, das mir der Tod verleiht,
Es hat mein Herz die Ruh, ich habe Kraft und Stunden,
Was kann ich mehr? zum Opfer Euch geweiht.

(O du, käraste! på den grav, som döljer dig och min glädje, där har jag redan länge utgjutit mina tårar: och till slut ger jag mig och min kropps väl som offer till din ära; O vän! från den stund då du lämnade den dystra timligheten har mitt hjärta förnummit dödens pil. Förnöjd ser jag det mål som döden skänker mig, mitt hjärta är i ro, jag har offrat kraft och tid, vad kan jag mer? åt er.)
liksom: 'just när'.
tid av år: 'ålder'.
åga: 'äga'.
118 *val:* 'böjelse'.

Klagan.
UA. Obs. att datum i noten gäller diktens tillkomst, inte Klingenbergs död.
mig förtjusat: 'trollat bort för mig'.
sansning: 'medvetande'.
tankefart: ung. 'grubbel'.

119 *Över Criton.*
Tryckt i »Skuggor av en förlorad vän« (1759), en samling minnesrunor över Klingenberg av olika författare. Dikten där signerad »H. C. N.«.
föröda: 'omintetgöra'.
kropp och sansning tvinga: 'pinar kropp och själ'.
utan mått: 'omåttligt'.
Min dyra Sinnes-vän: 'min själs dyra vän'.
växel-lopp: 'varierande förlopp'.
yrka: 'odla', 'upprätthålla'.

123 *Fruentimmers Plikt att uppöva deras Vett.*
QT 1744; även i CrP.
nedrig: 'simpel'.
Evae: 'Evas' (lat. genitiv).
Parnassen komma ved: Närma sig Apollons och sånggudinnornas berg, dvs. ägna sig åt intellektuell verksamhet.
fått din fart: 'uppstått', 'runnit upp'.
sitt hjärne-grill: 'sina förvända spekulationer'.
åga: 'äga'.
livligt Konterfej: 'levande porträtt'.
tvivlans krokar: 'tvivlets irrgångar'.
124 *rygga:* 'förneka'.
yrka: 'hävdar'.
delt så väl: 'gjort så rikt begåvade'.
Medan: 'eftersom'.
Apollos verkstad: Den arbetsplats som hägnas av skaldekonstens och vishetens gud, dvs. skolan och universitetet.
Kunskap […] nära: 'kunskap är den ljuva föda som måste ge näring åt förnuftet'.
förfarenhet: 'erfarenhet'.

125 *Ger […] tross:* 'trotsar slutligen mörkret', dvs. okunnigheten.
dumhets svärta: 'dumhetens mörker'.
nöjsamhetens väl: 'förnöjsamhetens lycka'.
Rock: 'spinnrock'.
Pallas visa lunder: De lunder som hägnas av vishetsgudinnan Pallas (Athena).
126 *fritt:* 'gärna'.
vett och lära: 'förnuft och kunskap'.
hinna: 'fatta'.
Vinner […] lätt: 'sätter sig lätt in i hushållssysslorna'.
uppbrukad: 'uppodlad'.
Hushålls slöjder: 'hushållsgöromål'.
styrat: 'styra det'.
styrker: 'uppmanar'.
Ståndets plikt: 'plikten som hustru'.
föra […] vikt: 'inriktar på väsentliga ämnen'.
127 *välva:* 'syfta till'.
128 *slut:* 'slutledning'.
Föra […] ut: 'fullgöra den'.

Satyr emot avundsjuka Fruentimmer.
QT 1744.
förhöjning: 'upphöjelse', 'beröm'.
tadel-fjär: 'klandrande penna'.
mot min tanka: 'mot förväntan'.
kvält: 'plågat'.
129 *avund-sot:* 'avundsjuka'.
nedrig drift: 'lågsinnad böjelse'.
Kan näpplig […] olycks-rot: 'kan svårligen förkväva den främsta orsaken till sina olyckor'.
lutand': 'lutande mot sitt fall'.
Vi vill jag undra: 'varför skulle jag då undra över'.
ömkas […] åt: ung. 'föraktar'.
slöga: 'trubbiga'.
jäste: 'pöste', 'stoltserade'.
nämna: 'utge'.
För detta greppet […] lupit fort: 'detta knep har jag varit alltför stolt för att begagna mig av'.

ro: 'nöje'.
dess [infall]: 'hans', dvs. poetens.
Bågen: 'sybågen'.
hinner: 'förmår'.
den kan […] uppadla: 'den (en annans gärning) kan förädla ditt lilla anlag'.
bry: 'bekymmer'.
spotskligt: 'spotskt', 'hånfullt'.
130 *kämpas […] styrsel:* 'tävla om att riktigt sköta ett hushåll'.
rensat upp: 'förädlat', 'förbättrat'.
stoft som ej är värt: 'värdelösa småsaker'.
rena tanke-slut: 'sunt tänkande'.
plä: 'brukar'.
hinner tälja: 'förmår räkna'.
för skal: 'mot skalet', dvs. den vackra ytan.
Ty [blir min sinnes ro]: 'därför'.
Än de, mig äran ge: 'än av dem som uppriktigt hedrar mig'.

131 *Friare Konsten.*
QT 1745; även i CrP.
Fromma själ […]: Dikt av Olof von Dalin; melodin okänd.
tacklat av: 'berövat mig'.
Lät: 'låt'.
Moses: Jfr 1 Mos. 3:16, där Herren säger till kvinnan att »tin wilja skal tinom manne vndergifwen wara, och han skal wara tin herre« (1703 års bibelöversättning).
mod: 'sinne'.
132 *grant:* 'noga'.
bunnit: 'bundit', 'knutit'.
vars annars: 'varandras'.
133 *i manna-våld:* 'under manligt välde'.
sin önskans grad: 'vad han högst önskat'.
reta: 'locka'.

Vår-Ro.
QT 1744. Dikten är liksom de tre följande årstidsbetraktelserna troligen skriven under intryck av N:s vistelse på Lidingön 1742–43.

Alla Nymfers Prinsessinna: Dikt av Jacob Frese; den nu okända melodin har också använts för en dikt i »Den sörjande Turtur-Duvan« (se ovan s. 83).
bådar: 'tillkännager för'.
134 *delar:* 'skänker'.
vaka: 'vakna upp'.
ro: 'nöje'.
Jorden rundat: 'givit jorden dess klotform'.
Har i all ting […] gnista: ung. 'har velat ge allt skapat en hoppfull prägel'.
till ökning längtar: 'längtar efter att föröka sig'.
Liknat sig: 'sett ut'.
135 *ha lika röst:* 'säger detsamma'.
till dem [vi syfta]: 'till vilka'.
åtrås starka bloss: 'brinnande åtrå'.
Måge […] gå: 'må förflyta som det behagar oss'.
Störta under: 'nedstörta'.
136 *pocka:* 'pocka på', 'begära'.
ställde: ung. 'lät inträffa'.
råka: 'träffade'.
förbråka: 'krossade'.
fång: 'rov', 'byte'.
vinna Uppå […] lopp: 'besegra tidens föränderlighet'.
137 *Endast lätta:* 'det enda som kan ge oss lättnad'.

Sommar-Ro.
QT 1744.
Blida Sol! […]: Ur Carl Gyllenborgs komedi »En bättrad villhjärna« (III:2); melodin okänd.
sluter: 'innesluter'.
roar: 'gläder'.
138 *hinner:* 'når'.
brydda: 'oroade'.
retand: 'lockande'.
Finer […] stycken: 'slughet och svek'.
förstör: 'stör'.
bry: 'oro', 'besvär'.
sammansankar: 'samlar ihop'.

kvicka: 'livliga'.
lånar: 'skänker'.
klinter: 'klippor'.
139 *bådar […] mångaleds:* 'manar på många sätt till beundran'.
ju [hinner]: 'inte'.
Flockar: 'mängder' (av skepp).
Ömkas […] vett: 'finner jag all vår klokhet ömklig'.
flyktigt väder: 'ostadig vind'.
till kvavs: 'i kvav'.
140 *yrsel:* 'yra'.
hur' […] förnöjd: 'hur tillfredsställd vore den inte'.
i låga parker […] höjd: 'i enkla förhållanden tävla om den högsta lycka'.
sin Själs Magnet: Den avlidne maken.
Eliseiske: Av *Elysium*, de saligas boningar.

Höste-Ro.
QT 1744.
Täcka bräde […]: Ur Carl Gyllenborgs komedi »En bättrad villhjärna« (II:2); melodin okänd.
konstigt: 'konstfärdigt'.
141 *tackla […] av:* 'klär av'.
spelte: 'rörde sig'.
kullra: 'rullade'.
delte: 'skänkte'.
Bland vilkas faggor: 'i vilkas gömslen (inre)'.
all sin ståt nedslog: 'bredde ut all sin fägring'.
hämna: 'utkräva hämnd för'.
142 *För [Fåglars drill]:* 'i stället för'.
söta: 'ljuva'.
ruskand: 'susande', 'vinande'.
släpas med: 'dras med'.
tryckta: 'betryckta'.
den verkan ge: 'åstadkomma samma verkan'.
verka: 'åstadkomma'.
143 *ändrings lopp:* 'föränderliga lopp'.
blandning: 'beblandelse', 'förbindelse'.
ro: 'nöje'.

nöje pläga […] fästas vid: 'söka tillfredsställelse i det som de bör syssla med'.
skugge-mull: 'mörka jord'.
144 *stiftat:* 'instiftat', 'bestämt'.
liksom [det lyste]: 'bäst som', 'just som'.
bär: 'hämtar'.
Lät: 'låt'.
I flyttas […] Orden: 'ni må flyttas upp i en högre ordning'.

145 *Vinter-Ro eller Betraktelse om Stjärnevalvet.*
QT 1744.
skåde-plan: 'skådebana', 'scen'.
strålar: 'blickar'.
fyllnad: 'tillfredsställelse', 'mättnad'.
hint: 'hunnit', 'förmått'.
ställning: 'uppbyggnad'.
aktning: 'akt'.
ro: 'nöje'.
hon får då nog begrunda […] Himla-ljus: 'de stolta himlaljusen ger henne då tillräckligt ämne för hennes tankar'.
146 *flöda:* 'utgjuter', 'utsänder'.
Att klara tankar om dem ta: 'att bilda sig en klar uppfattning om dem'.
mångfaldig Saker föra: 'har en mängd olika uppgifter'.
Det största ljus […] fattat: 'nått den största insikten'.
Det har ju […] Himmelen: 'mången har ju tröttat sin hjärna i spekulationer om himlen'.
Torquato […] Ruggeri: Antonio Torquato (1400-talet), astrolog från Ferrara; Tycho Brahe (1546–1601), dansk astronom; Cosimo Ruggieri (d. 1615), florentinsk astrolog, verksam vid det franska hovet.
verka: 'inverkar'.
på vår födsel märka: 'har inflytande på vår födelse'.
tecknar: 'uttrycker'.
skall man ro […] få: 'om man skall stanna för någon teori'.
mest fullkomligt råkar på: 'finner högsta fullkomlighet'.
fäste: 'fasta', 'orörliga'.
vissa Sfär: 'bestämda sfärer'.

Kreatur: 'levande varelser'.
147 *Ikar:* Ikaros flög enl. den grek. myten för nära solen, så att vaxet som fäste vingarna vid kroppen smälte och han föll ned i havet.
din egen grund: 'ditt innersta'.
De [tankar]: 'följande'.
och i dem skrivit […] tidsfördriv: 'och bestämt dem för något mer än den jordiska tillvaron'.
148 *sitt stoft:* 'sin kropp'.
villo-Ö: 'villsamma ort'.
varelse: 'existens'.
på […] märker: 'lägger märke till'.
tillgång: 'tillflykt'.
konstigt: 'konstfullt'.
149 *förhöjnings:* 'upphöjelses'.
i Tull: 'som ersättning'.

Vid en spassergång i det gröna.
QT 1747.
friad: 'befriad'.
bry: 'oro'.

150 *Nöje i ensligbet.*
QT 1747; endast första strofen i UA, där omarbetad.
friar: 'befriar'.
svävand: 'villrådiga'.
roar: 'gläder'.
Thalia: Komedins musa.

Nymodig kärleks art.
QT 1747; även UA, där lätt omarbetad. Dikten tonsattes av H.P. Johnsen.
151 *gå […] fort:* 'gå vidare under ständig förändring'.
draga: 'dra till mig'.
både: 'båda'.
vid Er skönbet, gro: 'växa på grund av er skönhet'.

152 *Den unga Herdinnan Dorillas Kväde.*
QT 1747; omarbetad i UA. Byström har gjort troligt att dik-

ten anspelar på den trägna uppvaktning som en av N:s vänner, Axel Reuterholm, på våren 1747 ägnade hennes systerdotter Christiana Herkepæa.

Le plaisir […]: Dikt av okänd författare men med känd melodi.

att förfara: 'från att lära känna'.

den ro: 'det nöjet'.

Av honom själv […] dömer: 'av hans eget exempel sluter jag mig till motsatsen'.

Kväva ner: 'dölja'.

denna lagen: Dvs. kärlekens lag.

153 *parar:* 'jämställer'.

Hörslens makt: 'förmågan att höra'.

gråta: 'begråta'.

Lilla Mård: Hundnamn; en verklig hund med detta namn nämns i ett brev från N. 1747.

hur tycks det låta: ung. 'har man hört något så tokigt'.

sång: 'sjöng'.

Allt för ett: 'ständigt'.

väder: 'vindfläkt'.

154 *båda:* 'säga'.

tänder: 'upptänd'.

vankar: 'vankas', 'ges'.

sanka: 'hämtar'.

Echo: Se ovan s. 367.

Roar jag […] Frihet min: 'roar jag mig i min frihet med oskyldiga nöjen'.

nämnt: 'förklarat'.

lösa: 'lättsinniga'.

blink: 'blick'.

155 *Till mina Böcker.*

QT 1750.

sinnes ro: 'nöje för själen'.

synas utan smink: 'framträder utan förställning'.

gro: 'växer'.

upptäckt: 'uppdagad'.

vad är […] berett: trol. 'som kan fattas av det mänskliga förnuftet'.

Till Sömnen.
QT 1750.
klova: 'boja'.
156 *draga:* 'bära'.

Vår Oro.
QT 1750; omarbetad i UA.
Dear Collin […]: Dikt av okänd författare men med känd melodi.
utslå: 'visa sig'.
157 *den lugnad:* 'det lugn'.

Fåfängans Sinnebilder.
QT 1750.
fåfängt tycke: 'fåfänglig smak'.
nöjer: 'tillfredsställer'.
färgat ler: 'porslin'.
sig avmålar: 'tar sig uttryck'.

158 *»Alla Lammen för mig dödde«.*
UA; trol. skriven senast 1750. Titel saknas.
spilldes: 'försvann'.
ro: 'glädje'.

Herde-Visa.
WA I; något omarbetad i UA.
av Echos rop: 'som jag hör Echo ropa'; se ovan s. 367.
159 *genom far:* 'strövar igenom'.
fåfäng: 'förgäves'.
hopp: 'förhoppningar'.
ro: 'glädje'.

160 *Fabel.*
WA I; även UA.
Vest: 'vet'.
lyte lade: 'fann fel'.
Spolen: Beckasin eller spov.
äntlig: här 'åtminstone'.

iver: 'vrede'.
siktat: 'granskat', 'kritiserat'.
Lämnar [...] mått: ung. 'berömmer var och en efter förtjänst'.
Icke eller: 'inte heller'.
lindrig: 'mild'.

161 *Utur Anakreon.*
WA I; även UA. I båda samlingarna har dikten titeln »Utur Theocrite«, men redan i rättelselistan till WA I korrigeras »Theocrite« till »Anacreon«. Förlagan har varit nr 40 av de pseudoanakreontiska oden som trycktes första gången vid mitten av 1500-talet och som under de båda följande århundradena spreds i ett otal översättningar och parafraser. N. har sannolikt utgått från en franskspråkig version. En imitation av samma ode förekommer som ett främmande inskott i Theokritos' idyller, vilket förklarar de olika författaruppgifterna.
Astrild: Av Stiernhielm uppfunnet »götiskt« namn på kärleksguden, motsvarande romarnas Amor eller Cupido, son till Venus.
Honungs-ungen: Biet.

Till Climene.
Tryckt f.f.g. i Sven G. Hansson, »Satir och kvinnokamp i Hedvig Charlotta Nordenflychts diktning« (1991), där omständigheterna kring tillkomsten utförligt behandlas. Den i originalhandskriften obetitlade dikten, daterad den 19 juli 1759, är riktad till Charlotta Lagerman, f. Löfgren, syster till N:s gode vän amiralitetskammarrådet H.A. Löfwenskiöld. Den kan betecknas som en förstudie till den stora lärodikten »Fruentimrets Försvar« (s. 250 ff.).
Sunnanskogen [...] hjord: Diktens Climene var bosatt i Östra Husby i Östergötland, där hennes man (diktens Philemon) var kyrkoherde.

162 *pris:* 'heder', 'prydnad'.
kvävas: 'undertryckas'.
starkt och kvickt: 'klart och livligt'.
bildning: 'form', 'gestalt'.

intet annat gryn: 'inte en smula annat'.
Skall slughet […] få: 'skall klokhet och fantasi inte få användas till annat'.
läcker: 'förfinad'.
val: 'ämne'.
Nattduksbord: 'toalettbord'.
hinna: 'uppnå', här 'få brukas till'.
163 *olyckshjul:* 'olycka' (bildat efter »lyckans hjul«).
driver: 'vållar'.
höfsat: 'civiliserat'.
i spåren når: 'följer hack i häl'.
Hydran: I grek. myt ett vidunder med många huvuden, som ersattes av nya allt eftersom de höggs av.
Sokrats: Sokrates.
Galilae[us]: Galileo Galilei (1564–1642), italiensk naturforskare och filosof; hans konflikt med kyrkan berodde inte på att han hävdade att jorden var rund – det var sedan länge en allmän sanning – utan på att han anslöt sig till Kopernikus' uppfattning att solen var solsystemets medelpunkt och att jorden rörde sig i en bana runt solen.
Helviti, Helvétius: Claude Adrien Helvétius (1715–1771), fransk upplysningsfilosof; hans huvudarbete, »De l'esprit«, utkom 1758 och brändes offentligt året därpå.
Han [var och är sig lik]: Syftar på *hopen.*
slöga: 'tröga'.
164 *vrida:* 'förvränga'.
Från världens […] minnesstod: ung. 'alltifrån världens morgon och genom alla tider'.
Naturens höjd: ung. 'så långt det står i mänsklig förmåga'.
ro: 'nöje'.
regel […] tar: 'låter din dygdiga vandel styras av hennes (vishetens) lagar'.
speglar: trol. 'ser' el. 'finner'.
när hon sig själv förstår: ung. 'när hon (dygden) vilar på rationell insikt' (och inte bara på intuition).
efterdöme: 'exempel'.
Avunds skäl bemöta: 'förhindra avund'.
Lärdoms-ro: 'nöjsamma studier'.

yvar sig: 'yvs', 'kråmar sig'.
vid hennes kraft: 'med hennes (dvs. vishetens) kraft'.
Minerva: I rom. mytologi vishetens och konsternas gudinna, motsvarande grekernas Pallas Athena.
165 *hennes nöje:* 'den glädje hon bereder'.
löje: 'glädje'.
Sjung: 'besjung'.
reder: 'gör i ordning'.
löv [...] lager: Syftar på adressatens båda efternamn, *Löf*gren och *Lager*man.

»Säg mig Damon sad' Lysandra«.
WA II; även UA. Titel saknas.
tynas: 'tyna bort', 'förtvina'.
din ro förvillar: 'stör ditt lugn'.
ense med dig: 'detsamma som du'.
[smak och] ro: här närmast 'tycke'.
rörd och tvär: 'upprörd och sur'.
166 *för sina plågors längd:* 'som belöning för sina långvariga kärleks-kval'.
bryr: 'förvirrar'.
Äkta bojor: 'äktenskapets band'.

167 *»Långt från den storm«.*
UA; omarbetad version av en obetitlad dikt i QT 1750.
Lugnet: Hemmanet Kvarnslöt under Skokloster där N. låtit uppföra ett boningshus och dit hon flyttade på våren 1762.
Parqve: 'ödesgudinna'.

Ensligheten.
WA II; även UA. Dikten är troligen skriven inför N:s utflyttning till »Lugnet«.
flydde för: 'flydde från', 'övergav'. Det är också möjligt att *för* skall läsas *förr*; denna stavning förekommer hos N. i andra sammanhang.
kväljdes: 'plågades'.
168 *drager:* 'drar in'.
luftens fria barn: Fåglarna.

bryta ut: 'låter bryta ut', 'uttrycker'.
bryr: 'stör'.
Ickorn: 'ekorre'.
ro: '(stilla) nöje', 'lugn'.
böjelsernas: 'begärens', 'passionernas'.
169 *arghet:* 'onda anslag'.
hemligt: 'i hemlighet' (i motsats till *för allas ögon* på nästa rad).
ett värdigt lov […] bär: 'motvilligt uttalar ett välförtjänt beröm'.
bladens fläkt: 'de viftande bladen'.
yvas om varann: 'tävlar om att komma överst'.
Gudahamn: 'gudagestalt', dvs. Apollon.

170 *Över en Hyacint.*
WA II; även UA.
rara: 'utsökta', eg. 'ovanliga'.
drar: 'drar till sig', 'tjusar'.
spelar: ung. 'åstadkommer fina skiftningar'.
delar: 'sprider'.
lindrig: 'ljum', 'mild'.
livligt väder: 'uppfriskande fläkt'.
liksom: 'bäst som'.
171 *gräs:* Biblisk allusion; i bibeln är gräset en vanlig symbol för förgänglighet. Jfr t. ex. Ps. 90: 5–6: »Tu låter them gå sin koos såsom en ström, och äro såsom en sömn; lika som grääs thet doch snarliga förwisnar: Thet ther bittida blomstras, och snart wisnar; och på aftonen afhugget warder, och förtorckas.« (1703 års bibelöversättning.)
förfalna: 'tyna bort', 'vissna'.
ditt [hjärta]: I rättelselistan i WA II ändrat till *ett.*

*Till ****.*
UA. Denna och de tre närmast följande dikterna tolkar skiftande stämningar i skaldinnans förhållande till Johan Fischerström (1735–1796), som hon lärt känna 1761, då han första gången kom till Stockholm och inledde sin bana som litteratör.

»I rena tankar! Vishets ro!«
UA. Titel saknas.

Vishets ro: 'glädje som visheten skänker'.
172 *vinnes:* 'övervinns'.
tappar: 'förlorar'.
Dock vare […] brott: 'men vare sig brottet är litet eller stort'.
173 *tycke:* 'ansiktsuttryck'.
Som ger […] dager: 'som visar hans själ i ett vackert ljus'.
sammandrager: 'drar till varandra'.
klädde […] in: 'förklädde', 'dolde'.
mista: 'förlora något'.
174 *dra en menlös ro:* 'hämta en oskyldig glädje'.

*Till ***.*
UA. Enligt G. F. Gyllenborg skall N. under sin tid på »Lugnet« ha gripits av häftig svartsjuka mot grevinnan De la Gardie på det närbelägna Sjö, där Fischerström på N:s tillskyndan fått arrendet.
mitt hjärtas val: 'min kärlek'.
175 *galla:* 'bitterhet'.
En grad […] felas: '(se) känslan för mig bli en grad svalare'.
bann: 'band'.
Än gå: 'än att jag skulle gå'.

Fragment av en Heroid.
UA. N:s sista kända dikt skildrar i lätt förklädnad – namnen är desamma som i »Fröjas Räfst« (s. 315 ff) – hennes ångestfyllda väntan på den älskade, skild från henne av mälarviken mellan »Lugnet« och Sjö, där isen under vårvintern varken bär eller brister.
Heroid: Fingerat kärleksbrev mellan mytiska eller historiska personer, en genre med ursprung i Ovidius' »Heroides«.
Var dag […] val: 'varje dag längtar jag nu efter nästa'.
176 *Till mina plågors längd:* 'för att förlänga mina plågor'.
snällhet: här 'rörlighet'.
ömsom lika rå: 'råder ömsevis i lika hög grad'.
tycks mig: 'tycker jag mig'.
Årans välde: ung. 'möjligheten att ro'.
Bore: Av lat. *Boreas*, nordanvinden.
Seger-Gud: Kärleksguden.

stängs: 'utestängs'.
än [dristat dig]: 'till och med'.
vishets ro, förfarenhet: 'glädje i studier, erfarenhet'.
konst: 'förkonstling'.
föredom: Nämligen den fördom som förkastar en sådan böjelse.
177 *Adils uppsyn gjorde:* 'skapade Adils utseende'.
satt […] kraft: 'gav den en sådan styrka'.
rara: 'sällsporda'.
av det ömma slag: 'som är ömt till sin karaktär'.
täckte opp: 'öppnade', 'blottade'.
178 *larv:* '(ansikts)mask'.
utan konst: 'okonstlat'.
bygga: 'bor i'.
Fröjas: Fröja, kärlekens gudinna i fornnordisk mytologi, motsvarande romarnas Venus.
så lindrigt bör bemötas: 'bör behandlas så försiktigt'.
solgrand: 'dammkorn i solstrimman'.
rasar: 'tappar besinningen'.
ömmar: 'känner medlidande med'.
skyldigheten gör: 'härrör ur pliktkänsla'.
äntlig: 'slutligen'.
att gravens tysta bry: 'att de stör gravens tystnad'.
förfarit: 'erfarit', 'upplevt'.
blir Adil […] släckt: ung. 'så är det Adil och kärleken till honom som ägnats mina känslor och mina själskrafter och aldrig kommer att utplånas'. Jfr Creutz' »Elegi«:

Du hårda död, när du mitt fängsel rivit,
Förstör allt vad jag själv, i tiden varit har,
Men lämna det av mig som Zephis tanka ['tanken på Zephis'] var.

181 *Tankar om Skaldekonstens Nytta I ett väl inrättat Land.*
QT 1747; utg. som separattryck 1744. Dikten är en hyllning till Carl Gustaf Tessin som kulturens och inte minst N:s gynnare.
förgäves: 'utan anledning'.
skattad För: 'ansedd som'.
har öde, likt: 'har rönt samma öde som'.

påföljd vara bör på: 'bör vara en följd av'.
med chimèrer spökas: 'man stoltserar med bedrägligt sken (chimärer)'.
nedrigt ändamål: 'låga syften'.
motar: 'motarbetar'.
Och Ärans Lagerblad […] säljer: 'och säljer lovprisningar som gottköpsvaror för pengar'; enl. kommentaren i SS: 'och vill hellre ha ekonomisk vinst än sann ära'.
182 *Helikon:* Ett berg i sydöstra Grekland, helgat åt sånggudinnorna.
Med det: 'genom att'.
Vad hade världen nu av: 'vad skulle världen nu känna till om'; enl. kommentaren i SS: 'vad hade världen nu för glädje och gagn av'.
dyrd: 'härlighet'.
dråpligt: 'präktigt', 'berömvärt'.
sätta […] i en dag: 'framvisa', 'synliggöra'.
Trajanus: Romersk kejsare 98–117.
Plinius: Gajus Plinius d.y. (omkr. 62–113), romersk lärd, prisade Trajanus i ett berömt tal, som skildrar kejsarens verksamhet.
bloss: 'upplysning', 'ledstjärna'.
var rätt bekant: 'varit välkänd'.
Så gagnar […] tross: 'så är ju skalden till nytta genom att bjuda både tiden (och därmed glömskan) och lasterna motstånd'.
183 *ordaprål:* 'stilistisk prakt'.
skämma: 'förvanska'.
livligt: 'levande'.
nedrigt: 'simpelt'.
straffa: 'klandra'.
Sannings-vänta: 'vid sanning vanda'.
värdas: 'förtjäntas'.
råkar […] för: 'råkar ut för'.
fina: 'nobla'.
äre-offer röka: 'anställa rökoffer till någons ära'.
Du ljus: Apostrofering av Tessin.
grant: 'väl'.
förklara: 'uppstämma'.

184 *läna:* 'låna'.
undran på: 'beundran av'.
lade: 'gjorde'.
blygd: 'blyghet'.
den senre värld: 'eftervärlden'.
trycker: 'ristar in'.

185 *Över Hennes Kongl. Maj:t Drottningens Hälsas Högstönskade Återvinnande.*
Separattryck 1753. Lovisa Ulrika hade under några veckor i november–december 1752 varit drabbad av en livshotande febersjukdom. Dikten behandlas av Tryggve Byström i »Fru Nordenflycht och tillkomsten av Drottningens akademi« (Kgl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Årsbok 1983).
lydde På: 'lyssnade till'.
runder: 'rundlig'.
röra: 'fingra', dvs. 'spela'.
Nymfen: Echo, jfr ovan s. 367.
mantes: 'uppmanades'.
ro: 'glädje'.
skogens tysta: 'den tysta skogen'.
mitt gälla [...] byter: 'förvandlas mitt horns ljusa klang'.
omringa tör: 'omringar', 'stänger inne'.
Diana: I romersk mytologi månens och jaktens gudinna.
våld: 'makt'.
Guda-Barn: Överdrivet smickrande benämning på kungliga personer.
Nornor: I nordisk mytologi ödets gudinnor.
Himla-foster: Synonymt med *Guda-Barn* på föregående rad.
Det stora Nordens Ljus: Lovisa Ulrika (här objekt).
bry: 'plåga'.
186 *hinna:* 'sträcka sig'.
red: 'bered', 'ställ i ordning'.
vest: 'vet'.
grant: 'väl'.
lopp i gräs: 'blev gräsbevuxen'.
stupad': 'störtade'.

Kastals brunnen: Kastalia, en källa nedanför berget Parnassos nära Delfi, under antiken helgad åt Apollon och muserna.
Honings-fåglars här: 'binas härskara'.
Gettrens vita saft: 'den vita getmjölken'.
Ty [var vår sång]: 'därför'.
Dig i tävlan vunno: trol. 'tävlade om din gunst'.
tida: 'ofta'.
En krans [...] Myrtenblad: Syftar på N:s bröllopsdikt »Vid Deras Kongl. Högheters Adolph Fridrics och Prinsessan Louisa Ulricas Höga Biläger på Drottningholm den 17 Augusti 1744«.
187 *Och om Gudinnans Nåd [...] bad:* N. överlämnade bröllopsdikten till Carl Gustaf Tessin den 16 augusti med ett följebrev där det heter: »Den [dikten] behöver och ber om Eders Excellences nådiga förespråk ['rekommendation'], på det han må bliva värdig, att komma för så Höga Öron.«
Dianas: Drottningens.
betet uppå Liden: 'betet på backsluttningen'; syftar på det periodiska understöd ur Lovisa Ulrikas handkassa som N. åtnjöt, troligen från slutet av 1740-talet.
brydd: 'besvärad', 'plågad'.
tidning: 'nyhet'.
Apollos Syster: Diana, här alltså drottningen.
de Tvenne Berg: Vetenskapssocieteten i Uppsala, som auktoriserades av rådet 1728, och Vetenskapsakademien, grundad 1739.
En prydand' ny Parnass: Vitterhetsakademien, som instiftades den 20 mars 1753; N. var tydligen långt tidigare medveten om drottningens akademiplaner och aspirerade på medlemskap, men förgäves.
rätta opp: 'inrätta'.
valle-hyddor: 'herdeboningar'.
vända: 'förvandlas'.
hugsat: 'tänkt på'.
Lager-frukt: 'lagerbär'.
sava: 'sav'.
häpne: 'förskräckta'.
kvidde: 'kved', 'klagade'.

188 *Jofurs:* 'Jupiters' eller 'Tors'. Namnet *Jofur* återfinns tidigast i första delen av Olof Rudbecks »Atlantica« (1679), därefter vanligt i 1700-talsdikten som beteckning för överguden.

Ode över ett Gott Hjärta Till Herr Gr. G. F. G.
UA; omarbetning av en tidigare version i VF III, som också utgavs i separattryck tillsammans med en latinsk översättning, »Ode in bonam mentem« (1756), av Samuel Älf.
Gr. G. F. G.: Greve Gustaf Fredrik Gyllenborg. Den unge Gyllenborg – han var född 1731 – tillhörde N:s närmaste skaldevänner under det sista decenniet av hennes liv.
Så härmad: 'lika mycket efterapad'.
yrkas: 'hävdas'.
ro: 'nöje'.
Som ljuset [...] spritter: 'som diamanten låter ljuset glittra'.
ämnet rår: 'materialet (ändå) framträder'; enl. kommentaren i SS: 'materien råder'.
skilts: 'åtskilts (från imitationen)'.
självbestånd: 'självständigt värde'.
larv: 'skenbild', eg. 'mask'.
189 *lycklig uppsyn:* 'sympatiskt utseende'.
böjer: 'påverkar'.
tycke: 'ansiktsuttryck'.
förkvavd: 'förkvävd', 'hämmad'.
muntra: 'vakna'.
drivnings fjädren: 'drivfjädern'.
Titus: Flavius Vespasianus Titus, romersk kejsare 79–81, känd för sin milda regering.
sin kärlek styra: 'lägga band på sina lustar'.
Domitian: Titus Flavius Domitianus, romersk kejsare 81–96, bror till Titus, mördad efter en despotisk regering.
190 *början:* 'ursprung'.
drift: 'läggning', 'håg'.
kvälja: 'plågar'.
Catilina: Lucius Sergius Catilina (108–62 f.Kr.), romersk politiker, ryktbar upprorsman.
hasta: 'påskynda'.
menlös gång: 'obefläckad vandel'.

Camillus: Marcus Furius Camillus (300-talet f. Kr.), romersk fältherre, »vilken kallades [på grund] av sin Dygd och Tapperhet den andre Romulus« (W. A. Wennerdahl, »Lexicon Mythico-Historicum«, 1748).
[upplyst] gjort: 'fattat'.
sinnes föda: 'föda för själen'.
roligt: 'lugnt'.
villar: 'går vilse'.
191 *[plågsam] del:* 'lott'.
vink: 'ledning'.
Okunnogt vis […] skyndar: 'påskyndar sin ofärd på grund av okunnighet'.
en lycklig födsels lott: 'en medfödd förmån'.
förklara: 'ge uttryck åt'.
Att dygder […] sken: 'så att dygerna inte blir substanslösa skenbilder'.
krets hans: 'krets där hans'.
oss […] bådar: 'låter oss se'.
Sin värld […] öva: '(ser) sin värld som ett fält för att praktisera dygden'.
192 *Att ge […] skygd:* 'att berättiga till pliktförgätenhet'.
delar: 'tilldelar'.
hävas: 'bringas ur världen'.
kvavd: 'undertryckt'.
usling: 'olycklig varelse'.
förtynas: 'tynar bort'.
193 *läna:* 'låna'.
som ömhet brister: 'hos vilken ömhet saknas'.
mänsko-ro: 'mänsklig glädje'.
dyrka: 'hylla', 'efterleva'.
Att snart […] går: 'att han lätt går för långt i fråga om vänskap'.
brista i […] behov: ung. 'svika när kära vänner har behov av hjälp'.
sitt hjärta delat äger: 'har fördelat sin omtanke'.
sig sammandrager: 'gör sig obemärkt'.
194 *Vad aktning […] är smått:* 'vad kan man fästa för avseende vid dygder där allt är smått utom det yttre välståndet'.
undran: 'beundran'.

på din kostnad föras ut: 'ges på din bekostnad'.
Sätt […] å sida: 'bry dig inte om'.
bedrager: trol. 'smickrar på bedrägligt sätt'.
195 *I vishets sköt […] Själens krets:* ung. 'genom studier söker han vinna de kunskaper som vidgar hans själsliv'.
sin ro beröva: 'avstå från sitt nöje', dvs. sina studier.
Med lappad larv […] förtäckta spel: 'genom att bristfälligt maskerad utge sig för att verka för det allmänna bästa och genom bländverk som döljer hemliga intriger'.
enfald: 'troskyldighet'.
Den sällskaps ro […] vankar: 'det sällskapsnöje som är så vanligt'.
lösa: 'lättsinniga'.
Ett späckat nytt: trol. 'nyheter fulla av överdrifter'.
196 *galla:* 'bitterhet'.
sin avgrund föder: 'skapar sitt helvete'.
skäras mer och mer: 'blir allt klarare'.
hinner: 'når'.

Ode i anledning av Exod. XXXIII. Kap. v. 18. 20. och XXXIV. Kap. v. 5. 6.

UA; bearbetning av en tidigare version i WA I. I ett brev av den 8 december 1757 ber N. Samuel Älf att sända henne en noggrann översättning från grekiskan av angivna verser ur Andra Mosebok (Exodus), »vilka i från det jag börjat tänka, redan i barndomen *Charmerat* mig«; i samma brev säger hon att hon har påbörjat ett ode efter den tyska bibeln. I 1703 års svenska bibelöversättning lyder verserna: »Men han [Mose] sade: Lät migh tå see tina härligheet. […] Och [Herren] sade ytterligare: Tu kant icke see mit ansichte: förty, ingen menniskia som migh seer, kan lefwa. […] Tå kom HERren neder vthi ett moln. Och han trädde tijt fram til honom, och åkallade HERrans namn. Och tå HERren gick fram om för hans ansichte, ropade han: HERre, HERre Gudh, barmhertig och nådelig; och långmodig, och af stoor nåde, och trofast.«

197 *Gudoms märke:* 'tecken på ett gudomligt ursprung'.
förklarar: 'uppenbarar'.

Lät: 'låt'.
båda: 'tillkännage', 'peka på'.
tankefart: 'tankeförmåga'.
hinna: 'förmå', 'lyckas'.
198 *sig [...] veva:* 'invecklar sig'.
för mycket lämnat: 'en alltför stor förmån'.
satt Dig för: 'uppsatt för dig'.
199 *Vad är:* 'vad tjänar det till'.
jorden dock med grymhet sväljer [...]: Syftar trol. på jordbävningen i Lissabon 1755.
överdåd: 'övervåld'.
världens bild [...] giver: 'ger en koncentrerad bild av världens gång'.
i kreaturen: 'hos de skapade varelserna'.
början drar: 'har sitt upphov'.
200 *böjer:* 'påverkar'.
ställa: 'inrätta'.
skalet: 'det yttre'.
mera ljus: 'bättre förstånd'.
masken: 'krypet'.
201 *föreställs:* 'framträder', 'visar sig'.
irring: 'misstag', 'förvillelse'.
undan [...] fälls: 'täckelset dras bort'.

Till Storfursten av Ryssland, Paul Petrowitz.
WA II; med obetydliga ändringar även i UA. Diktens adressat är den ryske tronföljaren Paul (1754–1801), son till Katarina (II) och Peter (III), men hyllningen gäller framför allt Peter den store och dennes dotter, den vid diktens tillkomst regerande kejsarinnan Elisabet. Genom den ryske Sverigeambassadören Nikita Panin överlämnades dikten till kejsarinnan jämte en fransk prosaöversättning av A.G.L. (sannolikt N:s nära vän Axel Gabriel Leijonhufvud). Den i dikten högt prisade Elisabet lät tillställa skaldinnan en belöning om 6 000 daler kopparmynt.
irrat: 'vilsegånget'.
Åt den: 'åt den som'.
trycka: 'förtrycka'.

upptäckt: 'påvisat'.

202 *kröntas tävlans-ban:* ung. 'det område där furstar tävlar med varandra'.

förklarar: 'tolkar'.

är stammad: 'härstammar'. Pauls farfars mor var dotter till Karl XI.

Petters: Syftar på Peter den store, ej tronföljarens mindre betydande far, Peter III.

Hjälte-fält: 'hjältebana'.

203 *Tauri:* Genitiv av *Taurus*, under antiken namn på Krim.

Amstel-stranden: Syftar på floden Amstel, som flyter genom Amsterdam, där Peter lärde skeppsbyggeri.

vant: 'erövrade'.

Petrownas: Peters dotter Elisabets.

tide-rön: ung. 'historiska undersökningar'.

Minos: Sagokung i den grekiska mytologin, lagstiftare på Kreta och grundare av öns välde till sjöss.

annars: 'annans', dvs. svenskarnas.

Sitt nya Tyrus gör: Syftar på grundandet av S:t Petersburg; Tyrus var det forntida Feniciens viktigaste hamn- och handelsstad.

stiktar: 'stiftar', 'upprättar'.

riktar: 'berikar', här närmast 'pryder'.

Muskos: 'Moskvas'.

204 *undrans-ämne:* 'föremål för beundran'.

muntran: 'uppmuntran'.

delar: 'skänker'.

hålla vikten jämnt: 'upprätthålla jämvikten'.

Drotter: 'härskare'.

Dess [namn]: 'hennes'.

Guda-hamn: 'gudomlig gestalt'.

205 *vällust:* 'sällhet'.

efterdömen: 'föredömen', 'exempel'.

209 *Den Frälsta Svea.*

Utgiven som separattryck 1746. Dikten, en hybrid av epos, lärodikt och hyllningskväde, skrevs med anledning av prins Gustafs födelse den 24 januari 1746 men dedicerades till

ständerna vid den riksdag som öppnades den 15 september samma år.

Thet är almogans […] förderuilse: 'Det är allmogens liv och hälsa och gagn och glädje att ha frid och ro och god sämja inbördes. Och där det inte hålles är det otvivelaktigt till allmogens fördärv.'

Kon. och Höfd. Styr.: »Konungastyrelsen«, medeltida furstespegel, dvs. lärobok för en blivande regent.

Stöder: 'stöttepelare'.

uppoffras: 'tillägnas'.

210 *Pol:* 'himmel'.

skölde-fru: Bildat efter 'sköldmö'.

drar: 'leder'.

sin Tron: 'sitt välde'.

kännas uppå orden: ung. 'att i ord visa vem man var'.

enfaldighet och tro: 'enkelhet och trofasthet'.

bästa ro: 'främsta nöje'.

211 *streck:* 'drag'.

på åldren: 'på gamla dar'.

Med lystnan: 'tillsammans med lystnaden'.

drift: 'verksamhetsbegär'.

reta: 'egga'.

största rikens […] rov: 'hon berövade de största riken deras makt'.

skönhets här: 'här av skönheter', dvs. kvinnor.

vishets ljuset: Syftar på den kristna läran.

212 *nedrig:* 'simpel'.

vara stor i grunden: 'äga sann storhet'.

tar ett ljuvligt skick: 'uppträder med behag'.

Bardar-lek: 'strid'.

sin styrka […] land: 'hon använder sin styrka inom sitt eget lands gränser'.

att hon ju lager bär: 'utan att ha segrat'.

spola: 'vävspolen'.

bekväm: 'duglig'.

delat: 'skänkt'.

dess [rätte bruk]: 'deras'.

213 *Från längste tider bort […] avskurit:* 'alltifrån äldsta tid förstört nöjet för varandra'.

för dolde nät förvarat: 'aktat sig för dolda snaror'.
tynat: 'fått att tyna', 'försvagat'.
krok: 'fälla'.

214 *Måns:* Måns Bengtsson Natt och Dag (d. omkr. 1477) överföll och mördade Engelbrekt 1436.
Erik Puke: (d. 1437), folkledare och riksråd, en av Engelbrekts mest betydande anhängare, avrättad av Karl Knutsson.
Nils Stensson: Nils Stensson Natt och Dag (d. 1439), riksråd, tillhörde Engelbrekts anhängare, gift med en halvsyster till Karl Knutsson, övergick till dennes motståndare och deltog i strider i Östergötland.
Vänerns strand: Någon strid vid Vänern är inte känd; bör snarare stå *Vätterns.*
flod: 'vatten'.
stört: 'störtat'.
giftat full: 'helt förgiftat'.
fosters: 'barns'.
Pass på: 'låt bli'.
börd: 'medvind'.

215 *falskhet i begrepp:* 'missbedömning', 'felaktigt omdöme'.
vid allt: 'trots allt'.
Vår anslag: 'våra planer'.
trycka: 'förstöra'.
vinsten: 'vinstbegäret'.
hennes [lag]: Dygdens.

216 *Tyro:* Av Tyrus, se ovan s. 391.
slut: 'resultat'.
platt: 'helt och hållet'.
en billig egenvinst: 'en rimlig (rättmätig) vinst för egen del'.
sig byter: 'förvandlas'.

217 *lände:* 'lånade'.
träder: 'trampar'.
för billighet och makt: 'i stället för rättvisa och god styrelse'.
de lasteflockar fara: 'kommer de många laster'.
Vad under: 'det är inte att undra på'.
illgrepp: 'svek', 'bedrägeri'.
uppkomst: 'förkovran'.
rar: 'sällsynt'.

nedrig: 'lågsinnad'.
flättja: 'flärd', 'lättsinne'.
lyckan: 'välståndet'.
Ej någon […] glömd: 'ingen begåvning blir glömd på grund av hennes (lyckans) blindhet'.
Samhällighetens: 'sammanhållningens', 'enighetens'.
218 *usel:* 'olycklig'.
överlysa: 'överglänsa'.
den jord […] vett: 'den enda jordmån där förnuftet gror'.
ett vittert land: 'ett land där förnuftet råder'.
219 *svettat:* 'svettats', 'strävat'.
för ett lyckans fel […] lämna: 'offra sitt goda samvete för en tillfällig motgångs skull'.
till intet […] förfalla: 'tillintetgörs'.
En ymnoghet […] vankar: 'det finns alltså en mängd stora själar'.
yrka dygdens lopp: 'verka för dygden'.
ställa: 'uppställa'.
nedrig: 'ärelös'.
220 *gå […] fort:* 'utgår'.
drar: 'drar till sig'.
Den milda modren: Jorden.
Monarken: Syftar möjligen på forntida kungar som själva brukade jorden.
221 *släppes:* 'överlåts'.
truga: 'ansträngа'.
titlat: 'försett med fina titlar'.
forska: 'utforska'.
i sitt frihets skjul: 'i sin fria obemärkthet'.
Gudinna: Ceres, i romersk mytologi åkerbrukets gudinna.
sträcker: 'utsträcker'.
upptäcker: 'visar'.
222 *sitt bord:* 'sina rätter'.
luftens åbor: Fåglarna; syftar trol. på flyttfåglarna som förebådar årstidsväxlingar.
Slån [edra hyddor]: 'slå upp'.
Ert behov: 'vad ni behöver'.
223 *härv:* 'harv'.
stötas: 'stångas', 'trängas'.

täckes […] upp: 'upptäcks'.
bekväm: 'lämpad', 'duglig'.
Svensker ärelust: 'du svenska ärelystnad' (tilltal).
tryckas: 'undertryckas'.
224 *länter:* 'lånad'.
anser: 'betraktar'.
på din olycksrot […] mått: ung. 'vad som ytterligare förvärrar din olycka'.
vanmäktigt vis: 'vanmäktig'.
drager: 'hämtar'.
grant: 'noggrant'.
slöjd och konst: ung. 'hantverk och mekaniska inrättningar'.
helig mantel: 'förment välvilja'.
225 *nödvändigt köper:* 'måste köpa'.
Ger oss […] slöjd: 'ger oss rika möjligheter att tävla med allt vad han kan åstadkomma'.
varen [har sitt värv]: 'envar'.
sköter om: 'strävar efter att'.
dig ej må förevita, Det: 'inte må anklaga dig för att'.
mogna: 'låt mogna'.
226 *samhäldigt:* 'samfällt'.
Att avgång bland oss få: 'för att finna avsättning hos oss'.
vidrig: 'fientlig'.
Dem oss naturen nekt: 'som naturen har förmenat oss'.
ämnen mer: 'flera förutsättningar'.
dess skogar trotsa tör: 'lär kunna mäta sig med Sverige i fråga om rikedom på skogar'.
227 *förfara:* 'erfara', 'uppleva'.
gängse: 'i full gång'.
stadigt: 'beständigt'.
utan konst […] tyder: ung. 'utan att gå några omvägar tolkar för de varelser hon frambragt'.
till ett bruk: 'till ett och samma nyttjande'.
Allt tjänar […] like: 'allt syftar till samma mål och har samma värde'.
nödig: 'nödvändig'.
undrans värdig: 'beundransvärd'.
228 *lilla världen:* 'mikrokosmen', dvs. människokroppen.

stiktad: 'instiftad'.
bruk och kroppens band: 'det som skall användas och hålla samman kroppen'.
lys: 'lyser'.
allmänt välde: 'folkvälde'.
ofall: 'olycka', 'katastrof'.
uti lotten, felat: 'gått miste om sin lott'.
229 *menlös:* 'oskyldig'.
dess [...] gröda tär: 'lägger sig till med dess avkastning'.
Tide-böckren: 'de historiska skrifterna'.
bittra: 'grymma'.
230 *dvärgsnät:* 'spindelnät'.
lyckans barn: 'de ytligt sett välmående'.
förutan tygel, beta: 'otyglat tillfredsställa'.
nedrighetens: 'ringhetens'.
verka: 'åstadkomma'.
231 *ening:* 'förbindelse'.
retelserna: 'frestelserna'.
232 *spela:* 'smussla'.
tryck: 'betryck'.
ensam är: 'är den ende'.
smickran yrkar: 'ägnar sig åt smicker'.
från allt krus och färga skild: 'utan all grannlåt och förställning'.
vanka: 'bjuds'.
233 *Norske:* 'nordiska'.
Den dyre freden [...] blev: Sverige förklarade Ryssland krig den 28 juli 1741; drottning Ulrika Eleonora d.y. avled den 24 november samma år.
234 *arghet:* 'ondska'.
förslag och konster: 'onda anslag och intriger'.
en Prins: Adolf Fredrik valdes till tronföljare den 23 juni 1743.
oljokvist: 'olivkvist'.
En ny Ulrica: Lovisa Ulrika anlände till Sverige på sommaren 1744; bröllopet firades på Drottningholm den 18 augusti.
235 *gudavett:* 'gudomlig vishet'.
rare: 'sällsynta', här 'framstående'.
snälla: 'snabba'.
Gustaf: Kronprins Gustaf, den blivande Gustaf III.

förklarat: 'givit uttryck åt'.
leder: 'lemmar'.
236 *Tronen:* Guds tron.
utur dess olycks grund: 'ur djupet av dess olycka'.
väger: 'beror', 'hänger'.
foga: 'sköta'.
blodig mantel: Troligen en symbol för Jesu lidande.
övad: 'välövad', 'beprövad'.
237 *vissa:* 'säkra'.
växellopp: 'omväxlingar'.
ögnamärke: 'ögonsikte', 'betraktande'.
varkunnsamheten: 'barmhärtigheten'.
uselt: 'olyckligt'.
delte armom: 'skänkte de arma'.
samka: 'samla'.
238 *lände:* 'hamnade'.
språng: 'sprang'.
sitt mod: 'sin höghet'.
sky: 'avsky'.
åga: 'äga'.
239 *om Hans hjärta, närmast är:* 'ligger honom närmast om hjärtat'.

Tåget över Bält.

WA I; tidigare tryckt separat utomlands (Kassel, troligen 1755) och i Bengt Bergius' »Små-Saker till Nöje och Tidsfördrif« (1756), senare i UA. Dikten skrevs för den poesitävling över ämnet »Passagen över Bält på isen« som Lovisa Ulrikas Vitterhetsakademi utlyste den 24 juli 1753. Priset gick till dansken Bolle Willum Luxdorph för en latinsk dikt; enligt N. själv hade akademins sekreterare, Olof von Dalin, underlåtit att över huvud taget förete hennes bidrag för de övriga ledamöterna.

Kröntas […] ära: 'lovvärd bland furstar och ärorikast av kämpar'.
drog: 'ledde'.
konst och medfödd eld: 'inlärd skicklighet och medfödd begåvning'.
slöga: 'tröga'.
lopp: 'bana'.

240 *Förundrad:* 'beundrad'.
allmän avund bar: 'var föremål för allmän avund'.
det Lytzke fält: 'slagfältet vid Lützen'.
Styrselkonst: 'politik'.
sämdes: 'sämjdes', 'levde i vänskap'.
arga: 'ondsinta'.
oljo-kvistar: 'olivkvistar'.
ljumsk: 'lömsk'.
All skepsel: 'vilken skepnad som helst'.
störte: 'störtade'.
handlar: 'förhandlar'.
övermantel: 'täckmantel'.
illgrepp: 'svek', 'bedrägeri'.
morde-tal: 'mördande tal' el. 'tal som uppmanar till mord'.
lindrigt: 'milt'.

241 *Nordens Amason:* Drottning Kristina.
skicken Er: 'gör er redo'.
ro: här 'lugn', 'stillhet'.
I Warschau [...] svar därpå: Slaget vid Warszawa utkämpades under tre junidagar 1656 och slutade med total svensk seger.
Casimir: Johan Casimir (1609–1672), polsk kung, tvingades vid freden i Oliva 1660 avstå från sina anspråk på den svenska kronan, abdikerade 1668.
De Gallers Överman: Gajus Julius Caesar (100–44 f.Kr.), som efter ett nioårigt fälttåg införlivade Gallien med det romerska väldet.
Sarmaters: Sarmaterna var ett forntida ryttarfolk i Sydryssland; här avses trol. tatarer.

242 *Jätten:* Ryssland.
Gårdmän: 'Gårdarikes invånare', dvs. ryssar.
tryckt: 'nedtyngd'.
Vasas Glav: 'vasaättlingens svärd'.
sig honom helgat har: 'har vigt sig åt hans tjänst'.
fäste: 'fjättrade', 'band'.
fällte: 'fällde (till marken)'.
förde segren ut: 'gav seger' el. 'fullbordade segern'.
Prins Ragozki: Georg Rakoczi II (1621–1660), siebenbürgisk furste, anslöt sig 1657 till Karl X Gustaf i Polen.

243 *Bresciens torn:* Brest-Litovsk intogs den 12 maj 1657 av svenskarna efter en kort belägring.
Cimbrers: 'danskars'. Cimbrerna var egentligen ett forntida germanskt folk.
Wrangel: Carl Gustaf Wrangel (1613–1676), fältherre.
följd: 'följe'.
Vita slättens, Rifla fjäll, Gandviks: Namn ur den rudbeckianska geografin, av N. trol. hämtade från Jacob Mörks och Anders Törngrens roman »Adalriks och Giöthildas Äventyr« (1743–45).
udd: 'udde'.
244 *Bore:* Se ovan s. 382.
Sabel-fällar: 'sobelskinn'.
drift: 'energi'.
resen: 'jätten', dvs. kölden.
trossar: 'trotsar'.
Bardamän: 'stridsmän'.
Atlands: Atland var ett av Olof Rudbeck bildat namn på Sverige.
Dahlbergs: Erik Dahlberg (1625–1703), vid tiden för Karl X Gustafs polska och danska krig ofrälse officer, senare greve och fältmarskalk.
245 *Visur:* Hos Mörk och Törngren *Visir*, »var hos de gamle, den yppersta Hövdingen, som Konungen hade bland sitt Krigs-Folk«.
Glisjön: Av *glis* 'bärnsten'.
Ivarnäset: Iversnæs, udde på Fyns västsida.
göl: 'djup', 'svalg'.
Manhems: Sveriges. »Mannahem, kallades fordom vårt Sverige för sitt manbara folk« (Mörk och Törngren).
Dödsens udd: Svärdet.
styckens: 'kanoners'.
Bransö: Brandsø i Lilla Bält.
Gevär: 'vapen' (inte bara handeldvapen).
246 *Den blanka skaran:* Fiskarna.
fort: 'vidare'.
Sestedt: Hannibal Sehested (1609–1666), dansk statsman.
Borneman: Casper Borneman (1611–1665), svensk överste.

eggat: 'vässat'.
brynjan: 'svärdet'.
vunnen: 'besegrad'.
lämning: 'återstod'.
Berns: Fabian Berendes (1610–1678), general.
Lybecker: Georg Henrik Lybecker (1618–1683), generalmajor.
Tott: Claes Tott (1630–1674), greve, riksråd.
bevisa Kämpe-plikt: 'ådagalägga kämpars plikttrohet'.
förelyser: 'föregår med gott exempel'.
Gyllenlöf: Ulrik Kristian Gyldenløve (1630–1659), dansk officer.
fiker: 'strävar'.
Seland: Sjælland.
Pufendorff: Samuel von Pufendorff (1632–1694), tysk-svensk historiker och rättslärd, skrev på latin ett stort verk om Karl X Gustaf.

247 *Runa märken ge:* 'rista runor'.
ned från Vales rike: 'nerifrån underjorden'. »Wahle, den samma som Pluto [i rom. mytologi underjordens härskare], vilken hos Kimbrerna haft sin hög och sin grop« (Mörk och Törngren).
möjan: 'mön'.
hans segrars rop: 'ryktet om hans segrar'.
mantel: 'täckmantel'.
ägnar: 'anstår'.
ge […] tross: 'trotsa'.
drift: här 'stridslust'.

248 *av Vattu-nymfren rövas:* 'drunknar'.
Laland: Lolland.
Neschows: Nakskovs.
falla […] i händer: 'ge sig åt'.
fruktans hop: 'rädda skara'.
följd: 'följe'.
Herkuler: 'vildmän'.

249 *vill [snart]:* 'skall'.
dess grymhet öker: 'överdriver faran'.
Friedric: Fredrik III (1609–1670).
häpne: 'skrämda'.
länder: 'leder'.
endast: 'ensam'.

usla: 'olyckliga'.
yra: 'vilseförda'.
250 *billigt:* 'rättvist'.
på Triumfens händer: 'buren i triumf'.
eftersyn: 'föredöme'.
sju Provincier […] Roschildska Freds-slutet: Vid freden i Roskilde 1658 erhöll Sverige Skåne, Halland, Bohuslän, Blekinge, Trondheims län samt Ven och Bornholm.

Fruentimrets Försvar.
WA II; även UA.
Fruentimrets: 'kvinnokönets'.
J. J. Rousseau: Jean Jacques Rousseau (1712–1778), en av N:s husgudar, som hon nu blivit grymt besviken på.
könet: 'kvinnokönet'.
251 *gåvor:* 'begåvning'.
inritat sig: 'rotat sig'.
skett förnär: 'orättvist behandlat'.
förfarenheten: 'erfarenheten'.
vederspelet: 'motsatsen'.
myckenhetens: 'majoritetens'.
billig: 'rättvis', 'sund'.
Mahomets: Muhammeds.
Indianske: 'indiska'.
hug: 'lust'.
Den Israelitiska […] Gud: Se 2 Mos. 32.
de allmänna människors: 'allmänhetens'.
252 *Ljus:* 'upplysta förstånd'.
Arnauds: François Thomas Marie de Baculard d'Arnaud (1718–1805), fransk författare.
brev till H. Alembert: »J. J. Rousseau, Citoyen de Genève, à M. d'Alembert, Sur son Article *Genève* dans le septième volume de l'Encyclopédie, et particulièrement sur le projet d'établir un Théâtre de Comédie en cette Ville« (J. J. Rousseau, Medborgare i Genève, till Herr d'Alembert, rörande hans artikel *Genève* i sjunde delen av Encyklopedin, och i synnerhet rörande planerna på att upprätta en komediteater i sagda stad), utg. 1758. Brevets adressat, Jean le Rond d'Alembert

(1717–1783), fransk matematiker och författare, var en av huvudmännen bakom den stora encyklopedin, 1751–72.

upptäcka: 'visa', 'uppenbara'.

avsikter: 'syften', 'intressen'.

253 *rum:* 'placering på värdeskalan'.

delar: 'skänker'.

nedrigt vis: 'förnedrande' (för dem själva).

Les Femmes [...] de notre siecle: 'Kvinnorna i gemen älskar ingen konstart, förstår sig inte på någon och saknar snille. De kan lyckas i små saker som bara kräver ett ringa mått av begåvning, av smak, av behag, stundom t.o.m. av filosofi och tankemöda. De kan tillägna sig vetenskap, bildning, talanger och allt det som inhämtas genom arbete. Men denna himmelska låga som uppeldar och värmer själen, detta snille som förtär och uppslukar, denna brinnande vältalighet, denna sublima hänförelse som leder ända till hjärtats djup kommer alltid att saknas i kvinnors skrifter. De är alla kyliga och täcka som de själva; de kan vara hur kvicka som helst, aldrig själfulla; de kommer att vara hundra gånger mer utstuderade än sprungna ur äkta passion. Kvinnorna förstår inte att vare sig beskriva kärleken eller själva uppleva den. Jag känner bara till Sapfo och ytterligare en som skulle förtjäna att bli undantagna. Jag slår vad om vad som helst att Lettres portugaises [se nedan s. 405] har skrivits av en man. Men överallt där kvinnor härskar måste också deras smak härska; det är detta som bestämmer vårt århundrades smak.'

254 *trampade:* 'förtrampade'.

stridighet: 'motsägelse'.

avhänt: 'frånkänt'.

Kleopatra: (d. 30 f.Kr.), egyptisk drottning, älskarinna till i tur och ordning Caesar och Marcus Antonius.

Fulvia: (d. 31 f.Kr.), hustru till Marcus Antonius.

Julia: Trol. avses kejsar Augustus' dotter (d. 14 e.Kr.), gift tre gånger.

Agrippina: (d. 33 e.Kr.), dotter till ovannämnda Julia, gift med fältherren Germanicus. Hennes dotter med samma namn blev mor till kejsar Nero och saknar i hävderna varje tilltalande egenskap. Med all sannolikhet avser N. Agrippina d.ä.

Fredegonde: Fredegunda (d. 593), frankerkungen Chilperik I:s gemål, intrigant och hänsynslös.
Brunehaut: Brunhilda (d. 613), dotter till västgoternas kung Atanagild och gift med kung Sigibert.
Theodora: (omkr. 508–547 el. 548), gift med den bysantinske kejsaren Justinianus.
Jeanne de Naple: Drottning Johanna av Neapel (1326–1382).
Marguerite d'Anjou: (1430–1482), gift med den engelske kungen Henrik VI.
Chioya: Trol. Chiossa (d. 1651), gemål till sultan Achmed I, ursprungligen slavinna.
Cathérine de Médicis: Katarina av Medici (1519–1589), fransk drottning, gemål till Henrik II.
255 *Maria av Skottland:* Maria Stuart (1542–1587), drottning av Frankrike och Skottland.
tavla på: 'bild av'.
följd: 'slutsats'.
bunden skrivart: 'bunden form', dvs. vers.
inbillnings kraft: 'fantasi'.
änteligen: 'slutligen'.
Racines: Jean Racine (1639–1699), den främste av de fransk-klassiska tragöderna.
gensägelse: 'motsägelse'.
256 *satte under målning:* 'poetiskt smyckade'.
förnufts-ljus: 'upplysta förnuft'.
läger: 'boning'.
tål: 'får tåla'.
första sol: 'första dag'.
En stridig dom: 'motstridiga uppfattningar'.
vållt: 'vållat'.
ålderdomens: 'forntidens'.
Tacit. de Mor. Germ.: 'Tacitus, »De moribus Germanorum«' (»Om germanernas seder«), vanl. endast »Germania«.
257 *nekt:* 'förnekad'.
envålds ja: 'enväldig bestämmanderätt'.
drift: 'verksamhetslust'.
ljus: 'kunskap'.
draga: 'hämta'.

sannings rön: 'fakta'.
rår: trol. 'har sitt ursprung'.
Essai Hist. Sur Paris: Germain François Poullain de Saintfoix, »Essais Historiques sur Paris« (1754–57).
Mahometanerne: 'muhammedanerna'.
258 *täta varv:* ung. 'komplicerade byggnad'.
omgång: 'omlopp'.
täckes opp: 'avslöjas'.
fördels lott: 'företräde'.
vederspel av: 'motsatser till'.
Förfarenhet gör ett: 'erfarenheten överensstämmer'.
gamla Grekens rop: Ovisst vem som åsyftas.
tide-rön: 'historiska undersökningar (erfarenheter)'.
dårat: 'lurat'.
begrepp: 'förstånd'.
yrka: 'hävda'.
rådde: 'förmådde', 'orkade'.
konstrik: 'uppfinningsrik'.
259 *till detta mål:* 'för att nå detta mål'.
svaghets kärl: Jfr 1 Petr. 3:7 om »thet qwinliga kärilet, såsom thet ther swagast är«.
Förviter: 'förebrår'.
kämpas: 'tävla'.
kvinnans skymf: 'en skam för kvinnorna'.
Ack! grymma tyranni […]: De närmaste tjugo raderna har med små förändringar övertagits från versbrevet till Climene (ovan s. 163 ff, jfr kommentar s. 378 ff).
260 *Åt Hydran lyte ge:* Hugga av ett eller annat av hydrans huvuden.
ensak: 'utmärkande egenskap'.
vidrig lycka: 'motgångar'.
prejugéer: 'fördomar'.
261 *Panthea:* Not (k) relaterar en berättelse i Xenofons »Kyropaidi«; en närliggande källa för N:s antika referenser var W. A. Wennerdahls »Lexicon mythico-historicum« (1748), där historien återberättas.
hinner: 'är hennes jämlike'.
Cariens: Också uppgifterna i not (l) kan N. ha hämtat hos Wennerdahl, som i sin tur hänvisar till Plinius och Gellius.

Marius: Gajus Marius (156–86 f. Kr.), romersk fältherre.
försaka: 'överge', 'frångå'.
Alceste: Alkestis, grekisk sagodrottning, gift med konung Admetos.
Roll. Hist. Rom.: Charles Rollin, »Histoire Romaine« (1738 ff.).
262 *en Dansk Christina:* Leonore Christine (1621–1698), känd för sin självbiografi »Jammers Minde«.
Hos den: 'hos vilken'.
ger dig hand: 'räcker dig handen', dvs. du blir fri.
slögt: 'trögt'.
förbyter: 'förändrar'.
i flera ämnen: 'på flera områden'.
Bayle: Pierre Bayle, se ovan s. 349.
Holbergs Heldinder: Ludvig Holberg, »Heltinders eller navnkundige Damers sammenlignede Historier« (1745).
Hommes [...] Dannemark: T. Hofman, »Portraits Historiques des hommes illustres de Dannemark« (1746).
263 *går [...] bort:* 'förflyter'.
föda: 'ge näring'.
glindrar upp: 'skiner fram'.
mål: trol. 'strävan'.
gräl: 'pedanteri'.
genomdriver: 'genomtränger'.
En Nunnas matta brev: »Lettres portugaises«, anonymt utg. i Paris 1669, uppfattades länge som autentiska brev av den portugisiska nunnan Mariana Alcoforado; nyare forskning har dock gjort troligt att breven författats av den franske utgivaren, Gabriel de Lavergne de Guilleragues (1628–1685).
ägnar: 'tillskriver'.
förklarat: 'givit uttryck åt'.
skådo-ban: 'scen'.
denna oljan närt: 'fått näring av denna olja', dvs. framstått som ljus genom talekonsten.
Mad. Graffigny: Françoise d'Issembourg d'Happoncourt de Graffigny (1695–1758), fransk författarinna; »Lettres d'une péruvienne« (1747); dramat »Cénie« (1751) spelades i Stockholm f. f. g. i maj 1757 och därefter flera gånger under 1750- och 1760-talen.

264 *Perikles:* (omkr. 500–429 f.Kr.), atensk statsman, på grund av sin vältalighet kallad Olympiern.
Aspasie: Aspasia (400-talet f.Kr.), Perikles' älskarinna.
röka: 'tända rökelse'.
drar: 'drar till sig'.
Plutarque: Plutarchos (omkr. 50–120), grekisk författare, känd för sina jämförande levnadsbeskrivningar.
Grotius: Hugo Grotius (1583–1645), nederländsk rättsfilosof, teolog och statsman.
Salmasius: Claudius Salmasius (1588–1653), fransk språkman och polyhistor.
Cartesius: René Descartes (1596–1650), kallades till Stockholm av drottning Kristina och avled där.
Les belles qualités […]: 'Den svenska drottningens vackra egenskaper väckte vid den här tiden ett så stort uppseende i hela Europa etc.'
Chanut: Pierre Hector Chanut (1604–1667), fransk diplomat, ambassadör i Stockholm 1646–53; »Mémoires de ce qui s'est passé en Suède […] 1645–1655« (1676).
Elle fit trembler […]: 'Genom sitt snille lika mycket som genom sina segrar fick hon till och med sina vänner att bäva', cit. ur Legendre, »Essai du règne de Louis le Grand« (1697) efter Johan Arckenholtz, »Mémoires concernant Christine, reine de Suède« (1751–60).
Il est incroyable […]: 'Det är otroligt hur mäktig hon är i sitt råd. Rådsherrarna är själva förvånade över den makt som hon har över deras åsikter. Det är överraskande att se en ung kvinna lirka med så gamla och visa riksråd som hon vill.'

265 *Gustafs segerljud:* 'Gustaf II Adolfs segervissa röst'.
virvlar: Syftar på den cartesianska världsuppfattningens kosmiska virvelrörelser.
ivras mot: 'angripa'.
mildhets rön: 'prov på mildhet'.
klara: 'lysande'.
Annas: Anna (1665–1714), engelsk drottning.
Leibniz: Se ovan s. 349.
den bästa värld: Syftar på Leibniz' tes om den skapade världen som den bästa av en oändlig mängd tänkbara världar.

dess [hov]: 'sitt'.

Condé: Louis de Bourbon, prins av Condé (1621–1686), fransk fältherre.

Newton, Locke: Se ovan s. 348 f.

Addison […] Swift: Några av det tidiga 1700-talets främsta engelska författare; Joseph Addison (1672–1719), Richard Steele (1672–1729), Alexander Pope (1688–1744), Jonathan Swift (1667–1745).

266 *Sophia:* Sophie Charlotte (1668–1705).

stiktar: 'instiftar'.

Tysklands största snille: Leibniz.

Châtelet: Gabrielle-Émilie de Breteuil, marquise du Châtelet (1706–1749), fransk författarinna, Voltaires väninna, översatte Newtons »Principia« till franska (utg. 1756).

Cockburn: Catharine Cockburn (1679–1749), engelsk författarinna.

till undran förs: 'blir föremål för beundran'.

Les Mem. de Brandebourg: Fredrik II, »Mémoires pour servir à l'histoire de la Maison de Brandebourg« (1751).

Ne me plaignez pas […]: 'Beklaga mig inte, ty jag går nu att tillfredsställa min nyfikenhet på de principer som gäller ting som Leibniz aldrig har kunnat förklara för mig, om rymden, om oändligheten, om varat och intet.'

267 *Lambert:* Anne Thérèse Lambert (1647–1733), fransk författarinna.

snälla påfunds kraft: 'livliga fantasi'.

Packington: Dorothy Packington (d. 1679) hade troligen ringa del i författarskapet till »The whole Duty of Man«, en andaktsbok som först utgavs 1658, i svensk översättning 1741.

Sévigné: Marie de Rabutin-Chantal de Sévigné (1626–1696), fransk författarinna.

Mad. Rowe: Elisabeth Rowe (1674–1737); den bok vars titel N. citerar (och säkert har läst) på franska heter på originalspråket »Friendship in Death, in twenty Letters from the Dead to the Living« (1728).

Seculo: 'århundradet'.

268 *skrivart:* 'stil'.

orda-prång: 'ordprål', 'svulstig stil'.
svalar: 'svalkar'.
Guda-språket yrkat: 'behandlat poesins språk'.
tvenne Sapfors tid: Man trodde tidigare att det hade funnits två grekiska skaldinnor med detta namn.
Flaccus: Quintus Horatius Flaccus (65–8 f.Kr.), under 1700-talet den kanske mest älskade av de romerska guldåldersskalderna.
Korinna: (500-talet f.Kr.), grekisk skaldinna; av hennes på sin tid högt skattade diktning finns endast fragment bevarade.
Pindar: Pindaros (omkr. 520–440 f.Kr.), grekisk skald, känd för sin odediktning.
Deshoulières: Antoinette Deshoulières (omkr. 1634–1694), fransk författarinna.
Ludvigs: Ludvig XIV:s.
du Boccage: Marie-Anne Le Page, g. du Boccage (1710–1802), fransk författarinna.
Hist. Anc.: Charles Rollin, »Histoire ancienne« (1730–38).
första Oden […]: Skall vara andra odet i fjärde boken.
Arcadiska Akademien: Accademia d'Arcadia eller Accademia degli Arcadi stiftades i Rom 1690 och fick senare avläggare på många håll.
269 *Welwood:* En numera helt okänd författarinna.
prövnings gåva: 'kritiska förmåga'.
Ecrits […]: »Skrifter från en dödsbädd till en make«.
Försvars-skrift för Kvinno-könet: »Zille Hans Dotters Gynaicologia eller Forsvars Skrift for Qvinde-Kjønnet« (1721).
Förberedelse […]: Ingår i Holbergs »Adskillige store Heltes og berømte Mænds […] Historier og Bedrifter« (1739).
Klims underjordiska Resa: Se ovan s. 348.
270 *rara:* 'märkliga'.
Plato: Platon (427–347 f.Kr.) tecknar i dialogen »Staten« sitt idealsamhälle och redovisar en (relativt) fördomsfri syn på kvinnans roll i detta samhälle.
brynjan: 'svärdet'.
Herodot: Herodotos (omkr. 484–424 f.Kr.), grekisk historieskrivare.

Montesquieu: Charles-Louis de Secondat de Montesquieu (1689–1755), cit. ur »Lettres persanes« (»Persiska brev«), brev 38: ’Man måste tillstå, trots att det förefaller oss stötande, att hos de mest förfinade folken har kvinnorna alltid haft herraväldet över sina män! Det fastställdes i lag hos egyptierna till Isis’ ära och hos babylonierna till Semiramis’ ära.’

L’administration […]: ’In- och utrikespolitiken hade sedan länge anförtrotts åt ett råd bestående av kvinnor valda av de olika kantonerna. Det är att märka att gallerna under kvinnornas styrelse hade intagit Rom och alltid satte skräck i Italien men att de under prästväldet underkuvades av romarna.’

271 *läckra:* ’finlemmade’.

Småländsk Sköldemö: N:s placering av Bländasagan i »Vedlanda i Vedes härad« skall kanske associera till Vetlanda; i andra versioner kallas orten Värnslanda eller Värnlanda.

tarvlig: ’enkel’.

haver-blandad: ’havreblandad’.

272 *I hårda fostrings sätt:* ’genom hård uppfostran’.

rart: ’ovanligt’.

Möjan snart en skam: ’för mön nära nog skamligt’.

taldes: ’räknades’.

Penthesilée: Amasondrottning – »den rasande Penthesileia,/ som under naket bröst har bundit en gyllene gördel« (Vergilius, Aeneiden I: 491–492; övers. I. Björkeson).

Thalestris: Amason som enligt Curtius’ Alexanderhistoria VI:5 sammanträffade med Alexander den store.

stoder: ’minnesmärken’, ’ärestoder’.

Hektors baneman: Achilles.

ej plånas förr’n: ’utplånas först’.

Hist. des Amazones: C.-M. Guyon, »Histoire des Amazones anciennes et modernes« (1741).

Ce nouveau corsaire […]: ’Denne nye sjörövare företog strandhugg i Normandie och erövrade där slott, och invånarna i denna provins såg mer än en gång i sina omringade byar en av Europas vackraste kvinnor, med värjan i ena handen och facklan i den andra, uppmuntra till blodbadet och förnöjt betrakta krigets alla fasor.’

273 *lopp:* ’flöt’, ’utgöts’.

Cato: Marcus Porcius Cato d.y. (95–46 f.Kr.), romersk statsman, känd för sin stränga pliktmoral.
För [frihet]: 'till kamp för'.
en stötesten för flera Poeter: N. avser sannolikt i första hand Voltaires parodisk-burleska epos »La Pucelle«, som utgavs i tjuvtryck 1755 och väckte förargelse och munterhet runt om i Europa.
Hist. des Emp.: C.-M. Guyon, »Histoire des empires« (1753).

274 *välvnings-verk:* 'omvälvning'.
i skuggan: 'i obemärkthet'.
ljus: 'förebild'.
äkta tro: 'äktenskaplig trohet'.
växel-val: 'tvång att växelvis välja än det ena, än det andra alternativet'.

275 *kväver ner:* 'förkväver'.
bereder: 'leder till'.

276 *dyr:* 'dyrbar'.
Könets pråal: 'en prydnad för sitt kön'.
dårars löjen: 'föremål för dårars hån'.
upptäcka: 'avslöja', 'förklara'.
Plut. in vita Bruti: Plutarchos i sin biografi över Brutus (XIII: 2–4).
Burnets Mem. d'Angleterre: Trol. ett verk om den engelska reformationen av Gilbert Burnet de Lever-Cromont.

277 *frihets största ok:* 'det största hindret för friheten'.
pant: 'säkerhet'.
[ett värv] för alla: 'framför alla andra'.
falska ljus: 'felaktiga upplysningar'.
tide-böckren: 'de historiska skrifterna'.
denna namnkunniga Drottning: Elisabet I; epitafietexten har N. hämtat ur Holbergs hjältinnebiografier.

278 *Världens undran:* 'föremål för världens beundran'.
härdig: 'orubblig'.
Cuba strander: 'Cubas stränder'.
Columb: Columbus.
undrans rön: 'märkliga upptäckter'.
mist: 'gått miste om'.
De flera: 'många andra'.

vanans krets: ung. 'hävdvunna tänkesätt'.
Sin hela […] vänder: 'förvandlar alla sina paraddräkter och smycken till guldmynt'.
snälla: 'snabba' el. 'kunniga'.
Mariana: Juan de Mariana (1537–1624), spansk historiker, vars verk »Historia de rebus Hispaniæ« tydligen varit N:s källa.
279 *Könets prakt:* ung. 'beundransvärda kvinnor'.
till världens under bragt: 'gjort till ett av världens underverk'; Babylons murar och Semiramis' hängande trädgårdar räknades till de sju underverken.
länker: 'länkar'.
matta: 'trötta ut'.
befallte: 'härskade över'.
Zenobie: Se ovan s. 239.
280 *Amalazonte:* Amalasunta (d. 535).
högsta ögnamål: 'främsta föremål' el. 'ögonmärke'.
förundran: 'beundran'.
allt stadigt: 'ständigt'.
förkvavd: 'kvävd'.
Les vies […]: Ett biografiskt verk av A. Richer.
281 *godhets drift:* 'lust till det goda'.
brott: 'förvållande'.
yra: 'förvillelse'.
medhjälp: 'medhjälperska'.
282 *anslag:* 'planer'.
forna åldrens: 'forntidens'.
Petrowna: Elisabet, se ovan s. 390.
Titus: Se ovan s. 387.
mörkrets gömma: 'obemärkthet'.
eldar […] opp: 'inspirerar'.
flock: 'avdelning (av skapelsen)'.
Dess tanke-gåvors […] hinner: 'hennes vidsträckta begåvning räcker till för alla ämnen'.
283 *vittne:* 'bevis'.
i torftighetens spår: 'tillsammans med fattigdom'.
Sätt Lärdom i sin dag: 'ge lärdomen den ställning som den är värd'.
ängsligt: 'dystert', 'nedstämt'.
delat: 'givit'.

284 *Discours sur l'inutilité des Sciences:* 'Avhandling om vetenskapernas gagnlöshet'; den rätta titeln återges efter citatet: Avhandling av Herr Rousseau [rörande frågan] om återuppväckandet av vetenskaper och konster har bidragit till att rena sederna.

Je suis bien éloigné [...]: 'Jag menar ingalunda att detta kvinnornas framträdande skulle vara något ont i sig. Det är en gåva som naturen har givit dem till människosläktets lycka. Med bättre ledning skulle det kunna frambringa lika mycket gott som det i dag åstadkommit ont. Man inser inte tillräckligt klart vilka fördelar samhället skulle vinna genom en bättre fostran av denna människosläktets ena hälft som behärskar den andra. Männen kommer alltid att göra det som behagar kvinnorna. Om man då vill att de skall bli stora och dygdiga, så får kvinnorna lära sig vad själslig storhet och dygd är. De tankar som väcks av detta ämne och som Platon fordom diskuterat skulle förtjäna att utvecklas bättre av en penna värdig att skriva efter en sådan mästare och att försvara en så stor sak.'

Lecteur [...]: 'Läsare, om du värdes ta emot detta sista arbete, skall du möta min skugga; ty själv finns jag icke mer.'

287 *Tankar om Människans Intet och Allt.*
QT 1748–50.

som endast: 'som ensamt'.
ro: 'nöje'.
förfarenheten: 'erfarenheten'.
syftemål: 'strävanden'.
anslag: 'avsikter'.
vändas de: 'riktar de sig'.
detta tideloppet: 'denna tidsbundna existens'.

288 *ändelig:* 'begränsad'.
begrepp: 'fattningsförmåga'.
snart: 'nästan'.
uppfinning: 'fantasikraft'.
uppädlades: 'förädlades'.
förnöjelse: 'tillfredsställelse'.
En dödelig [...] uttolkande: Syftar på Newton, som mot slutet av

sitt liv ägnade sig åt kommentarer över profeten Daniel och Uppenbarelseboken.

289 *En annan […] Manna-snille:* Syftningen oviss; kanske avses Pascal, som var ett matematiskt underbarn och tidigt blev krympling men långtifrån »barn på nytt«.

denna delen av nöje: ung. 'den tillfredsställelse som visheten (el. vetenskapen) skänker'.

förundran: 'beundran'.

lyckans infall: 'slumpen'.

väderbilden: 'hägringen', avser här äran.

290 *en […] rannsakning:* 'en noggrann självrannsakan'.

efter värdet inrättad: 'grundad på personens värde'.

Scipio: Ovisst vem av de romerska fältherrarna Scipio d. ä. (235–183 f. Kr.) och d. y. (185–129 f. Kr.) som N. avser; båda firade triumfer och båda drog sig tillbaka i obemärkthet, sedan de bemötts med ovilja.

Lelius: Scipio d. ä. och d. y. hade båda en vän vid namn Laelius.

291 *efter tidens vänning:* 'allteftersom tidsandan växlade'.

den [sätter även] endast: 'endast den'.

efterdömen: 'föredömen', 'exempel'.

billig: 'befogad'.

nedriga: 'låga'.

rikta sig: 'göra sig allt rikare'.

vällust: 'njutning'.

nedre: 'nere' (i jordelivet).

en av våra tiders lärda: Troligen avses Holberg, som i sina »Moralske Tanker« (Lib. II, Epigr. I) säger sig vara beredd att skriva under på allt som sagts om den vises lycksalighet men samtidigt framhåller att han tvivlar på dennes existens i sinnevärlden.

orörlighet: 'ståndaktighet'.

därhos till ett slut: 'därtill slutligen'.

mesta: 'flesta'.

obekväma: 'icke lämpade'.

292 *övrigit:* 'till övers'.

ställt: 'inriktat'.

sammanhang: 'innersta väsen'.

varelse: 'existens'.

293 *en bekvämlig vana:* ung. 'en bekymmersfri levnad'.
de skola vara: 'de skall äga varaktigt (evigt) liv'.
pass på: 'akta dig'
Lät: 'låt'.

294 *De Svenska Poeter.*
VF III; även i UA. N:s mönstring av den äldre svenska parnassen har sitt ursprung i en poetisk brevväxling med C.F. Eckleff, en av Tankebyggarordens grundare, som skänkte henne porträtt av några skalder och bifogade en skämtsam dikt lagd i Runius' mun. N. tackade med ett »Echo«, där hon karakteriserar Runius, Kolmodin, Sophia Elisabeth Brenner och Scarron (Kungl. Biblioteket, Vf. 89, Eckleffs »Blandade skrifter«).
Vishets-berget: Helikon, hemvist för Apollon och sånggudinnorna.
Gracian: Se ovan s. 345.
Fontenelle: Bernard Le Bovier de Fontenelle (1657–1757), fransk diktare och populärvetenskaplig författare.
väld: 'partiskhet'.

295 *Battle of the Books:* »The Battle of the Books« (1697), Swifts bekanta inlägg i striden mellan »de gamle« och »de moderna«.
*satte […] ut*ur*:* 'bragte [Stiernhielm som författare till den moralpedagogiska hexameterdikten »Hercules«] att överge'.
Välske: 'italienska'.
förmån: 'företräde'.
Pallas: Vishetsgudinnan Pallas Athena, Apollons syster.
Klio […] Euterpe: De nio muserna, av vilka Klio representerar historien, Thalia komedin, Urania astronomin, Kalliope hjältedikten, Erato kärleksdikten, Therpsichore dansen, Polyhymnia den religiösa hymnen, Melpomene tragedin och Euterpe musiken och lyriken (inte tragedin som N. skriver i noten).

296 *Maronis språk:* Det språk som skrevs av Vergilius Maro, dvs. latin.
Svidiod: »Götiskt« namn på Sverige.
rännelar: 'rännilar'.

omgånger: 'omvägar'.

297 *framställtes:* 'presenterades'.

Pindi: Genitiv av *Pindus* (gr. *Pindos*), liksom Helikon ett berg helgat åt skaldekonstens gudomligheter.

Lasse Johansson: Lars Johansson Lucidor (1638–1674).

Aganippens å: Aganippe, en källa på Helikon.

Anakreon: Se ovan s. 378.

spisar: 'går upp mot'.

gravskrift om en Strik: Begravningsdikt över Elisabetha Juliana Strijk (1671).

298 *Syndarns bot och Möjors plikt:* Syftar på dikterna »O Evighet! din längd mig fast förskräcker« resp. »Ett samtal emillan Anna och Phillis om en mös plikt«.

Prydda: 'vackra'.

Oder: Samuel Columbus' (1642–1679) »Odae Sveticae« (1674).

samkar: 'samlar', 'hämtar'.

sinnrik: 'begåvad', 'fyndig'.

Wexion: Olof Wexionius (1656–1690), utgav diktsamlingen »Sinne-afwel« 1684.

vände […] igen: 'slutade', 'upphörde'.

299 *Lindscöld:* Erik Lindschöld (1634–1690), en av Karl XI:s närmaste män (»Tar av själva purpurn glants«), skrev baletter, sällskapspoesi och psalmer.

Apollos träd: Lagern.

Astrild: Se ovan s. 378.

i lag: 'i sällskapet'.

Du som […] sungit: Gunno Eurelius Dahlstierna (1661–1709), med syftning på dennes stora sorgekväde över Karl XI, »Kunga Skald« (1698).

Glysisvald: De saligas ängder.

tvungit: Åsyftar långsökta rim.

300 *Spegel:* Haquin Spegel (1645–1714), kyrkoman, slutligen ärkebiskop, skildrade skapelseverket i »Guds verk och vila« (1685) och efterbildade Milton i »Det tillslutna paradis« och »Det återvunna paradis«.

art och drift: ung. 'särdrag och inriktning'.

råkar: 'liknar', eg. 'träffar'.

teckna skalde-ljud: 'kännetecknar en verklig skalds dikt'.

dyrka: 'uppskatta'.
företal till Gud: Spegels berömda företal till »Guds verk och vila«, skrivet på rimmad hexameter.
anderika sånger: 'psalmer'.
Dyra skald: Torsten Rudeen (1661–1729), biskop i Linköping.
stav: Syftar på Rudeens biskopskräkla.
påfund: 'uppfinning'.
gravskrift: »Fru Annichen [...] Brunells [...] hädanfärd« (1695).
301 *råda:* 'härska över'.
odödlig rätt: 'rätt till odödlighet'.
du lever i din ätt: Två av Rudeens söner framträdde som poeter.
Holmström: Israel Holmström (omkr. 1660–1708), ämbetsman, franskinspirerad författare till hyllningsdikter och burleska visor.
Skalde-lott: 'poetiska talang'.
Du, vars eld: Olof Gyllenborg (1676–1737), kammarherre, landshövding i Nyköping, skrev huvudsakligen religiös poesi och visor.
302 *Werving:* Johan Gabriel Werving (omkr. 1675–1715), ambassadtjänsteman, författare till »galant« sällskapspoesi.
Val: Avser trol. ämnes- el. ordval.
Franska rim [...] byta: 'översätta fransk vers till svenska', vilket Werving gärna gjorde.
Runius: Johan Runius (1679–1713), informator och privatsekreterare; i den postumt utgivna samlingen »Dudaim« I–II (1714–15) ingår de av N. nämnda »Eftergärd« till en disputation 1712 och begravningsdikten »Ämbets- och äre-trappa« (1713).
Stenstil: Prosadikt imiterande en inskrift, ofta med punkt mellan orden.
303 *Broms:* Olof Broms (1672–1722), huskaplan, visdiktare och tillfällespoet.
som prisen funnit: 'som skulle ha vunnit beröm'.
bildnings-kraft: 'fantasi'.
Ljuva Skald: Petrus Lagerlöf (1648–1699), professor och rikshistoriograf, berömd för sina metriska studier, som poet mest känd för »Elisandravisan«, vars melodi N. stundom använde (se ovan s. 26).

konstens under: 'konstnärliga underverk'.
betyder: 'innebär'.
Vad mest alle […]: Inledningsraderna till Runius' mest kända dikt, »Över världens fåfängligheter«.
Fleute: '(tvär)flöjt'.
304 *Triewald:* Samuel Triewald (1688–1743), ämbetsman, ville omdana den svenska poesin efter fransk-klassiska mönster (»Nordens Boileau«), känd för sina satirer.
bland vårt tal: 'bland oss'.
kärnrik […] skrift: Originaltrycket har *känrik […] drift*, vilket säkert är tryckfel; här enligt trycket i UA.
drift: här närmast 'styrka'.
Geisler: Johan Tobias Geisler (1683–1729), tjänsteman vid Kopparberget, författare av tillfällespoesi, bl.a. de båda dikter som N. åsyftar, ett stort hyllningskväde till Karl XII:s födelsedag 1709 och bröllopsdikten »Bästa årstiden till giftermål« (omkr. 1710).
artigt: 'angenämt'.
Skalde-drift: 'poetisk talang'.
Tecknas: 'tecknades', dvs. 'artade sig'.
305 *En Sophia:* Sophia Elisabeth Brenner (1659–1730), skrev tillfällesvers och religiös poesi, excellerade i diktning på flera olika språk.
för Könet: 'representerande kvinnokönet'.
La Suse: (1618–1673), fransk skaldinna.
Deshoulières: Se ovan s. 408.
Crepiner: Ett slags finare fransar.
Risell: Johan Risell (1697–1724), skrev visor och hyllningskväden, bl.a. över Karl XII och den svenske soldaten.
Eldh: Carl Eldh (omkr. 1690–1727), känd för sin samling bröllops- och begravningspoesi, »Myrten och Cypresser« (1725).
fjädren: 'fjäderpennan'.
306 *de äkta blad […] Telemack:* I Daniel Ehrenadlers översättning av Fénelons »Télémaque«, »Telemaks Ulyssis Sons Äfwentyr«, har var och en av de tjugofyra böckerna försetts med en sonett av Eldh.
Frese: Jacob Frese (1690-talet–1729), kanslist, skrev en poesi som i sin känslofulla subjektivitet står nära N:s.

snygga: 'prydliga'.
Pavillon: Étienne Pavillon (1632–1705), fransk skald.
Leenberg: Axel Daniel Leenberg (omkr. 1705–1744), tygvaktare, författare av bl. a. visor och patriotiska tillfällesdikter.
länar: 'får', eg. 'lånar'.
307 *nöjs:* 'blir förnöjt'.
åga: 'äga'.
Än en skald: Johan Hiärne (1696–1737), kapten, skrev lyriska dikter. I kommentaren till SS uppges efter Evert Wrangel (»Frihetstidens odlingshistoria«) att N. här avser Johan Hiärnes yngre broder Carl Urban (1703–1786), också han poet; i inledningen skriver hon emellertid »Jan Hiärne«, och dessutom inskränker sig hennes mönstring uttryckligen till avlidna skalder.
kära [blod]: ung. 'av kärlek upptända'.
bildnings gåva: 'fantasikraft'.
sammanlova: 'trofast förena'.
bereda: 'forma'.
Naso: Ovidius.
dig befrynda: 'gör dig vän med'.
vars annars: 'varandras'.
308 *Svenska Maro:* Gustaf Palmfelt (1680–1744), ämbetsman, riksråd, översatte bl. a. Vergilius' (Maros) ekloger, därav hederstiteln.
Välska: 'romerske'.
upptäckt: 'visat'.
Themis: Rättvisans gudinna; Palmfelt var jurist.
din bok: »P. Virgilii Maronis Ecloger Eller Herde-Qwäden« (1740).
En nykommen Svensk Poet: Olof Kolmodin (1690–1753), präst, den senast avlidne av de granskade skalderna och följaktligen »nykommen«. Karakteristiken uppehåller sig uteslutande vid Kolmodins »Biblisk Qwinno-Spegel« (1732–50), där han på hexameter tecknar en rad bibliska kvinnogestalter till sentida läsarinnors uppbyggelse.
Junos kynne […] Sara: 'förliknar (den grekiska gudinnan) Junos sinnelag med (den bibliska) Saras'.
Versail: Versailles.

bruket [...] tide svalg: 'levnadssättet kan vara likadant under en så lång tidrymd'.
mångens ro: 'till nöje för många'.
309 *skapnader:* 'figurer'.
fullt skri: 'full hals'.
tillbödo: 'erbjöd'.
Den första: Sveno Dalius (1604–1693), officer, blandade gärna svenska och latin, kallades av en spefull eftervärld *Salig Gubben.*
den andra: Petrus Gröndahl (d. 1750), präst; det anförda rimmet återfinns i »Dottren Sveas ynkeliga klagan öfver sin hulda moders Ulricæ Eleonoræ högst beklagelige Frånfälle«.
Den tredje: Carl Serlachius (omkr. 1693–1754), ämbetsman, skrev bl. a. årstidsdikter.
Krydd-kvastar: 'blombuketter'.
hemvuxne på berget: 'ursprungligen vuxna på Helikon'.
den sista: Peter Twist (1709–1754), förfärdigade bl. a. en prosaöversättning av Aeneiden.
310 *Momus:* I antik mytologi klandrets gudom.
överdraga: 'ådraga'.
Stick-skrifter: 'smädeskrifter'.
svaga: 'svaghet'.

Företal till Witterhets Arbeten. I. Tomen.
Tomen: 'delen'.
Auktorerne: 'författarna'.
prövad överläggning: 'noggrann planering'.
311 *huvudmål:* 'angelägnaste uppgift'.
hemgods: 'hemmagjorda varor', 'hemslöjd'.
förundran: 'beundran'.
nedrigt: 'simpelt'.
infall: 'idé'.
312 *Anna Maria Schurman:* (1607–1678), holländsk författarinna.
du Châtelets [...] du Boccages: Se ovan s. 405, 407, 408.
gräl: 'pedanteri'.
minnesverk: 'minneskunskap'.
Reinicke Foss: Djursaga om räven, känd folkbok.

Esprit des Loix [...] Encyclopedien: Några av upplysningstidevarvets mest kända och inflytelserika verk, Montesquieus rättsfilosofiska arbete, Voltaires epos om Henrik IV, Popes lärodikt om människan (eg. »Essay on Man«) och Diderots och d'Alemberts banbrytande uppslagsverk.

Pope säger: I »Essay on Criticism« (1711).

egna ljus: 'vårt eget omdöme'.

313 *utlåtelser:* 'uttryckssätt'.

skrivart: 'stil'.

läckerhet: 'finess', 'behagfullhet'.

menlös: 'oskyldig'.

utföras: 'utvecklas', 'förklaras'.

Temple de Gnide: En erotisk prosaberättelse av Montesquieu i antik miljö (1725), av den i det längsta anonyme författaren utgiven för att vara en översättning av ett antikt versepos.

314 *Haller:* Albrecht von Haller (1708–1777), schweizisk naturvetenskapsman och skald.

Kaestner: Abraham Gotthelf Kæstner (1719–1800), tysk matematiker och skald.

Gellert: Christian Fürchtegott Gellert (1715–1769), tysk skald och moralfilosof.

Hagedorn: Friedrich von Hagedorn (1708–1754), tysk poet.

sinnrik: 'spirituell'.

gensäjelse: 'motsägelse'.

Konstmakare: 'gycklare'.

födsel: 'börd'.

315 *mörker:* 'okunnighet'.

således [skapas]: 'på så sätt'.

Fröjas Räfst.

WA II; även i UA med smärre ändringar. N. har med denna berättelse velat skapa en fornnordisk motsvarighet till Montesquieus antikiserande »Le Temple de Gnide«, som hon hade översatt i WA I (se kommentar till föregående). Styckets självbiografiska inslag, den idealiserade bilden av N:s förhållande till Johan Fischerström (jfr ovan s. 381), har ofta framhållits; se t. ex. Magnus von Platen, »Fru Nordenflycht och Fischerström« i förf:s »1700-tal« (1963).

Fröjas: Fröja, den nordiska mytologins kärleksgudinna, identifierad med romarnas Venus och grekernas Afrodite.
Pafos och Gnido: Grekiska öar med berömd Afroditekult; *Gnido* = Knidos (fr. *Gnide*).
offrade: 'offrade åt'.
enfaldig: 'enkel'.
316 *framställte:* 'uppenbarade'.
endast: Hör till *Guden.*
Atland: Sverige, se även ovan s. 399.
ronnade: 'rodnade'.
äkta: 'gift'.
grannlaga: 'noga med'.
ansåg: 'betraktade'.
ro: 'nöje'.
trevs: 'trivdes'.
begrepp: 'fattningsförmåga'.
Hymen: I grekisk och romersk mytologi förmälningens och bröllopsfestens gud.
317 *tarvlige:* 'enkla i livsföringen'.
Scandianer: 'nordbo'.
utmärkte: 'karakteriserade'.
orkelöse men överflödige: 'arbetsskygga men slösaktiga'.
bottnen: 'marken'.
318 *anläggning:* 'intrig'.
upprepade: 'återberättade'.
Yverborne: Rudbeckiansk benämning på svenskarna.
Guda-Språket: Poesins språk.
delat åt: 'skänkt'.
bekände: 'avslöjade'.
319 *Könet i Manhem:* 'kvinnorna i Sverige'.
svävat: 'färdats vida'.
åtskilda: 'skiljaktiga'.
itänder: 'upptänder'.
trampa: 'föraktar'.
nedrig: 'simpel'.
val: 'inriktning', 'hållning'.
Cythere: Kytera, ön där Afrodite föddes ur havets skum.
320 *varannan:* 'varandra'.

liksinniga: ’likasinnade’.
oskickelig: ’otillbörlig’.
utan upphör: ’oupphörligt’.
kände sig igen: ’började åter umgås med varandra’.
fladdrar och falnar: ’flammar upp och slocknar’.
321 *fåfänga avsikter:* ’världsliga syften’.
kval-anda: ’plågoande’.
förnöja: ’tillfredsställa’.
föreställte: ’var en bild av’.
Tartaren: Underjorden.
322 *Eder händelse:* ’det som hänt er’.
egen förvitelse: ’självförebråelse’.
riktat: ’försett’.
ända till: ’till och med’.
nedrig vinst: ’simpelt penningbegär’.
uppoffrat henne: ’offrat åt henne’.
besynnerlig: ’särskild’.
sannfärdig: ’äkta’, ’oförställd’.
vederspel: ’motsats’.
gillrade: ’ställde försåt’.
323 *betygelser:* ’försäkringar’.
för [alla andra]: ’framför’.
Änteligen: ’slutligen’.
offra: ’offra åt’.
324 *osmak:* ’avsmak’.
villosken: ’bedrägliga sken’.
325 *utvidgar:* ’breder ut’.
torven: ’gräsmattan’.
allt [överklädd]: ’helt och hållet’.
tve-tugga: ’idissla’.
vällust: ’njutning’.
tråna: ’plågas’.
snälla: ’snabba’.
326 *Himla-brynet:* ’horisonten’.
uppsticka: ’reser’.
Guda-Svaret: ’oraklet’.
Sinnes-likhet: ’själsfrändskap’.

den sköna Jägaren: Adonis, en underskön yngling som älskades av Afrodite.
våld: 'välde'.
mått: 'måtta'.
327 *som endast kunna:* 'som ensamma kan'.
Förtjuste: 'dårade'.
konstigast: 'på det onaturligaste sättet'.
gensägelse: 'motsägelse'.
uppspinna: 'tänker ut'.
nödtorfter: 'behov'.
Naturens […] spår: 'det naturliga levnadssättet'.
åtankan: 'minnet'.
328 *betog:* 'berövade'.
329 *förundrad:* 'beundrad'.
varelse: 'existens'.
avtynat: 'mattat'.
lyckeligen födde: 'försedda med goda anlag'.
330 *intog [alla mina leder]:* 'bemäktigade sig'.
intog jag [skogen]: 'gav jag mig in i'.
snart […] Snart: 'än […] än'.
331 *framstappla:* 'stamma fram'.
332 *fräta:* 'äta'.
skräckande: 'skrämmande'.
gåvo genskall: 'återskallade'.
333 *skapnader:* 'skepnader'.
målat: 'uttryckt'.
anletes streck: 'anletsdrag'.
334 *betydande:* 'innehållsrikt'.
retelser: 'lockelser'.
335 *lät:* 'låt'.
Vishets-Guden: Apollon.

Brev till Johan Fischerström.

Avskrift »efter originalet som noga följts till sin ortographie« i C. C. Gjörwell, »Samling av strödda brev« I, Kungl. Biblioteket; avskrift härav i Bergianska brevsamlingen XVIII, K. Vetenskapsakademien; tryckt första gången i »Samlaren« 1885.

336 Översättning:

Vet du, käre Adil, att du är född att gottgöra Herdinnan i Norden för alla hennes olyckor. Hittills har du varit föremål för min lidelse, en lidelse lika stark som ofrivillig, nu inriktade sig alla mina själsförmögenheter på dig. Jag älskar dig, jag beundrar dig, jag avgudar dig; min hydda har blivit en himmel för mig genom din ömhet. Din närvaro förskönar den, du sprider ett himmelskt sken i den, som blir kvar ännu sedan du lämnat den, som fyller alla mina sinnen med en ljuv vällust. Men denna fasta dygd, dessa fina känslor, denna stadga, denna ömhet, som bildar grunden i din karaktär, är ett outtömligt ämne för mina tankar. Hur lycklig är jag icke! Den ömma förtrolighet, som hittills saknats för min lycka, har fyllt mitt hjärta med sin livliga värme. Ja, min beundransvärda vän, äntligen gör jag dig rättvisa, du är dygdig, du är högsint, jag välsignar alla mina olyckor, jag dyrkar Försynen, som sparat den bästa belöningen för mig till slutet, som har skänkt mig dig, dig, dig!!!

Förstaradsregister

Ack! bittra kval, som mig förtär 76
Ack! tystna, täcka Fågle-hop 158
Alla Lammen för mig dödde 158
Astrild nyss i gräset lekte 161

Bort fåfängt världs bekymmer 24
Broms, du har de tecken givit 303

Climene som så ljuvt i Sunnanskogen kväder 161

Den Hjälten, Kröntas pris och Kämpars högsta ära 239
Den lågan, som mig tär och bränner 171
De skarpa Nordanväder ljuda 140
Despreaux, Pope och Holberg le 63
Det moln förskingrat är, det mörker har försvunnit 201
Du alla plågors lugn, Naturens ljuvsta gåva 155
Du allraskönsta skåde-plan 145
Du himla skatt! som allmänt dyrkas 188
Du himmelska stråla! du levande ljus 55
Du makt! du Varelsernas Källa 196
Dumma lag, du blinda sed 123
Du rara ört som ej din like 170
Du som härmar lärkans läte 306
Du som om din Hjälte sungit 299
Du, vars eld och skarpa Snille 301
Du vishets samling, du förnuftets bästa föda 155
Du Världs och Samfunds mor, du Fägrings eget läger 256
Dyra skald, som var en känner 300

Eldh, som lyckligt fjädren vässer 305
En blomma rinner upp ur mull 54
En enslig natt, jag nyss med trötta ögon låg 43
En Sophia oss besöker 305
Eviga Gudoms makt, Du obegriplige Konung 59

Fast jag ett fåfängt tycke röjer 157
Frihet, min fröjd, du min Gudinna 152
Förgäves räknar jag, vart ögonblick, var timma 175
Förundra ej, o Danmarks ljus 28

Geisler bland Vår ädla skara 304
Glada Lindschöld, fast din ära 299

Herdinnors väna hop, som alla kvällar lydde 185
Himmel! ditt hot kan stoftet ej draga 94
Holmström, dina infall glada 301
Ho är väl till i världen vida 26

I denna enslighet, har jag min boning valt 96
I denna lugna skog jag nöjet får igen 167
I Hjärtan, som i Eder innersta grund 60
I rena Tankar! Vishets ro! 171

Ja du har rätt, jag finner dina skäl 68
Jag strider mot mig själv, att dämpa ned den smärta 79

Kom aftonstjärna snart, att båda 150
Kvicka Runius, vad du säger 302

Ledsamhet mitt hjärta tvingar 17
Leenberg högt din Luta klingar 306
Lik som ett bi på blomster vilar 22
Ljuva Skald! i Herde-lundar 303
Långt från den storm som Världen skakar 167
Lärde Spegel, du som kväder 300

Men; vad sku vi ge för heder 308
Min forna skatt, mitt ljus på jorden 92
Min levnads lust är skuren av 82
Min själ av fröjd upptändes 19
Min tanka som i oro famlar 64
Mitt hopp är allt: min lust är slagen kull 96

Muntra Triewald! Skalders heder 304
Månn Himlen gåvor ger, att man skall dem förspilla 181

Nej! sök uti dig själver ro 37
Nej, Tiden är försvag min enda tröst föröda 119
Nog har jag ofta till mitt Köns förhöjning skrivit 128
Nu åter syns tiden förbyta 156
När Stiernhielm på sin luta slår 296

Prydda Snille, lärda Sinne 298
På Apollos egna vägnar 297

Rätt under Nordens Pol, där Karlavagnen lyser 210

Se dagen gryr, och Morgonrodnan blänker 100
Se en Skald, ej mycket känder 305
Siskan kom till Näktergalen 160
Skall kärlek vara trohets slav? 150
Sköna Iris, sad' Clianter 131
Sommartidens ljuva stunder 149
Sorgemoln, du ängslans dimma 52
Svenska Maro, som den Välska 308
Så komma mina vakostunder 88
Så skall jag ej få se, av lyckans sol en strimma 113
Så är det enda från mig tagit 118
Så är min frihets timma här 99
Säg mig Damon sad' Lysandra 165
Säg, vise Criton, säg, vari är dock din ro 63

Täcka tid, som muntrar allt 137

Uti en enslig skog, dit Solens strålar blida 113
Uti min första ungdoms vår 117

Vad har jag sett? vad gruvlig plåga? 174
Var är du nu, min sinnes vän? 75
Werving, allt vad du oss lämnat 302

Wexion du kvad ej mycke 298
Våren med sin prakt begynnes 133
Världslig ro far väl 88

Åter börjar jag min lust 90

Än en skald av annat lynne 307
Äntlig kom den mörka stunden 83